

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΑΓΓΕΛΙΖΑΝ

Χ. Καρβέλιου

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΓΙΑ ΤΑΣ ΚΑΤΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ
ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1962

Γιοβιόνα
Χαββιν

Ka

Πρωτοβάθμια Καρβέλη
< Νικόλαος Α. Καρβέλης >

ση 183 93

Β11 Στοιχείων.

Πρωτοβάθμια Καρβέλη

σελ. 188

Καρβέλης

Πρωτοβάθμια

Καρβέλης

ΚΑΡΒΕΛΗΣ

Καρβέλης

Καρβέλης

Καρβέλης

Καρβέλης

136

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
Η
ΤΗ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΗ

1962 Τ2Α

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

Χρυσόνομα Καρβύνη

Β' Γυμνασίου

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΑΣ ΚΑΤΩΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1962

A handwritten signature in dark ink, featuring a large, stylized capital letter 'X' or 'K' with a long, sweeping horizontal stroke extending to the left.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΦΘΟΓΓΟΙ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

§ 1. Τὰ γράμματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι 24, τὰ ἴδια μὲ τὰ 24 γράμματα τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν ἐπροφέροντο πάντα τὰ γράμματα ταῦτα ἀκριβῶς ὅπως τὰ προφέρομεν ἡμεῖς οἱ νέοι Ἕλληνες. Διὰ τοῦτο πολλάκις ὁ ἴδιος φθόγγος τῆς νέας γλώσσης (π.χ. ὁ φθόγγος **ι**) φαίνεται παριστανόμενος εἰς διαφόρους λέξεις ἢ εἰς διαφόρους συλλαβάς τῆς ἰδίας λέξεως μὲ διάφορα γράμματα (π.χ. καὶ μὲ τὸ **η** ἢ τὸ **υ**) : *οἷς, μῦς, μυστήριον*.

Σημείωσις. Τὸ ἀρχαιότατον Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον περιελάμβανεν ἓν ἀκόμη γράμμα, τὸ **Ϝ**, τὸ ὁποῖον διὰ μὲν τὸ σχῆμά του λέγεται *δίγαιμα*, διὰ δὲ τὴν προφορὰν του *βαιϜ*. Ἐπροφέρετο περίπτου, ὅπως προφέρεται νῦν τὸ **β** ἢ ὅπως τὸ **υ** εἰς λέξεις, ὅποια π.χ. ἡ λέξις *αὔριον*.

Εἰς δὲ τὴν ἀρχαιοτάτην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὅπως θὰ ἴδωμεν εἰς τὰ ἐπομμενα, ὑπῆρχε καὶ εἰς ἰδιαίτερος φθόγγος, τὸ **ϝ** (*γιώτ*), τοῦ ὁποίου ὁμοῦς δὲν παρεδόθη γράμμα (ἦτοι γραπτὸν σημεῖον).

Ἐπροφέρετο δὲ τὸ **ϝ**, ὅπως προφέρεται τώρα τὸ **γι** εἰς τὴν λέξιν π.χ. *Πανάγιω* (*Πανάγιω*) ἢ ὅπως τὸ ἀπλοῦν **ι** εἰς τὰς λέξεις π.χ. *παιδιά, καθάρις*.

α') Φωνήεντα

§ 2. Ἀπὸ τὰ ἑπτὰ φωνήεντα **α, ε, η, ι, ο, υ, ω** :

α) τὸ **ε** καὶ τὸ **ο** λέγονται **βραχεά** (ἦτοι σύντομα εἰς τὴν προφορὰν) :

β) τὸ **η** καὶ τὸ **ω** λέγονται **μακρά** (ἦτοι παρατεταμένα εἰς τὴν προφορὰν), διότι ἀρχῇθεν τὸ μὲν **η** ἐπροφέρετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν ὡς παρατεταμένον **ε** (ἦτοι περίπτου ὡς **εε**), τὸ δὲ **ω** ὡς παρατεταμένον **ο** (ἦτοι περίπτου ὡς **οο**) :

γ) τὸ α, ι, υ λέγονται **δίχρονα**, διότι τὰῦτα ἀρχῇθεν εἰς ἄλλας μὲν συλλαβὰς ἐπροφέροντο βραχέα, εἰς ἄλλας δὲ μακρά.

Σημείωσις. Ἵνα δηλωθῇ, ὅτι τὸ δίχρονον φωνῆεν μιᾶς συλλαβῆς εἶναι βραχύ, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον $\smile$. Ἵνα δὲ δηλωθῇ, ὅτι εἶναι μακρόν, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον — , ὡς π. χ. κτημῖ, κτησίς, πηχῆς — ὥρῶ, τίμῃ, θημῶς.

β') Σ ύ μ φ ω ν α

§ 3. Ἀπὸ τὰ 17 σύμφωνα :

1) ἑννέα, ἥτοι τὰ σύμφωνα κ, γ, χ — π, β, φ — τ, δ, θ, λέγονται **ἄφωνα**.

2) πέντε, ἥτοι τὰ σύμφωνα μ, ν — λ, ρ — σ (ς), λέγονται **ἡμίφωνα**· καὶ

3) τρία, ἥτοι τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ, λέγονται **διπλᾶ**.

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἡμίφωνα συγκαταλέγονται προσέτι τὸ δίγαμμα (Γ) καὶ τὸ γιώτ (j) (βλ. § 1, Σημ.).

§ 4. Τὰ ἄφωνα διαιροῦνται :

1) κατὰ τὸ φωνητικὸν ὄργανον, μὲ τὸ ὅποῖον κυρίως προφέρονται, εἰς τὰ οὐρανικά κ, γ, χ, εἰς τὰ χειλικά π, β, φ καὶ εἰς τὰ ὀδοντικά τ, δ, θ.

2) κατὰ τὸ ποιὸν τῆς πνοῆς, ἢ ὅποιά τὰ συνοδεύει κατὰ τὴν προφορὰν των, εἰς τὰ ψιλὰ (ἥτοι λεπτὰ) κ, π, τ, εἰς τὰ μέσα γ, β, δ καὶ εἰς τὰ δασέα (ἥτοι παχέα) χ, φ, θ.

§ 5. Τὰ ἡμίφωνα διαιροῦνται εἰς τὰ ἔνρινα μ, ν, εἰς τὰ ὕγρά λ, ρ, καὶ εἰς τὸ συριστικόν σ (ς).

Σημείωσις 1. Ἐνρινον εἶναι καὶ τὸ γ, ὅταν εὑρίσκεται πρὸ τῶν οὐρανικῶν κ, γ, χ, ἢ πρὸ τοῦ ξ : ἄγκυρα, ἀγγεῖον, ἄγχω, ἄγξω.

Σημείωσις 2. Τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ λέγονται **διπλᾶ**, διότι πλειστάκις προέρχονται ἀπὸ ἐνωσιν δύο συμφώνων, ἥτοι τὸ μὲν ξ ἀπὸ τὸ κ + σ ἢ γ + σ ἢ χ + σ, τὸ δὲ ψ ἀπὸ τὸ π + σ ἢ β + σ ἢ φ + σ καὶ τὸ ζ ἀπὸ τὸ σ + δ ἢ ἀπὸ σύμπλεγμα ἄλλων συμφώνων : κόραξ (κόρακς), Ἀραψ (Ἀραβς), Θήβαζε (Θήβασδε), ζάπλουτος (διάπλουτος).

Πίναξ τῶν συμφώνων

	Οὐρανικά	Χειλικά	Ὀδοντικά
ἄφωνα	κ	π	τ
	γ	β	δ
	χ	φ	θ
ἡμίφωνα	ἐνρινα	μ	ν
	ὕγρα	λ	ρ
	συριστικά		σ (ς)
διπλᾶ	ζ	ξ	ψ

γ') Δίφθογγοι

§ 6. Αἱ δίφθογγοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἔνδεκα, αἱ ἐξῆς :
αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου, α, η, ω. Ἐκ τούτων αἱ ὀκτώ
αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου λέγονται κύριαι, αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς
α, η, ω λέγονται **καταχρηστικάι**.

Σημείωσις 1. Ἡμεῖς τὴν δίφθογον **αι** τὴν προφέρομεν ὅπως τὸ **ε**,
 τὰς δὲ διφθόγγους **ει, οι, υι** καὶ **η** ὅπως τὸ **ι**, τὴν δίφθογον **α** ὅπως καὶ τὸ ἀπλοῦν
α καὶ τὴν δίφθογον **ω** ὅπως καὶ τὸ ἀπλοῦν **ω**, τὰς δὲ διφθόγγους **αυ, ευ, ηυ** τὰς
 προφέρομεν πρὸ φωνήεντος μὲν καὶ πρὸ τῶν συμφώνων **β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν** καὶ **ρ**
 ὡς **αβ, εβ, ηβ**, εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν ὡς **αφ, εφ, ηφ**. Ἀρχῆθεν ὅμως ὑπὸ
 τῶν παλαιῶν ἐκάστη δίφθογγος ἐπροφέρετο οὕτως, ὥστε διεκρίνοντο κατὰ τὴν
 προφορὰν οἱ δύο φθόγγοι, ἦτοι τὰ δύο φωνήεντα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὕτη ἀποτελεῖται
 (πρβλ. νῦν : *Νεράϊδα, αὐτολέιμονο, ροῖδο*).

Σημείωσις 2. Τὸ **ι**, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰς **καταχρηστικάς** διφθόγ-
 γους ὑπὸ τὸ **α, η, ω**, λέγεται **υπογεγραμμένον ἰῶτα**. Τοῦτο ὅμως, ὅταν αἱ δι-
 φθογγοὶ αὗται γράφονται διὰ κεφαλαίων γραμμάτων, γράφεται κανονικῶς οὐχὶ
 ὑποκάτω τῶν κεφαλαίων φωνηέντων **Α, Η, Ω**, ἀλλὰ πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτῶν (**Αι, Ηι, Ωι**) καὶ τότε λέγεται **προσγεγραμμένον ἰῶτα** : **ΑιΔΗΣ** (πρόφ. ἄδης),
ΤΗι ΘΕΩι (πρόφ. τῇ θεῷ).

§ 7. Αἱ δίφθογγοι γενικῶς εἶναι μακραί. Μόνον ἡ **αι** καὶ ἡ **οι**
 λαμβάνονται ὡς βραχεῖαι, ὅταν εὐρίσκωνται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος λέξεως
 κλιτῆς, ἐκτὸς ῥήματος εὐκτικῆς ἐγκλίσεως : **μοῦσαι, πῶλοι, βούλομαι,**
παιδεῦσαι—μούσαις, πῶλοις, παιδεύσαι ἄν, οἴκοι.

δ') Συλλαβαί, συλλαβισμός

§ 8. **Συλλαβή** λέγεται τεμάχιον λέξεως αποτελούμενον ἀπὸ ἓν ἢ περισσότερα σύμφωνα μετ' ἓν φωνῆεν ἢ δίφθογγον : *τε-τρα-δα-χμον, στρα-τεύ-μα-τα*.

Συλλαβὴ λέξεως δύναται νὰ αποτελεῖται καὶ ἀπὸ ἓν μόνον φωνῆεν ἢ μίαν δίφθογγον : *ἱ-α, οἶ-ει* (= νομίζεις).

§ 9. 1) Κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν τῆς, μία λέξις, ἐὰν ἔχη μίαν μόνον συλλαβήν, λέγεται **μονοσύλλαβος** (π.χ. *μῦς*), ἐὰν ἔχη δύο συλλαβάς, λέγεται **δισύλλαβος** (π.χ. *οἶκος*), ἐὰν ἔχη τρεῖς συλλαβάς, λέγεται **τρισύλλαβος** (π.χ. *παιδίον*) καὶ ἐὰν ἔχη περισσότερας τῶν τριῶν συλλαβῶν, λέγεται **πολυσύλλαβος** (π.χ. *γιγάνθρωπος*).

2) Ἡ τελευταία συλλαβὴ λέξεως, ἡ ὁποία ἔχει συλλαβάς περισσότερας τῆς μιᾶς, λέγεται **λήγουσα**, ἡ πρὸ τῆς ληγουσῆς λέγεται **παραλήγουσα**, καὶ ἡ πρὸ τῆς παραληγουσῆς λέγεται **προπαραλήγουσα**, ἡ δὲ πρώτη συλλαβὴ αὐτῆς λέγεται **ἀρκτική**.

§ 10. Ὁ χωρισμὸς λέξεως εἰς τὰς συλλαβάς αὐτῆς λέγεται **συλλαβισμός**. Γίνεται δὲ ὁ συλλαβισμὸς εἰς τὰς λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας :

α) Ἐν σύμφωνον εὐρισκόμενον μεταξὺ δύο φωνηέντων (ἢ διφθόγγων) συλλαβίζεται μετ' τὸ ἐπόμενον τοῦ φωνῆεν (ἢ δίφθογγον) : *λέ-γο-μεν, ἄ-πει-ροι*.

β) Δύο σύμφωνα εὐρισκόμενα μεταξὺ δύο φωνηέντων (ἢ διφθόγγων) συλλαβίζονται μετ' τὸ ἐπόμενον τῶν φωνῆεν (ἢ δίφθογγον), ἐὰν δὲν εἶναι τὰ αὐτὰ καὶ ἐὰν εἶναι ἀρκτικά λέξεως τῆς (ἀρχαίας) Ἑλληνικῆς γλώσσης· ἄλλως χωρίζονται καὶ συλλαβίζονται τὸ μὲν πρῶτον μετ' τὸ προηγούμενον, τὸ δὲ δεύτερον μετ' τὸ ἐπόμενον φωνῆεν (ἢ δίφθογγον) : *πέ-τρα* (τρόπος), *βά-θρον* (θρόνος), *ἔ-στω* (σταυρός)· ἀλλὰ : *βάλ-λω, ἐν-νέα, ἐλ-κω, ἄρ-μα, ἐν-τερον*.

Σημείωσις. Καὶ τὰ συμπλέγματα γμ ἢ χμ, θμ, τν, φν, ἐπειδὴ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ συμπλέγματα κμ, τμ, θν, πν, ἀπὸ τὰ ὅποια ἀρχίζουν λέξεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, συλλαβίζονται καὶ αὐτὰ μετ' τὸ ἐπόμενον φωνῆεν : *πρᾶ-γμα, δρα-χμή* (κηφτός), *ἀρι-θμός* (τμήμα), *φά-τινη* (θητός), *δά-φνη* (πνέω).

γ) Τρία σύμφωνα εύρισκόμενα μεταξὺ δύο φωνηέντων συλλαβίζονται μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦ φωνήεντος, ὅταν καὶ τὰ τρία ταῦτα σύμφωνα ἢ τοῦλάχιστον τὰ δύο πρῶτα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀρκτικά λέξεως Ἑλληνικῆς : ἐ-στράτευσε (στρατός), ἐ-χθρός (χθές), βά-κτρον (κτῆμα), ἰ-σχρός (σχῆμα). Ἀλλως χωρίζονται, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν συμφώνων συλλαβίζεται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν, τὰ δὲ δύο ἄλλα μὲ τὸ ἐπόμενον : ἄρ-κτος, ἄν-δρες, Ἀμ-βρακία.

δ) Αἱ σύνθετοι λέξεις κατὰ τὸν συλλαβισμόν χωρίζονται εἰς τὰ συνθετικά των μέρη, ἐκτὸς ἐὰν κατὰ τὴν σύνθεσιν ἔχῃ συμβῆ ἐκθλιψίς, ὁπότε καὶ αὗται συλλαβίζονται ὡς ἀπλᾶι λέξεις : προσ-έχω, συν-άγω, νουν-εχής, Ἑλλήσ-ποντος, ἀλλὰ : πα-ρέχω, ὑ-πάγω, φί-λιππος, ἄ-γρου-πνος, πρω-ταγωνιστής.

§ 11. Ποσότης συλλαβῶν. Ὡρισμένη συλλαβὴ μιᾶς λέξεως λέγεται :

1) **φύσει μακρά**, ἐὰν ἔχῃ μακρὸν φωνῆεν ἢ διφθογγον : κοί-τη, κορού-ω.

2) **θέσει μακρά**, ἐὰν ἔχῃ μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ κατόπιν αὐτοῦ ἀκολουθοῦν δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα ἢ ἓν διπλοῦν : ἀ-στός, ἄ-λλος, ἐ-χθρός, τό-ξον.

3) **βραχεΐα**, ἐὰν ἔχῃ βραχὺ φωνῆεν, κατόπιν δὲ αὐτοῦ ἄλλο φωνῆεν ἢ ἓν μόνον ἀπλοῦν σύμφωνον ἢ τίποτε : ἀ-έ-ρες, φύ-γε-τε.

ε') Πνεύματα καὶ τόνοι

1. Τὰ πνεύματα

§ 12. Εἰς πᾶσαν λέξιν, ἣ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν ἢ ἀπὸ ρ, σημειοῦται ἐπὶ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος ἢ τοῦ ρ σημεῖον πνεύματος ἢ πνεῦμα.

Τὰ πνεύματα εἶναι δύο, ἡ **ψιλὴ** ('), ἥτοι σημεῖον λεπτῆς πνοῆς, καὶ ἡ **δασεΐα** (¨), ἥτοι σημεῖον παχείας πνοῆς : ἀρετή, ὥρα, ῥόδον.

Σημείωσις. Τὸ δασὺ πνεῦμα, ἥτοι ἡ δασεΐα, ἐπρόφερετο ἀρχῇθεν περίπου ὅπως νῦν τὸ σύμφωνον **χ** π. χ. ἔππος (πρόφ. χίππος).

§ 13. Δ α σ ὄ ν ο ν τ α ι (ἥτοι λαμβάνουν πνεῦμα τὴν δασεῖαν)

κανονικῶς πᾶσαι αἱ λέξεις, αἱ ὅποῖαι ἀρχίζουσιν ἀπὸ υ ἢ ἀπὸ ρ : ὕπνος, ῥήτωρ.

Ἐκ τῶν λοιπῶν λέξεων ἄλλαι μὲν, αἱ πλεῖσται, ψιλοῦνται (ἤτοι λαμβάνουν πνεῦμα τὴν ψιλὴν), ἄλλαι δὲ δασύονται.

2. Οἱ τόνοι

§ 14. Πάσης λέξεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσοτέρας συλλαβάς, μία συλλαβὴ τονίζεται, ἤτοι προφέρεται ἰσχυρότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας συλλαβάς αὐτῆς. Ἐπὶ τοῦ φωνήεντος (ἢ τῆς διφθόγγου) τῆς τονιζομένης συλλαβῆς γράφεται ἐν σημείῳ, τὸ ὁποῖον καλεῖται τόνος : κόρη, κῆπος, παῖζομεν, ἀγαθός, μαθητής.

Σημείωσις. Σημεῖον τόνου κανονικῶς σημειοῦται καὶ ἐπὶ τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου τῶν μονοσυλλαβῶν λέξεων : μὴν, φῶς, παῖς.

§ 15. Οἱ τόνοι εἶναι τρεῖς, ἤτοι ἡ ὀξεῖα ('), ἡ βαρεῖα (`) καὶ ἡ περισπωμένη (~).

Σημείωσις. Ἡ διαφορὰ τοῦ τόνου δὲν παρέχει αἰσθητὴν διαφορὰν τῆς προφορᾶς τῶν φωνηέντων ἢ τῶν διφθόγγων εἰς ἡμᾶς τοὺς νέους Ἕλληνας, ὅπως οὐδὲ ἡ μακρότης καὶ ἡ βραχύτης αὐτῶν. Πρβλ. (ὁ) ἐλαιὼν — (τῶν) ἐλαιῶν, (τὸν) κῆπον — (τῶν) κήπων.

3. Κανόνες τοῦ τονισμού

§ 16. Ὁ τονισμὸς τῶν λέξεων τῆς ἀρχαίας γλώσσης γίνεται κατὰ τοὺς ἑξῆς κανόνας :

1) Οὐδέποτε μία πολυσύλλαβος λέξις τονίζεται ὑπεράνω τῆς προπαραλήγουσας : (ἄνθρωπος) φιλάνθρωπος, φιλανθρωπότατος.

2) Ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, ἡ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται : (Ὀμηρος) Ὀμήρου, (διδάσκαλος) διδασκάλων.

3) Ἡ προπαραλήγουσα καὶ πᾶσα βραχεῖα συλλαβὴ τονιζομένη ὀξύνεται : πείθομαι, λόγος, ἐλθέ.

4) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ μακρᾶς ληγούσης τονιζομένη ὀξύνεται : μήτηρ, παῦω.

5) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης τονιζομένη περισπᾶται : μῆτερ, παῦε.

6) Ἡ ἀσυναίρετος ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῶν ὀνομάτων, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, ὀξύνεται : ἡ τιμή, τὴν τιμήν, ὦ

τιμή — οἱ θεοί, τοὺς θεούς, ὦ θεοὶ — ἡ ἐσθής, ὁ ποιμήν, ὁ ἱμάς.

7) Ἡ μακροκατάληκτος γενική καὶ δοτική τῶν ὀνομάτων ἐν γένει, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, περισπᾶται : κριτοῦ, κριτῇ, κριτῶν, κριταῖς — θεοῦ, θεῶ, θεῶν, θεοῖς.

8) Τῶν ὀνομάτων, ὅπου τονίζεται ἡ ἐνική ὀνομαστική, ἐκεῖ τονίζονται καὶ αἱ ἄλλαι πτώσεις, ἐκτὸς ἂν ἐμποδίσῃ ἡ λήγουσα : γέρον, γέροντος, γέροντες· ἀλλά : γερόντων.

9) Ἡ ἐκ συναίρεσεως προερχομένη λήγουσα μιᾶς λέξεως, ὅταν τονίζεται, περισπᾶται : (τιμά) τιμῶ, (ἡχός) ἡχοῦς, ἐκτὸς ἐὰν πρὸ τῆς συναίρεσεως ἡ δευτέρα ἐκ τῶν συναιρουμένων συλλαβῶν ὀξύνητο : (ἐσταώς) ἐστώς, (κληῖς - κλή) κλείς.

10) Ἡ θέσει μακρὰ συλλαβὴ κατὰ τὸν τονισμόν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : χειρῶναξ, αὔλαξ (βλ. § 11, 2).

11) Κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος συνήθως ἀναβιβάζεται ὅσον τὸ δυνατόν ἀνωτέρω τῆς ληγούσης, ἀλλ' ὅχι καὶ ἀνωτέρω τῆς τελευταίας συλλαβῆς τοῦ πρώτου συνθετικοῦ : (καιρὸς) εὐκαιρος, (δὸς) ἀπόδος, (φρὴν) μεγαλό-φρων, μεγαλόφρων.

12) Β α ρ ε ῖ α τίθεται μόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης μιᾶς λέξεως ἀντὶ τῆς ὀξείας, ὅταν κατόπιν τῆς λέξεως ταύτης δὲν ὑπάρχῃ σημεῖον στίξεως : ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ τιμᾷ τοὺς σοφοὺς ἀνδρας.

§ 17. Κατὰ τὸν τόνον αὐτῆς μία λέξις λέγεται :

1) ὀξύτονος, ἐὰν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς ληγούσης : ἀνὴρ.

2) παροξύτονος, ἐὰν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς παραληγούσης : κώμη.

3) προπαροξύτονος, ἐὰν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης : ἄνθρωπος.

4) περισπωμένη, ἐὰν ἔχῃ περισπωμένην ἐπὶ τῆς ληγούσης : τοῦ κριτοῦ, τιμῶ.

5) προπερισπωμένη, ἐὰν ἔχῃ περισπωμένην ἐπὶ τῆς παραληγούσης : κῆπος.

6) βαρύτονος, ἐὰν ἔχῃ βαρεῖαν ἀντὶ ὀξείας ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ ἐν γένει ἐὰν τονίζεται οὐχὶ ἐπὶ τῆς ληγούσης : χεიმὼν βαρὺς ἐπῆλθε — πείθω, παιδεύω.

Σημεῖωσις. Θέσις τοῦ τόνου καὶ τοῦ πνεύματος. Ὁ τόνος ἢ τὸ πνεῦμα :

α) Ἐπὶ τῶν ἀπλῶν φωνηέντων καὶ τῶν καταχρηστικῶν διφθόγγων ση-

μειοῦται ὑπεράνω μὲν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ μικρὰ γράμματα, ἔμπροσθεν δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἄνω, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ κεφαλαῖα : ἡώς, ὁδός - 'Ηώς, 'Οράτιος· τῇ θεᾷ, ᾧδῇ - 'Ωιδεῖον ἢ ('Ωδεῖον) (βλ. § 6, Σημ. 2).

β) 'Επὶ τῶν κυρίων διφθόγγων σημειοῦται πάντοτε ὑπεράνω τοῦ δευτέρου ἐκ τῶν φωνηέντων, ἀπὸ τὰ ὅποια αὐταὶ ἀποτελοῦνται : Αἰρεύς, αἰρετός, αἰλός, οὐρανός, σφαῖραι, τὰς σφαίρας, Οἰδίπους.

γ) "Όταν τὸ πνεῦμα καὶ ὁ τόνος συμπίπτουν ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς, τότε ἡ μὲν ὄξεια (ἡ ἢ βαρεῖα) σημειοῦται μετὰ τὸ πνεῦμα, ἡ δὲ περισπωμένη ὑπεράνω αὐτοῦ : Ἀρτεμῖς, Ἥρα, Ὀμηρος, αὔρα, Αἶας, — εὖρος, αἶμα.

ς') "Ατονοὶ καὶ ἐγκλιτικαὶ λέξεις

1. Πρόκλισις

§ 18. Δέκα μονοσύλλαβοι λέξεις, ἥτοι οἱ τέσσαρες τύποι τοῦ ἄρθρου ὁ, ἡ, οἶ, αἶ, αἷ τρεῖς προθέσεις εἰς, ἐν, ἐξ ἡ ἐκ καὶ τὰ τρία μόρια ὡς, εἰ, οὐ, ἐπειδὴ πάντοτε προφέρονται λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε ἐπομένην λέξιν, δὲν τονίζονται, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται **ἄτονοι λέξεις ἢ προκλιτικαί**.

Σημείωσις. Τὸ μόριον οὐ τονίζεται (μὲ ὄξειαν), ὅταν εὐθὺς μετ' αὐτὸ ὑπάρχῃ στίξις : ἐτόξευον μὲν, ἐξικνούντο δ' οὐ. φῆς ἢ οὐ; πῶς γάρ οὐ;

2. Ἐγκλισις

§ 19. Μερικαὶ μονοσύλλαβοι ἡ δισύλλαβοι λέξεις προφέρονται πάντοτε λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε προηγούμενην λέξιν καὶ διὰ τοῦτο ὁ τόνος αὐτῶν κανονικῶς μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγούμενης λέξεως (ὡς ὄξεια) ἡ ὅλως ἀποβάλλεται· ἄνθρωπός τις ταυτὰ φησι τῷ πατρὶ μου.

Αἱ τοιαῦται λέξεις λέγονται **ἐγκλιτικαὶ λέξεις** ἡ ἀπλῶς **ἐγκλιτικά** (πρβλ. τῆς νέας γλώσσης π.χ. φώναξέ με, μίλησέ μου — ὁ φίλος του, λέγε μας).

§ 20. Ἐγκλιτικαὶ λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθεις εἶναι :

1) οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μοῦ, μοί, με — σοῦ, σοί, σέ — οὗ, οἷ, ἐ·

2) οἱ τύποι τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τίς, τί, πλὴν τοῦ τύπου αὐτῆς ἄττα (= τινά)·

3) οἱ τύποι τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος τῶν ῥημάτων εἰμι (= εἶμι) καὶ φημι (= λέγω), πλὴν τῶν τύπων αὐτῶν εἶ καὶ φής·

4) τὰ ἐπιρρήματα πού, ποί, ποθὲν — πώς, πῇ ἢ πῆ, ποτέ·

5) τὰ μόρια γέ, τέ, τοί, πέρ, πώ, νύν·

6) τὸ πρόσφυμα δὲ (ἄσχετον πρὸς τὸν σύνδεσμον δέ) : τοιός-δε, Μεγαρό-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα).

§ 21. Τῶν ἐγκλιτικῶν ὁ τόνος :

1) μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγούμενης λέξεως (ὡς ὀξεῖα), ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις εἴναι προπαροξύτονος (ἄνθρωπός τις, κήρυκές τινες) ἢ προπερισπωμένη (σφαῖρά τις, στρατιῶταί τινες) ἢ ἄτονος ἡ ἐγκλιτικὴ (εἰ τίς φησί μοι ταῦτα)·

2) ἀποβάλλεται πάντων μὲν τῶν ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις εἴναι ὀξύτονος ἢ περισπωμένη (θεός τις, θεοί τινες — ὀρῶ σε, καλῶ τινα), μόνον δὲ τῶν μονοσυλλάβων ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις εἴναι παροξύτονος (γέρον τις, λέγει τι)·

3) διατηρεῖται, ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις εἴναι παροξύτονος καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν δισύλλαβον (φίλοι τινές, ὀλίγοι εἰσίν), ἢ ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις ἔχη πάθει ἔκθλιψιν (πολλοὶ δ' εἰσὶν ἀγαθοί), ἢ ὅταν προηγῇται τοῦ ἐγκλιτικοῦ στίξις ("Ομηρος, φασί, τυφλὸς ἦν).

Σημείωσις. Μερικὰ ἐγκλιτικὰ μὲ ὠρισμένας πρὸ αὐτῶν λέξεις ἐνώνονται καὶ γράφονται μαζί μὲ αὐτὰς ὡς μία λέξις : ὅδε, ἦδε, τόδε, — ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ — τοιάδε, τοιάδε, τοιόνδε — οὔτε, ὥσπερ, ὥστε κλπ. Αἱ λέξεις, αἱ προσερχόμεναι ἐκ τοιαύτης ἐνώσεως, διατηροῦν τὸν ἀρχικὸν τῶν τονισμῶν : ἦδε, ἥπερ, τοιάδε, οὔτε, ὥσπερ κλπ.

ζ') "Αλλα σημεία ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ

§ 22. Ἐκτὸς τῶν σημείων τῶν τόνων καὶ τῶν πνευμάτων, ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ χρησιμοποιοῦνται προσέτι τὰ ἐξῆς σημεία :

1) ἡ ὑποδιαστολή (,)· αὕτη γράφεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ἀνωθυμίαν **ὅ,τι** πρὸς διάκρισιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ συνδέσμου **ὅτι**·

2) τὰ διαλυτικά (∙ ∙)· ταῦτα γράφονται ὑπεράνω τοῦ **ι** ἢ τοῦ **υ**, ὅταν ζητῇται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ **ι** ἢ τὸ **υ** δὲν ἀποτελεῖ δίφθογγον μὲ τὸ ἀμέσως προηγούμενον φωνῆεν τῆς ἰδίας λέξεως : αὐτῆνιά, τοῦ Γαῖου·

Σημείωσις. Τὰ διαλυτικά δύνανται νὰ παραλείπωνται, ὅταν ὁ χωρισμὸς τῶν δύο φωνηέντων ὑποσημαίνεται ἐκ τῆς θέσεως τῶν σημείων τῶν τόνων ἢ τῶν πνευμάτων : ἄνλος, αἶλον, Γάιος.

3) ἡ ἀπόστροφος ('), σημειῖον τῆς ἐκθλίψεως (βλ. § 28)·

4) ἡ κορωνίς ('), σημειῖον τῆς κράσεως (βλ. § 26)·

5) τὰ σημεῖα τῆς στίξεως, ἔτσι :

α') ἡ τελεία στιγμὴ (.)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων περὶ οἱ δοί, ἔτσι μέρη τοῦ γραπτοῦ λόγου, τὰ ὅποια περιέχουν ἐν ὁπωσδήποτε πλήρες νόημα·

β') ἡ μέση στιγμὴ ἢ ἄνω στιγμὴ (·)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων κῶλα περιόδου, ἔτσι μέρη αὐτῆς, τὰ ὅποια περιέχουν ἐν νόημα ὁπωσδήποτε αὐτοτελές·

γ') ἡ ὑποδιαστολὴ ἢ τὸ κόμμα (,)· διὰ τούτου κανονικῶς χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ἀπὸ τὰς κυρίας καὶ πᾶν ὄνομα κλητικῆς πτώσεως ἀπὸ τὰς ἄλλας λέξεις τῆς προτάσεως·

δ') τὸ ἐρωτηματικὸν (;)· τοῦτο γράφεται κατόπιν λέξεως ἢ εἰς τὸ τέλος προτάσεως ἢ περιόδου, ἢ ὅποια ἐκφέρεται ἐρωτηματικῶς·

ε') τὸ θαυμαστικὸν ἢ ἐπιφωνηματικὸν (!)· τοῦτο γράφεται εἰς τὸ τέλος προτάσεως τινος ἢ περιόδου ἢ κατόπιν μιᾶς λέξεως ἢ ἀπλῆς φράσεως, ἵνα δηλωθῇ ὅτι ταῦτα ἐκφράζουν θαυμασμὸν τοῦ λέγοντος, ἀναφώνησιν, ἐκπληξιν κ.τ.τ·

ς') τὰ ἀποσιωπητικά (...)· διὰ τούτων δηλοῦται ὅτι ἀποσιωπᾶται, ἔτσι παραλείπεται νὰ ἐκφρασθῇ μία λέξις ἢ φράσις ἐκ φόβου, ἐντροπῆς κ.τ.τ·

ζ') ἡ παρένθεσις [()]· ἐντὸς ταύτης περικλείεται μία λέξις ἢ φράσις ὀλόκληρος, ἢ ὅποια παρεμβάλλεται μεταξὺ τῶν λέξεων τῆς προτάσεως ἢ τῆς περιόδου πρὸς ἐπεξήγησιν ἢ συμπλήρωσιν ἐν γένει τῶν λεγομένων·

η') τὰ εἰσαγωγικά (« »)· ἐντὸς τούτων περικλείονται λόγοι τινὸς ἀποδιδόμενοι αὐτολεξεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΦΘΟΓΓΙΚΑ ΠΑΘΗ

§ 23. Σπανίως αἱ λέξεις διαχέονται ἀπαθεῖς καὶ ἀκέραιαι, ὥπως ἐπλάσθησαν ἐξ ἀρχῆς. Συνήθως συμβαίνουν εἰς αὐτὰς διάφορα πάθη τῶν φθόγγων (ἔτσι τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συμφώνων), ἀπὸ τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται· (πρβλ. νῦν : λέγει-λέει, κάθισε-κάτσε). Τὰ πάθη ταῦτα καλοῦνται **φθογγικὰ πάθη**, τὰ δὲ συνηθέστερα ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ ἐπόμενα.

α') Πάδη φωνηέντων καὶ διφθόγγων. Εὐφωνικά σύμφωνα

1. Συναίρεσις

§ 24. Συναίρεσις λέγεται ἡ συγχώνευσις ἐντὸς μιᾶς λέξεως δύο ἐπαλλήλων φωνηέντων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον : (Ἀθηνά) Ἀθηνᾶ, (νόος) νοῖς, (ἀγαπάει) ἀγαπᾷ.

§ 25. Ἡ συλλαβή, ἡ ὁποία προσέρχεται ἐκ συναίρεσεως, κανονικῶς τονίζεται, ἐὰν πρὸ τῆς συναίρεσεως ἐτονίζετο ἢ μία ἐκ τῶν δύο συλλαβῶν, αἱ ὁποῖαι συνηρέθησαν : τιμῶμεν (τιμάομεν)· ἀλλὰ : ἔθνη (ἔθνεα), γέλα (γέλας)· (βλ. καὶ § 16, 9).

2. Κρᾶσις

§ 26. Κρᾶσις λέγεται ἡ συναίρεσις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου μιᾶς λέξεως μετὰ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον τῆς ἀμέσως ἐπομένης λέξεως καὶ ἡ οὕτω προκύπτουσα συγχώνευσις τῶν δύο λέξεων εἰς μίαν : (τὰ ἄλλα) τᾶλλα, (τὸ ὄνομα) τοῦνομα, (καὶ εἶτα) καῖτα· (πρβλ. θὰ ἀγαπῶ, θάγαπῶ — τὸ ἐλάχιστον, τοῖλάχιστον).

Ὑπεράνω τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου, ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ τῆς κράσεως, γράφεται ἡ κορωνίς (βλ. § 22, 4). Ὅταν ὅμως ἡ πρώτη ἀπὸ τὰς πασχούσας κρᾶσιν λέξεις εἶναι κάποιος ἐκ τῶν δασυνομένων τύπων τοῦ ἄρθρου (ὁ, ἡ, οἱ, αἱ) ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἡ, ὅ), τότε δὲν σημειοῦται ἡ κορωνίς, ἀλλὰ ἡ δασεῖς : (ὁ ἀνὴρ) ἀνὴρ, (ἃ ἄν) ἄν.

§ 27. Κρᾶσιν μετὰ ἄλλας λέξεις συνήθως πάσχουν :

1) τύποι τοῦ ἄρθρου ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἡ, ὅ), οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς φωνῆεν ἢ δίφθογγον, καὶ τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα ὦ : (ὁ ἄνθρωπος) ἄνθρωπος, (τοῦ ἀνδρὸς) τὰνδρός, (τὸ ἱμάτιον) τοῖμάτιον, (τὰ αὐτὰ) ταῦτά, — (ἃ ἐγὼ) ἀγῶ, (ὃ ἐφόρει) οὐφόρει, (οὗ ἔνεκα) οὐνεκα, — (ὧ ἀγαθὲ) ὠγαθῆ·

2) ἡ λέξις ἐγὼ μετὰ τὴν λέξιν οἶδα (= γνωρίζω) καὶ μετὰ τὴν λέξιν οἶμαι (= νομίζω) : ἐγὼδα, ἐγῶμαι·

3) ὁ σύνδεσμος καὶ καὶ ἡ πρόθεσις πρό : (καὶ ἐγὼ) καγῶ, (καὶ ὅπως) χῶπως, (πρὸ ἔργου) προῦργον·

4) ὁ σύνδεσμος μέντοι μετὰ τὸ μόριον ἄν : μεντᾶν.

Σ η μ ε ι ω σ ι ς 1. Μετά την κρᾶσιν ὁ τόνος τῆς πρώτης ἐκ τῶν δύο συγχωνευομένων λέξεων ἀποβάλλεται. Ὑπάρχει δὲ **ι** εἰς τὸν φθόγγον, ὁ ὁποῖος προέρχεται ἐκ τῆς κράσεως, ἐὰν τοῦτο ὑπάρχῃ εἰς τὴν δευτέραν ἐκ τῶν συναϊρουμένων συλλαβῶν : *κῆτα* (= καὶ εἶτα), *ἐγῶδα* (= ἐγὼ οἶδα)· ἀλλὰ *κάπειτα* (= καὶ ἔπειτα).

Σ η μ ε ι ω σ ι ς 2. Τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας **ἕτερος** κατὰ τὴν κρᾶσιν αὐτῆς μὲ τὸ προηγούμενον ἄρθρον λαμβάνεται ὁ (ἀρχαιότερος) τύπος **ἄτερος** : (τοῦ ἀτέρου) *θατέρου*, (τὸ ἄτερον) *ἄτερον*.

3. Ἑκθλιψις

§ 28. Ὅταν μία λέξις λήγῃ εἰς βραχὺ φωνῆεν, πλὴν τοῦ **υ**, ἡ δὲ ἀμέσως ἐπομένη λέξις ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγον, συμβαίνει συνήθως **ἐκθλιψις**, ἥτοι ἀποβάλλεται τὸ τελικὸν βραχὺ φωνῆεν τῆς προηγούμενης λέξεως πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος (ἢ διφθόγγου) τῆς ἀμέσως ἐπομένης : (ἀλλὰ ἐγὼ) *ἀλλ' ἐγὼ*, (οὕτε εἶδον) *οὐτ' εἶδον*, (ἐπὶ αὐτὸν) *ἐπ' αὐτόν*, (ἀπὸ ἐκείνου) *ἀπ' ἐκείνου*.

Ὑπεράνω τῆς θέσεως τοῦ ἐκθλιβέντος φωνήεντος σημειοῦται ἡ ἀπόστροφος (§ 22, 3), οὐχὶ ὅμως καὶ ὅταν ἡ ἐκθλιψις συμβαίῃ κατὰ τὴν σύνθεσιν λέξεων : (παρὰ ἐμοῦ) *παρ' ἐμοῦ*, (παρὰ ἔχω) *παρέχω*.

§ 29. Ἐὰν τὸ ἐκθλιβὲν φωνῆεν ἐτονίζετο, ὁ τόνος αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐκθλιψιν :

1) ἐὰν μὲν ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἴναι ἄκλιτος, συναποβάλλεται : (ἐπὶ αὐτοῦ) *ἐπ' αὐτοῦ*.

2) ἐὰν δὲ ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἴναι κλιτὴ ἢ τὸ ἀριθμητικὸν **ἑπτὰ**, ἀναβιβάζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν αὐτῆς : (δεινὰ ἔπαθον) *δειν' ἔπαθον*, (ἑπτὰ ἦσαν) *ἑπτ' ἦσαν*.

§ 30. Ἐὰν μετὰ τὴν ἐκθλιψιν μένῃ εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως ψιλὸν ἢ δύο ἐτερόφωνα ψιλὰ, ἡ δὲ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τότε τὸ ψιλὸν ἢ τὰ ψιλὰ τρέπονται εἰς δασέα : (ὑπὸ ἡμῶν) *ὕφ' ἡμῶν*, (κατὰ ἑαυτὸν) *καθ' ἑαυτόν*, (νύκτα ὅλην) *νύχθ' ὅλην*, (ἑπτὰ ἡμέραι) *εφθήμερος*· ἀλλὰ : (σάκκος ὑφάντης) *σακχυφάντης*.

Σ η μ ε ι ω σ ι ς. Ἐκτὸς τοῦ **υ** δὲν ἐκθλιβονται προσέτι :

- α) τὸ τελικὸν **α** καὶ **ο** μονοσυλλάβων λέξεων, οἷον **τά**, **τό**, πρὸ κλπ.
- β) τὸ τελικὸν **ι** τῶν προθέσεων **ἄχρι**, **μέχρι**, **περί**, τῶν ἀντωνυμιῶν τύπων **τί**, **τί** καὶ **ὅ**, **τι** καὶ τοῦ εἰδικοῦ συνδέσμου **ὅτι**.

4. Προσθετά ἢ εὐφωνικὰ σύμφωνα

§ 31. Μερικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λήγουν εἰς φωνῆν, ὅταν ἡ ἀμέσως ἐπομένη μετ' αὐτὰς λέξις ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆν, προσλαμβάνουν εἰς τὸ τέλος αὐτῶν ἓν ἐκ τῶν συμφώνων **ν** ἢ **ς** ἢ **κ**, τὰ ὁποῖα τότε καλοῦνται **προσθετά ἢ εὐφωνικὰ σύμφωνα**.

1) Τὸ εὐφωνικὸν **ν** προσλαμβάνουν :

α') οἱ τύποι ὀνομάτων, ῥημάτων καὶ ἐπιρρημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **-σι**, καὶ ὁ ῥηματικὸς τύπος **ἐστί** : ἀνδράσιν ἀγαθοῖς· εἴκοσιν ἄνδρες· λέγουσιν ἡμῖν παντάπασιν ἀνόμιός ἐστιν ἐκεῖνος·

β') οἱ τύποι τοῦ **γ'** ἐνικοῦ προσώπου τῶν ῥημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **ε** : εἶπεν ἡμῖν.

2) Τὸ προσθετὸν ἢ εὐφωνικὸν **ς** προσλαμβάνει τὸ ἐπίρρημα **οὕτω** : (οὕτω λέγουσιν) οὕτως ἔλεγον.

Σημείωσις. Τὸ προσθετὸν **ν** καὶ τὸ προσθετὸν **ς** δύνανται νὰ ὑπάρχουν καὶ πρὸ συμφώνου.

3) Τὸ εὐφωνικὸν **κ** προσλαμβάνει τὸ ἀρνητικὸν μόριον **οὐ** : (οὐ λέγω) οὐκ ἔλεγον.

Ὅταν ὅμως ἡ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τὸ εὐφωνικὸν **κ** τρέπεται εἰς **χ** : (οὐκ ἔρχομαι) οὐχ ἔπομαι· (πρβλ. § 30).

Σημείωσις. Κατὰ τὸ οὐκέτι (= οὐκ ἐτι) ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λέξις **μηκέτι** (= μὴ ἐτι). Χωρὶς δὲ τὸ εὐφωνικὸν **κ** λέγεται **οὐ** καὶ πρὸ φωνήεντος, ὅταν μετὰ τὸ **οὐ** ὑπάρχῃ στίξις : ἐξικνούμετο γὰρ οὐ, οὐδ' ἐβλαπτον οὐδέν (§ 18, Σημ.).

5. Πάθη φωνηέντων

§ 32. Ἐν φωνῆν ἐντὸς τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διαφόρων λέξεων, συγγενῶν ἐτυμολογικῶς, πολλάκις :

1) πάσχει **συγκοπὴν**, ἥτοι ἀποβάλλεται : πατέρα - πατρός (πατερός), σκόροdon (σκόροdon), γίγνομαι (γιγένομαι), ἔ-σχον (ἔ-σεχ-ον)· (πρβλ. νῦν : σιτάρι - στάρι)·

2) πάσχει **μετάθεσιν**, ἥτοι ἀλλάσσει θέσιν ἐντὸς τῆς λέξεως : Μυτιλήνη - Μιτυλήνη, Δανούβιος - Δούναβις· (πρβλ. νῦν : ὄνειρο - εἶνоро, ὕλακτῶ - ὕλαχτῶ - ἀλυχτῶ)·

3) πάσχει **ἀφομοίωσιν**, ἥτοι γίνεται ὅμοιον μὲ τὸ φωνῆν τῆς ἀμέσως ἐπομένης ἢ τῆς ἀμέσως προηγούμενης συλλαβῆς τῆς λέξεως :

ἄτερος-ἑτερος, μολάχη-μαλάχη, ὀβελός-ὀβολός· (πρβλ. νῦν : τέσσαρα-τέσσερα)·

4) πᾶσχει ἀντιμεταχώρησιν, ἥτοι ἐναλλάσσει τὸν χρόνον τοῦ μὲ τὸν χρόνον τοῦ ἀμέσως ἐπομένου φωνήεντος καὶ γίνεται αὐτὸ μὲν ἀπὸ μακροῦ βραχὺ, τὸ δὲ ἀμέσως μετ' αὐτὸ ἐπόμενον φωνῆεν ἀπὸ βραχέος μακρόν : (νᾶός, νηός) νεώς, (βασιλῆος) βασιλέως, (βασιλῆᾱ) βασιλεῖα, (ἡοίκειν) ἐφύκει·

5) μεταβάλλεται ποιοτικῶς, ἥτοι τρέπεται εἰς ἄλλο φωνῆεν τοῦ αὐτοῦ χρόνου : νέμω-νομή, ῥήγνυμι-ῥωγμή· ὁμοίως : ἀμείβω-ἀμοιβή, λείπω-λέλοιπα·

6) μεταβάλλεται ποσοτικῶς, ἥτοι ἀπὸ βραχέος γίνεται μακρόν (ἐκτείνεται) ἢ ἀπὸ μακροῦ γίνεται βραχὺ (συστέλλεται) : ποιέω-ποιητής, ἴστημι-ἴσταμεν, χιών-χιόνος.

Συστολὴν εἰς ἀπλοῦν βραχὺ φωνῆεν πᾶσχουν καὶ δίφθογγοι : φεύγω-ἔφϋγον, λείπω-ἔλιπον.

Ἡ ἑκτασις βραχέος φωνήεντος εἰς μακρόν φωνῆεν ἢ δίφθογγον μετὰ τὴν ἀποβολὴν συμφώνου ἢ συμφώνων, κατόπιν αὐτοῦ εὐρισκομένων, καλεῖται ἀντέκτασις ἢ ἀναπληρωτικὴ ἑκτασις : (μέλαιν-ς) μέλᾱς, (ἐν-ς) εἰς, (ὀδόντ-ς) ὁδοός, (τιθέντ-ς) τιθείς, (φθέρ-ιω, φθέρω) φθειρώ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ θέμα, ἐκ τοῦ ὁποίου γίνονται πολλαὶ συγγενεῖς λέξεις, δύνανται νὰ παρουσιάζωνται πολλαὶ ὁμοῦ παθήσεις τοῦ φωνήεντος τοῦ θέματος· π. χ. φρήν, φρενός, φρονῶ, φρων — λέιπω, λοιτός, ἔλιπον — φέρω, φόρος, φώρ, δί-φρ-ος (Μετάπτωσις).

6') Π ᾶ θ η σ υ μ φ ῶ ν ω ν

1. Ἀποβολαὶ συμφώνων

§ 33. 1) Ἐκ τῶν συμφώνων (ληκτικά, ἥτοι) τελικὰ λέξεων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι μόνον τὸ ν, τὸ ρ, τὸ ς, τὸ ξ (= κς) καὶ τὸ ψ (= πς)· (βλ. § 5, Σημ. 2) : "Ελλην, ῥήτωρ, θεός, κόροαξ, Ἀραρ. Πᾶν ἄλλο σύμφωνον, ὅταν εὐρεθῇ εἰς τὸ τέλος μιᾶς λέξεως, ἀποβάλλεται : (τοῦ γέροντ-ος) ὦ γέρον (ἀντὶ ὧ γέροντ), (τοῦ γάλακτ-ος) τὸ γάλα (ἀντὶ τὸ γάλακτ).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἡ πρόθεσις **ἐκ** καὶ τὸ μόριον **οὐκ** (ἢ **οὐχ**) προφέρονται μὲ τὴν ἐκάστοτε ἐπομένῃν λέξιν ὡς μία λέξις καὶ ἐπομένως εἰς αὐτὰ τὸ **κ** (ἢ τὸ **χ**) δὲν εἶναι κυρίως τελικόν· (πρβλ. § 31, 3).

2) Τὸ **σ** εὐρισκόμενον μεταξὺ δύο συμφώνων ἀποβάλλεται : (γέγραφ-σ-θε) γέγραφε, (ἐσπάρ-σ-θαι) ἐσπάρθαι.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Οὕτως ἀπὸ τὴν πρόθεσιν **ἐξ** (= ἐκς) προῆλθε κατόπιν ὁ ἕτερος τύπος αὐτῆς **ἐκ** πρὸ συμφώνου : (ἐξ Κορίνθου, ἦτοι ἐκς Κορίνθου) **ἐκ Κορίνθου**.

3) Τὸ **σ**, τὸ **j** καὶ τὸ **F** (§ 1, Σημ.) εἰς ἀρχαιότερους χρόνους, ὅταν εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀρχὴν λέξεως πρὸ φωνήεντος ἢ ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων, ἀπεβάλλοντο. Ἀπὸ τὸ **σ** καὶ τὸ **j** κατὰ τὴν πρῶτην περίπτωσιν προέκυψε κανονικῶς δασὺ πνεῦμα (§ 12, Σημ.)· π.χ. (σέρπω) **ἐρπω**, (σέπομαι) **ἐπομαι**, (σίστημι) **ἴστημι**, (σέχω, ἔχω) καὶ ἔπειτα **ἔχω**, (jῆπαρ) **ἦπαρ**, (Φοῖνος) **οἶνος** — (λέγοι-σο) **λέγοι-ο**, (τέλεσ-ας, τέλος) **τέλους** (πρβλ. τελεσ-φόρος) — (τιμά-**j**ω) **τιμάω-ω**, (καλέ-**j**ω) **καλέω-ω** — (πνεύω, πνέF-ω) **πνέω** (πρβλ. πνεῦμα).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τύποι ὡς οἱ **κρέασι**, **γένεσι**, **ἐτέλεσα** κ.τ.θ. προῆλθον ἀπὸ τοὺς ἀρχικοὺς τύπους **κρέας-σι**, **γένεσ-σι**, **ἐτέλεσ-σα** δι' ἀπλοποιήσεως τοῦ (διπλοῦ) **σσ** εἰς ἓν **σ**.

4) Ὅδοντικὸν εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** ἀποβάλλεται : (τάπητ-ς) **τάτης**, (ἐπίεδ-σα) **ἐπίεσα**. Οὕτω καὶ (ἐκ τοῦ νύκτ-ς) **νύξ**, κ.θ.τ.

5) Ὅδοντικὸν μὲ **ν** πρὸ αὐτοῦ (ἦτοι **ντ**, **νδ**, **νθ**), εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ**, ἀποβάλλεται, ἀλλὰ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγούμενου βραχέος φωνήεντος· (ἱμᾶ'ντ-σι) **ἱμᾶσι**, (ὁδόντ-ς) **ὁδοὺς**, (λυθέντ-ς) **λυθεῖς**, (σπένδ-ω, σπένδ-σω) **σπείσω**, (πάσχω, πένθ-σομαι) **πείσομαι** (= θά πάθω)· (βλ. § 32, 6).

6) Τὸ **ν** εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** κανονικῶς ἀποβάλλεται ἢ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγούμενου βραχέος φωνήεντος (συνήθως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τῶν ὀνομάτων) ἢ χωρὶς ἀντέκτασιν (συνήθως εἰς τὴν δοτ. πληθυντικὴν τῶν ὀνομάτων) : (τάλᾱν-ς) **τάλᾱς**, (κτέν-ς) **κτεῖς**· ἀλλὰ (κτεν-σί) **κτεσί**, (γείτον-σι) **γείτοσι** (ἰδ. καὶ τὸ προηγούμενον).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τῆς προθέσεως **ἐν** τὸ **ν** εἰς συνθέτους μὲ αὐτὴν λέξεις διατρεῖται πρὸ τοῦ **σ** καθὼς καὶ πρὸ τοῦ **ζ** ἢ τοῦ **ρ** : **ἐνσημαίνω**, **ἐνσκήπτω**, **ἐνσεύγγνυμι**, **ἐνράπτω**, **ἐνρῖνος** (ἀλλὰ καὶ **ἐρῖνος**).

Τῆς δὲ προθέσεως σὺν τὸ ν εἰς συνθέτους μετὰ αὐτὴν λέξεις, ἐὰν μὲν ἀκολουθῇ ἀπλοῦν σ, ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό : (σὺν-σιτος) σὺσ-σιτος· ἐὰν δὲ ἀκολουθῇ ζ ἢ σ μετὰ ἄλλο σύμφωνον μαζὶ, ἀποβάλλεται : (σὺν-ζυγος) σύζυγος, (συν-σκευάζω) συ-σκευάζω, (συν-στρέφω) συ-στρέφω.

7) Πᾶν σύμφωνον ἐν γένει, ὅταν ὑπάρχῃ εἰς δύο ἀλλεπαλλήλους συλλαβὰς μιᾶς λέξεως, δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν ἀνομοιώσεως. Οὕτω προῆλθε τὸ γίνομαι ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γίγνομαι, ἀγήγοχα (πρκμ. τοῦ ἄγω) ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ ἀγήγοχα. (Πρβλ. πενήντα ἐκ τοῦ πεντήντα, ἐκ τοῦ πενήκοντα).

Καὶ ὁλόκληρος συλλαβὴ μιᾶς λέξεως δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν ἀνομοιώσεως, ὅταν ἡ ἀμέσως ἐπομένη συλλαβὴ τῆς λέξεως ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸ ἴδιον ἢ ἀπὸ ὅμοιον καὶ πῶς σύμφωνον : ἀμφοροὺς (ἐκ τοῦ ἀμφιφορεύς), σκίμπους (ἐκ τοῦ σκιμπό-πους). Πρβλ. νῦν : ἀποφοιτήριον (ἀντὶ ἀποφοιτητήριον).

2. Ἀνάπτυξις συμφώνων

§ 34. 1) Τὸ ἀρκτικὸν ρ διπλασιάζεται :

α') εἰς τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ ρ, ὅταν ταῦτα λαμβάνουν αὐξησιν ἢ ἀναδιπλασιασμόν ε : ῥέω-ἔρρεον, ῥίπτω-ἔρριπτον-ἔρριπα·

β') εἰς πᾶσαν λέξιν, ἡ ὅποια ἀρχίζει ἀπὸ ρ, ὅταν ἐν συνθέσει αὐτῆς εὑρεθῇ πρὸ τοῦ ρ βραχὺ φωνῆεν : ῥητὸς-ἄροητος-ἀπόροητος, ῥωστός-ἄρωστος· ἀλλά : εὖρωστος, εὖρωθμος.

2) Μεταξὺ ἐνρίνου καὶ ὕγρου (§ 5) ἀνεπτύχθη εἰς μερικὰς λέξεις εἷς βοηθητικὸς φθόγγος, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς προφορᾶς. Οὕτω μεταξὺ τοῦ μ καὶ τοῦ ρ ἢ τοῦ μ καὶ τοῦ λ ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος β : μεσημ-β-ρία (ἐκ τοῦ μεσημ-ρία, ἐκ τοῦ μεσημερία), μέμ-β-λωκα (ἐκ τοῦ μέ-μλω-κα· πρβλ. μολ-ὼν λαβέ). Ὁμοίως μεταξὺ τοῦ ν καὶ τοῦ ρ ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος δ : ὁ ἀνὴρ, τοῦ ἀνδρός (ἐκ τοῦ ἀν-ρός· ἐκ τοῦ ἀνερός)· (βλ. § 32, 1).

3. Μετάθεσις συμφώνων

§ 35. Τὸ ἡμίφωνον j, εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρίσκόμενον, κατόπιν τῶν συλλαβῶν αν, αρ, ορ, ἔπαθεν ἐπένθεσιν, ἥτοι μετετέθη πρὸ τοῦ ν ἢ ρ καὶ ἠνώθη ἔπειτα μετὰ τὸ α ἢ ο εἰς δίφθογγον αι ἢ οι (ὑφάν-jω) ὑφαίνω, (τάλαν-jα) τάλαινα, (χαρ-ά, χάρ-jω) χαίρω, (μό-ρα, μόρ-jα) μοῖρα· (πρβλ. χαμαῖλι-χαῖμαλί).

4. Ἐνώσεις ἢ συγχωνεύσεις συμφώνων

§ 36. 1) Οὐρανικόν (κ, γ, χ) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μετὰ αὐτὸ εἰς ξ : (φύλακ-ς) φύλαξ, (λέγ-ω, ἔλεγ-σα) ἔλεξα, (ὄνυχ-ς) ὄνυξ.

2) Χειλικόν (π, β, φ) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μετὰ αὐτὸ εἰς ψ : (τρέπ-ω, τρέπ-σω) τρέψω, (Ἄραβ-ς) Ἄραψ, (γράφ-ω, γράφ-σω) γράψω (βλ. καὶ § 5, Σημ. 2).

3) Τὸ σ εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρισκόμενον, κατόπιν ἐνρίνου (μ, ν) ἢ ὑγροῦ (λ, ρ) ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτό, ἔπειτα δὲ ἔγινεν ἀπλοποίησις τῶν (δύο) ἐνρίνων (μμ, νν) ἢ ὑγρῶν (λλ, ρρ) εἰς ἓν ἐνρινον (μ, ν) ἢ ὑγρὸν (λ, ρ) καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγούμενου βραχέος φωνήεντος, ἥτοι τοῦ ᾱ εἰς η (ἢ ᾱ), τοῦ ε εἰς ει, τοῦ ι ἢ ῠ εἰς ι ἢ ῡ : (νέμ-ω, ἐνεμ-σα, ἐνεμμα) ἐνειμα, (φαίνω, ἔφαν-σα, ἔφᾱν-να) ἐφηνα, (ἀγγέλλω, ἤγγελ-σα, ἤγγελ-λα) ἤγγειλα, (φῦρ-ω, ἔφῡρ-σα, ἔφῡρ-ρα) ἔφῡ-ρα.

Σημείωσις. Εἰς μερικάς λέξεις δὲν ἀφωμοιώθη τὸ σ μετὰ προηγούμενον ὑγρὸν (λ, ρ) ἢ μετὰ τὴν ἀφωμοίωσιν διετηρήθησαν τὰ δύο ὑγρά : ἄλσος, Ἑρση, χέρσος, (θάρσος) θάρρος, (χερσόνησος) χερρόνησος.

4) Τὸ ἡμίφωνον j εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐντὸς λέξεως :

α') εὐρισκόμενον κατόπιν τοῦ λ ἀφωμοιώθη πρὸς αὐτό: (ἄγγελ-ος, ἀγγέλ-jω) ἀγγέλλω, (ἔ-βαλ-ον, βάλ-jω) βάλλω.

β') εὐρισκόμενον κατόπιν τοῦ ν ἢ τοῦ ρ, ὅταν δὲν ὑπῆρχε πρὸς αὐτῶν α ἢ ο, ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτά, ἔπειτα δὲ ἔγινεν ἀπλοποίησις τῶν (δύο) νν ἢ ρρ εἰς ἓν ν ἢ ρ καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγούμενου ε εἰς ει καὶ τοῦ ι ἢ ῠ εἰς ι ἢ ῡ : (τέν-jω, τέννω) τείνω, (κλι'ν-jω, κλι'ν-νω) κλείνω, (ἀμῡ'ν-jω, ἀμῡ'ν-νω) ἀμῡ'νω, (σπέρ-jω, σπέρ-ρω) σπείρω, (οἰκτι'ρ-jω, οἰκτι'ρ-ρω) οἰκτι'ρω, (φῡ'ρ-jω, φῡ'ρ-ρω) φῡ'ρω.

γ') εὐρισκόμενον κατόπιν τῶν οὐρανικῶν (κ, γ, χ) καὶ σπανιότερον κατόπιν τῶν ὀδοντικῶν τ καὶ θ, συνεχωνεύθη μετὰ αὐτὰ εἰς σσ ἢ ττ : (φυλάκ-jω) φυλάσσω ἢ φυλάττω, (τάγ-jω) τάσσω ἢ τάττω, (ταράχ-jω) ταράσσω ἢ ταράττω — (χαρίετ-jα) χαρίεσσα, (πλάτ-jω ἢ πλάθ-jω) πλάσσω.

Σημείωσις. Εἰς μερικάς λέξεις τὸ j μετὰ τὸ πρὸ αὐτοῦ γ συνεχωνεύθη εἰς ξ : (οἰμωγ-ή, οἰμώγ-jω) οἰμῶξω.

δ') εύρισκόμενον κατόπιν τοῦ ὀδοντικοῦ δ συνεχωνεύθη με αὐτὸ εἰς ζ : (παίδ-*j*ω) παίζω, (ἐρίδ-*j*ω) ἐρίζω.

ε') εύρισκόμενον κατόπιν ὀδοντικοῦ με ν πρὸ αὐτοῦ (ἤτοι κατόπιν τοῦ ντ, νδ ἢ νθ) συνεχωνεύθη πρῶτον με τὸ ὀδοντικὸν εἰς σ καὶ ἔπειτα ἔγινε ἀποβολὴ τοῦ ν, με ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος : (πάντ-*j*α, πᾶν-σα) πᾶσα, (λυθέντ-*j*α, λυθέν-σα) λυθεῖσα, (ἐκόντ-*j*α, ἐκόν-σα) ἐκοῦσα (πρβλ. § 33, 5).

5. Τροπαὶ συμφώνων

§ 37. Ἐντὸς μιᾶς λέξεως :

1) οὐρανικὸν ἢ χειλικὸν εύρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ, ἐὰν εἶναι ἐτερόπνουν (σ υ μ π ν ε υ μ α τ ῖ ζ ε τ α ι, ἤτοι) γίνεται ὁμόπνουν με τὸ ἐπόμενον ὀδοντικὸν (§ 4, 2) : ταγ-ὸς (ταγ-τὸς) τακ-τὸς, (ἐτάγ-θην) ἐτάχ-θην, κρύ-φα (κρυφ-τὸς) κρυπ-τὸς, (κρύφ-δην) κρύβ-δην. Οὕτω καὶ ἐπ-τὰ (ἀλλά : ἔβ-δομος), ὀκ-τὼ (ἀλλά : ὄγ-δοος).

Τὰ δυνατὰ δηλαδὴ συμπλέγματα οὐρανικῶν ἢ χειλικῶν με ὀδοντικά εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι κτ, γδ, χθ — πτ, βδ, φθ.

Σημείωσις. Τῆς προθέσεως ἐκ τὸ κ δὲν συμπνευματίζεται : ἐκδέρω, ἐκθέω, ἐκφέρω, ἐκχέω κτλ.

2) Οὐρανικὸν κ ἢ χ εύρισκόμενον πρὸ τοῦ μ γίνεται γ : διώκ-ω (διωκ-μὸς) διωγ-μός, βρέχ-ομαι (βεβρεχ-μένος) βεβρεγ-μένος.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηροῦνται τὰ συμπλέγματα κχ, χμ : ἀκμή, αἰχμή.

3) Χειλικὸν εύρισκόμενον πρὸ τοῦ μ (ἀ φ ο μ ο ι ο ὕ τ α ι με αὐτό, ἤτοι) γίνεται καὶ αὐτὸ μ : κόπ-ος (κόπ-μα) κόμ-μα, τρίβ-ω (τρῖβ-μα) τρῖμ-μα, γράφ-ω (γράφ-μα) γράμ-μα.

4) Ὀδοντικὸν εύρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ μ τρέπεται εἰς σ : ψεύδ-ομαι (ἐψεύδ-θην) ἐψεύσ-θην, ᾄδ-ω (ᾄδ-μα) ᾄσ-μα, πιθ-ανός (πιθ-τὸς) πισ-τὸς.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηρεῖται τὸ ὀδοντικὸν πρὸ ἄλλου ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ μ : Ἀτθίς, Πιτθεὺς, Κάδμος, πυθμήν, ἀτμός. Ὁμοίως διατηρεῖται τὸ ττ, τὸ ὅποιον προῆλθεν ἀπὸ κ^j ἢ γ^j ἢ χ^j (βλ. κατωτέρω).

5) Τὸ τ τῆς συλλαβῆς **τι** εὐρισκόμενον κατόπιν φωνήεντος ἢ τοῦ **ν** εἰς πολλὰς λέξεις ἔχει τραπῇ εἰς **σ** : πλοῦτ-ος (πλούτ-ιος) πλούσ-ιος, ἀθάνατ-ος (ἀθανατ-ία) ἀθανασία, ἐκόντ-ες (ἐκόντ-ιος, ἐκόνσ-ιος) ἐκού-σιος· (βλ. § 32, 6 καὶ 33, 5). (Ἀλλά : αἰτία, σκότιος, ἐναντίος κτλ.).

6) Τὸ ἔνρινον **ν** εὐρισκόμενον

α') πρὸ οὐρανικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **ξ** τρέπεται εἰς ἔνρινον **γ** : (ἐν-κύπτω) ἐγκύπτω, (συν-γράφω) συγγράφω, (συν-χέω) συγχέω, (ἐν-ξύω) ἐγξύω.

β') πρὸ χειλικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **ψ** τρέπεται εἰς **μ** : (ἐν-πνέω) ἐμπνέω, (συν-βάλλω) συμβάλλω, (ἐν-φύομαι) ἐμφύομαι, (ἐν-ψυχος) ἔμφυχος.

γ') πρὸ τοῦ **μ** ἢ πρὸ τῶν ὑγρῶν **λ, ρ** ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά : ἐν-μένω) ἐμμένω, (συν-λέγω) συλλέγω, (συν-ράπτω) συρράπτω.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς τὸν παθητικὸν παρακείμενον μερικῶν ἐνρινολήκτων ῥημάτων καὶ εἰς λέξεις συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς μετ' αὐτόν, ἀπὸ τοῦ σύμπλεγνα **νμ** προέρχεται **σμ** ἀντὶ τοῦ **μμ** : **μιαίνομαι** (μεμῖαν-μαι) **μεμῖασμαι**, **μίασμα** — **ὕφαινομαι** (ὕφαν-μαι) **ὕφασμαι**, **ὕφασμα**.

7) Ὅταν συμβῇ δύο ἀλλεπάλληλοι συλλαβαὶ τῆς λέξεως νὰ ἀρχίζουν ἀπὸ ἄφωνον δασύ, τότε γίνεται **ἀνομοίωσις**, ἥτοι τῆς πρώτης συλλαβῆς τὸ δασύ τρέπεται εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του ψιλόν (§ 5, 2) : **χορεύω-κεχόρευκα** (ἐκ τοῦ **χε-χόρευκα**), **φύω-πέφυκα** (ἐκ τοῦ **φέ-φυκα**), **θύω-τέθυκα** (ἐκ τοῦ **θέ-θυκα**), **ἐτέθην** (ἐκ τοῦ **ἐθέ-θην**), **θρέμμα** (ἐκ τοῦ **θρέφ-μα**)· **τρέφω** (ἐκ τοῦ **θρέφ-ω**), καὶ **τροφή** (ἐκ τοῦ **θροφ-ή**)· ἢ **θριξ**, **ταῖς θριξί**, ἀλλὰ **τριχ-ός**, **τρίχ-ες** κτλ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Πολλάκις παραμένει τὸ δασύ εἰς δύο ἀλλεπαλήλους συλλαβάς μιᾶς λέξεως συμφώνως πρὸς ἄλλους συγγενεῖς τύπους αὐτῆς : **ὠρθώθην** (ὥπως ὠρθώσω, ὠρθωσα κλπ.), **ἐθέλχθην** (ὥπως θέλξω, ἐθέλξα κλπ.), **φάθι** (ὥπως φάτω, φατὲ κλπ.).

Εἰς δὲ τὸ β' ἑνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου α' τρέπεται οὐχὶ τῆς πρώτης, ἀλλὰ τῆς δευτέρας συλλαβῆς τὸ δασύ εἰς ψιλόν : **ἐλύθην**, **λύθητι** (ἐκ τοῦ **λύθηθι**).

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

1. Μέρη τοῦ λόγου

§ 38. 1) Τὰ μέρη τοῦ λόγου (ἤτοι τὰ εἶδη τῶν λέξεων) ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ, ὅπως καὶ ἐν τῇ νέᾳ, εἶναι δέκα : ἄρθρον, (ὄνομα) οὐσιαστικόν, (ὄνομα) ἐπίθετον, ἀντωνυμία, μετοχή, ῥῆμα, ἐπίρρημα, πρόθεσις, σύνδεσμος καὶ ἐπιφώνημα.

2) Ἀπὸ τὰ δέκα μέρη τοῦ λόγου τὰ ἑξ, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία, ἡ μετοχή καὶ τὸ ῥῆμα, λέγονται κ λ ι τ ᾱ, διότι κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ὑπὸ διαφόρους μορφάς (π.χ. θεός, θεοῦ, θεὸν κτλ. — λύω, λύεις, λύει κτλ.)· τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα λέγονται ᾱ κ λ ι τ α, διότι δὲν κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον πάντοτε ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν (π.χ. ἐκεῖ, ὑπέρ, καί, φεῦ).

§ 39. Αἱ διάφοροι μορφαί, ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ἐκάστη κλιτὴ λέξις, λέγονται τ ὕ π ο ι αὐτῆς (π.χ. ἥρωος, ἥρωος, ἥρωα κτλ. — λέγω, λέγεις κτλ.).

1) Τὸ πρὸς τὸ τέλος μεταβλητὸν μέρος μιᾶς κλιτῆς λέξεως λέγεται **κατάληξις** αὐτῆς (π.χ. -ς, -ος, -α κτλ., -ω, -εις, -ει κτλ.). Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀμετάβλητον μέρος τῆς κλιτῆς λέξεως λέγεται **θέμα** (π.χ. ἥρω- λέγ-).

2) Ὁ τελευταῖος φθόγγος τοῦ θέματος (φωνῆεν ἢ σύμφωνον) λέγεται **χαρακτήρ** αὐτοῦ (π.χ. τὸ ω τοῦ θέματος ἥρω-, τὸ γ τοῦ θέματος λέγ-).

2. Π τ ῶ σ ε ι ς

§ 40. Ἀπὸ τὰ κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου τὰ πέντε, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία καὶ ἡ μετοχή, λέγονται π τ ω τ ι κ ᾱ, διότι ἔχουν **πτώσεις**.

Πτώσεις λέγονται οἱ τύποι, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρουσιάζεται πᾶν πτωτικόν.

Αἱ πτώσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι πέντε : ἡ **ὀνομαστική**, ἡ **γενική**, ἡ **δοτική**, ἡ **αἰτιατική** καὶ ἡ **κλητική**.

1) **Ὀνομαστική** λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : **τίς** ; (Τίς ἦλθεν ; **Ὁ Παῦλος**).

2) **Γενική** λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : **τίνος** ; (Τίνος εἶναι τὸ βιβλίον ; **Τοῦ Παύλου**).

3) **Δοτική** λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : **εἰς τίνα** ; (**σὲ ποιόν** ;). (Εἰς τίνα ἔδωκε τὸ βιβλίον ; **Τῷ Παύλῳ** = εἰς τὸν Παῦλον).

4) **Αἰτιατική** λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : **τίνα** ; (**ποιόν** ;). (**Τίνα** εἶδες ; **Τὸν Παῦλον**).

5) **Κλητική** λέγεται ἡ πτῶσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα, ὅταν θέλωμεν νὰ καλέσωμέν τινα : **Παῦλε, ἱατρέ**.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν πτώσεων ἡ ὀνομαστική καὶ ἡ κλητική λέγονται μὲ ἐν ὄνομα **ὄρθαι** πτώσεις, ἡ δὲ γενική, ἡ δοτική καὶ ἡ αἰτιατική λέγονται **πλάγια** πτώσεις.

3. Γένος, ἀριθμός, κλίσις

§ 41. Τὰ πτωτικά, ἐκτὸς τῶν πτώσεων, ἔχουν προσέτι **γέ ν ο ς**, **ἀ ρ ι θ μ ὶ ο ν** καὶ **κ λ ί σ ι ν**.

1) Τὰ γένη τῶν πτωτικῶν εἶναι τρία, **ἀρσενικόν**, **θηλυκόν** καὶ **οὐδέτερον** : **ὁ μαθητής**, ἡ **μαθήτρια**, τὸ **δένδρον**.

Σημείωσις. Τὸ γραμματικὸν γένος ἐνὸς πτωτικοῦ διακρίνεται συνήθως ἐκ τῆς καταλήξεως αὐτοῦ : **οἶκ-ος, οἶκ-ία, μῆλ-ον**. Κανονικῶς ὅμως τὸ γραμματικὸν γένος ἐκάστου πτωτικοῦ διακρίνεται ἐκ τοῦ ἄρθρου, τὸ ὅποιον δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ· καὶ ἀρσενικά μὲν εἶναι τὰ πτωτικά, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον **ὁ**, θηλυκὰ ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον **ἡ**, καὶ οὐδέτερα ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον **τό** : **ὁ λίθος, ἡ ῥάβδος, τὸ κοράσιον**.

Δὲν συμφωνεῖ δὲ πάντοτε τὸ γραμματικὸν γένος πρὸς τὸ φυσικόν, ἥτοι δύναται ἐν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐνῶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ σημανόμενον ὄν εἶναι φυσικῶς γένους οὐδετέρου (**ὁ λίθος, ἡ ῥάβδος**)· καὶ ἀντιστρόφως δύναται ἐν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους οὐδετέρου, ἐνῶ τὸ ὑπ'

αὐτοῦ σημαινόμενον ὅν εἶναι φυσικῶς ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους (τὸ μειράκιον = ὁ νέος, τὸ κοράσιον = ἡ κόρη).

2) Οἱ ἀριθμοὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τρεῖς, ὁ ἐνικός, ὅστις δηλοῖ ἓν ὄν, ὁ πληθυντικός, ὅστις δηλοῖ πολλὰ ὄντα, καὶ ὁ δυϊκός, ὅστις δηλοῖ δύο ὄντα : τὸν ὀφθαλμὸν (= οἱ δύο ὀφθαλμοί).

3) Αἱ κλίσεις εἶναι τρεῖς, ἡ πρώτη, ἡ δευτέρα καὶ ἡ τρίτη.

Σημείωσις. Ἡ πτώσις, τὸ γένος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ κλίσις λέγονται παρεπόμενα (ἦτοι παρακολουθήματα) τῶν πτωτικῶν.

4. Τὸ ἄρθρον

§ 42. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα ἔχει μόνον τὸ ὀριστικὸν ἄρθρον ὁ, ἡ, τό. Τοῦτο κλίνεται ὡς ἑξῆς :

Ἐνικός			Πληθυντικός		
Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	ὁ	ἡ	οἱ	αἱ	τά
γεν.	τοῦ	τῆς	τῶν	τῶν	τῶν
δοτ.	τῷ	τῇ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
αἰτ.	τόν	τήν	τούς	τάς	τά

(Δυϊκός : ὄνομ. καὶ αἰτ. τῷ, γεν. καὶ δοτ. τοῖν καὶ διὰ τὰ τρία γένη. Σπανιώτεροι τύποι τοῦ θηλυκοῦ προσέτι εἶναι : τά, ταῖν).

Σημείωσις. Τὸ ἄρθρον δὲν ἔχει κλητικὴν. Τῆς δὲ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων προτάσσεται συνήθως τὸ ἐπιφώνημα ὦ, τὸ ὅποιον ἔνεκα τούτου καλεῖται κλητικὸν ἐπιφώνημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΟΝΟΜΑΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Ὅρισμός καὶ διαίρεσις τῶν οὐσιαστικῶν

§ 43. Ὄνόματα οὐσιαστικὰ λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὅποια σημαίνουν ὄντα, ἦτοι πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, πράξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα.

1) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὅποια σημαίνουν πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, λέγονται *συγκεκρίμενα* : Ἀριστοτέλης, θεός, λέων, τράπεζα.

2) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὅποια σημαίνουν πράξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα, λέγονται *ἀφηρημένα* : θυσία, ἡρεμία, λευκότης.

§ 44. Τὰ συγκεκριμένα οὐσιαστικά λέγονται :

1) **ὀνόματα κύρια**, ὅταν σημαίνουν ἓν μόνον ὀρισμένον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα : Περικλῆς, Βουκεφάλας, Σπάρτη, Πίνδος.

2) **ὀνόματα προσηγορικά**, ὅταν σημαίνουν ἓν σύνολον ὁμοειδῶν προσώπων ἢ ζώων ἢ πραγμάτων : μαθητής, ἵππος, ἄρσος.

2. Γένος τῶν οὐσιαστικῶν

§ 45. Τὰ πλεῖστα οὐσιαστικά ἔχουν ἓνα μόνον τύπον καὶ ἓν μόνον γένος : ὁ ἀνὴρ, ἡ γυνή, τὸ τέκνον — ὁ κύων, ἡ θύρα, τὸ ξύλον.

Τὰ τοιαῦτα οὐσιαστικά καλοῦνται **μονοκατάληκτα καὶ μονογενῆ**, ἐὰν δὲ εἶναι ὀνόματα ζώων, καλοῦνται **ἐπίκοινα** : ὁ ἰέραξ, ἡ γαλῆ.

Ἀπὸ τὰ οὐσιαστικά ὅμως, τὰ ὅποια σημαίνουν ζῶντα ὄντα :

1) πολλὰ ἔχουν ἓνα μόνον τύπον, ἀλλὰ δύο γένη, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν : ὁ παῖς-ἡ παῖς, ὁ ἵππος-ἡ ἵππος, ὁ βοῦς-ἡ βοῦς· ταῦτα καλοῦνται **μονοκατάληκτα καὶ διγενῆ ἢ κοινοῦ γένους**.

2) πολλὰ ἔχουν δύο τύπους, ἓνα διὰ τὸ ἀρσενικὸν γένος καὶ ἓνα διὰ τὸ θηλυκόν : ὁ μαθητής-ἡ μαθήτρια, ὁ ἱερεὺς-ἡ ἱέρεια, ὁ λέων-ἡ λέαινα. Ταῦτα λέγονται **δικατάληκτα καὶ διγενῆ**.

Σημείωσις. Τῶν ἐπικοίνων οὐσιαστικῶν τὸ φυσικὸν γένος καθορίζεται, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνάγκη, διὰ τῶν ἐπιθέτων ὁ ἄρσεν-ἡ ἄρσεν, ὁ θήλυς-ἡ θήλεια· ὁ ἄρσεν αἰτός, ἡ ἄρσεν ἀλώπηξ - ὁ θήλυς αἰτός, ἡ θήλεια ἀλώπηξ (πρβλ. καὶ νῦν : ἀρσενικός - θηλυκός αἰτός, ἀρσενική - θηλυκή ἀλεπού).

3. Κλίσις τῶν οὐσιαστικῶν

Ι. Πρώτη κλίσις

1. Ἀσυναίρετα

§ 46. Κατὰ τὴν **πρώτην κλίσιν** κλίνονται ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον· ἀρσενικά, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **-ας** ἢ **-ης**, καὶ θηλυκὰ εἰς **-α** ἢ **-η**.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν

			Ἑνικὸς	
		(θ. ταμια-)	(θ. Ἀτρείδα-)	(θ. βουλευτα-)
ὄν.	ὁ	ταμίας	Ἀτρείδης	βουλευτής
γεν.	τοῦ	ταμίου	Ἀτρείδου	βουλευτοῦ
δοτ.	τῷ	ταμίᾳ	Ἀτρείδῃ	βουλευτῇ
αἰτ.	τόν	ταμίαν	Ἀτρείδην	βουλευτήν
κλητ.	ὦ	ταμία	Ἀτρείδη	βουλευτὰ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ταμίαι	Ἀτρεῖδαι	βουλευταὶ
γεν.	τῶν	ταμιῶν	Ἀτρειδῶν	βουλευτῶν
δοτ.	τοῖς	ταμίαις	Ἀτρεΐδαις	βουλευταῖς
αἰτ.	τούς	ταμίους	Ἀτρεΐδας	βουλευτάς
κλητ.	ὦ	ταμίαι	Ἀτρεΐδαι	βουλευταὶ

β. Παραδείγματα θηλυκῶν

			Ἑνικὸς	
		(θ. μάχαιρα-)	(θ. φρουρα-)	(θ. μουσα-)
ὄν.	ἡ	μάχαιρα	φρουρά	μοῦσα
γεν.	τῆς	μαχαίρας	φρουρᾶς	μούσης
δοτ.	τῇ	μαχαίρᾳ	φρουρᾷ	μούσῃ
αἰτ.	τήν	μάχαιραν	φρουράν	μούσαν
κλητ.	ὦ	μάχαιρα	φρουρά	μούσα

Πληθυντικὸς

ὄν.	αἱ	μάχαιραι	φρουραὶ	μοῦσαι
γεν.	τῶν	μαχαίρων	φρουρῶν	μουσῶν
δοτ.	ταῖς	μαχαίραις	φρουραῖς	μούσαις
αἰτ.	τάς	μαχαίρας	φρουράς	μούσας
κλητ.	ὦ	μάχαιραι	φρουραὶ	μούσαι

< Ένικος >

< Πληθυντικός >

(θ. νυμφα-)

(θ. τιμα-)

ὄν.	ῆ	νόμφη	τιμή	αἱ	νύμφαι	τιμαί
γεν.	τῆς	νόμφης	τιμῆς	τῶν	νυμφῶν	τιμῶν
δοτ.	τῇ	νόμφῃ	τιμῇ	ταῖς	νύμφαις	τιμαῖς
αἰτ.	τὴν	νόμφην	τιμὴν	τάς	νύμφας	τιμάς
κλητ.	ὦ	νόμφη	τιμή	ὦ	νύμφαι	τιμαί

§ 47. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν πρωτοκλίτων

Ένικος

Πληθυντικός

	Ἀρσενικόν	Θηλυκόν	Ἀρσ. καὶ Θηλ.
ὄν.	-ās ῆ -ης	-ā ῆ -ᾱ ῆ -η	-αι
γεν.	-ου	-ας ῆ -ης	-ῶν
δοτ.	-α ῆ -η	-α ῆ -η	-αις
αἰτ.	-αν ῆ -ην	-αν ῆ -ᾶν ῆ -ην	-ας
κλητ.	-α ῆ -η ῆ ᾱ	-α ῆ -ᾱ ῆ -η	-αι

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτηρος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ πρωτόκλιτα εἶναι α ῆ η π.χ. ἡ κατάληξις τῆς ἐνικ. ὀνομαστικῆς -ας προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτηρος α μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -ς, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. γενικῆς -ῶν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτηρος α μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -ων, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. αἰτιατικῆς -ας ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτηρος α μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -νς (-ανς = ᾶς) (πρβλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις

§ 48. Τὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα :

1) εἰς τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δυϊκὸν) ἔχουν πάντα τὰς ἰδίας καταλήξεις :

2) τὸ α εἰς τὴν κατάληξιν -ās (καθὼς καὶ εἰς τὴν κατάληξιν -α τοῦ δυϊκοῦ) τὸ ἔχουν πάντοτε μακρόν : ὁ ὀρθοθιράς, τοὺς Ἀτρεϊδᾶς, τῆς χώρας, τὰς σφαίρας (τὼ Ἀτρεΐδᾶ, τὼ μούσα) :

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται : τῶν Ἀτρειδῶν, τῶν γεφυρῶν, τῶν σφαιρῶν, ἀλλὰ : οἱ ἐτησίαι = τὰ μετέμια, τῶν ἐτησίων (βλ. καὶ § 16, 6, 7 καὶ 8).

§ 49. Ἀπὸ τὰ ἀρσενικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ης, σχηματίζουν τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς ᾱ

- 1) τὰ ἐθνικά : ὦ Πέρσα, ὦ Σκύθα
 2) τὰ εἰς -της : ὦ πολῖτα, ὦ δικαστὰ—δεσπότης, ὦ δέσποτα.
 3) τὰ εἰς -άρχης, -μέτρης, -πώλης, τρίβης, -ώνης κλπ.
 (ἦτοι τὰ σύνθετα με δεύτερον συνθετικὸν ῥῆμα) : ὦ γυμνασιάρχῃ, ὦ γεωμέτρῃ, ὦ παντοπώλῃ, ὦ παιδοτρίβῃ, ὦ τελωνῇ. ✕ 1964

§ 50. Τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων εἰς -α τὸ α τοῦτο, ἐὰν μὲν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ φωνῇεν ἢ ρ, λέγεται **καθαρόν α** (οἰκί-α, ὥρ-α), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ σύμφωνον, πλὴν τοῦ ρ, λέγεται **μὴ καθαρόν α** (ῥίξ-α, μοῦσ-α, ἄκανθ-α).

Κατὰ κανόνα τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων :

- 1) τὸ καθαρόν α εἶναι μακρόν : βασιλείᾱ, θήρᾱ
 2) τὸ μὴ καθαρόν α εἶναι βραχὺ καὶ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ τοῦτο τρέπεται εἰς η : γλῶσσᾱ (γλώσσης, γλώσση), μαῖζᾱ (μάζης, μάζη).

Σημείωσις 1. Τὸ καθαρόν α εἶναι βραχὺ :

- 1) εἰς τὰ προπαροξύτονα ὀνόματα, ὡς εὐσέβεια, ἀλήθεια, Φόκαια, Χαίρωνεια, εἵνοια κτλ.
 2) εἰς τὰ ὀνόματα γραῖα, μαῖα, νυῖα
 3) εἰς τὰ ἐξῆς εἰς -ρα δισύλλαβα ὀνόματα : μοῖρα, πείρα, πῦρα, σφαῖρα καὶ σφύρα.

Σημείωσις 2. Εἰς τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὸ α εἶναι μακρόν ἢ βραχὺ, ὅπως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : (ἡ χώρᾱ) τὴν χώρᾱν, ὦ χώρᾱ, (ἡ γλῶσσᾱ) τὴν γλῶσσᾱν - ὦ γλῶσσᾱ.

2. Συνηρημένα

§ 51. Τῶν πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν, ὅσα εἶχον ἀρχῇθεν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος α τοῦ θέματος ἄλλο α ἢ ε, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα** : (Ἀθηνάα) Ἀθηνᾶ, (μνάα) μνᾶ, (Ἑρμέας) Ἑρμῆς, (γέα) γῆ.

Παραδείγματα

Ἑνικὸς

	(θ. Ἑρμεα-, Ἑρμη-)	(θ. μναα-, μνα-)	(θ. γαλεα-, γαλη-)
ὀν.	ὁ Ἑρμῆς	ἡ μνᾶ	ἡ γαλῆ
γεν.	τοῦ Ἑρμοῦ	τῆς μνᾶς	τῆς γαλῆς
δοτ.	τῷ Ἑρμῇ	τῇ μνᾷ	τῇ γαλῇ
αἰτ.	τόν Ἑρμῆν	τὴν μνᾶν	τὴν γαλῆν
κλητ.	ὦ Ἑρμῆ	ὦ μνᾶ	ὦ γαλῆ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	Ἑρμαῖ	αἱ	μναῖ	γαλαῖ
γεν.	τῶν	Ἑρμῶν	τῶν	μνῶν	γαλῶν
δοτ.	τοῖς	Ἑρμαῖς	ταῖς	μναῖς	γαλαῖς
αἰτ.	τούς	Ἑρμαῖς	τάς	μναῖς	γαλαῖς
κλητ.	ὧ	Ἑρμαῖ	ὧ	μναῖ	γαλαῖ

§ 52. Τὰ συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα·

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναίρετων, πλὴν ὅτι τὸ εα εἰς τὸν ἐνικὸν τὸ συναίρουσιν εἰς η: ὁ Ἑρμέας-Ἑρμῆς· ἐνῶ: τοὺς Ἑρμέας-Ἑρμαῖς·

2) εἶναι εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις περισπώμενα· (βλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Τὸ ὄνομα ὁ βορέας λαμβάνεται εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀσυναίρετως καὶ συνηρημένως, ἀλλὰ συνηρημένον ἐκφέρεται μὲ διπλοῦν ρ: ὁ βορέας-ὁ βορραῖς, τοῦ βορέου-τοῦ βορραῖ, τῷ βορέα-τῷ βορραῖ κτλ.

II. Δευτέρα κλίσις

1. Ἀσυναίρετα

§ 53. Ἡ δευτέρα κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκά, τὰ ὅποια λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς -ος, καὶ οὐδέτερα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ον.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν

Ἐνικὸς

	(θ. ἄνθρωπο-)	(θ. ἱατρο-)	(θ. ψηφο-)	(θ. ὁδο-)
ὄν.	ὁ ἄνθρωπος	ἱατρός	ἡ ψήφος	ὁδός
γεν.	τοῦ ἀνθρώπου	ἱατροῦ	τῆς ψήφου	ὁδοῦ
δοτ.	τῷ ἀνθρώπῳ	ἱατρῷ	τῇ ψήφῳ	ὁδῷ
αἰτ.	τὸν ἄνθρωπον	ἱατρὸν	τὴν ψήφον	ὁδὸν
κλητ.	ὧ ἄνθρωπε	ἱατρὲ	ὧ ψήφε	ὁδὲ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ ἄνθρωποι	ἱατροὶ	αἱ ψήφοι	ὁδοὶ
γεν.	τῶν ἀνθρώπων	ἱατρῶν	τῶν ψήφων	ὁδῶν
δοτ.	τοῖς ἀνθρώποις	ἱατροῖς	ταῖς ψήφοις	ὁδοῖς
αἰτ.	τούς ἀνθρώπους	ἱατροὺς	τάς ψήφους	ὁδοὺς
κλητ.	ὧ ἄνθρωποι	ἱατροὶ	ὧ ψήφοι	ὁδοὶ

Παραδείγματα οὐδετέρων

	Ἑνικὸς		Πληθυντικὸς	
	(θ. ποτήριον-)	(θ. φυτόν-)		
ὄν.	τὸ ποτήριον	φυτόν	τὰ ποτήρια	φυτὰ
γεν.	τοῦ ποτηρίου	φυτοῦ	τῶν ποτηρίων	φυτῶν
δοτ.	τῷ ποτηρίῳ	φυτῷ	τοῖς ποτηρίοις	φυτοῖς
αἰτ.	τὸ ποτήριον	φυτόν	τὰ ποτήρια	φυτὰ
κλητ.	ὦ ποτήριον	φυτόν	ὦ ποτήρια	φυτὰ

54. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν δευτεροκλίτων

	Ἑνικὸς		Πληθυντικὸς	
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.
ὄν.	-ος	-ον	-οι	-ᾶ
γεν.	-ου	-ου	-ων	-ων
δοτ.	-ω	-ω	-οις	-οις
αἰτ.	-ον	-ον	-ους	-ᾶ
κλητ.	-ε	-ον	-οι	-ᾶ

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προήλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτήρος τοῦ θέματος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ δευτερόκλιτα εἶναι ο (ἢ ε)· π.χ. ἡ κατάληξις -ος ἢ -ον προήλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος ο μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -ς ἢ -ν, ἡ κατάληξις -ους ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος ο μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -νς (-ονς=ους· βλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις

§ 55. Τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων :

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν αἱ καταλήξεις εἶναι αἱ ἴδιαι εἰς πάσας τὰς πτώσεις·

2) τῶν οὐδετέρων αἱ καταλήξεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ.

§ 56. 1) Τὰ οὐδέτερα (οἰασδήποτε κλίσεως) ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, ἥτοι τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν.

2) Ἡ κατάληξις α εἰς τὰ οὐδέτερα εἶναι βραχεῖα : τὰ δῶρᾶ, τὰ μῆλᾶ (τὰ ποιήματᾶ)· (βλ. καὶ § 16, 2 - 8).

2. Συνηρημένα

§ 57. Ἀπὸ τὰ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά, ὅσα εἶχον ἀρχῇθεν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **ο** τοῦ θέματος ἄλλο **ο** ἢ **ε**, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα** : (νόος) νοῦς, (ὀστέον) ὀστοῦν (πρβλ. § 51).

Παραδείγματα

Ἑνικὸς

	(θ. ἐκπλοο-, ἐκπλου-)	(θ. ῥοο-, ῥου)	(θ. προχοο-, προχου-)	(θ. ὀστεο-, ὀστοῦ-)	
ὀν.	ὁ	ἐκπλοὺς	ῥοῦς	ἡ πρόχους	τὸ ὀστοῦν
γεν.	τοῦ	ἐκπλοῦ	ῥοῦ	τῆς πρόχου	τοῦ ὀστοῦ
δοτ.	τῷ	ἐκπλω	ῥῷ	τῇ πρόχῳ	τῷ ὀστῷ
αἰτ.	τόν	ἐκπλοῦν	ῥοῦν	τὴν πρόχουν	τὸ ὀστοῦν

Πληθυντικὸς

ὀν.	οἱ	ἐκπλοῖ	ῥοῖ	αἱ πρόχοι	τὰ ὀστᾶ
γεν.	τῶν	ἐκπλῶν	ῥῶν	τῶν πρόχων	τῶν ὀστέων
δοτ.	τοῖς	ἐκπλοῖς	ῥοῖς	ταῖς πρόχοις	τοῖς ὀστοῖς
αἰτ.	τούς	ἐκπλοὺς	ῥοῦς	τάς πρόχους	τὰ ὀστᾶ

Παρατηρήσεις

§ 58. Τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα :

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς κατάληξεις τῶν ἀσυναιρέτων, πλὴν ὅπου τὰ ἀσυναίρετα ἔχουν εἰς τὴν κατάληξιν **ο** ἢ **ε**, ταῦτα ἔχουν **ου** (τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ τῆς συναιρέσεως τοῦ **ο+ο** ἢ **ε+ο**)·

2) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις εἰς τὴν συλλαβὴν, εἰς τὴν ὁποίαν τονίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ (τὰ σύνθετα παρὰ τὸν κανόνα § 25)·

3) δὲν ἔχουν κλητικὴν (οὐδὲ δυϊκὸν ἀριθμόν).

3. Ἀττικόκλιτα

§ 59. Μερικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως λήγουν οὐχὶ εἰς -ος, -ον, ἀλλὰ εἰς -ως, -ων : ὁ ἄθως, ἡ ἄλως, ὁ νεώς. Ταῦτα λέγονται **ἀττικόκλιτα**, διότι τὰ μετεχειρίζοντο πρὸ πάντων οἱ ὁμιλοῦντες τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον.

Παραδείγματα

Ἐνικὸς

	(θ. νεω-)	(θ. Μενέλω-)	(θ. ἄλω-)	(θ. ἀνώγεω-)
ὄν.	ὁ νεῶς	Μενέλειω	ἦ ἄλω	τὸ ἀνώγεω
γεν.	τοῦ νεῶ	Μενέλειω	τῆς ἄλω	τοῦ ἀνώγεω
δοτ.	τῷ νεῷ	Μενέλειω	τῇ ἄλω	τῷ ἀνώγεω
αἰτ.	τὸν νεῶν	Μενέλειων	τὴν ἄλω	τὸ ἀνώγεων
κλητ.	ὦ νεῶς	Μενέλειω	ὦ ἄλω	ὦ ἀνώγεων

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ νεῶ	—	αἱ ἄλω	τὰ ἀνώγεω
γεν.	τῶν νεῶν	—	τῶν ἄλων	τῶν ἀνώγεων
δοτ.	τοῖς νεῶς	—	ταῖς ἄλω	τοῖς ἀνώγεω
αἰτ.	τούς νεῶς	—	τάς ἄλω	τὰ ἀνώγεω
κλητ.	ὦ νεῶ	—	ὦ ἄλω	ὦ ἀνώγεω

Παρατηρήσεις

§ 60. Τὰ ἀττικόκλιτα ὀνόματα :

1) ἔχουν εἰς τὰς καταλήξεις πασῶν τῶν πτώσεων **ω**· ὑπὸ τοῦτο δὲ τὸ **-ω** ὑπάρχει **ι** ὑπογεγραμμένον, ὅπου ἡ ἀντίστοιχος κατάληξις τῶν κοινῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων ἔχει **ι** : τῷ νεῷ (τῷ θεῷ), οἱ νεῷ (οἱ ναοί)·

2) ἔχουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν·

3) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ὅπου καὶ ὅπως ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ : ὁ λεῶς, τοῦ λεῶ — ὁ Δεξίλειω, τοῦ Δεξίλειω — ὁ ταῶς, τοῦ ταῶ κλπ.

Σημείωσις. Μερικὰ ἀττικόκλιτα ὀνόματα σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν χωρὶς τὸ τελικὸν **ν** : τὸν Ἀθω, τὴν ἄλω, τὴν ἔω, τὴν Κῶ, τὸν Μίνω (κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν).

III. Τρίτη κλίσις

Εἰσαγωγικαὶ παρατηρήσεις

§ 61. Ἡ τρίτη κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν (ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις).

Τὰ τρίτοκλιτα ὀνόματα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων **α**, **ι**, **υ**, **ω** ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφώνων

(ν, ρ, ζ, ξ, ψ), εις δὲ τὴν ἐνικὴν γενικὴν εἰς -ος (καὶ σπανιώτερον εἰς -ως ἢ -ους).

§ 62. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λέγονται περιττοσύλλαβα, διότι κανονικῶς εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχουν μίαν συλλαβὴν περισσotέραν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (καὶ κλητικῆς).

§ 63. 1) Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ τριτόκλιτα ὀνόματα, ἄλλα μὲν σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν μὲ τὴν κατάληξιν -ς, καὶ ταῦτα λέγονται κατὰ ληκτικὰ (στάχυ-ς, γίγα-ς), ἄλλα δὲ τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως, καὶ ταῦτα λέγονται ἀκατὰ ληκτικὰ (λιμήν, γέρον).

2) τὰ οὐδέτερα τριτόκλιτα ὀνόματα δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν.

§ 64. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) ἄλλα μὲν εἶναι μονόθεμα, ἥτοι σχηματίζονται ἀπὸ ἓν θέμα εἰς πάσας τὰς πτώσεις (σωλήν, σωλήνος κλπ.), ἄλλα δὲ εἶναι διπλόθεμα, ἥτοι σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα (λιμήν, λιμένος κλπ.).

2) τῶν διπλοθέμων τὸ ἓν θέμα, ὅταν τοῦτο ἔχῃ εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τοῦ μακροῦ φωνῆεν, λέγεται ἰσχυρόν (λιμην- χιων-), τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὅποιον ἔχει εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τοῦ βραχὺ φωνῆεν, λέγεται ἀσθενές (λιμεν-, χιον-).

§ 65. Τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων τὸ θέμα γενικῶς εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς, ἀφοῦ ἀφαιρεθῇ ἡ κατάληξις αὐτῆς -ος (Ἕλλην-ος, γίγαντ-ος). Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα εἶναι διπλόθεμον, τὸ ἕτερον ἐκ τῶν θεμάτων αὐτοῦ εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (λιμέν-ος, λιμήν — χιόν-ος, χιών.).

§ 66. 1) Κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος αὐτῶν τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα διακρίνονται εἰς **φωνηεντόληκτα** (στάχυ-ς, στάχυ-ος, — πόλι-ς, πόλε-ος) καὶ εἰς **συμφωνόληκτα** (ἀγών, ἀγών-ος — γέρον, γέροντ-ος).

2) τὰ συμφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα ὑποδιακρίνονται εἰς **ἀφωνόληκτα**, ἥτοι μὲ χαρακτῆρα ἄφωνον (φύλαξ, φύλακ-ος — πατρίς, πατρίδ-ος), καὶ εἰς **ἡμιφωνόληκτα**, ἥτοι μὲ χαρακτῆρα ἡμίφωνον (λιμήν, λιμέν-ος — ῥήτωρ, ῥήτορ-ος) (βλ. § 3, 1 - 2).

Α'. Φωνηεντόληκτα

§ 67. Ἐκ τῶν φωνηεντόληκτων τριτοκλίτων ὀνομάτων τὰ πλεῖστα εἶναι γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐλάχιστα δὲ εἶναι γένους οὐδετέρου.

§ 68. α') Καταληκτικά εἰς -ως, -ως ἢ -υς, -υος, μονόθεμα

Ἑνικὸς

	(θ. ἥρω-)	(θ. θω-)	(θ. ἰχθυ-)	(θ. δρυ-)
ὄν.	ὁ ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ-ς	ῥῥῥ-ς
γεν.	τοῦ ἥρω-ος	θω-ός	ἰχθύ-ος	τῆς δρυ-ός
δοτ.	τῷ ἥρω-ι	θω-ι	ἰχθύ-ι	τῇ δρυ-ι
αἰτ.	τὸν ἥρω-α	θῶ-α	ἰχθύ-ν	τὴν δρυ-ν
κλητ.	ὦ ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθυ-κ	ὦ δρυ-ς

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	αἱ δρύ-ες
γεν.	τῶν ἥρώ-ων	θῶ-ων	ἰχθύ-ων	τῶν δρυ-ῶν
δοτ.	τοῖς ἥρω-σι	θω-σι	ἰχθύ-σι	ταῖς δρυ-σι
αἰτ.	τοὺς ἥρω-ας	θῶ-ας	ἰχθύ-ς	τὰς δρυ-ς
κλητ.	ὦ ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	ὦ δρύ-ες

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἰχθύς κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ἔγχελυς εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν (βλ. καὶ § 50, Σημ.).

Ὁμοίως δὲ κλίνονται καὶ ὅσα φωνηεντόληκτα ἔχουν χαρακτῆρα ι, ὅπως ὁ κῆς, ὁ, ἡ οἷς (ἐκ τοῦ οἷς), καὶ τὸ κύριον ὄνομα ὁ Συέννεσις, προσέτι δὲ τὰ ὀνόματα ἡ τίγρις, καὶ ἡ τύρσις, εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν: ὁ κῆς, τοῦ κι-ός, τῷ κι-ί, τὸν κι-ν, οἱ κι-ες, τῶν κι-ῶν, τοῖς κι-σί, τοὺς κι-ς κτλ.

Παρατηρήσεις

§ 69. Τῶν εἰς -υς -υος τριτοκλίτων ὀνομάτων:

1) ἡ ἐνική κλητική σχηματίζεται ἄνευ κατάληξως, ἡ ἐνική αἰτιατική μὲ τὴν κατάληξιν -ν ἀντὶ -α καὶ ἡ πληθυντική αἰτιατική μὲ τὴν κατάληξιν -ς ἀντὶ -ας: ὦ ἰχθύ, τὸν ἰχθύ-ν, τοὺς ἰχθύ-ς.

2) οἱ μονοσύλλαβοι τύποι καὶ ἡ πληθυντική αἰτιατική ἐν γένει, ὅταν τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν, **περισπῶνται** παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 6): ὁ μῦς, τὸν μῦν, ὦ μῦ, τοὺς μῦς — τὰς ὀφρυς — τοὺς ἰχθύς.

§ 70. β') Καταληκτικά ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ εἰς -ις -εως ἢ -υς -εως, διπλόθεμα, καὶ τὸ οὐδέτερον τὸ ἄστν

Ἑνικὸς

(θ. πρυτανι- πρυτανε-) (θ. πολι- πολε-) (θ. πελεκυ- πελεκε-) (θ. ἄστν- ἄστε-)

ὄν.	ὁ πρύτανι-ς	ἡ πόλι-ς	ὁ πέλεκυ-ς	τὸ ἄστν
γεν.	τοῦ πρυτάνε-ως	τῆς πόλε-ως	τοῦ πελέκε-ως	τοῦ ἄστε-ως
δοτ.	τῷ πρυτάνει	τῇ πόλει	τῷ πελέκει	τῷ ἄστει
αἰτ.	τὸν πρύτανι-ν	τὴν πόλι-ν	τὸν πέλεκυ-ν	τὸ ἄστν
κλητ.	ὦ πρύτανι	ὦ πόλι	ὦ πέλεκυ	ὦ ἄστν

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ πρυτάνεις	αἱ πόλεις	οἱ πελέκεις	τὰ ἄστη
γεν.	τῶν πρυτάνε-ων	τῶν πόλε-ων	τῶν πελέκε-ων	τῶν ἄστε-ων
δοτ.	τοῖς πρυτάνε-σι	ταῖς πόλε-σι	τοῖς πελέκε-σι	τοῖς ἄστε-σι
αἰτ.	τούς πρυτάνεις	τάς πόλεις	τούς πελέκεις	τὰ ἄστη
κλητ.	ὦ πρυτάνεις	ὦ πόλεις	ὦ πελέκεις	ὦ ἄστη

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἡ πόλις, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων ὀνομάτων, κλίνονται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ τὰ ὀνόματα τίγρις καὶ τύρις. Κατὰ δὲ τὸ ὄνομα ὁ πέλεκυς κλίνονται τὰ ὀνόματα ὁ πῆχυς, ὁ πρέσβυς, καθὼς καὶ τὸ ὄνομα ὁ ἔγγελυς εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (βλ. § 68, Σημ.).

§ 71. Καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

Ἄρσ. καὶ Θηλ. Οὐδ.

Ἄρσ. καὶ Θηλ.

Οὐδ.

ὄν.	-ς ἢ —	—	-ες	-ᾶ
γεν.	-ος (ἢ -ως)	-ος (ἢ -ως)	-ων	-ων
δοτ.	-ϊ	-ϊ	-σϊ	-σϊ
αἰτ.	-ᾶ ἢ -ν	—	-ᾶς ἢ -ξ, -ς (-νς)	-ᾶ
κλητ.	-ς ἢ —	—	-ες	-ᾶ

Σημείωσις. Ἡ κατάληξις τῆς ἐνικῆς γενικῆς -ως προῆλθεν ἐξ ἀντιμεταχωρήσεως: πόλη-ος, πόλε-ως — βασιλῆ-ος, βασιλέ-ως (βλ. § 32, 4), ἡ δὲ κατάληξις τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς -νς γίνεται -ς μετ' ἀποβολῆν τοῦ ν πρὸ τοῦ ς (βλ. § 32, 4 καὶ 33, 6).

Παρατηρήσεις

§ 72. Τὰ εἰς -ις ἢ -υς (γεν. -εως) φωνηεντόληκτα ὀνόματα :

(1) σχηματίζονται από δύο θέματα, ἤτοι ὅσα μὲν λήγουν εἰς -ις ἀπὸ ἑν θέμα εἰς ι (πρῶτανι-, πολι-) καὶ ἀπὸ ἑτερον εἰς ε (πρῶτανε-πολε-), ὅσα δὲ λήγουν εἰς -υς ἀπὸ ἑν θέμα εἰς υ (πελεκυ-, πηχυ-) καὶ ἀπὸ ἑτερον εἰς ε (πελεκε-, πηχε-)· καὶ ἀπὸ μὲν τὸ πρῶτον θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς ι ἢ υ, σχηματίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, ἡ αἰτιατικὴ καὶ ἡ κλητικὴ, ἀπὸ δὲ τὸ δεύτερον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς ε, πᾶσαι αἱ ἄλλαι πτώσεις·

(2) τὸν χαρακτῆρα ε μετὰ τὸ ἐπόμενον ι ἢ ε τῶν καταλήξεων τὸν συναυροῦν εἰς ει (πόλε-ι, πόλει — πόλε-ες, πόλεις)·

(3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ -ος ἀλλὰ -ως καὶ εἰς τὴν πτῶσιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 2) : πόλε-ως, πηχε-ων·

(4) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως καὶ τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν μετὰ τὴν κατάληξιν -ν, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μετὰ τὴν ὀνομαστικὴν : αἱ πόλεις, τὰς πόλεις — οἱ πύχεις, τοὺς πύχεις.

Σημείωσις. Τοῦ οὐδετέρου ὀνόματος τὸ ἄστυ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ὁ χαρακτῆρ ε συναυρεῖται μετὰ τὴν κατάληξιν -α εἰς -η : (ἄστε-α) ἄστη. ~~XX~~

§ 73. γ') Καταληκτικὰ εἰς -εύς (γεν.-έως), εἰς -αὺς καὶ εἰς -οὺς, μονόθεμα

Ἐνικὸς

		(θ. ἵππου-)	(θ. ἄλιου-)		(θ. γραυ-)	(θ. βου-)
ὄν.	ὁ	ἵππευ-ς	ἄλιευ-ς	ἡ	γραυ-ς	ὁ βοῦ-ς
γεν.	τοῦ	ἵππέ-ως	ἄλιέως καὶ ἄλιῶς	τῆς	γρα-ὸς	τοῦ βο-ὸς
δοτ.	τῷ	ἵππεϊ	ἄλιεϊ	τῇ	γρα-ῖ	τῷ βο-ῖ
αἰτ.	τὸν	ἵππέ-α	ἄλιέ-α καὶ ἄλιᾶ	τὴν	γραυ-ν	τὸν βοῦ-ν
κλητ.	ὦ	ἵππεῦ	ἄλιεῦ	ὦ	γραῦ	ὦ βοῦ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ἵππεῖς	ἄλιεῖς	αἱ	γραῖ-ες	οἱ βό-ες
γεν.	τῶν	ἵππέ-ων	ἄλιέων καὶ ἄλιῶν	τῶν	γρα-ὼν	τῶν βο-ὼν
δοτ.	τοῖς	ἵππεῦ-σι	ἄλιεῦ-σι	ταῖς	γραυ-σὶ	τοῖς βου-σὶ
αἰτ.	τούς	ἵππέ-ας	ἄλιέ-ας καὶ ἄλιᾶς	τάς	γραυ-ς	τούς βοῦ-ς
κλητ.	ὦ	ἵππεῖς	ἄλιεῖς	ὦ	γραῖ-ες	ὦ βό-ες

Παρατηρήσεις

§ 74. Τῶν εἰς -εὺς ἢ -αῦς ἢ -οῦς φωνηεντολήκτων ὀνομάτων ὁ χαρακτήρ **υ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται : βασιλεύς, βασιλεῦ, βασιλεῦσι — γραῦς, γραῦν, γραῦσί· ἀλλὰ βασιλέως, βασιλέα — γραός, γραές (βλ. § 33, 3).

§ 75. Τῶν εἰς -εὺς φωνηεντολήκτων ὀνομάτων :

1) τὸ **ε** τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον μένει μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ χαρακτῆρος **υ**, συναιρεῖται μὲ τὸ ἐπόμενον **ι** ἢ **ε** τῶν καταλήξεων εἰς **ει** : (ἱππέ-ι) ἱππεῖ, (ἱππέ-ες) ἱππεῖς, (ἱππέ-ε) ἱππεῖ (πρβλ. § 72, 2)·

2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα μόνον ἄνευ καταλήξεως : ὦ βασιλεῦ·

3) ἡ ἐνικὴ γενικὴ ἔχει κατάληξιν οὐχὶ -ος ἀλλὰ -ως καὶ τὸ **α** τῆς καταλήξεως τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς εἶναι μακρόν· (βλ. § 32, 4).

§ 76. "Οσα φωνηεντόληκτα εἰς -εὺς ἔχουν φωνῆεν πρὸ τοῦ τελικοῦ **ε** τοῦ θέματος συνήθως συναιροῦν τὸ **ε** τοῦτο μὲ τὸ ἐπόμενον **ω** καὶ **α** τῶν καταλήξεων (τῆς γενικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ) : (Εὐβοέως) Εὐβοῶς, (Εὐβοέων) Εὐβοῶν, (Εὐβοέα) Εὐβοᾶ, (Εὐβοέας) Εὐβοᾶς.

§ 77. δ') 'Ακατάληκτα εἰς -ώ, γεν. -οῦς, διπλόθεμα

Ἐνικὸς

(θ. Λητω-, Λητο-)			(θ. ἡχω-, ἡχο-)	
ὄν.	ἡ	Λητώ	ἡ	ἡχώ
γεν.	τῆς	Λητοῦς	τῆς	ἡχοῦς
δοτ.	τῇ	Λητοῖ	τῇ	ἡχοῖ
αἰτ.	τὴν	Λητώ	τὴν	ἡχώ
κλητ.	ὦ	Λητοῖ	ὦ	ἡχοῖ

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα ταῦτα κανονικῶς ἔχουν μόνον ἐνικὸν ἀριθμόν, ὁσάκις δὲ σχηματίζονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικόν, κλίνονται εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσην : ἡ λεχώ, τῆς λεχοῦς κτλ. — αἱ λεχοί, τῶν λεχῶν, ταῖς λεχοῖς, τὰς λεχοῦς κτλ.

Εἰς τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν ὀξύνονται παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 9).

Β'. Συμφωνόληκτα

1. Ἀφωνόληκτα

§ 78. Τὰ ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

- 1) οὐρανικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα οὐρανικὸν (κ, γ, χ).
- 2) χειλικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα χειλικὸν (π, β, φ).
- 3) ὀδοντικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα ὀδοντικὸν (τ, δ, θ).

§ 79. Οὐρανικόληκτα καὶ χειλικόληκτα, καταληκτικὰ εἰς -ξ, -ψ, -ς, μονόθεμα

Ἑνικὸς

ὄν.	ὁ	φύλαξ	ἡ	φλόξ	ὁ	ὄνουξ
γεν.	τοῦ	φύλακ-ος	τῆς	φλογ-ὸς	τοῦ	ὄνουχ-ος
δοτ.	τῷ	φύλακ-ι	τῇ	φλογ-ὶ	τῷ	ὄνουχ-ι
αἰτ.	τόν	φύλακ-α	τὴν	φλόγ-α	τόν	ὄνουχ-α
κλητ.	ὦ	φύλαξ	ὦ	φλόξ	ὦ	ὄνουξ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	φύλακ-ες	αἱ	φλόγ-ες	οἱ	ὄνουχ-ες
γεν.	τῶν	φύλακ-ων	τῶν	φλογ-ῶν	τῶν	ὄνουχ-ων
δοτ.	τοῖς	φύλαξι	ταῖς	φλόξι	τοῖς	ὄνουξι
αἰτ.	τούς	φύλακ-ας	τάς	φλόγ-ας	τούς	ὄνουχ-ας
κλητ.	ὦ	φύλακ-ες	ὦ	φλόγ-ες	ὦ	ὄνουχ-ες

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

ὄν.	ὁ	κώνωψ	ἡ	Ἀραψ	οἱ	κώνωπ-ες	ἡ	Ἀραβ-ες
γεν.	τοῦ	κώνωπ-ος	ἡ	Ἀραβ-ος	τῶν	κωνωπ-ων	ἡ	Ἀράβ-ων
δοτ.	τῷ	κώνωπ-ι	ἡ	Ἀραβ-ι	τοῖς	κώνωπι	ἡ	Ἀραβι
αἰτ.	τόν	κώνωπ-α	ἡ	Ἀραβ-α	τούς	κώνωπ-ας	ἡ	Ἀραβ-ας
κλητ.	ὦ	κώνωψ	ἡ	Ἀραψ	ὦ	κώνωπ-ες	ἡ	Ἀραβ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προήλθον ἐξ ἀρχαίων τύπων φύλακ-ς, φλόγ-ς, ὄνουχ-ς, κώνωπ-ς, Ἀραβ-ς — φύλακ-σι, φλογ-σί, κώνωπ-σι, Ἀραβ-σι (βλ. § 36, 1 καὶ 2).

§ 80. Ὀδοντικόληκτα

α) Καταληκτικὰ εἰς -ς, μονόθεμα

Ἑνικὸς

ὄν.	ὁ	τάπηρ	ἡ	Ἑλληνίς	ὁ	ὄρνις
γεν.	τοῦ	τάπητ-ος	τῆς	Ἑλληνίδ-ος	τοῦ	ὄρνιθ-ος

δοτ.	τῷ	τάπητ-ι	τῇ	Ἑλληνίδ-ι	τῷ	ῥρνιθ-ι
αἰτ.	τὸν	τάπητ-α	τὴν	Ἑλληνίδ-α	τὸν	ῥρνιν
κλητ.	ᾧ	τάπητς	ᾧ	Ἑλληνίδς	ᾧ	ῥρνι

Πληθυντικοὺς

ὄν.	οἱ	τάπητ-ες	αἱ	Ἑλληνίδ-ες	οἱ	ῥρνιθ-ες
γεν.	τῶν	ταπήτ-ων	τῶν	Ἑλληνίδ-ων	τῶν	ῥρνιθ-ων
δοτ.	τοῖς	τάπητ-ι	ταῖς	Ἑλληνίδ-σι	τοῖς	ῥρνι-σι
αἰτ.	τούς	τάπητ-ας	τάς	Ἑλληνίδ-ας	τούς	ῥρνιθ-ας
κλητ.	ᾧ	τάπητ-ες	ᾧ	Ἑλληνίδ-ες	ᾧ	ῥρνιθ-ες

Ἑνικοὺς

Πληθυντικοὺς

ὄν.	ὁ	ἀνδριάς	ἐλέφας	οἱ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες
γεν.	τοῦ	ἀνδριάντ-ος	ἐλέφαντ-ος	τῶν	ἀνδριάντ-ων	ἐλεφάντ-ων
δοτ.	τῷ	ἀνδριάντ-ι	ἐλέφαντ-ι	τοῖς	ἀνδριάντ-σι	ἐλέφασ-ι
αἰτ.	τὸν	ἀνδριάντ-α	ἐλέφαντ-α	τούς	ἀνδριάντ-ας	ἐλέφαντ-ας
κλητ.	ᾧ	ἀνδριάς	ἐλέφαν	ᾧ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *τάπητ-ς*, *Ἑλληνίδ-ς*, *ῥρνιθ-ς*, *ἀνδριάντ-ς*, *ἐλέφαντ-ς*, —*τάπητ-σι*, *Ἑλληνίδ-σι*, *ἀνδριάντ-σι*, *ἐλέφαντ-σι* (βλ. § 33, 4 καὶ 5).

§ 84. β') Ἀκατάληκτα εἰς -ων, -οντος διπλόθεμα καὶ οὐδέτερα εἰς -α, -ατος

	Ἑνικός	Πληθυντικός	Ἑνικός	Πληθυντικός
	(θ. γερωντ-, γερонт-)		(θ. σωματ-)	
ὄν.	ὁ γέρων	οἱ γέροντ-ες	τὸ σῶμα	τὰ σώματ-α
γεν.	τοῦ γέροντ-ος	τῶν γερόντ-ων	τοῦ σώματ-ος	τῶν σωματ-ων
δοτ.	τῷ γέροντ-ι	τοῖς γέρου-σι	τῷ σώματ-ι	τοῖς σώμα-σι
αἰτ.	τὸν γέροντ-α	τούς γέροντ-ας	τὸ σῶμα	τὰ σώματ-α
κλητ.	ᾧ γέρον	ᾧ γέροντ-ες	ᾧ σῶμα	ᾧ σώματ-α

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *γέρωντ*, *γέροντ*, *σώματ*, οἱ δὲ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς ἐξ ἀρχικῶν τύπων *γέροντ-σι*, *σώματ-σι* (βλ. § 33, 1, 4, 5).

Παρατηρήσεις

§ 82. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἀφωνόληκτα ὀνόματα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν εἰς **α** (τὸν πίνακα, τὴν πατρίδα) καὶ τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (ὦ τάτης, ὦ πατοῖς, ὦ ἰμάς, ὦ ὁδοῦς).

Ἐξαίρουνται καὶ

† 1) τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν τὰ βαρύτονα ὁδοντικόληκτα εἰς **-ις** τὴν σχηματίζουν εἰς **-ν** (κατὰ τὰ φωνηεντόληκτα εἰς **-ις, -εως**) : ἡ ἔρις, τὴν ἔριν — ἡ χάρις, τὴν χάριν (ὅπως ἡ πόλις, τὴν πόλιν).

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν

α') τὰ εἰς **-ις** βαρύτονα ὁδοντικόληκτα, τὸ ὀξύτονον ὄνομα **τυραννίς** καὶ τὸ ὄνομα ὁ **παῖς** (= πᾶ-ις) τὴν σχηματίζουν ἄνευ τῆς καταλήξεως **-ς** (κατὰ τὰ εἰς **-ις** φωνηεντόληκτα) : ὦ Ἀρτεμι, ὦ Ἀγί, ὦ ἔρι, ὦ ὄρνι, ὦ τυραννί, ὦ παῖ (ὅπως : ὦ πρύτανι, ὦ πόλι)

β') τὰ εἰς **-ας (-αντος)** βαρύτονα ὁδοντικόληκτα τὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μὲ τὸ θέμα : ὦ ἐλέφαν (ἐκ τοῦ ἐλέφαντ), ὦ γίγαν (ἐκ τοῦ γίγαντ) (βλ. § 33, 1).

Σημείωσις 1. Τὰ ὀνόματα ἡ ἀλώπηξ (τῆς ἀλώπεκος) καὶ ὁ πούς (τοῦ ποδός) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν (ἀλώπηκ-, πονδ-) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενές (ἀλώπεκ-, ποδ-) εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις.

Τὰ δὲ ὄνομα ἡ θορίξ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ (ἀρχικόν) θέμα **θοριχ-** εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (ἡ θορίξ, ὦ θορίξ, ταῖς θορίξι), καὶ ἀπὸ τὸ θέμα **τριχ-** εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις (τῆς τριχός, τῇ τριχί) (βλ. § 37, 7).

Σημείωσις 2. Μερικὰ ὁδοντικόληκτα ὀνόματα μὲ θέμα εἰς **-ντ** ἔπαθον συναίρεσιν ἐντὸς τοῦ θέματος (τοῦ **α + ω** ἢ **α + ο** εἰς **ω**, τοῦ **α + ε** ἢ **α + ει** εἰς **α** καὶ τοῦ **ο + ει** ἢ **ο + ε** εἰς **ου**) : ὁ Ξενοφῶν (Ξενοφάντ), τοῦ Ξενοφώντος (Ξενοφάντ-ος) κτλ., ὁ ἀλλᾶς (ἀλλᾶντ-ς, ἀλλᾶεις), τοῦ ἀλλᾶντ-ος (ἀλλᾶντ-ος) κτλ., ὁ πλακοῦς (πλακόντ-ς, πλακόνεις), τοῦ πλακοῦντος (πλακόντ-ος) κτλ. (βλ. § 16, 9, § 25, § 33, 1 καὶ 5).

2. Ἑμφωνόληκτα

§ 83. Τὰ ἑμφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

1) ἐνρινόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστὴρα τοῦ θέματος ἐνρινον (**ν**)·

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

2) ὑγρόληκτα, ἤτοι με χαρακτῆρα ὑγρὸν (λ , ρ).

3) σιγμόληκτα, ἤτοι με χαρακτῆρα σ.

§ 84. α') Ἐνρινόληκτα

1) Καταληκτικά εἰς -ις, γεν. -ῖνος καὶ ἀκατάληκτα εἰς -αν, γεν. -ᾶνος, -ην, γεν. -ηνος καὶ -ων, γεν. -ωνος, μονόθεμα

Ἐνικὸς

	(θ. δελφιν-)	(θ. παϊαν-)	(θ. Ἑλλην-)	(θ. χιτών-)
ὄν.	ὁ δελφίς	παϊάν	"Ἑλλην	χιτῶν
γεν.	τοῦ δελφῖν-ος	παϊᾶν-ος	"Ἑλλήν-ος	χιτῶν-ος
δοτ.	τῷ δελφῖν-ι	παϊᾶν-ι	"Ἑλλήν-ι	χιτῶν-ι
αἰτ.	τόν δελφῖν-α	παϊᾶν-α	"Ἑλλήν-α	χιτῶν-α
κλητ.	ὦ δελφίς	παϊάν	"Ἑλλην	χιτῶν

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ δελφῖν-ες	παϊᾶν-ες	"Ἑλλήν-ες	χιτῶν-ες
γεν.	τῶν δελφίν-ων	παϊάν-ων	"Ἑλλήν-ων	χιτῶν-ων
δοτ.	τοῖς δελφῖ-σι	παϊᾶ-σι	"Ἑλλήν-σι	χιτῶ-σι
αἰτ.	τούς δελφῖν-ας	παϊᾶν-ας	"Ἑλλήν-ας	χιτῶν-ας
κλητ.	ὦ δελφῖν-ες	παϊᾶν-ες	"Ἑλλήν-ες	χιτῶν-ες

Σημείωσις. Καταληκτικὸν ἐνρινόληκτον εἶναι καὶ τὸ μοναδικὸν ὄνομα ὁ κτεῖς (τοῦ κτεν-ός, τῷ κτεν-ί, τὸν κτεν-α, ὦ κτεῖς — οἱ κτέν-ες, τῶν κτεν-ων, τοῖς κτε-σί, τοὺς κτένας κτλ.).

Οἱ τύποι δελφίς, κτεῖς, δελφῖσι, παιᾶσι, Ἑλλήσι, χιτῶσι κλπ. προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων δελφίν-ς, κτέν-ς, δελφῖν-σι, παιᾶν-σι, χιτῶν-σι (βλ. § 33, 6).

§ 85. 2) Ἀκατάληκτα εἰς -ην, γεν. -ένος, -ων, γεν. -ονος, διπλόθεμα

Ἐνικὸς

	(θ. ποιμην-, ποιμεν-)	(θ. χελιδων-, χελιδον-)	(θ. κίων-, κιον-)
ὄν.	ὁ ποιμὴν	ἡ χελιδὼν	ὁ κίων
γεν.	τοῦ ποιμέν-ος	τῆς χελιδόν-ος	τοῦ κίον-ος
δοτ.	τῷ ποιμέν-ι	τῇ χελιδόν-ι	τῷ κίον-ι
αἰτ.	τόν ποιμέν-α	τὴν χελιδόν-α	τὸν κίον-α
κλητ.	ὦ ποιμὴν	ὦ χελιδὼν	ὦ κίων

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	ποιμέν-ες	αἱ	χελιδόν-ες	οἱ	κίον-ες
γεν.	τῶν	ποιμέν-ων	τῶν	χελιδόν-ων	τῶν	κίων-ων
δοτ.	τοῖς	ποιμέ-σι	ταῖς	χελιδό-σι	τοῖς	κίο-σι
αἰτ.	τούς	ποιμέν-ας	τάς	χελιδόν-ας	τούς	κίον-ας
κλητ.	ὧ	ποιμέν-ες	ὧ	χελιδόν-ες	ὧ	κίον-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων ποιμέν-σι, χελιδόν-σι, κίον-σι (βλ. § 33, 6).

§ 86. β') Ὑγρόληκτα

1) Ἀκατάληκτα εἰς -ήρ, -ήρος, μονόθεμα, καὶ εἰς -ήρ, γεν. -έρος, -ωρ, γεν. -ορος, διπλόθεμα

Ἐνικός

	(θ. κρατήρ-)	(θ. ἀθήρ-, ἀθερ-)	(θ. ῥήτωρ-, ῥήτορ-)	
ὄν.	ὁ	κράτῃρ	ἀθῆρ	ῥήτωρ
γεν.	τοῦ	κρατῆρ-ος	ἀθέρ-ος	ῥήτορ-ος
δοτ.	τῷ	κρατῆρ-ι	ἀθέρ-ι	ῥήτορ-ι
αἰτ.	τόν	κρατῆρ-α	ἀθέρ-α	ῥήτορ-α
κλητ.	ὦ	κρατῆρ	ἀθήρ	ῥῆτορ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	κρατῆρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες
γεν.	τῶν	κρατῆρ-ων	ἀθέρ-ων	ῥήτορ-ων
δοτ.	τοῖς	κρατῆρ-σι	ἀθέρ-σι	ῥήτορ-σι
αἰτ.	τούς	κρατῆρ-ας	ἀθέρ-ας	ῥήτορ-ας
κλητ.	ὧ	κρατῆρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες

Σημείωσις 1. Κατὰ τὸ ὄνομα ὁ κρατῆρ κλίνεται, ἐκτός τῶν ἄλλων, καὶ τὸ ὄνομα ὁ σωτήρ (τοῦ σωτήρος), καὶ κατὰ τὸ ὄνομα ὁ ἀθῆρ κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ὁ ἀστήρ (τοῦ ἀστέρος), ἀλλὰ τὸ μὲν ὄνομα ὁ σωτήρ σχηματίζει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὦ σῶτερ, τὸ δὲ ὄνομα ὁ ἀστήρ σχηματίζει τὴν πληθυντικὴν δοτικὴν τοῖς ἀστέρας (κατὰ τὰ συγχοπτόμενα).

Σημείωσις 2. Ὑγρόληκτον μὲ χαρακτηριστ. λ εἶναι μόνον ὁ ἄλς (τοῦ ἀλός, τῷ ἀλί, τὸν ἄλα, ὦ ἄλς-οἱ ἄλες, τῶν ἁλῶν, τοῖς ἀλάσι, τοὺς ἄλας κτλ.).

2) Οὐδέτερα

§ 87. Οὐδέτερα ὑγρόληκτα εἶναι τὰ ὀνόματα τὸ ἔαρ καὶ τὸ νέκταρ, εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Τὸ ὄνομα τὸ ἔαρ ἐκφέρεται καὶ συνηρημένον : ἔαρ - ἦρ, τοῦ ἔαρος - ἦρος, τῷ ἔαρι - ἦρι κλπ. (βλ. § 56 καὶ § 63, 2).

Παρατηρήσεις εἰς τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα

§ 88. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκά ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα

1) τὰ διπλόθεμα σχηματίζουν ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενὲς τὰς ἄλλας πτώσεις : ὁ λιμήν, ἡ χιών, ὁ αἰθέρ, ὁ κοσμήτωρ — τοῦ λιμέν-ος, τῆς χιών-ος, τοῦ αἰθέρ-ος, τοῦ κοσμήτωρ-ος κλπ.

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν τὰ πλεῖστα ὁμοίαν μὲ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : ἡ ἀκτίς — ᾧ ἀκτίς, ὁ πελεκάν — ᾧ πελεκάν, ὁ ποιμήν — ᾧ ποιμήν, ἡ χελιδών — ᾧ χελιδών, ὁ ἀστήρ — ᾧ ἀστήρ.

Ἐξαιροῦνται ἐκ τῶν διπλοθέμων τὰ βαρύτονα εἰς -ων (γεν. -ονος) καὶ -ωρ (γεν. -ορος), τὰ ὅποια σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ὁ γείτων — ᾧ γείτων, ὁ αὐτοκράτωρ — ᾧ αὐτοκράτωρ.

Τὰ κύρια ὀνόματα Ἀγαμέμνων καὶ Ἀριστογείτων καὶ τὰ ὅμοια εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν προσέτι τὸν τόνον : ᾧ Ἀγάμεμνον, ᾧ Ἀριστόγειτον.

3) Συ γ κ ο π τ ὀ μ ε ν α

§ 89. Ἀκατάληκτα εἰς -ηρ, γεν. -ρος, διπλόθεμα

	Ἑ ν ι κ ὸ ς			Π λ η θ υ ν τ ι κ ὸ ς		
	(θ. πατήρ-, πατερ-, ἀνὴρ-, ἀνερ-)					
ὄν.	ὁ	πατήρ	ἀνὴρ	οἱ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες
γεν.	τοῦ	πατρ-ὸς	ἀνδρ-ὸς	τῶν	πατέρ-ων	ἀνδρ-ῶν
δοτ.	τῷ	πατρ-ὶ	ἀνδρ-ὶ	τοῖς	πατρά-σι	ἀνδρά-σι
αἰτ.	τὸν	πατέρ-α	ἄνδρ-α	τούς	πατέρ-ας	ἄνδρ-ας
κλητ.	ᾧ	πάτερ	ἄνερ	ᾧ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες

Ἑ ν ι κ ὸ ς

ἡ Διμήτηρ
 τῆς Δήμητρ-ος
 τῇ Δήμητρ-ι
 τὴν Δήμητρ-α
 ᾧ Δήμητερ

Παρατηρήσεις

§ 90. Τὰ διπλόθεμα εἰς -**ηρ** ὑγρόληκτα ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, γαστήρ, Δημήτηρ** καὶ **ἄνῃρ** λέγονται **σ υ γ κ ο π τ ὶ μ ε ν α**, διότι (**σ υ γ κ ὀ π τ ο υ ν, ἤτοι**) ἀποβάλλουν τὸ **ε** τοῦ ἀσθενοῦς θέματος, τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὸ ὄνομα **ἄνῃρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς πάσας τὰς πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ (καὶ τοῦ δυϊκοῦ)· (βλ. § 32, 1 καὶ § 34, 2).

Πάντα τὰ συγκοπτόμενα ὀνόματα εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ μεταξὺ τοῦ συγκεκριμένου θέματος καὶ τῆς καταλήξεως **-σι** ἔχουν **α** βραχύ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ τονίζονται: **μητρ-ά-σι, θυγατρ-ά-σι, γαστρ-ά-σι.**

§ 91. Ἐκ τῶν συγκοπτομένων ὀνομάτων :

1) τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **ἄνῃρ** καὶ εἰς τὰς πτώσεις καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς λεγούσης : **μητρός, μητρὶ — ἀνδρός, ἀνδρὶ, ἀνδρῶν.**

2) τὸ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς πάσας τὰς βραχυκαταλήκτους πτώσεις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν.

3) τὰ ὀνόματα **πατήρ, θυγάτηρ** καὶ **ἄνῃρ** εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον : **ὦ πάτερ, θύγατερ, ἄνερ.**

4) τὸ ὄνομα **γαστήρ** ἔχει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν : **ὦ γαστήρ** (κανονικῶς· πρβλ. § 88, 2).

§ 92. γ') Σιγμόληκτα

α'. Οὐδέτερα εἰς -ας, γεν. -ως (ἡ -ατος)

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς
ὀν.	τὸ κέρας	τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α	
γεν.	τοῦ κέρως ἢ τοῦ κέρατ-ος	τῶν κερῶν ἢ τῶν κεράτ-ων	
δοτ.	τῷ κέρα ἢ τῷ κέρατ-ι	τοῖς κέρα-σι	
αἰτ.	τὸ κέρας	τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α	
κλητ.	ὦ κέρας	ὦ κέρα ἢ ὦ κέρατ-α	

Παρατηρήσεις

§ 93. Σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς **-ας** εἶναι ἔξ: κέρας, κρέας — γέρας, γῆρας — πέρας, τέρας. Τούτων

1) ὁ χαρακτήρ **σ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ **σ** φωνήεντα συναίρουνται: (κρέας-ος, κρέα-ος=) κρέως, (κρέας-ι, κρέα-ι=) κρέα κλπ. (βλ. καὶ § 33, 3).

2) σχηματίζονται ὡς σιγμόληκτα μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **-ας** τὰ ὀνόματα **κρέας**, **γέρας** καὶ **γῆρας** (τὸ κρέας, τοῦ κρέως, τῷ κρέα κλπ.). Ὡς σιγμόληκτον δὲ ὁμοῦ καὶ ὡς ὀδοντικόληκτον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** σχηματίζεται τὸ ὄνομα **τὸ κέρας** καὶ τὸ ὄνομα **τὸ τέρας** εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (τὰ τέρα ἢ τέρατα, τῶν τεράων ἢ τεράτων κλπ.). Τὸ δὲ ὄνομα **τὸ πέρας** (ὅπως καὶ τὸ ὄνομα **τὸ τέρας** εἰς τὸν ἐνικὸν) ἀπὸ σιγμόληκτον θέμα εἰς **-ας** σχηματίζει μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις τὰς σχηματίζει μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** (κατὰ τὰ εἰς **-α** οὐδέτερα ὀδοντικόληκτα): τὸ πέρας, τοῦ πέρατ-ος κλπ., τὰ πέρατ-α, τῶν περάτ-ων κλπ., τὸ τέρας, τοῦ τέρατ-ος κλπ. (βλ. § 81).

Σημείωσις. Τὸ καταληκτικὸν **α** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων τούτων, τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐκ συναίρέσεως τοῦ **α** + **α**, δύναται νὰ βραχύνεται κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἄλλα οὐδέτερα: τὰ γέρα ἢ γέρα (ὅπως τὰ δώρα).

§ 94. β'. Οὐδέτερα εἰς **-ος**, γεν. **-ους**

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. στελεχες-) (θ. χρεες-)

ὄν.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
γεν.	τοῦ	στελέχους	χρέους	τῶν	στελεχῶν	χρεῶν
δοτ.	τῷ	στελέχει	χρέει	τοῖς	στελέχεσι	χρέεσι
αἰτ.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
κλητ.	ὦ	στέλεχος	χρέος	ὦ	στελέχη	χρέα

Παρατηρήσεις

§ 95. Τῶν σιγμόληκτων οὐδετέρων εἰς **-ος**

1) τὸ θέμα λήγει εἰς **-εσ**, ἀλλὰ τὸ **ε** τὸ πρὸ τοῦ χαρακτήρος **σ** εἰς

τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τρέπεται εἰς ο : (θ. ἔθνεσ-) ἔθνος (§ 32, 5).

2) ὁ χαρακτήρ σ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται, τὰ δὲ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ φωνήεντα συναίρουσιν, ἥτοι τὸ ε+α εἰς η ἢ, ἂν προηγῇται ἄλλο ε, εἰς ᾱ (τὰ βέλεα - βέλη, τὰ χρέεα - χρέα), τὸ ε+ι εἰς ει (τῷ δάσει-ϊ - δάσει), τὸ ε+ο εἰς ου (τοῦ ὄρε-ος - ὄρους), τὸ ε+ω εἰς ω (τῶν τειχέων - τειχῶν)· βλ. καὶ § 33, 3, Σημ.).

Σημείωσις. Μερικὰ σιγμώληκτα οὐδέτερα εἰς -ος τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τὴν σχηματίζουν ἀσυναίρετον (τῶν ἀνθρώπων, τῶν χειλέων) ἢ καὶ ἀσυναίρετον καὶ συναίρησιν (τῶν ὁρέων ἢ τῶν ὀρέων).

§ 96. γ'. Ἀρσενικὰ ἀκατάληκτα εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους), διπλόθεμα

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
	(θ. Σωκράτης- Σωκρατεσ-)			(θ. Ἡρακλῆς- Ἡρακλεεσ-)		
ὀν.	ὁ	Σωκράτης	Ἡρακλῆς	οἱ	Σωκράται	Ἡρακλεῖς
γεν.	τοῦ	Σωκράτους	Ἡρακλέους	τῶν	Σωκρατῶν	Ἡρακλέων
δοτ.	τῷ	Σωκράτει	Ἡρακλεῖ	τοῖς	Σωκράταις	—
αἰτ.	τὸν	Σωκράτη	Ἡρακλέα	τούς	Σωκράτας	Ἡρακλεῖς
κλητ.	ὦ	Σώκρατες	Ἡράκλεις	ὦ	Σωκράται	Ἡρακλεῖς

Παρατηρήσεις

§ 97. Τὰ ἀρσενικὰ σιγμώληκτα οὐσιαστικά εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους) εἶναι πάντα κύρια ὀνόματα (σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικόν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὄνομα σιγμώληκτον οὐδέτερον εἰς -ος ἢ ῥῆμα) : Πολυκράτης (πολὺς, κράτος) — Δημοσθένης (δῆμος, σθένος) — Ἀγαθοκλῆς (ἀγαθός, κλέος) — Ἀριστοφάνης (ἄριστος, φαίνομαι) — Δημοχάρης (δῆμος, χαίρω) κλπ. Ταῦτα

1) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν θέμα εἰς -ης εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενὲς θέμα εἰς -εσ εἰς πάσας τὰς ἄλλας πτώσεις. Τοῦτου ὁ χαρακτήρ σ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα φωνήεντα συναίρουσιν, ὅπως εἰς τὰ σιγμώληκτα οὐδέτερα εἰς -ος (§ 95, 2).

2) εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον : ὦ Ἀριστότελες, ὦ Δημοσθένης, ὦ Ἀγαθόκλεις (Ἀγαθόκλεες)·

3) ὁσάκις λαμβάνονται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σχηματίζονται εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τὰ μὲν εἰς -ης, γεν. -ους συνήθως κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὰ δὲ εἰς -ῆς, γεν. -έους (ἤτοι τὰ εἰς -κλῆς) κατὰ τὴν τρίτην·

4) ὅσα λήγουν εἰς -κλῆς συναίρουσιν τὸ ε τῆς συλλαβῆς -κλε, ὅπου μετ' αὐτὸ ἀκολουθεῖ ἡ ἤ ε ἢ εἰ : (Θεμιστοκλῆς) Θεμιστοκλῆς, (Θεμιστόκλεες) Θεμιστόκλεις, (Θεμιστοκλέει) Θεμιστοκλεῖ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὰ εἰς -ης, γεν. -ους σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν καὶ εἰς -ην (κατὰ τὰ πρωτόκλιτα) : τὸν Σωκράτην, τὸν Δημοσθένην (ὅπως τὸν Ἀριστείδην).

§ 98. δ'. Θηλυκὰ ἀκατάληκτα εἰς -ώς, γεν. -οῦς, διπλόθεμα

Ἑνικὸς

(θ. αἰδωσ-, αἰδοσ-)

(θ. Ἡωσ-, Ἡοσ-)

ὄψ.	ῆ	αἰδῶς		ῆ	Ἡῶς
γεν.	τῆς	αἰδοῦς (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ος)		τῆς	Ἡοῦς
δοτ.	τῇ	αἰδοῖ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ι)		τῇ	Ἡοῖ
αἰτ.	τὴν	αἰδῶ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-α)		τὴν	Ἡῶ
κλητ.	ὦ	αἰδῶς		ὦ	Ἡῶς (πρβλ. § 77).

Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα

§ 99. Αἱ καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἶναι αἱ ἴδιαι·

2) τῶν οὐδετέρων διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν (βλ. § 55, § 56, § 63, 2).

§ 100. Τῶν καταλήξεων τῆς τρίτης κλίσεως -ι, -σι, -α καὶ -ας τὸ δίχρονον ι καὶ α εἶναι βραχύ : κλητῆροῖ, κλητῆροσῖ, κλητῆροῖ, κλητῆροῖς.

§ 101. Τὰ μονοσύλλαβα τριτόκλιτα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν παντὸς ἀριθμοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς καταλήξεως (παρὰ τὸν κανόνα, § 16, 8) : ὁ θῆρ, τοῦ θηρός, τῷ θηροῖ — τῶν θηρῶν, τοῖς θηροσὶ — (τοῖν θηροῖν). Ἀλλὰ τὰ μονοσύλλαβα ὀνόματα ἡ δᾶς, ὁ θῶς, τὸ οὔς, ὁ παῖς, ὁ Τρῶς καὶ τὸ φῶς εἰς τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τονίζονται κανονικῶς : τῶν δάδων, τῶν θάων, τῶν ὤτων, τῶν παίδων, τῶν Τρώων, τῶν φώτων.

§ 102. Περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα, ἂν καὶ δὲν προέρχονται ἐκ συναϊρέσεως (§ 16, 6)

1) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ ὀνόματος ἢ γλαῦξ·

2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς -εὺς : ὦ γραμματεῦ, ὦ Θησεῦ·

3) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῶν ὀνομάτων τὸ πῦρ καὶ τὸ οὖς· (βλ. καὶ § 69, 2).

Σ η μ ε ι ω σ ι ς. Περισπῶνται κανονικῶς αἱ λέξεις παῖς καὶ φῶς, διότι προήλθον ἐκ συναϊρέσεως (πάις, φάος). Ἡ δὲ λέξις ἡ κλεις προήλθεν ἐξ ἀρχαιότερου τύπου κληίς καὶ κανονικῶς ὀξύνεται· (βλ. § 16, 9).

4. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων

§ 103. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων πάσης κλίσεως ἔχει δύο μόνον τύπους, ἥτοι ἓνα διὰ τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν, καὶ ἄλλον διὰ τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν. Αἱ δὲ καταλήξεις τοῦ δυϊκοῦ τῶν ὀνομάτων εἶναι :

1) τῆς α' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -α, γεν. καὶ δοτ. -αιν.

2) τῆς β' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ω, γεν. καὶ δοτ. -οιν.

3) τῆς γ' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ε, γεν. καὶ δοτ. -οιν.

α') τὼ βουλευτ-ά, τοῖν βουλευτ-αῖν — τὼ μούσα, τοῖν μούσαιν·

β') τὼ ἱατρ-ώ, τοῖν ἱατρ-οῖν — τὼ νῆσ-ω, τοῖν νῆσ-οιν — τὼ δένδρ-ω, τοῖν δένδρ-οιν·

γ') τὼ ἥρω-ε, τοῖν ἥρώ-οιν — τὼ βό-ε, τοῖν βο-οῖν — τὼ φύ-λακ-ε, τοῖν φυλάκ-οιν — τὼ πόλει, τοῖν πολέ-οιν — τὼ βασιλεῖ, τοῖν βασιλέ-οιν — (τὼ σκέλει, τοῖν σκελοῖν)· (βλ. § 95, 2).

5. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά

§ 104. Πολλὰ οὐσιαστικὰ ὀνόματα δὲν σχηματίζονται καὶ δὲν κλίνονται ὁ μ α λ ῶ ς, ἥτοι κατὰ πάντα συμφώνως με τοὺς κανόνας μιᾶς τῶν τριῶν κλίσεων, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται ἄ ν ὡ μ α λ α.

Ἐκ τῶν ἀνωμάτων οὐσιαστικῶν λέγονται :

1) ἑ τ ε ρ ο γ ε ν ῆ, ὅσα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἔχουν (ἑ τ ε ρ ο ν, ἥτοι) διάφορον γένος ἀπὸ τὸ γένος τοῦ ἐνικοῦ, ἢ συγχρόνως τὸ αὐτὸ γένος καὶ διάφορον : ὁ λύχνος — τὰ λύχνα, ὁ σῖτος — τὰ σῖτα, ὁ Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

δεσμός — οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, τὸ στάδιον — τὰ στάδια καὶ οἱ στάδιοι (πρβλ. νῦν : ὁ πλοῦτος — τὰ πλούτη, ὁ ναῦλος — οἱ ναῦλοι καὶ τὰ ναῦλα)·

2) διπλογενῆ, ὅσα εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ἐκφέρονται κατὰ δύο γένη : ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, πληθ. τὰ ζυγά — ὁ νῶτος καὶ τὸ νῶτον, πληθ. τὰ νῶτα (πρβλ. νῦν : τὸ πεῦκο καὶ ὁ πεῦκος — τὰ πεῦκα)·

3) ἐτερόκλητα, ὅσα εἰς τὸν ἓνα ἀριθμὸν κλίνονται κατὰ τινὰ κλίσιν, εἰς τὸν ἄλλον δὲ κατ' ἄλλην, ἢ εἷς τινὰς μὲν πτώσεις κατὰ τινὰ κλίσιν, εἰς ἄλλας δὲ κατ' ἄλλην, οἷον·

α') ὁ πρεσβευτής, τοῦ πρεσβευτοῦ κλπ. (κατὰ τὴν α' κλίσιν) — οἱ πρέσβεις, τῶν πρέσβεων κλπ. (κατὰ τὴν γ')·

β') τὸ πῦρ, τοῦ πυρός κλπ. (κατὰ τὴν γ' κλίσιν) — τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς κλπ. (κατὰ τὴν β')·

γ') ἡ γυνή (κατὰ τὴν α' κλίσιν), τῆς γυναικός, τῇ γυναικί, τὴν γυναῖκα, ὧ γόναι — αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναῖξι κλπ. (κατὰ τὴν γ', πρβλ. § 97, 1)·

δ') ὁ Θαλῆς (= Θαλέης), τοῦ Θαλέω, τῷ Θαλῇ, τὸν Θαλῆν, ὦ Θαλῆ (κατὰ τὰ συνηρ. τῆς α' κλίσεως καὶ τὰ ἀπτικήκλιτα) — τοῦ Θάλητος, τῷ Θάλητι, τὸν Θάλητα (κατὰ τὴν γ' κλίσιν)·

ε') ὁ Ἄρης, τοῦ Ἄρεως (ἀρχῆθεν Ἄρηος, § 32, 4), τῷ Ἄρει, τὸν Ἄρη καὶ Ἄρην, ὦ Ἄρες (κατὰ τὴν γ' καὶ τὴν α' κλίσιν). Ὁμοίως ὁ Ἀστυάγης (Κυαζάρης, Τισσαφέρνης καὶ ἄλλα ξενικά ὀνόματα), τοῦ Ἀστυάγου, τῷ Ἀστυάγει (κατὰ τὴν γ' κλίσιν), τὸν Ἀστυάγην, ὦ Ἀστυάγη (κατὰ τὴν α')·

ς') ὁ ἄμνος, τοῦ ἀμνοῦ κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσιν) καὶ τοῦ ἀρνός, τῷ ἀρνί, τὸν ἄρνα — οἱ ἄρνες, τῶν ἀρνῶν, τοὺς ἄρνες (ἐκ θ. ἀρν-, ἀρν- τοῦ σπανίου ὀνόματος τῆς γ' κλίσεως ὁ ἀρήν, πρβλ. § 90 κ. ε.)·

ζ') ὁ υἱός, τοῦ υἱοῦ κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσιν) — τοῦ υἱέος, τῷ υἱεῖ — οἱ υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱέσι, τοὺς υἱεῖς (κατὰ τὴν γ')·

η') ὁ ὄνειρος, τοῦ ὀνείρου κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσιν) — τοῦ ὀνείρατος (ἐξ ἀχρήστου ὀνομαστικῆς τὸ ὀνείρατ), τῷ ὀνείρατι — τὰ ὀνείρατα, τῶν ὀνείρατων (κατὰ τὴν γ')·

θ') ὁ Οἰδίπους, τοῦ Οἰδίποδος, τῷ Οἰδίποδι, ὦ Οἰδίπου (κατὰ

τὴν γ' κλίσιν) — τοῦ Οἰδίπου, τὸν Οἰδίπου (κατὰ τὰ συνηρημένα τῆς β').

ι') ὁ χρώς, τοῦ χροῦτός, τῷ χροῦτί, τὸν χροῖτα (κατὰ τὴν γ' κλίσιν), ἀλλὰ δοτική καὶ χρωῖ (κατὰ τὰ ἀπτικόκλιτα, εἰς τὴν φράσιν ἐν χρωῖ = ἕως τὸ δέμα).

4) μετὰ πλάσσει, ἔσα κλίνονται μὲν κατὰ μίαν ὁρισμένην κλίσιν εἰς πάσας τὰς πτώσεις, ἀλλὰ τὸ θέμα των (μετὰ πλάσσειται, ῥτοι) μεταβάλλεται (πρβλ. τὸ γράψιμ-ον, τοῦ γραψίματ-ος).

α') ὁ κύων, τοῦ κυνός, τῷ κυνί, τὸν κύνα, ὦ κύον — οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, τοῖς κυσί κτλ. (θ. κυων-, κυον-, κυν-).

β') ὁ μάρτυς, τοῦ μάρτυρος κτλ. ὦ μάρτυς — οἱ μάρτυρες, τῶν μαρτύρων, τοῖς μάρτυ-σι, τοὺς μάρτυρας κτλ. (θ. μαρτυ-, μαρτυρ-).

γ') ὁ σῆς, τοῦ σεός, οἱ σέες, τῶν σέων, τοὺς σέας — τοῦ σῆτ-ός, οἱ σῆτ-ες, τῶν σῆτων, τοὺς σῆτας (θ. σῆσ-, σεσ-, σῆτ-).

δ') ἡ κλεις, τῆς κλειδός, τῇ κλειδί, τὴν κλεῖδα καὶ τὴν κλεῖν — αἱ κλεῖδες κτλ., τὰς κλεῖδας καὶ τὰς κλειῖς (θ. κλειδ-, κλει-) (πρβλ. § 82, 1).

ε') ἡ ναῦς, τῆς νεώς (ἀρχῆθεν νηός, § 32, 4), τῇ νη-ί, τὴν ναῦν, ὦ ναῦ — αἱ νῆες, τῶν νεῶν, ταῖς ναυσί, τὰς ναῦς, ὦ νῆες (θ. ναυ-, νη-, νε-).

ς') ἡ χεῖρ, τῆς χειρὸς κτλ. — αἱ χεῖρες, τῶν χειρῶν, ταῖς χερσί, τὰς χεῖρας κτλ. — δοῦν. τῷ χεῖρε, τοῖν χερ-οῖν (θ. χεῖρ-, χερ-).

ζ') τὸ γόνυ, τοῦ γόνατ-ος, τῷ γόνατ-ι, τὸ γόνυ — τὰ γόνατα, τῶν γονάτων, τοῖς γόνασι κτλ. (θ. γόνυ-, γονατ-).

η') τὸ δόρυ, τοῦ δόρατ-ος κτλ. (ἔπως τὸ προηγούμενον).

θ') τὸ ἥπαρ, τοῦ ἥπατ-ος, τῷ ἥπατ-ι, τὸ ἥπαρ — τὰ ἥπατα, τῶν ἥπατων κτλ. (θ. ἥπαρ-, ἥπατ-). ὁμοίως τὸ δέλεαρ (τοῦ δελέατ-ος), τὸ στέαρ (τοῦ στέατ-ος), τὸ φρέαρ (τοῦ φρέατ-ος).

ι') τὸ ὕδωρ, τοῦ ὕδατ-ος, τῷ ὕδατ-ι, τὸ ὕδωρ — τὰ ὕδατ-α, τῶν ὕδάτων, τοῖς ὕδασι κτλ. (θ. ὕδωρ-, ὕδατ-).

ια') τὸ οὖς, τοῦ ὠτ-ός, τῷ ὠτ-ί, τὸ οὖς — τὰ ὠτ-α, τῶν ὠτων, τοῖς ὠσί, τὰ ὠτα — τῷ ὠτε, τοῖν ὠτοῖν (θ. οὖσ-, ὠτ-, βλ. § 101, § 102).

ιβ') ὁ Ἀπόλλων, τοῦ Ἀπόλλωνος, τῷ Ἀπόλλωνι, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ Ἀπόλλω, ὦ Ἀπολλων (θ. Ἀπολλων-, Ἀπολλων-, Ἀπολλο-).

ιγ') ὁ Ποσειδῶν (ἀρχῆθεν Ποσειδάων), τοῦ Ποσειδῶνος, τῷ Ποσειδῶνι, τὸν Ποσειδῶνα καὶ Ποσειδῶ, ὦ Πόσειδον.

ιδ') ὁ Ζεύς, τοῦ Αι-ός, τῷ Αι-ί, τὸν Δί-α, ὃ Ζεῦ (θ. Ζευ-, Δι-)·

ιε') ἡ Πνύξ, τῆς Πνυκ-ρός, τῇ Πνυκ-ρί, τὴν Πύκν-α (θ. Πνυκ-, Πυκν-)·

5) ἰδιόκλητα, ὅσα δὲν κλίνονται κατὰ μίαν τῶν τριῶν κλίσεων, ἀλλὰ κατὰ (ἰδίαν, ἤτοι) ἰδιαιτέρην κλίσιν. Εἶναι δὲ ἰδιόκλητα :

α') μερικά προσσηγορικά ὀνόματα εἰς -ᾱς, ὡς ὁ φαγᾱς, ὁ καταφαγᾱς κλπ.·

β') πολλὰ κύρια ὀνόματα συντετμημένα, ἰδίᾳ δὲ ξενικά· οἷον ὁ Ἄλεξᾱς (ἐκ τοῦ Ἀλέξανδρος), τοῦ Ἀλεξᾶ, τῷ Ἀλεξᾷ, τὸν Ἀλεξᾶν, ὃ Ἀλεξᾶ (πρβλ. Γεράσιμος — Μεμᾱς)·

ὁ Φιλῆς (ἐκ τοῦ Φιλήμων), τοῦ Φιλῆ, τῷ Φιλῇ, τὸν Φιλῆν, ὃ Φιλῆ (πρβλ. Σπυρίδων — Πίτης)·

ὁ Διονῦς (ἐκ τοῦ Διονύσιος), τοῦ Διονῦ, τῷ Διονῦ, τὸν Διονῦν, ὃ Διονῦ·

ὁ Ἰησοῦς, τοῦ Ἰησοῦ, τῷ Ἰησοῦ, τὸν Ἰησοῦν, ὃ Ἰησοῦ (Ἑβραϊκὸν ὄνομα)·

ὁ Νεκῶς, τοῦ Νεκῶ, τῷ Νεκῶ, τὸν Νεκῶν, ὃ Νεκῶ (Αἰγυπτιακὸν ὄνομα)·

6) ἄκλητα, ὅσα δὲν κλίνονται, ἤτοι ἔχουν τὸν αὐτὸν τύπον εἰς πάσας τὰς πτώσεις· ἄκλητα δὲ εἶναι :

α') ἡ λέξις τὸ χρεών (= ἡ ἀνάγκη), τοῦ χρεών, τῷ χρεών·

β') πολλὰ ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, εἰλημμένα, ὅπως δὲ ποτε ἀμετάβλητα, ἐκ ξένων γλωσσῶν, οἷον ὁ Ἀδᾱμ (τοῦ Ἀδᾱμ κλπ.), ὁ Δαβίδ (τοῦ Δαβίδ κλπ.), ὁ Ἰῶβ (τοῦ Ἰῶβ κλπ.), τὸ Πάσχα (τοῦ Πάσχα κλπ.), λέξεις Ἑβραϊκαὶ — τὸ ἄλφα (τοῦ ἄλφα κλπ.), τὸ βῆτα (τοῦ βῆτα κλπ.), τὸ γάμμα (τοῦ γάμμα κλπ.)· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ δίγαμμα (τοῦ δίγαμμα κλπ.), τὸ δέλτα, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων, ἀρχῇθεν λέξεις Φοινικικαὶ (πρβλ. νῦν : ὁ Γκαῖτε, ὁ Κλεμανσῶ — τὸ φούτ-μπῶλ, τὸ βέκνρ — τὸ τράμ, τὸ ζενίθ, τὸ ναδίρ)

7) ἐλλειπτικά, ὅσα δὲν εἶναι εὐχρηστα, εἰς πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἢ εἰς πάσας τὰς πτώσεις (ἐλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν — ἐλλειπτικά κατὰ πτώσιν)·

α') ἐλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν εἶναι :

1) τὰ κύρια ὀνόματα ταῦτα κανονικῶς ἀπαντῶσιν ἢ εἰς μόνον τὸν ἐνικὸν ἢ εἰς μόνον τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν : Μενέλαος, Ἀριστεί-

δης — ὁ Πειραιεύς, οἱ Δεῖφοι, ἡ Κέρκυρα, αἱ Ἀθῆναι — ὁ Ὀλυμπος, ἡ Πίνδος, τὸ Πτῶρον, τὰ Κεραῦνια — τὰ Ὀλύμπια, τὰ Παναθήναια, τὰ Διονύσια (πρβλ. ὁ Πύργος, ἡ Καρδίτσα, αἱ Σπέτσαι, τὰ Χριστούγεννα κτλ.)·

2) τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων ἢ φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων : ὁ ἄργυρος, ὁ σίδηρος, ὁ χρυσός — ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, ὁ αἴρ, τὸ ἔαρ, οἱ ἐτησίαι (§ 48, 3) — ἡ νεότης, τὸ γῆρας κτλ.·

β') ἐλλειπτικά κατὰ πτώσιν (ἢ ἅμα καὶ κατ' ἀριθμὸν) εἶναι :

1) αἱ λέξεις **τὸ ὄφελος, τὸ ὄναρ, τὸ ὕπαρ** (= ὀπτασία ἐν ἐγρηγόρσει), εὐχρηστοὶ μόνον κατ' ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ (πρβλ. νῦν : τὸ σέβας — τὰ σέβη, τὰ ἄρματα = τὰ ὅπλα)·

2) ἡ λέξις **μάλη**, εὐχρηστος μόνον εἰς τὴν γενικὴν εἰς τὴν φράσιν **ὕπὸ μάλης** (= ὑπὸ τὴν μασχάλην)·

3) ἡ λέξις **νέωτα**, αἰτιατικῆς ἐνικοῦ, εὐχρηστος εἰς τὴν φράσιν **ἐς νέωτα** (= τοῦ χρόνου)·

4) αἱ λέξεις **ὦ τᾶν** (= ὦ φίλε) καὶ **ὦ μέλε** (= καλέ μου)·

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

1. Ὅρισμός. Γενικαὶ παρατηρήσεις

§ 105. Ἐπίθετα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ποιότητα ἢ ιδιότητα οὐσιαστικοῦ τινος : (ἄρτος) **λευκός**, (οἰκία) **ὕψηλή**, (ὄπλον) **βαρὺ**.

§ 106. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων :

1) τὰ πλεῖστα ἔχουν τρία γένη, ἀρσενικόν, θηλυκὸν καὶ οὐδέτερον, καὶ ταῦτα λέγονται **τριγενῆ** : ὁ **καλός**, ἡ **καλή**, τὸ **καλὸν** — ὁ **ἄκαρπος**, ἡ **ἄκαρπος**, τὸ **ἄκαρπον** — ὁ **εὐθής**, ἡ **εὐθεῖα**, τὸ **εὐθὺ** — ὁ **εὐγενής**, ἡ **εὐγενής**, τὸ **εὐγενές**·

2) πολλὰ ἔχουν δύο μόνον γένη, τὸ ἀρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν, καὶ ταῦτα λέγονται **διγενῆ** : ὁ **φυγὰς**, ἡ **φυγὰς** — ὁ **ἄρπαξ**, ἡ **ἄρπαξ**.

§ 107. Ἐκ τῶν τριγενῶν ἐπιθέτων :

1) ὅσα ἔχουν τρεῖς καταλήξεις, ἤτοι μίαν δι' ἑκαστον γένος, λέγονται τρικατάληκτα : κακός, κακή, κακὸν — βαρὺς, βαρεῖα, βαρὺ.

2) ὅσα ἔχουν δύο καταλήξεις, ἤτοι μίαν διὰ τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν καὶ μίαν διὰ τὸ οὐδέτερον, λέγονται δικατάληκτα : ὁ, ἡ βάρβαρος, τὸ βάρβαρον — ὁ, ἡ εὐέλπις, τὸ εὐέλπι.

§ 108. Τὰ διγενῆ ἐπίθετα εἶναι μονοκατάληκτα : ὁ πένης, ἡ πένης — ὁ βλάξ, ἡ βλάξ.

§ 109. 1) Τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν α' κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται δευτερόκλιτα, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν γ' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται τριτόκλιτα : δίκαι-ος, δικαί-α, δίκαι-ον — εὖρ-ύς, εὖρ-εῖα, εὖρ-ύ.

2) τὰ δικατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται ἄλλα μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, ἄλλα δὲ κατὰ τὴν γ' : ὁ, ἡ βάνανσ-ος, τὸ βάνανσ-ον — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές.

3) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται τὰ πλεῖστα κατὰ τὴν γ' κλίσιν.

2. Κλίσεις τῶν ἐπιθέτων

Α') Δευτερόκλιτα

1. Ἀσυναίρετα

§ 110. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἀσυναίρετων ἐπιθέτων

Ἐνικὸς

(θ. καλο-, καλη-, καλο-)			(θ. δικαιο-, δικαια-, δικαιο-)		
καλ-ὸς	καλ-ή	καλ-ὸν	δίκαι-ος	δικαί-α	δίκαι-ον
καλ-οῦ	καλ-ῆς	καλ-οῦ	δικαί-ου	δικαί-ας	δικαί-ου
καλ-ῶ	καλ-ῇ	καλ-ῶ	δικαί-ω	δικαί-α	δικαί-ω
καλ-ὸν	καλ-ήν	καλ-ὸν	δίκαι-ον	δικαί-αν	δίκαι-ον
καλ-έ	καλ-ή	καλ-ὸν	δίκαι-ε	δικαί-α	δίκαι-ον

καλ-οῖ	καλ-αῖ	καλ-ᾶ	δίκασι-οι	δίκασι-αι	δίκασι-α
καλ-ῶν	καλ-ῶν	καλ-ῶν	δικαί-ων	δικαί-ων	δικαί-ων
καλ-οῦς	καλ-αῖς	καλ-οῦς	δικαί-οις	δικαί-αις	δικαί-οις
καλ-οῦς	καλ-ᾶς	καλ-ᾶ	δικαί-οις	δικαί-ας	δίκασι-α
καλ-οῖ	καλ-αῖ	καλ-ᾶ	δίκασι-οι	δίκασι-αι	δίκασι-α

(βλ. § 46, 2, § 53, α, β).

§ 111. Τῶν τρικατάληκτων εἰς -ος ἐπιθέτων τὸ θηλυκόν :

1) κανονικῶς λήγει εἰς -η : σοφός, σοφῇ — τερπνός, τερπνῇ. Ἄλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως -ος τοῦ ἄρσενικοῦ ὑπάρχῃ φωνῇεν ἡ ρ, τότε τὸ θηλυκόν λήγει εἰς α μακρόν (§ 50, 1) : νέ-ος, νέ-α — τέλει-ος, τε-λεί-α — νεκρ-ός, νεκρ-ᾶ (πλὴν ὕγδο-ος, ὕγδό-η)·

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν καὶ γενικὴν τονίζεται ὅπου καὶ ὅπως τὸ ἄρσενικόν εἰς τὰς ἰδίας πτώσεις : πλούσιαι, πλουσίων (πλούσιοι, πλουσίων) — ἀρχαῖαι, ἀρχαίων (ἀρχαῖοι, ἀρχαίων) — μικραῖ, μικρῶν (μικροί, μικρῶν).

§ 112. Ἐκ τῶν εἰς -ος ἐπιθέτων δικατάληκτα εἶναι :

1) τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν συνθέτων εἰς -ος : (ὁ, ἡ) ἄ-καρπος, (ὁ, ἡ) ἀ-θάνατος, (ὁ, ἡ) ἐπί-τιμος, (ὁ, ἡ) ἔν-δοξος κλπ·

2) μερικὰ ἀπλᾶ, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ειος ἢ -ιος ἢ -ιμος : (ὁ, ἡ) βόρ-ειος, (ὁ, ἡ) γαμήλ-ιος, (ὁ, ἡ) δόκ-ιμος·

3) τὰ ἐπίθετα βάνασσος, βάρβαρος, ἡμερος, ἡρεμος, ἡσυ-χος, κίβδηλος, λάβρος, λάλος.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Μερικὰ σύνθετα εἰς -ος εἶναι τρικατάληκτα, ὡς ἀντάξιος, ἀνταξία, ἀντάξιον — ἐναντίος, ἐναντία, ἐναντίον — πάγκαλος, παγκάλη, πάγκαλον.

Ὅμοιως τὰ εἰς -ικος παρσύνθετα : (ἐξεταστής) ἐξεταστικός, ἐξεταστική, ἐξεταστικόν — (εὐδαίμων) εὐδαιμονικός, εὐδαιμονική, εὐδαιμονικόν.

Μερικὰ δὲ ἀπλᾶ ἢ σύνθετα εἰς -ος εἶναι συγχρόνως τρικατάληκτα καὶ δικατάληκτα : ὁ βέβαιος, ἡ βεβαία ἢ βέβαιον, τὸ βέβαιον — ὁ ἔρημος, ἡ ἐρήμη ἢ ἔρημος, τὸ ἔρημον — ὁ ἀναίτιος, ἡ ἀναιτία ἢ ἀναίτιος, τὸ ἀναίτιον — ὁ ἀνάξιος, ἡ ἀναξία ἢ ἀνάξιον, τὸ ἀνάξιον.

2. Συνηρημένα

§ 113. Παραδείγματα δευτεροκλίτων συνηρημένων επιθέτων

Ένικὸς

(θ. χρυσο-, χρυσεᾶ-, χρυσεο-)

(θ. εὔνο-, εὔνου-)

χρυσοῦς	χρυσῇ	χρυσοῦν	ὁ	ἡ	εὔνους	τὸ	εὔνου
χρυσοῦ	χρυσῆς	χρυσοῦ	τοῦ	τῆς	εὔνου	τοῦ	εὔνου
χρυσῶ	χρυσῇ	χρυσῶ	τῷ	τῇ	εὔνῳ	τῷ	εὔνῳ
χρυσοῦν	χρυσῇν	χρυσοῦν	τὸν	τῇν	εὔνου	τὸ	εὔνου

Πληθυντικὸς

χρυσοῖ	χρυσᾶι	χρυσᾶ	οἱ	αἱ	εὔνοι	τὰ	εὔνοα
χρυσῶν	χρυσῶν	χρυσῶν	τῶν	εὔνων	τῶν	εὔνων	
χρυσοῖς	χρυσαῖς	χρυσοῖς	τοῖς	ταῖς	εὔνοις	τοῖς	εὔνοις
χρυσοῦς	χρυσᾶς	χρυσᾶ	τοὺς	τάς	εὔνους	τὰ	εὔνοα

(βλ. § 57 κ. ε.).

Παρατηρήσεις

§ 114. Τὰ τρικατάληκτα συνηρημένα εἰς -οῦς ἐπίθετα κανονικῶς σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς -ῆ: κυανοῦς, κυανῇ — χαλκοῦς, χαλκῇ. Ἄλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως -οῦς τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχῃ ε ἢ ρ, τότε σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς -α: ἐρεοῦς, ἐρεᾶ — κεραμεοῦς, κεραμεᾶ — ἀργυροῦς, ἀργυρᾶ (πρβλ. § 111, 1).

§ 115. Δικατάληκτα συνηρημένα εἰς -οῦς ἐπίθετα εἶναι σύνθετα ἐπίθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὰς λέξεις νοῦς, πλοῦς, ῥοῦς, χροῦς: ὁ, ἡ κακόνοος, τὸ κακόνοον — ὁ, ἡ εὐπλοῦς, τὸ εὐπλοῦν — ὁ, ἡ εὔροος, τὸ εὔροον — ὁ, ἡ ἄχροος, τὸ ἄχροον.

Σημείωσις. Τὰ πολλαπλασιαστικὰ ἀριθμητικὰ εἰς -πλοῦς εἶναι τρικατάληκτα καὶ κλίνονται κατὰ τὸ συνηρημένον ἐπίθετον ὁ χρυσοῦς, ἡ χρυσῇ, τὸ χρυσοῦν: ἀπλοῦς, ἀπλῇ, ἀπλοῦν — διπλοῦς, διπλῇ, διπλοῦν κλπ.

§ 116. Τῶν δικαταλήκτων συνηρημένων εἰς -οῦς ἐπιθέτων

1) τὸ -οα τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου μένει ἀσυναίρετον: τὰ εὔπλοα, τὰ ἄχροα.

2) ἡ ἐκ συναϊρέσεως προερχομένη κατάληξις **-οι** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς ὡς πρὸς τὸν τονισμόν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : οἱ εὐνοί, εὐχροί (ὅπως π. χ. οἱ ταῦροι).

3. Ἀττικὸ κλίτα

§ 117. Παραδείγματα ἀττικοκλίτων ἐπιθέτων

Ἐνικὸς				Πληθυντικὸς				
(θ. ἔλεω -)								
ὁ	ἡ	ἔλεως	τὸ	ἔλεων	οἱ	αἱ	ἔλεω	ἔλεα
τοῦ	τῆς	ἔλεω	τοῦ	ἔλεω	τῶν	ἔλεων	τῶν	ἔλεων-
τῷ	τῇ	ἔλεω	τῷ	ἔλεω	τοῖς	ταῖς	ἔλεως	ἔλεως
τὸν	τὴν	ἔλεων	τὸ	ἔλεων	τούς	τάς	ἔλεως	ἔλεα
ῶ		ἔλεως	ῶ	ἔλεων	ῶ	ἔλεω	ῶ	ἔλεα

Παρατηρήσεις

§ 118. Τὰ ἀττικὸ κλίτα ἐπίθετα

1) εἶναι δικατάληκτα : ὁ, ἡ ἀξιόχρεως, τὸ ἀξιόχρεων — ὁ, ἡ ἀγήρως, τὸ ἀγήρων — ὁ, ἡ ἔμπλεως, τὸ ἔμπλεων — ὁ, ἡ εὐκερως, τὸ εὐκερων· τρικατάληκτον δὲ εἶναι μόνον τὸ ἐπίθετον πλέως (πλέα, πλέων)·

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ οὐδετέρου ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ **-ω**, ἀλλὰ **-α**, ὅπως τὰ οὐδέτερα τῆς κοινῆς β' κλίσεως : τὰ ἔμπλεα (ὅπως π. χ. τὰ δίκαια).

Β') Τριτό κλίτα

1. Φωνηεντόληκτα. Τρικατάληκτα

§ 119. Παραδείγματα τρικατάληκτων ἐπιθέτων

Ἐνικὸς					
εὐθύ-ς	εὐθεῖα	εὐθύ	ἡμισυ-ς	ἡμίσεια	ἡμισυ
εὐθέ-ος	εὐθείας	εὐθέ-ος	ἡμίσε-ος	ἡμισείας	ἡμίσε-ός
εὐθεῖ	εὐθεία	εὐθεῖ	ἡμίσει	ἡμισεία	ἡμίσει
εὐθύ-ν	εὐθεῖαν	εὐθύ	ἡμισυ-ν	ἡμίσειαν	ἡμισυ
εὐθύ	εὐθεῖα	εὐθύ	ἡμισυ	ἡμίσεια	ἡμισυ

Πληθυντικοί

εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσε-α (καὶ ἡμίση)
εὐθέ-ων	εὐθειῶν	εὐθέ-ων	ἡμισέ-ων	ἡμισειῶν	ἡμισέ-ων
εὐθέ-σι	εὐθείαις	εὐθέ-σι	ἡμίσε-σι	ἡμίσειαις	ἡμίσε-σι
εὐθεῖς	εὐθείας	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειας	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)
εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)

§ 120. Τὰ εἰς -υς τρικατάληκτα ἐπίθετα τὰ πλεῖστα εἶναι ὀξύντονα : (βαθύς, βαρύς, εὐρύς, παχύς, ταχύς κτλ.)· βαρύντονα δὲ εἶναι μόνον τὸ ἡμισυς καὶ θήλυς (θήλεια, θήλυ). Τὸ δὲ θηλυκὸν αὐτῶν σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς -ε, μὲ τὴν κατάληξιν -ια : (βαρέ-ια) βαρεῖα.

§ 121. Κατὰ τὴν γ' κλίσιν κλίνονται καὶ δικατάληκτα ἐπίθετα εἰς -υς (γεν. -υος ἢ -εος) σύνθετα, μὲ δεῦτερον συνθετικὸν ὄνομα φωνεντόληκτον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς -υς (γεν. -υος ἢ -εως), ὡς

ὁ	ἡ	εὐβοτρυ-ς	τὸ	εὐβοτρυ	δίπηχyu-ς	δίπηχyu
τοῦ	τῆς	εὐβότρυ-ος	τοῦ	εὐβότρυ-ος	διπήχε-ος	διπήχε-ος
τῷ	τῇ	εὐβότρυ-ι	τῷ	εὐβότρυ-ι	διπήχει	διπήχει
τὸν	τὴν	εὐβοτρυ-ν	τὸ	εὐβοτρυ	δίπηχyu-ν	δίπηχyu
		κλπ.		κλπ.	κλπ.	κλπ.
οἱ	αἱ	εὐβότρυ-ες	τά	εὐβότρυ-α	διπήχεις	διπήχε-α (καὶ διπήχη)
τῶν		εὐβοτρύ-ων	τῶν	εὐβοτρύ-ων	διπήχέ-ων	
		κλπ.		κλπ.	κλπ.	

2. Συμφωνόληκτα

§ 122. α') Ἀφωνόληκτα

Ἐνικτοί

(θ. ἀπαντ-)

(θ. χαριεντ-, χαριετ-)

ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν
ἄπαντ-ος	ἀπάσης	ἄπαντ-ος	χαρίεντ-ος	χαρίεσσης	χαρίεντ-ος
ἄπαντ-ι	ἀπάσῃ	ἄπαντ-ι	χαρίεντ-ι	χαρίεσση	χαρίεντ-ι
ἄπαντ-α	ἄπασαν	ἄπαν	χαρίεντ-α	χαρίεσσαν	χαρίεν
ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεν	χαρίεσσα	χαρίεν

Π λ η θ υ ν τ ι κ ὅ ς

ἄπαντ-ες	ἄπασαι	ἄπαντ-α	χαρίεντ-ες	χαρίεσσαι	χαρίεντ-α
ἄπάντ-ων	ἄπασῶν	ἄπάντ-ων	χαριέντ-ων	χαριεσσῶν	χαριέντ-ων
ἄπα-σι	ἄπάσαις	ἄπα-σι	χαρίε-σι	χαριέσαις	χαρίε-σι
ἄπαντ-ας	ἄπάσας	ἄπαντ-α	χαρίεντ-ας	χαριέσας	χαρίεντ-α
ἄπαντ-ες	ἄπασαι	ἄπαντ-α	χαρίεντ-ες	χαρίεσσαι	χαρίεντ-α

Ἑ ν ι κ ὅ ς

Π λ η θ υ ν τ ι κ ὅ ς

ἄκων	ἄκουσα	ἄκων	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α
ἄκοντ-ος	ἀκούσης	ἄκοντ-ος	ἄκόντ-ων	ἄκουσῶν	ἄκόντ-ων
ἄκοντ-ι	ἀκούσῃ	ἄκοντ-ι	ἄκου-σι	ἀκούσαις	ἄκου-σι
ἄκοντ-α	ἄκουσαν	ἄκων	ἄκοντ-ας	ἀκούσας	ἄκοντ-α
ἄκων	ἄκουσα	ἄκων	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α

(βλ. § 80 κ. έ.).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Κατὰ τὰ ἅπας κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς, πᾶσα, πᾶν (παντός, παντὶ — πάντες, πάντων), (βλ. § 36, 4, ε' καὶ § 101 - § 103).

Κατὰ τὸ ἐπίθετον χαρίεις κλίνονται καὶ τὰ ἐπίθετα ἄστεροεις (ἄστεροέσσα, ἄστερόεν), ἰχθυοεις, ὕληεις, φωνήεις (φωνήεσσα, φωνήεν) κτλ. Τούτων ἡ πληθυντική δοτική καὶ τὸ θηλυκὸν σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα εἰς -ετ : (τοῖς φωνήετ-σι =) φωνήεσι, (ἡ φωνήετ-ι =) φωνήεσσα (βλ. § 33, 4 καὶ § 36, 4 γ').

Κατὰ τὸ ἄκων κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον ἐκὼν, ἐκοῦσα, ἐκόν· (βλ. § 36, 4 καὶ § 81).

§ 123. Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσέτι :

1) δικατάληκτα ἐπίθετα σύνθετα, μὲ δεῦτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἀφωνόληκτον. Τὰ ἐπίθετα ταῦτα κλίνονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως καὶ τὸ δεῦτερον συνθετικὸν των, οἷον

ὁ, ἡ ἄχαρις, τὸ ἄχαρι — τοῦ, τῆς ἀχάριτος — τόν, τὴν ἄχαριν κτλ. (βλ. § 82).

ὁ, ἡ εὐέλπις, τὸ εὐελπι — τοῦ, τῆς εὐέλπιδος — τόν, τὴν εὐελπιν κτλ. — οἱ, αἱ εὐέλπιδες, τῶν εὐελπίδων κτλ.

ὁ, ἡ δίπους, τὸ δίπουν κτλ. (βλ. § 82, Σημ. 1).

ὁ, ἡ μονόδους, τὸ μονόδουν — τοῦ, τῆς μονόδοτος, τοῦ μονόδοτος κτλ. (βλ. § 81 κ. έ.).

2) μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα, οἷον

ὁ, ἡ βλάξ — τοῦ, τῆς βλακ-ὸς κτλ., ὁ, ἡ ἄρπαξ — τοῦ, τῆς ἄρ-
παρ-ος κτλ.

ὁ, ἡ πένης — τοῦ, τῆς πένητ-ος κτλ., ὁ, ἡ φρυγὰς — τοῦ, τῆς φρυ-
γάδ-ος κτλ.

ὁ, ἡ ἄπαις — τοῦ, τῆς ἄπαιδ-ος κτλ., ὁ, ἡ ἔπηλνς — τοῦ, τῆς ἐπί-
λνδ-ος κτλ.

β') Ἐνρινόληκτα καὶ ὕγρόληκτα

§ 124. α'. Τρικατάληκτα

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. μελαν-)

μέλας	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α
μέλαν-ος	μελαίνης	μέλαν-ος	μελάν-ων	μελαινῶν	μελάν-ων
μέλαν-ι	μελαίνῃ	μέλαν-ι	μέλα-σι	μελαίναις	μέλα-σι
μέλαν-α	μέλαιναν	μέλαν	μέλαν-ας	μελαίνας	μέλαν-α
μέλαν	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α

Οὕτω κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον **τάλας** (τάλαινα, τάλαν)· (βλ. § 33, 35).

§ 125. Τῶν τριτοκλίτων τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν

1) λήγει πάντοτε εἰς **α** βραχύ: ταχύς, ταχεῖα — πᾶς, πᾶσα — φω-
νήεις, φωνήεσσα — ἐκών, ἐκοῦσα — τάλας, τάλαινα.

2) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς
ληγούσης: τῶν ταχειῶν, πασῶν, φωνηεσσῶν, ἐκουσῶν, ταιλαινῶν (βλ.
καὶ § 111, 2).

§ 126. β'. Δικατάληκτα

Ἐνικὸς

(θ. εὐδαιμων-, εὐδαίμων-)

(θ. ἄρρην-, ἄρρεν-)

ὁ ἡ εὐδαίμων	τὸ εὐδαίμων	ὁ ἡ ἄρρην	τὸ ἄρρεν
τοῦ τῆς εὐδαίμων-ος	τοῦ εὐδαίμων-ος	τοῦ τῆς ἄρρεν-ος	τοῦ ἄρρεν-ος
τῷ τῇ εὐδαίμων-ι	τῷ εὐδαίμων-ι	τῷ τῇ ἄρρεν-ι	τῷ ἄρρεν-ι
τὸν τὴν εὐδαίμων-α	τὸν εὐδαίμων	τὸν τὴν ἄρρεν-α	τὸν ἄρρεν
ὦ	εὐδαίμων	ὦ	ἄρρεν

Πληθυντικοὺς

οἱ αἱ εὐδαίμον-ες τὰ εὐδαίμον-α οἱ αἱ ἄρρεν-ες τὰ ἄρρεν-α
 τῶν εὐδαιμόν-ων τῶν ἄρρεν-ων
 τοῖς ταῖς εὐδαίμο-σι τοῖς εὐδαίμο-σι τοῖς ταῖς ἄρρε-σι τοῖς ἄρρε-σι
 τοὺς τὰς εὐδαίμον-ας τὰ εὐδαίμον-α τοὺς τὰς ἄρρεν-ας τὰ ἄρρεν-α
 ὧ εὐδαίμον-ες ὧ εὐδαίμον-α ὧ ἄρρεν-ες ὧ ἄρρεν-α

Ἐνικὸς

Πληθυντικοὺς

ὁ ἡ ἀπάτωρ τὸ ἀπάτωρ οἱ αἱ ἀπάτωρ-ες τὰ ἀπάτωρ-α
 τοῦ τῆς ἀπάτωρ-ος τοῦ ἀπάτωρ-ος τῶν ἀπατόρ-ων
 τῷ τῇ ἀπάτωρ-ι τῷ ἀπάτωρ-ι τοῖς ταῖς ἀπάτωρ-σι τοῖς ἀπάτωρ-σι
 τὸν τὴν ἀπάτωρ-α τὸ ἀπάτωρ τοὺς τὰς ἀπάτωρ-ας τὰ ἀπάτωρ-α
 ὧ ἀπάτωρ* ὧ ἀπάτωρ-ες ὧ ἀπάτωρ-α

§ 127. Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλητα ἐπίθετα εἶναι προσ-
 ἐτι μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνο-
 μα οὐσιαστικὸν τριτόκλητον ἐνρινόληκτον ἢ ὑγρόληκτον, οἷον

ὁ ἡ μάκαρ, τοῦ τῆς μάκαρ-ος, κτλ.
 ὁ ἡ ὑψαύχην, τοῦ τῆς ὑψαύχεν-ος, κτλ.
 ὁ ἡ μακρόχειρ, τοῦ τῆς μακρόχειρ-ος, κτλ.

§ 128. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλητα ἐπίθετα

1) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουσαν πάντα ὁμοίαν μὲ τὸ
 θέμα, καὶ ἂν εἶναι διπλόθεμα, ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ὧ μέλαν,
 ὧ τάλαν — (ἐλεήμων, τὸ ἐλεῆμον) ὧ ἐλεῆμον — (νοήμων, τὸ νοῆμον) ὧ
 νοῆμον — (ἄρρεν, ἄρρεν-ος) ὧ ἄρρεν — (ἀπάτωρ, ἀπάτωρ-ος) ὧ ἀπάτωρ.

2) ἐκ τῶν συνθέτων εἰς -ων τὰ πλεῖστα ἀναβιβάζουσαν τὸν τόνον
 εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν
 ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου : (ὁ, ἡ
 εὐγνώμων) ὧ εὐγνώμων, τὸ εὐγνώμων (ὁ, ἡ εὐσχήμων) ὧ εὐσχημων,
 τὸ εὐσχημων ἄλλὰ (ὁ, ἡ ἀμνήμων) ὧ ἀμνήμων, τὸ ἀμνήμων (ὁ, ἡ με-
 γαλόφρων) ὧ μεγαλόφρων, τὸ μεγαλόφρων.

* « αἱ δὲ εἰς -ορ ὑπὲρ δύο συλλαβὰς κλητικαὶ ἐν ταύτῃ τῇ συλλαβῇ φυλάτ-
 τουσι τὸν τόνον, ἐν ᾗ συλλαβῇ ἔχει αὐτὸν ἡ εὐθεΐα ». Ἡρωδιδανός, Α, σελ. 419, 13 - 16.

Υ') Σιγμόληκτα

§ 129. Τὰ σιγμόληκτα τριτόκλητα ἐπίθετα εἶναι πάντα δικατάληκτα, διπλόθεμα, εἰς -ης τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ εἰς -ες τὸ οὐδέτερον, σύνθετα δὲ τὰ πλεῖστα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐδέτερον σιγμόληκτον εἰς -ος ἢ ῥῆμα : ὁ, ἡ ὑγιής, τὸ ὑγιές — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές (εὖ, γένος) — ὁ, ἡ πλήρης, τὸ πλήρες — ὁ, ἡ εὐσεβής, τὸ εὐσεβές (εὖ, σέβομαι) — ὁ, ἡ ἀμελής, τὸ ἀμελές (ἀ, μέλει) — ὁ, ἡ εὐώδης, τὸ εὐώδες (εὖ, ὄζω, θ. ὀδ-).

Παραδείγματα

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. ἐπιμελησ-, ἐπιμελεσ-)

ὁ ἡ ἐπιμελής τὸ ἐπιμελές οἱ αἱ ἐπιμελεῖς τὰ ἐπιμελῆ
 τοῦ τῆς ἐπιμελοῦς τοῦ ἐπιμελοῦς τῶν ἐπιμελῶν
 τῷ τῇ ἐπιμελεῖ τῷ ἐπιμελεῖ τοῖς ταῖς ἐπιμελέσι τοῖς ἐπιμελέσι
 τὸν τὴν ἐπιμελῆ τὸ ἐπιμελές τοὺς τὰς ἐπιμελεῖς τὰ ἐπιμελῆ
 ὦ ἐπιμελές ὦ ἐπιμελεῖς ὦ ἐπιμελῆ

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. εὐήθησ-, εὐήθεσ-)

ὁ ἡ εὐήθης τὸ εὐήθες οἱ αἱ εὐήθεις τὰ εὐήθη
 τοῦ τῆς εὐήθους τοῦ εὐήθους τῶν εὐήθων
 τῷ τῇ εὐήθει τῷ εὐήθει τοῖς ταῖς εὐήθεσι τοῖς εὐήθεσι
 τὸν τὴν εὐήθη τὸ εὐήθες τοὺς τὰς εὐήθεις τὰ εὐήθη
 ὦ εὐήθες ὦ εὐήθεις ὦ εὐήθη

Παρατηρήσεις

§ 130. Τὰ εἰς -ης, -ες σιγμόληκτα τριτόκλητα ἐπίθετα

1) ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζουν μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους·

2) τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους τὴν μὲν ἐνικὴν κλητικὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν : ὁ, ἡ εὐσεβής, ὦ εὐσεβές — (οἱ, αἱ εὐγενεῖς) τοὺς, τὰς εὐγενεῖς·

3) τὰ βαρύτονα εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ

θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, εἰς δὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν παντὸς γένους τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν παρὰ τὸν κανόνα : ὁ, ἡ συνή-
θης, ὦ σύνθηες, τὸ σύνθηες — ὁ, ἡ αὐτάρακας, ὦ αὐταρακες, τὸ αὐταρακες
— οἱ, αἱ πλήρεις, τὰ πλήρη, τῶν πλήρων (ἐκ τοῦ πληρέσ-ων, πλη-
ρέ-ων) — οἱ, αἱ εὐμεγέθεις, τὰ εὐμεγέθη, τῶν εὐμεγέθων (ἐκ τοῦ
εὐμεγεθέσ-ων, εὐμεγεθέ-ων) (βλ. § 25).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τονίζονται κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρ-
σενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὸ οὐδέτερον τὰ σύνθετα ὅσα λήγουν εἰς -ώδης,
-ώλης καὶ -ήρης : εὐώδης, ὦ εὐῶδες, τὸ εὐῶδες — ἐξώλης, ὦ ἐξῶλες, τὸ ἐξῶλες
— ξιφήρης, ὦ ξιφήρες, τὸ ξιφήρες.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Ἐπίθετον εἰς -ης ἀρχῆθεν ἦτο καὶ ἡ λέξις ἡ τριήρης (τῆς
τριήρους, τῇ τριήρει, τὴν τριήρη, ὦ τριήρες — αἱ τριήρεις, τῶν τριήρων, ταῖς τριή-
ρεσι, τὰς τριήρεις), ἐγένετο δὲ οὐσιαστικὸν ἡ λέξις αὕτη κατὰ παράλειψιν τῆς λέ-
ξεως ναῦς.

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα

§ 131. Συνήθη ἀνώμαλα ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι πέντε :
μέγας, πολὺς, πρᾶος, σῶος ἢ σῶς καὶ φρουδος.

Ἐ ν ι κ ὶ ς

Π λ η θ υ ν τ ι κ ὶ ς

(θ. μεγα- καὶ μεγαλο-)

μέγας	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλοι	μεγάλα
μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
μεγάλῳ	μεγάλῃ	μεγάλῳ	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις
μέγα-ν	μεγάλην	μέγα	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
ὦ μέγα ἢ μεγάλε	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλοι	μεγάλα

(θ. πολυ- καὶ πολλο-)

πολὺς	πολλή	πολὺ	πολλοὶ	πολλὰ	πολλὰ
πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν
πολλῷ	πολλῇ	πολλῷ	πολλοῖς	πολλαῖς	πολλοῖς
πολὺ-ν	πολλήν	πολὺ	πολλοὺς	πολλὰς	πολλὰ
πολὺ	πολλή	πολὺ	πολλοὶ	πολλὰ	πολλὰ

(θ. πραο- και πραε-)

πρᾶος	πραεῖα	πρᾶον	πρᾶοι	πραεῖαι	πραέα
πράου	πραεῖας	πράου	πραέων	πραεῖων	πραέων
πράω	πραεῖα	πράω	πραέσι	πραεῖαις	πραέσι
πρᾶον	πραεῖαν	πρᾶον	πράους	πραεῖας	πραέα
	κτλ.			κτλ.	

ὁ	σῶς	ἡ	σῶς	τὸ	σῶν	οἱ	σῶ	αἱ	σῶ	τὰ	σᾶ
τόν	σῶν	τήν	σῶν	τὸ	σῶν	τούς	σῶς	τάς	σῶς	τὰ	σᾶ

Οἱ ἄλλοι τύποι ἀναπληροῦνται ὑπὸ τοῦ ὁμαλοῦ σῶος, σώα, σῶον.

Τὸ δὲ **φρουδος, φρούδη** (καὶ **φρουδος**), **φρουδον** εἶναι ἐλλειπτικὸν καὶ εὐρίσκεται μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ.

Π α ρ ᾱ ρ τ η μ α

Κλίσις τῶν μετοχῶν

§ 132. Πᾶσαι αἱ μετοχαὶ εἶναι τρικατάληκτοι καὶ (ὅπως τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων) τὸ μὲν θηλυκὸν των κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν τρίτην (πρβλ. § 109, 1).

§ 133. Αἱ δευτερόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν πᾶσαι εἰς **-μένος, -μένη, -μένον**: γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον — γεγραμμένος, γεγραμμένη, γεγραμμένον (βλ. § 110, καλός, καλή, καλόν).

§ 134. Αἱ τριτόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν

1) εἰς **-ᾱς, ᾱσᾶ, -ᾶν**: λούσας, λούσασα, λούσαν (τοῦ λούσαντ-ος, τῆς λουσάσης, τοῦ λούσαντ-ος κτλ., ὦ λούσας, ὦ λούσασα, ὦ λούσαν — οἱ λούσαντ-ες, αἱ λούσασαι, τὰ λούσαντ-α, τοῖς λούσασι κτλ.) (βλ. § 125, ἄπας).

2) εἰς **-εῖς, -εῖσα, -έν**: παιδευθεῖς, παιδευθεῖσα, παιδευθὲν (τοῦ παιδευθέντ-ος, τῆς παιδευθείσης κτλ., ὦ παιδευθεῖς, ὦ παιδευθεῖσα, ὦ παιδευθὲν — οἱ παιδευθέντ-ες, αἱ παιδευθεῖσαι, τὰ παιδευθέντ-α, τοῖς παιδευθεῖσι κτλ.) (πρβλ. § 122, χαρίεις).

3) εἰς **-οὺς, -οῦσα, -όν**: διδούς, διδοῦσα, διδόν (τοῦ διδόντ-ος, τῆς διδούσης, τοῦ διδόντ-ος κτλ., ὦ διδούς, ὦ διδοῦσα, ὦ διδόν — οἱ

διδόντ-ες, αἱ διδοῦσαι, τὰ διδόντ-α, τοῖς διδοῦ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80), ὁδοῦς, ὁδόντ-ος)·

4) εἰς -ύς, -ῦσα, -ύν : ἀπολλύς, ἀπολλύσα, ἀπολλύν (τοῦ ἀπολλύντ-ος, τῆς ἀπολλύσης, τοῦ ἀπολλύντ-ος κτλ., ὃ ἀπολλύς, ὃ ἀπολλύσα, ὃ ἀπολλύν — οἱ ἀπολλύντ-ες, αἱ ἀπολλύσαι, τὰ ἀπολλύντ-α, τοῖς ἀπολλύ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80, ἀνδριάς, καί § 122)·

5) εἰς -ων, -ουσα, -ον (ἡ -ῶν, -ῶσα, -ῶν ἢ -ῶν, -οῦσα, -οῦν) : γράφω, γράφουσα, γράφον (τοῦ γράφοντ-ος, τῆς γραφούσης, τοῦ γράφοντ-ος κτλ., ὃ γράφω, ὃ γράφουσα, ὃ γράφον, — οἱ γράφοντ-ες, αἱ γράφουσαι, τὰ γράφοντ-α, τοῖς γράφου-σι κτλ.) (βλ. § 122, ἄκων) — τιμῶν (τιμῶντ-ος), τιμῶσα (τιμώσης), τιμῶν (τιμῶντ-ος) (πρβλ. § 82, Σημ. 2, Ξενοφῶν) — καλῶν (καλοῦντ-ος), καλοῦσα (καλούσης) καλοῦν (καλοῦντ-ος)·

6) εἰς -ώς, -υῖα, -ός : λελυκώς, λελυκυῖα, λελυκός.

(θ. λελυκωσ-, λελυκοτ-)	(θ. λελυκυσ-)	(θ. λελυκοσ-, λελυκοτ-)
λελυκώς	λελυκυῖα	λελυκός
λελυκώτ-ος	λελυκυίας	λελυκώτ-ος
λελυκώτ-ι	λελυκυίχ	λελυκώτ-ι
λελυκώτ-α	λελυκυῖαν	λελυκός
ὃ λελυκώς	ὃ λελυκυῖα	ὃ λελυκός
λελυκώτ-ες	λελυκυῖαι	λελυκώτ-α
λελυκώτ-ων	λελυκυιῶν	λελυκώτ-ων
λελυκώ-σι	λελυκυίαις	λελυκό-σι
κτλ.	κτλ.	κτλ.

7) εἰς -ώς, -ῶσα, ὡς : ἐστώς, ἐστῶσα, ἐστῶς (τοῦ ἐστῶτ-ος, τῆς ἐστῶσης, τοῦ ἐστῶτ-ος κτλ., ὃ ἐστῶς, κτλ., τοῖς ἐστῶσι κτλ.) (βλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Ἡ λύσσα ἐκ τοῦ ἡ λυσάντ-ια, ἡ παιδευθεῖσα ἐκ τοῦ ἡ παιδευθέντ-ια, ἡ διδοῦσα ἐκ τοῦ ἡ διδόντ-ια, ἡ ἀπολλύσα ἐκ τοῦ ἡ ἀπολλύντ-ια, ἡ γράφουσα ἐκ τοῦ ἡ γραφόντ-ια (βλ. § 36, 4, ε'), ἡ λελυκυῖα ἐκ τοῦ ἡ λελυκύσ-ια (βλ. § 33, 3) — τοῖς λύσσαι, τοῖς παιδευθείσι, τοῖς διδοῦσι κτλ. ἐκ τοῦ λύσαντ-σι, παιδευθέντ-σι, δίδοντ-σι κτλ. (βλ. § 33, 5).

§ 135. Ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τοῦ ἄρσενικοῦ (ὅπως καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου) τῶν τριτοκλίτων μετοχῶν εἶναι πάντοτε ὁμοία μετὴν ὀνομαστικῆς : ὁ γράφας — ὃ γράφας, ὁ λυθείς — ὃ λυθείς κτλ.

4. Παραθετικά

§ 136. Ἡ ἰδιότης ἢ ποιότης, τὴν ὁποίαν δηλοῦ ἔν ἐπίθετον, δυνάται νὰ ὑπάρχῃ εἰς περισσώτερα τοῦ ἑνὸς ὄντα, ἀλλ' εἰς διάφορον βαθμόν: **λευκὸς ὁ ἄρτος, λευκὴ ἡ χιών, λευκὸν τὸ ὄστον.**

1) Ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῦ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει ἀπλῶς τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ἰδιότητα, λέγεται ἐπίθετον **θετικοῦ βαθμοῦ ἢ θετικόν**: ὁ **ὑψηλὸς Ὀλυμπος**.

2) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῦ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ἰδιότητα εἰς ἀνώτερον βαθμόν **ἐν συγκρίσει** πρὸς ἓν ἄλλο οὐσιαστικὸν ὁμοειδὲς ἢ ἑτεροειδὲς ἢ **ἐν συγκρίσει** πρὸς πολλὰ ἄλλα, ὡς ἐν τι λαμβανόμενα, λέγεται ἐπίθετον **συγκριτικοῦ βαθμοῦ ἢ συγκριτικόν**: ὁ **Ὀλυμπὸς ἐστὶν ὑψηλότερος** τῆς Ὀσσης — ἵππος **λευκότερος** χιόνος — χρυσὸς δὲ **κρείσσων** μολύβου λόγων βροτοῖς.

3) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῦ ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ἰδιότητα εἰς ἀνώτατον βαθμόν **καθ' ἑαυτὸ** ἢ **ἐν συγκρίσει** πρὸς πάντα τὰ ἄλλα ὁμοειδῆ ὄντα, λέγεται ἐπίθετον **ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ ἢ ὑπερθετικόν**: ὁ **ὑψηλότερος Ὀλυμπος** — ὁ **Ὀλυμπὸς ἐστὶ τὸ ὑψηλότερον** πάντων τῶν ὀρέων τῆς Ἑλλάδος.

§ 137. Τὸ συγκριτικὸν καὶ τὸ ὑπερθετικὸν ἑνὸς ἐπιθέτου ὁμοῦ λέγονται μὲ ἐν ὄνομα **παραθετικά** τοῦ ἐπιθέτου διακρίνονται δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς καταλήξεως αὐτῶν.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν παραθετικῶν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι **-τερος, (-τέρα, -τερον)** διὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ **-τατος, (-τάτη, -τατον)** διὰ τὸ ὑπερθετικόν.

α') Ὁ μ α λ ἄ π α ρ α θ ε τ ι κ ἄ

§ 138. Τὰ παραθετικὰ παντὸς ἐπιθέτου κανονικῶς σχηματίζονται ἐκ τοῦ θετικοῦ, ἀφοῦ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ (τοῦ ἀρσενικοῦ γένους) προστεθοῦν αἱ παραθετικά καταλήξεις, οἷον :

ξηρὸς	(θ. ξηρο-)	ξηρό-τερος	ξηρό-τατος
βραχὺς	(θ. βραχυ-)	βραχύ-τερος	βραχύ-τατος
ὑγιής	(θ. ὑγιεσ-)	ὑγιέσ-τερος	ὑγιέσ-τατος
χαρίεις	(θ. χαριεσ-)	χαριέσ-τερος,	χαριέσ-τατος

§ 139. Τοῦ θέματος τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων ὁ χαρακτηρ **ο**, ἐάν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἴναι βραχεῖα, μετὰ τὴν προσθήκην τῶν παραθετικῶν καταλήξεων ἐκτείνεται εἰς **ω** (§ 32, 6) :

νέος (θ. νεο-)	νεώ-τερος	νεώ-τατος *
σοφός (θ. σοφο-)	σοφώ-τερος	σοφώ-τατος
ἱκανός (θ. ἱκάνο-)	ἱκανώ-τερος	ἱκανώ-τατος
ἡσυχός (θ. ἡσυχ-)	ἡσυχώ-τερος	ἡσυχώ-τατος
τίμιος (θ. τιμῖο-)	τιμιώ-τερος	τιμιώ-τατος
Ἀλλὰ ἀνιᾶρός	ἀνιαρό-τερος	ἀνιαρό-τατος
ἰσχυρός	ἰσχυρό-τερος	ἰσχυρό-τατος
λιτός	λιτό-τερος	λιτό-τατος
ἐντιμός	ἐντιμό-τερος	ἐντιμό-τατος
ἀκινδύνος	ἀκινδυνό-τερος	ἀκινδυνό-τατος
εὐθυμός	εὐθυμό-τερος	εὐθυμό-τατος
ἁλῦπος	ἁλυπό-τερος	ἁλυπό-τατος
ἐλαφρός	ἐλαφρό-τερος	ἐλαφρό-τατος
σεμνός	σεμνό-τερος	σεμνό-τατος
ἐνδοξός	ἐνδοξό-τερος	ἐνδοξό-τατος (βλ. § 11,2).

§ 140. Πολλῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά σχηματίζονται οὐχὶ κανονικῶς διὰ τῆς προσθήκης μόνον τῶν παραθετικῶν καταλήξεων **-τερος** καὶ **-τατος** εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ παραθετικά ἄλλων ἐπιθέτων (πρβλ. νῦν : ἐλαφρός — **ἐλαφρύ-τερος** ἀντὶ ἐλαφρό-τερος, κατὰ τὸ βαρύ-τερος, γλυκὺς — **γλυκό-τερος** ἀντὶ γλυκύ-τερος, κατὰ τὸ πικρό-τερος). Οὕτω :

1) τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ων**, **-ον**, γεν. **-ονος** τριτοκλίτων ἐπιθέτων καὶ τῶν ἐπιθέτων **ἄσμενος** (= εὐχαριστημένος), **ἐρρωμένος** (= δυνατός) καὶ **πένης** (= πτωχός) σχηματίζονται εἰς **-έστερος**, **-έστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ης**, **-ες** σιγμολήκτων) :

εὐδαίμων (θ. εὐδαιμον-)	εὐδαιμον-έσ-τερος	εὐδαιμον-έσ-τατος
ἄσμενος (θ. ἀσμενο-)	ἀσμεν-έσ-τερος	ἀσμεν-έσ-τατος
ἐρρωμένος (θ. ἐρρωμενο-)	ἐρρωμεν-έσ-τερος	ἐρρωμεν-έσ-τατος
πένης (θ. πενήτ-)	πεν-έσ-τερος	πεν-έσ-τατος

* Τὰ ἐπίθετα **κενός** καὶ **στενός** ἀρχῇθεν ἦσαν **κεινός**, **στεινός** καὶ δι' αὐτὰ τὰ ἀρχικά παραθετικά τῶν εἶναι **κενότερος**, **στενότερος** κτλ.

Ὅμοιως σχηματίζονται τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἀπλοῦς** καὶ τῶν ἐπιθέτων τῶν συνθέτων μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα **νοῦς**:

ἀπλοῦς	(θ. ἀπλοο-)	ἀπλούς-τερος	ἀπλούς-τατος
		(ἐκ τοῦ ἀπλο-έσ-τερος	ἀπλο-έσ-τατος)
εὖνους	(θ. εὖνοο-)	εὖνούς-τερος	εὖνούς-τατος
		(ἐκ τοῦ εὖνο-έσ-τερος	εὖνο-έσ-τατος)

2) τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **παλαιός** σχηματίζονται οὐχὶ μὲ τὸ θέμα αὐτοῦ παλαιο-, ἀλλὰ μὲ θέμα τὸ ἐπίρρημα **πάλαι**: παλαί-τερος, παλαί-τατος (πρβλ. ἄνω — ἀνώ-τερος). Κατὰ δὲ τὰ παραθετικά ταῦτα τοῦ **παλαιός** ἐσχηματίσθησαν κατόπιν (μὲ ἀποκοπὴν τοῦ χαρακτῆρος **ο** τοῦ θέματος) καὶ τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

γεραίος	(γεραί-τερος	γεραί-τατος)
σχολαῖος	(σχολαί-τερος	σχολαί-τατος)

Κατὰ ταῦτα δὲ κατόπιν ἐσχηματίσθησαν τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

ὄφις	(ὄφι-αί-τερος	ὄφι-αί-τατος)
ἴδιος	(ἴδι-αί-τερος	ἴδι-αί-τατος ἀλλὰ καὶ
	ἰδιώ-τερος	ἰδιώ-τατος)
ἴσος	(ἴσ-αί-τερος	ἴσ-αί-τατος)

3) τὰ παραθετικά τῶν μονοκαταλήκτων ἐπιθέτων **ἄρπαξ**, **βλάξ**, **λάλος** (= φλύαρος), **κλέπτης** καὶ **πλεονέκτης** σχηματίζονται εἰς **-ίστερος**, **-ίστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἄχαρις** — **ἀχαρίς-τερος**, **ἀχαρίς-τατος**):

ἄρπαξ	(θ. ἄρπαγ-)	ἄρπαγ-ίστερος	ἄρπαγ-ίστατος
βλάξ	(θ. βλακ-)	βλακ-ίστερος	βλακ-ίστατος
λάλος	(θ. λαλο-)	λαλ-ίστερος	λαλ-ίστατος
κλέπτης	(θ. κλεπτα-)	κλεπτ-ίστερος	κλεπτ-ίστατος
πλεονέκτης	(θ. πλεονεκτα-)	πλεονεκτ-ίστερος	πλεονεκτ-ίστατος

Σημειώσεις. Τοῦ ἐπιθέτου **φίλος** τὰ παραθετικά εἶναι καὶ **φίλ-τερος** καὶ μᾶλλον **φίλος**—**φίλ-τατος** καὶ μάλιστα **φίλος**.

β') Ἀνώμαλα παραθετικά

§ 141. Μερικῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά ἔχουν καταλήξεις οὐχὶ **-τερος**, **-τατος**, ἀλλὰ **-ίων**, **-ιον** εἰς τὸ συγκριτικὸν καὶ **-ιστος**, **-ίστη**, **-ιστον** εἰς τὸ ὑπερθετικόν.

Ὅττω μὲ διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις καὶ ἀνωμαλίας σχηματίζονται τὰ παραθετικά τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων :

αἰσχροῦς	ὁ, ἡ αἰσχίον	τὸ αἶσχιον	(θ. αἰσχ-)	αἰσχιστος
ἐχθροῦς	ὁ, ἡ ἐχθίον	τὸ ἐχθιον	(θ. ἐχθ-)	ἐχθιστος
ἡδύς	ὁ, ἡ ἡδίον	τὸ ἡδιον	(θ. ἡδ-)	ἡδιστος
καλός	ὁ, ἡ καλλίον	τὸ κάλλιον	(θ. καλλ-)	κάλλιστος
μέγας	ὁ, ἡ μεῖζον	τὸ μεῖζον	(ἐκ τοῦ μέγ-ιον)	μέγιστος
ῥάδιος	ὁ, ἡ ῥάϊον	τὸ ῥάϊον	(θ. ῥα-)	ῥάδιστος
ταχύς	ὁ, ἡ θάττων	τὸ θάττων	(θ. θαχ-)	τάχιστος
ἀγαθός	ὁ, ἡ ἀμείνων	τὸ ἄμεινον	(θ. ἀμειν-)	ἄριστος
	ὁ, ἡ βέλτιον	τὸ βέλτιον	(θ. βελτ-)	βέλτιστος
	ὁ, ἡ κρεῖττον	τὸ κρεῖττον	(θ. κρετ-)	κράτιστος

(προβλ. κράτος)

	ὁ, ἡ λῶϊον	τὸ λῶϊον	(θ. λω-)	λῶϊστος
κακός	ὁ, ἡ κακίον	τὸ κάκιον	(θ. κακ-)	κάκιστος
	ὁ, ἡ χεῖριον	τὸ χεῖριον	(θ. χειρ-)	χείριστος
	ὁ, ἡ ἥττων	τὸ ἥττων	(θ. ἡκ-)	ἐπίρρ. ἥκιστα
μικρός	μικρότερος			μικρότατος

	ὁ, ἡ ἐλάττων	τὸ ἔλαττον	(θ. ἐλάχ-)	ἐλάχιστος
ὀλίγος	ὁ, ἡ μείων	τὸ μεῖον	(θ. μει-)	ὀλίγιστος
πολύς	ὁ, ἡ πλέων	τὸ πλέον	(θ. πλε-)	πλείστος

γεν. τοῦ πλείονος καὶ τοῦ πλέονος.

§ 142. Τὰ εἰς -ίων (-ων), -ιον (-ον) συγκριτικὰ κλίνονται κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα :

Ἐνικὸς

(θ. ἀμεινων-, ἄμεινον- καὶ ἀμεινοσ-)

ὁ, ἡ	ἀμείνων	τὸ	ἄμεινον
τοῦ, τῆς	ἀμείνον-ος	τοῦ	ἀμείνον-ος
τῶ, τῇ	ἀμείνον-ι	τῶ	ἀμείνον-ι
τόν, τήν	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω	τὸ	ἄμεινον
ὦ	ἄμεινον	ὦ	ἄμεινον

Πληθυντικοὺς

οἱ, αἱ	ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	τὰ	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω
τῶν	ἀμεινόν-ων	τῶν	ἀμεινόν-ων
τοῖς, ταῖς	ἀμείνο-σι	τοῖς	ἀμείνο-σι
τούς, τὰς	ἀμείνον-ας ἢ ἀμείνους	τὰ	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω
ὧ	ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	ὧ	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω

(πρβλ. § 126, εὐδαίμων).

Σημείωσις. Οἱ τύποι **ἀμείνω, ἀμείνους** σχηματίζονται ἀπὸ τὸ συγκόλλητον θέμα **ἀμεινοσ-** (ἀμεινοσ-α, ἀμεινοσ-ες βλ. 33, 3).

γ') Παραθετικά περιφραστικά καὶ ἑλλειπτικά

§ 143. Παραθετικά ἐπιθέτων σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ διὰ περιφράσεως, ἥτοι τὸ μὲν συγκριτικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μᾶλλον** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μάλιστα** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου : σοφός — **μᾶλλον** σοφός — **μάλιστα** σοφός (πρβλ. νῦν : πιὸ σοφός, πάρα πολὺ σοφός) (βλ. καὶ § 140, 3, Σημ.).

Περιφραστικῶς σχηματίζουν τὰ παραθετικά

1) κανονικῶς αἱ μετοχαί : συμφέρον — **μᾶλλον** συμφέρον — **μάλιστα** συμφέρον

2) συνήθως μονοκατάληκτα ἐπίθετα : εὐέλπις — **μᾶλλον** εὐέλπις — **μάλιστα** εὐέλπις κτλ.

§ 144. Πολλὰ ἐπίθετα, ἐπειδὴ δηλοῦν ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἢ ὁποία δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ διαφόρους βαθμούς, δὲν ἔχουν παραθετικά. Τοιαῦτα ἐπίθετα ἄνευ παραθετικῶν εἶναι ὅσα δηλοῦν

1) ὕλην : χαλκοῦς, ξύλινος

2) καταγωγὴν ἢ συγγένειαν : πατρικός, μητροφός, παππῶς, ἀδελφικός, παιδικός

3) τόπον ἢ χρόνον : γήινος, θαλάσσιος, ἡμερινός, νυκτερινός

4) μέτρον : σπιθαμιαίος, δίτηχυς.

Ἐπίσης πολλὰ σύνθετα μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὸ ἐπίθετον πᾶς ἢ τὸ στερητικὸν ἀ- : πάντιμος, πάγκαλος — ἀθάνατος, ἄνπιος.

§ 145. Μερικῶν ἐπιθέτων ἑλλεῖπει τὸ θετικὸν ἢ ἐκτὸς τοῦ θετικοῦ ἑλλεῖπει καὶ τὸ ἕτερον τῶν παραθετικῶν. Τοῦτο συμβαίνει πρὸ πάντων εἰς ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα παράγονται ἀπὸ ἐπιρρήματα ἢ προθέσεις :

(ἄνω)	ἀνώ-τερος	ἀνώ-τατος
(κάτω)	κατώ-τερος	κατώ-τατος
(πρὸ)	πρό-τερος	(προῖτος)
(ὑπὲρ)	ὑπέρ-τερος	ὑπέρ-τατος
—	ὔστερος	ὔστατος
(ἐπικρατῶν)	ἐπικρατέστερος	
(προτιμώμενος)	προτιμώ-τερος	ὔπατος
—	—	ἔσχατος

δ') Παραθετικά ἐπιρρήματα

§ 146. Παραθετικά σχηματίζουν καὶ πλεῖστα ἐπιρρήματα, πρὸ πάντων ὅσα παράγονται ἀπὸ ἐπιθέτα, καθὼς καὶ ὅσα ἔχουν τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

1) Τῶν ἐπιρρημάτων, τὰ ὅποια παράγονται ἐξ ἐπιθέτων, παραθετικὸν συγκριτικὸν μὲν βαθμοῦ εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, ὑπερθετικοῦ δὲ βαθμοῦ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ ὑπερθετικοῦ αὐτοῦ :

(δίκαιος)	δικαίως	δικαιότερον	δικαιοτάτα
(σαφής)	σαφῶς	σαφέστερον	σαφέστατα
(ἡδύς)	ἡδέως	ἡδιον	ἡδίστα

Οὕτω καὶ

(ἀγαθός) εὖ — ἄμεινον, βέλτιον, κρεῖττον — ἄριστα, βέλτιστα, κράτιστα
(ὀλίγος) ὀλίγον — ἔλαττον, μείον, ἥττον — ἐλάχιστα, ἥκιστα
(πολὺς) πολὺ, μάλα — πλεόν, μάλλον — πλεῖστον, πλεῖστα, μάλιστα.

2) Τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων τὰ παραθετικά σχηματίζονται συνήθως μὲ τὰς καταλήξεις -τέρω, -τάτω, τῶν δὲ χρονικῶν μὲ τὰς καταλήξεις -τερον, -τατα :

ἄνω	—	ἀνωτέρω	ἀνωτάτω
κάτω	—	κατωτέρω	κατωτάτω
πέρα	—	περαιτέρω	—
ἐγγυὲς	—	ἐγγυτέρω	ἐγγυτάτω καὶ
	—	ἐγγύτερον	ἐγγύτατα
πόρρω	—	πορρωτέρω	πορρωτάτω
προῖ ἢ πρὸ	—	προωιότερον	προωιότατα καὶ
		προωιότερον	προωιότατα (πρβλ. § 140, 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ' Γ'

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 147. Ἀντωνυμίαι λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τοῦ ὀνόματος οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων: **ἐκεῖνος** γράφει (π.χ. ὁ Πλάτων) — **τοιοῦτος** ἦν Ἀριστείδης (δηλ. δίκαιος).

Αἱ ἀντωνυμίαι εἶναι ἐννέα εἰδῶν: προσωπικαί, δεικτικαί, ὀριστικῇ ἢ ἐπαναληπτικῇ, κτητικαί, αὐτοπαθεῖς, ἀλληλοπαθεῖς, ἐρωτηματικαί, ἀόριστοι καὶ ἀναφορικαί.

Σημείωσις. Πολλοὶ τύποι τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι οἱ ἴδιοι μετὰ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς νέας γλώσσης, οἱ πλεῖστοι ὅμως διαφέρουν.

α) Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 148. Προσωπικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὰ τρία πρόσωπα τοῦ λόγου, ἥτοι ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ (ἐγώ, πρῶτον πρόσωπον), ἐκεῖνον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται ὁ λόγος (σύ, δεῦτερον πρόσωπον) καὶ ἐκεῖνον ἢ ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποῖου γίνεται ὁ λόγος (ὅδε, οὗτος κτλ., τρίτον πρόσωπον).

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὡς ἑξῆς:

Ἑνικὸς			Πληθυντικὸς		
α' προσ.	β' προσ.	γ' προσ.	α' προσ.	β' προσ.	γ' προσ.
ἐγώ	σύ	αὐτός	ἡμεῖς	ὑμεῖς	(σφεῖς)
ἐμοῦ, μου	σοῦ, σου	(οὗ)	ἡμῶν	ὑμῶν	(σφῶν)
ἐμοί, μοι	σοί, σοι	οἷ, οἱ	ἡμῖν	ὑμῖν	σφίσι(ν)
ἐμέ, με	σέ, σε	(ἐ)	ἡμᾶς	ὑμᾶς	(σφᾶς)

(Δυνικός: α' προσ. νῶ, νῶν, — β' προσ. σφῶ, σφῶν βλ. § 20, 1).

Σημείωσις. Ἐκ τῶν τύπων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου εὐχρηστοὶ εἶναι κυρίως οἱ τύποι τῆς δοτικῆς οἷ, οἱ — σφίσιν. Ἀντὶ τῆς ἐλλειπούσης ἐνικῆς ὀνομαστικῆς αὐτῆς γίνεται χρῆσις τῶν δεικτικῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ἀντὶ δὲ τῶν πλαγίων πτώσεων αὐτῆς γίνεται συνήθως χρῆσις τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας.

Ὅταν πρὸς ἔμφασιν προστίθεται εἰς τοὺς τύπους τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τὸ (ἐγκλιτικόν) μόριον γέ, τότε οἱ τύποι τοῦ ἐνικοῦ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' προσώπου τονίζονται ὡς ἑξῆς: ἐγῶγε, ἐμοῦγε, ἐμοιγε, ἐμέγε.

6*) ΔΕΙΚΤΙΚΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 149. Δεικτικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν δεῖξιν.

Δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι αἱ ἑξῆς :

ὁδε ἦδε τόδε (= αὐτὸς ἐδῶ, αὐτὸς δά)·

οὗτος αὕτη τοῦτο (= ἐτοῦτος, αὐτός)·

ἐκεῖνος ἐκείνη ἐκεῖνο

τοιόσδε τοιάδε τοιόνδε — τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν) (= τέτοιος)·

τοσόσδε τοσήδε τοσόνδε — τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο(ν) (= τόσος)·

τηλικόσδε τηλικήδε τηλικόνδε — τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτο(ν).

§ 150. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν

1) ἡ ὁδε, ἦδε, τόδε κλίνεται ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἄρθρον μὲ τὸ (ἐγκλιτικὸν) δὲ κατόπιν αὐτοῦ : τοῦδε, τῆσδε, τοῦδε — τῶδε, τῆδε, τῶδε κτλ. — οἷδε, αἶδε, τάδε — τῶνδε κτλ.

Ὁμοίως αἱ ἀντωνυμίαι τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε — τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε καὶ τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε κλίνονται μόνον κατὰ τὸ πρῶτον μέρος αὐτῶν (τοῖος, τοία, τοῖον — τόσος, τόση, τόσον — τηλίκος, τηλίκη, τηλίκον) μὲ τὸ ἐγκλιτικὸν δὲ κατόπιν : τοιόσδε τοιάδε, τοιόνδε — τοιοῦδε, τοιαῦδε, τοιοῦδε — τοιῶδε κτλ.

2) ἡ οὗτος, αὕτη, τοῦτο κλίνεται ὡς ἑξῆς :

Ἑνικὸς				Πληθυντικὸς		
ὄν.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου	τούτων	ταύτων	τούτων
δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	τούτοις	ταύταις	τούτοις
αἰτ.	τοῦτον	ταύτην	τοῦτό	τούτους	ταύτας	ταῦτα
κλητ.	ὦ οὗτος	αὕτη	—	—	—	—

Σημείωσις. Ἐκτὸς τῶν κλητικῶν ὦ οὗτος καὶ ὦ αὕτη, ἄλλη κλητικὴ ἀντωνυμία δὲν ὑπάρχει.

3) ἡ ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο κλίνεται ὡς δευτερόκλιτον τριτάτου ἐπίθετον. ἀλλὰ χωρὶς ν εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικήν καὶ αἰτιατικήν τοῦ οὐδέτερου (βλ. § 110, καλός)·

4) αἱ ἀντωνυμίαι τοιοῦτος, τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος (σύνθετοι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀντωνυμιῶν τοῖος, τόσος, τηλίκος καὶ τῆς οὗτος) κλίνονται ὁμοίως μὲ τὴν ἀντωνυμίαν οὗτος, αὕτη, τοῦτο· π. χ.

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

τοιοῦτος	τοιαύτη	τοιοῦτο(ν)	τοιοῦτοι	τοιαῦται	τοιαῦτα
τοιούτου	τοιαύτης	τοιούτου	τοιούτων	τοιούτων	τοιούτων
τοιούτῳ	τοιαύτῃ	τοιούτῳ	τοιούτοις	τοιαύταις	τοιούτοις
τοιοῦτον	τοιαύτην	τοιοῦτο(ν)	τοιούτους	τοιαύτας	τοιαῦτα

Ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τῶν ἀντωνυμιῶν τούτων διφθερίται, ἤτοι λήγει εἰς **-ο** ἢ εἰς **-ον**: τοσοῦτο ἢ τοσοῦτον, τηλικοῦτο ἢ τηλικοῦτον.

Σημείωσις. Ἵνα ἐπιτείνηται περισσότερο ἡ δεικτικὴ σημασία τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν, προσέθετον πολλάκις οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὸ τέλος αὐτῶν τὸ λεγόμενον **δεικτικόν -ι**: οὕτως (= οὗτος-ι), τουτοῖ κτλ., αὕτη, ταυτησί κτλ. (πρβλ. νῦν: ἐτοῦτο δά, αὐτὸ δά).

Ὁ τόνος τότε πίπτει πάντοτε ἐπὶ τοῦ δεικτικοῦ **-ι** (τὸ ὅποιον εἶναι μακρόν), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ βραχὺ φωνήεν, τοῦτο ἀποβάλλεται ὁδὶ (= **δε-ι**), τοῦτι (= **τοῦτο-ι**), ταυτί (= **ταῦτα-ι**).

Τὸ δεικτικόν **-ι** προσλαμβάνουν καὶ δεικτικὰ ἐπιρρήματα, ὡς ὧδί, οὕτωςι (= ἔτσι δά).

γ') Ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ

§ 151. Ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ λέγεται ἡ ἀντωνυμία **αὐτός, αὕτη, αὐτό**.

1) Ὀριστικὴ εἶναι ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (κατὰ πᾶσαν πτώσιν), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ὁρίσῃ τι (ἤτοι ἵνα διαστείλῃ, ξεχωρίσῃ τι, ἀπὸ ἄλλα ὁμοειδῆ): *Κῦρος ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην* (= μόνος του, αὐτοπροσώπως, καὶ ὅχι κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν ἀκολουθῶν του).

2) Ἐπαναληπτικὴ δὲ εἶναι ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (εἰς τὰς πλαγίας μόνον πτώσεις), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ἐπαναλάβῃ τι, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγινε προηγουμένως λόγος: *Κλεόρχῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυθίους δαρεικοὺς* (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει).

§ 152. Ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (αὕτη, αὐτό)

1) κλίνεται ὅπως ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία **ἐκεῖνος** (ἐκεῖνη, ἐκεῖνο)

2) λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου (ὁ αὐτός, ἡ αὕτη, τὸ αὐτό) καὶ τότε σημαίνει **ὁ ἴδιος** (ὅχι διάφορος).

Σημείωσις. Ὅταν πάσχη κρᾶσιν μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἀντωνυμίας αὐτός, τότε ἡ ἐνική ὀνομαστική καὶ αἰτιατική τοῦ οὐδετέρου αὐτῆς σχηματίζεται ὅχι μόνον μετὰ τὴν κατάληξιν **-ο**, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κατάληξιν **-ον** : (τὸ αὐτό =) ταὐτό καὶ ταυτόν (βλ. § 27, 1 καὶ § 150, 4).

δ') Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 153. Κτητικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν κτήσιν. Κτητικαὶ δὲ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

α' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος : **ἐμός**, ἐμή, ἐμόν (= ἰδικός μου)·

β' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος : **σός**, σή, σόν (= ἰδικός σου)·

α' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ἡμέτερος**, ἡμετέρα, ἡμέτερον (= ἰδικός μας)·

β' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ὕμετερος**, ὕμετέρα, ὕμετερον (ἰδικός σας)·

Σημείωσις. Τοῦ γ' προσώπου κτητικὴ ἀντωνυμία ἀρχῆθεν ἦτο ἐπὶ ἐνὸς μὲν κτήτορος ἢ ἐός, ἐή, ἐόν (= ἰδικός του), ἐπὶ πολλῶν δὲ κτητόρων ἢ σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον (= ἰδικός των)· ἀλλ' ἡ μὲν ἐός, ἐή, ἐόν εἶναι ὅλως ἄχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς, ἡ δὲ σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον σπανία, καὶ ἀντὶ αὐτῶν γίνεται χρῆσις τῆς γενικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ τῆς ὀριστικῆς ἢ αὐτοπαθεῦς ἀντωνυμίας : ὁ **τούτου** πατήρ, ὁ πατήρ **αὐτοῦ**—τοὺς **ἐκείνων** φίλους, τοὺς **ἑαυτῶν** φίλους.

ε') Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι

§ 154. Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ αὐτοπαθείας, ἥτοι ὅταν δηλοῦται ὅτι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἐνεργεῖ συγχρόνως καὶ πάσχει : γινῶθι **σαυτὸν** (= γινώρισε σὺ τὸν ἑαυτόν σου).

Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι ἔχουν μόνον τὰς πλάγιας πτώσεις, κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

α' προσώπου			β' προσώπου		
	Ἀρσ.	Θηλ.		Ἀρσ.	Θηλ.
γεν.	ἑμαυτοῦ	ἑμαυτῆς		σεαυτοῦ	σεαυτῆς
δοτ.	ἑμαυτῶ	ἑμαυτῇ		σεαυτῶ	σεαυτῇ
αἰτ.	ἑμαυτὸν	ἑμαυτήν		σεαυτὸν	σεαυτήν

Πληθυντικός					
	Ἀρσ.	Θηλ.	Ἀρσ.	Θηλ.	
γεν.	ἡμῶν αὐτῶν	ἡμῶν αὐτῶν	ὕμῶν αὐτῶν	ὕμῶν αὐτῶν	
δοτ.	ἡμῖν αὐτοῖς	ἡμῖν αὐταῖς	ὕμῖν αὐτοῖς	ὕμῖν αὐταῖς	
αἰτ.	ἡμᾶς αὐτοὺς	ἡμᾶς αὐτάς	ὕμᾶς αὐτοὺς	ὕμᾶς αὐτάς	

γ' πρόσωπον

Ἐνικός

	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
γεν.	ἐαυτοῦ	ἐαυτῆς	—
δοτ.	ἐαυτῷ	ἐαυτῇ	—
αἰτ.	ἐαυτὸν	ἐαυτήν	ἐαυτὸ

Πληθυντικός

	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
γεν.	ἐαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν	ἐαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν	—
δοτ.	ἐαυτοῖς ἢ σφίσιν αὐτοῖς	ἐαυταῖς ἢ σφίσιν αὐταῖς	—
αἰτ.	ἐαυτοὺς ἢ σφᾶς αὐτοὺς	ἐαυτάς ἢ σφᾶς αὐτάς	ἐαυτὰ

Σημείωσις 1. Οἱ τύποι **σεαυτοῦ, σεαυτῆς** κτλ., **ἐαυτοῦ, ἐαυτῆς** κτλ. εὐρίσκονται καὶ συνηρημένοι: **σαντοῦ, σαντῆς** κτλ., **αὐτοῦ, αὐτῆς** κτλ.

Σημείωσις 2. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι προήλθον ἐκ συνεκφορᾶς τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μετὰ τὰς πλαγίας πτώσεις τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς (ἐμὲ - αὐτὸν = **ἐμαυτόν**, σὲ - αὐτὸν = **σεαυτόν** κτλ.), ὅπως τοῦτο καταφαίνεται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

§ 154 Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία

§ 155. Ἀλλήλοπαθὴς λέγεται ἡ ἀντωνυμία, ἡ ὁποία λαμβάνεται ἐπὶ ἀλληλοπαθείας, ἥτοι ὅταν δηλοῦνται ὅτι δύο ἢ περισσότερα πρόσωπα ἐνεργοῦν καὶ πάσχουν ἀμοιβαίως: ἀγαπᾶτε **ἀλλήλους** (= ὁ εἰς τὸν ἄλλον).

Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία ἔχει μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ καὶ τοῦ δυϊκοῦ, κλίνεται δὲ ὡς ἐξῆς (πρβλ. § 110):

Πληθυντικός	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	ᾠ
γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
δοτ.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις	ἀλλήλοις
αἰτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἀλλήλα	ἀλλήλω

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία προήλθεν ἐκ συνεκφορᾶς τῶν τῆς ὀριστοῦ ἀντωνυμίας **ἄλλος**, ὡς **ἄλλοι - ἄλλους** (= ἀλλήλους), **ἄλλαι - ἄλλας** (= ἀλλήλας) κτλ.

ζ') Ερωτηματικά άνωθυυμιάι

§ 156. Έρωτηματικά άνωθυυμιάι λέγονται έκειναι, αί όποΐαι λαμβάνονται έπί έρωτήσεως.

Έρωτηματικά άνωθυυμιάι τής άρχαίας γλώσσης είναι :

1) τίς, τί (= ποΐος ;)·

2) πότερος, ποτέρα, πότερον (= ποΐος άπό τούς δύο ;)

3) πόσος, πόση, πόσον·

4) ποΐος, ποία, ποΐον (= ποιās λογής ;)

5) πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον (= ποίας ήλικίας ; πόσον μεγάλος ;)

6) ποδαπός, ποδαπή, ποδαπόν (= άπό ποιό μέρος ;)

7) πόστος, πόστη, πόστον (= ποΐος κατά τήν άλφαβητικήν σειράν ; πρβλ. τρίτος, τέταρτος κτλ.)·

8) ποσταΐος, ποσταία, ποσταΐον (= έντός πόσων ήμερών ; πρβλ. τεταρταΐος).

§ 157. Έκτός τής άνωθυυμίας τίς, τί, αί λοιπαί έρωτηματικά άνωθυυμιάι είναι δευτερόκλιτοι τρικατάκληκτοι (βλ. § 110).

Έ έρωτηματική άνωθυυμία τίς, τί κλίνεται κατά τήν γ' κλίσειν ώς έξής :

	Ένικός		Πληθυντικός		Δυτικός
	Άρσ. και Θηλ.	Ουδ.	Άρσ. και Θηλ.	Ουδ.	
όν.	τίς	τί	τίνες	τίνα	τίνε
γεν.	τίνος ή τοῦ	τίνος ή τοῦ	τίνων	τίνων	τίνοι
δοτ.	τίνι ή τῷ	τίνι ή τῷ	τίσι(ν)	τίσι(ν)	τίνοι
αΐτ.	τίνα	τί	τίνας	τίνα	τίνε

Σημείωσις. Έ έρωτηματική άνωθυυμία τίς, τί δέν τονίζεται όπως κανονικώς τονίζονται τά μονοσύλλαβα (βλ. § 101).

η') Αόριστοι άνωθυυμιάι

§ 158. Αόριστοι λέγονται αί άνωθυυμιάι, αί όποΐαι δηλοῦν άορίστως έν πρόσωπον ή πράγμα.

Αόριστοι άνωθυυμιάι τής άρχαίας γλώσσης είναι :

1) τίς, τί (= κάποιος, βλ. § 20, 2)·

2) ό δεΐνα, ή δεΐνα, τὸ δεΐνα (= ό τάδε κτλ.)·

3) ένιοι, ένιαι, ένια (= μερικοί).

§ 159. Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἔνιοι, ἔναι, ἔνα εὐρίσκεται μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ εἶναι δευτερόκλιτος τρικατάληκτος.

Ἡ τίς, τὶ καὶ ἡ δεῖνα κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν ὡς ἐξῆς :

	Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς	Δυτικὸς
	Ἀρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἀρσ. καὶ Θηλ. Οὐδ.
ὄν.	τίς	τὶ	τινὲς
γεν.	τινὸς ἢ τοῦ	τινὸς ἢ τοῦ	τινῶν
δοτ.	τινὶ ἢ τῷ	τινὶ ἢ τῷ	τισὶ (ν)
αἰτ.	τινὰ	τὶ	τινὰς

	Ἑνικὸς	Πληθυντικὸς
ὄν.	ὁ ἡ τὸ	οἱ αἱ
γεν.	τοῦ τῆς τοῦ	τῶν
δοτ.	τῷ τῇ τῷ	(τοῖς ταῖς)
αἰτ.	τόν τήν τὸ	τούς τάς

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία **δεῖνα** λαμβάνεται καὶ ἄκλιτος: τοῦ, τῆς **δεῖνα** — τῷ, τῇ **δεῖνα** — τόν, τήν **δεῖνα** — πληθ. **οἱ δεῖνα**, τῶν **δεῖνα** κτλ.

§ 160. Ὡς ἀόριστοι ἀντωνυμίαι λαμβάνονται καὶ αἱ ἐξῆς λέξεις, αἱ ὁποῖαι εἰδικώτερον καλοῦνται ἐπιμεριστικαὶ ἀντωνυμίαι :

- 1) πᾶς, πᾶσα, πᾶν (= ὁ καθείς· βλ. § 122)·
- 2) ἕκαστος, ἑκάστη, ἕκαστον (βλ. § 110)·
- 3) ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο (βλ. § 150, 3, ἐκεῖνος)·
- 4) οὐδεὶς, οὐδεμία, οὐδὲν — μηδεὶς, μηδεμία, μηδὲν (= κανείς)·
- 5) ἀμφοτέροι, ἀμφοτέρω, ἀμφοτέρω (= καὶ οἱ δύο· βλ. § 159, ἔνιοι)·
- 6) ἐκάτερος, ἐκάτερα, ἐκάτερον (= καθείς ἀπὸ τούς δύο)·
- 7) ἕτερος, ἕτερα, ἕτερον (= ἄλλος, ἐπὶ δύο)·
- 8) οὐδέτερος, οὐδέτερα, οὐδέτερον — μηδέτερον, μηδέτερα, μηδέτερον (= οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος)·
- 9) ποσός, ποσὴ, ποσόν (= κάμποσος· βλ. § 156, 3)·
- 10) ποῖός, ποιὰ, ποιόν (= κάποιος λογῆς· βλ. § 156, 4)·
- 11) ἀλλοδαπός, ἀλλοδαπή, ἀλλοδαπόν (= ἀπὸ ἄλλον τόπον· βλ. § 156, 6)·

Σημείωσις. Ἡ ἐπιμεριστικὴ ἀντωνυμία οὐδεὶς, οὐδεμία, οὐδὲν (μηδεὶς, μηδεμία, μηδὲν) κλίνεται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν εἰς, μία, ἐν, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀρσενικὸν γένος ἔχει καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν :

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	
ὄν.	οὐδεῖς	οὐδεμία	οὐδέν	οὐδένες
γεν.	οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός	οὐδένων
δοτ.	οὐδενὶ	οὐδεμιᾷ	οὐδενὶ	οὐδέσιν
αἰτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδέν	οὐδένας

δ') Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 161. Ἀναφορικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, διὰ τῶν ὁποίων κανονικῶς μία πρότασις ὁλόκληρος ἀναφέρεται (ἢ τοὶ ἀποδίδεται) εἰς μίαν λέξιν ἄλλης προτάσεως: Ἔστι Δίκης ἀφ'θαλμός, **ὃς** τὰ πάνθ' ὁρᾷ.

Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

1) ὅς, ἡ, ὃ (= ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον)·

2) ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ (= ὁ ὁποῖος ἀκριβῶς)·

3) ὅστις, ἥτις, ὅτι (= ὅποιος, ὅποια, ὅποιο)·

4) ὁπότερος, ὁποτέρω, ὁπότερον (= ὅποιος ἀπὸ τοῦς δύο· πρβλ.

§ 156, 2)·

5) ὅσος, ὅση, ὅσον (πρβλ. § 156, 3)·

6) οἷος, οἷα, οἷον (= τέτοιος πού· πρβλ. § 156, 4)·

7) ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον (= ὅποιος λογῆς· πρβλ. § 156, 4)·

8) ἡλικίος, ἡλική, ἡλικόν
ὀπηλικός, ὀπηλική, ὀπηλικόν } (= ὅσον μέγας· πρβλ. 156, 5)·

9) ὁποδαπός, ὁποδαπή, ὁποδαπὸν (= ἀπὸ τὸν τόπον πού· πρβλ.

§ 156, 6)·

§ 162. Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι **ὃς, ὅσπερ καὶ ὅστις** κλίνονται ὡς ἐξῆς (πρβλ. § 150, 1 καὶ § 159) :

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἀρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	ὃς	ἡ	ὃ	ὅσπερ	ἥπερ	ὅπερ
γεν.	οὗ	ῆς	οὗ	οὗπερ	ῆσπερ	οὗπερ
δοτ.	ὧ	ῇ	ὧ	ὧπερ	ῇπερ	ὧπερ
αἰτ.	ὄν	ῆν	ὃ	ὄνπερ	ῆνπερ	ὅπερ

	Πληθυντικὸς					
	ὄν	γεν.	δοτ.	αἰτ.	ὄν	γεν.
ὄν.	οἷ	αἷ	ᾶ	οἷπερ	αἷπερ	ᾶπερ
γεν.	ῶν	ῶν	ῶν	ῶνπερ	ῶνπερ	ῶνπερ
δοτ.	οἷς	αἷς	οἷς	οἷσπερ	αἷσπερ	οἷσπερ
αἰτ.	οὖς	ᾶς	ᾶ	οὖσπερ	ᾶσπερ	ᾶπερ

ὄν.	<u>ὅστις</u>	ἥτις	ὅ,τι
γεν.	οὕτινος ἢ ὅτου	ἥστινος	οὕτινος ἢ ὅτου
δοτ.	ὅτινι ἢ ὅτῳ	ἥτινι	ὅτινι ἢ ὅτῳ
αἰτ.	ὅντινα	ἥντινα	ὅ,τι
Πληθυντικοὺς			
ὄν.	οἷτινες	αἷτινες	αἷτινα ἢ ἅττα
γεν.	ὁντινων	ὁντινων	ὁντινων
δοτ.	οἷσιν	αἷσιν	οἷσιν
αἰτ.	οὕσιν	αἷσιν	αἷτινα ἢ ἅττα

§ 163. Πίναξ τῶν συσχετικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων

Ἑρωτηματικά	Δεικτικά	Ἀόριστοι	Ἀναφορικά
τίς ;	ὁδε, οὗτος, ἐκεῖνος	τίς, οὐδεὶς, ὁ δεῖνα, ἕκαστος, ἄλλος, ἔνιοι	ὅς, ὅστις
πότερος ;	(ὁ ἕτερος)	οὐδέτερος, ἐκάτερος, ἕτερος, ἀμφοτέρω	ὁπότερος
πόσος ;	τοσούσδε, τοσοῦτος	ποσός	ὅσος, ὁπόσος
ποῖος ;	τοιούσδε, τοιοῦτος	ποιοῖς	οἷος, ὁποῖος
πηλίκος ;	τηλικόσδε, τηλικούτος	—	ἡλίκος, ὁπηλίκος
ποδαπός ;	—	—	ὁποδαπός
ποῦ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα	ποῦ	οὔ, ὅπου, ἐνθα
ποῖ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα	ποῖ	οἷ, ὅποι, ἐνθα
πόθεν ;	ἐνθεν, ἐντεῦθεν	ποθεν	ὅθεν, ὁπόθεν, ἐνθεν
πότε ;	τότε	ποτε	ὅτε, ὁπότε
πηνίκα ;	τηνικάδε, τηνικάχα	—	ἡνίκα, ὁπηνίκα
πῇ ;	τῇδε, ταύτῃ	πῇ	ἥ, ἥπερ, ὅπῃ
πῶς ;	ὥδε, οὕτως(ς)	πῶς	ὥς, ὥσπερ, ὅπως

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

§ 164. Τὰ ἀριθμητικά, ἤτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὀρισμένον πλῆθος ἢ μέτρον, εἶναι ὀνόματα ἐπίθετα ἢ οὐσιαστικά καὶ ἐπιρρήματα.

α') Ἀριθμητικά ἐπίθετα

§ 165. Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα λέγονται

1) ἀπόλυτα, ὅταν δηλοῦν ἀπλῶς ὀρισμένον πλῆθος ὄντων τινῶν ἀπολύτως, ἤτοι ἀσχέτως πρὸς ἄλλα ὄντα : εἷς στρατιώτης, δέκα βιβλία.

2) τακτικά, ὅταν δηλοῦν τὴν τάξιν, ἤτοι τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει τι ἐντὸς μιᾶς σειρᾶς ὁμοειδῶν ὄντων : ἡ δεκάτη ἡμέρα τοῦ μηνός — τὸ πέμπτον ἔτος τοῦ πολέμου.

Τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ μέχρι μὲν τοῦ 19 ἡ κατάληξις -τος, ἀπὸ δὲ τοῦ 20 καὶ ἄνω ἡ κατάληξις -στός : (τρία) τρι-τος, (δέκα) δέκα-τος, (εἴκοσι) εἰκο-στός, (τριάκοντα) τριακο-στός, (χίλιοι) χιλιοστός (βλ. § 110, καλός).

3) χρονικά, ὅταν δηλοῦν χρόνον, ἤτοι τὸν ἀριθμὸν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει κάτι τι, ἀφοῦ τοῦτο ἤρχισε μίαν προηγούμενην ἡμέραν : ἐναταῖος ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας (= τὴν ἐνάτην ἡμέραν, ἀφότου ἐξεκίνησε).

Τὰ χρονικά ἀριθμητικά σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν τακτικῶν, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ ἡ κατάληξις -αῖος : (τρίτος) τριτ-αῖος, (τέταρτος) τεταρτ-αῖος πωρετός (βλ. § 110, δίκαιος).

4) πολλαπλασιαστικά, ὅταν δηλοῦν ἀπὸ πόσα μέρη σύγκεται κάτι τι : ἄλμα τριπλοῦν.

Καὶ τῶν πολλαπλασιαστικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ ἡ κατάληξις -πλοῦς : (τρία) τρι-πλοῦς, (ἑπτὰ) ἑπτα-πλοῦς (βλ. § 115, Σημ.).

5) ἀναλογικά, ὅταν δηλοῦν ποία ἡ ἀναλογία ἐνὸς ποσοῦ πρὸς ἄλλο ποσὸν ὁμοειδές, ἤτοι ποσάκις ἐν ποσὸν εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου ὁμοειδοῦς ποσοῦ : ὁ τῶν Περσῶν στρατὸς ἦν δεκαπλάσιος τοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Καὶ τῶν ἀναλογικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ προστεθῇ εἰς αὐτὸ ἡ κατάληξις **-πλάσιος** : (τρία) **τρι-πλάσιος**, (δέκα) **δεκα-πλάσιος** (βλ. § 110, δίκαιος).

§ 166. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν, τὰ ἀπὸ τοῦ πέντε μέχρι τοῦ ἑκατὸν εἶναι ἄκλιτα· τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ διακόσιοι (διακόσια) καὶ ἄνω εἶναι τρικατάκλητα δευτερόκλητα ἐπίθετα πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (βλ. § 110, δίκαιος).

Ἐνίοτε ὅμως λαμβάνονται ταῦτα καὶ εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν με ὀνόματα περιληπτικά : **διακοσία ἵππος** (= 200 ἵπποι), **χιλία ναῦς** (= 1000 νῆες).

Τὰ τέσσαρα πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἑξῆς :

ὀν.	εἷς	μία	ὓν	δύο	τρεῖς	τρία	τέτταρες	τέτταρα
γεν.	ἐνός	μιᾶς	ἐνός	δυοῖν	τριῶν		τεττάρων	
δοτ.	ἐνὶ	μιᾷ	ἐνὶ	δυοῖν	τρισὶ		τέτταρσι	
αἰτ.	ἓνα	μίαν	ὓν	δύο	τρεῖς	τρία	τέτταρας	τέτταρα

Σημείωσις 1. Τὸ δύο λαμβάνεται καὶ ὡς ἄκλιτον, ἰδίᾳ μετὰ τοῦ ἄρθρου, π.χ. τῶν δύο μερῶν, τοῖς δύο μέρεσι.

Σημείωσις 2. Ἀριθμοὺς συνθέτους, οἱ οἱ ἀριθμοὶ 18, 19, 28, 29 κτλ. τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι συνήθως δι' ἀφαιρέσεως ὡς ἑξῆς : **δυοῖν δέοντα εἴκοσι** (= 18), **ἐνός δέοντα εἴκοσι** (= 19), **δυοῖν δέοντα τριάκοντα** (= 28) κτλ. (πρβλ. εἴκοσι **παρὰ** δύο. σαράντα **παρὰ** ἓνα κτλ.).

Τοὺς δὲ ἄλλους συνθέτους ἀριθμοὺς ἐν γένει τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι κατὰ τρεῖς τρόπους, ἥτοι ἢ προέτασσαν τὸν ἐκάστοτε μικρότερον πρὸ τοῦ μεγαλύτερου, ὅπότε κανονικῶς ἔθετον μεταξὺ αὐτῶν τὸν σύνδεσμον **καί**, ἢ προέτασσαν τὸν ἐκάστοτε μεγαλύτερον πρὸ τοῦ μικροτέρου μετὰ τοῦ **καί** μεταξὺ αὐτῶν ἢ ἄνω τοῦ **καί**, ὅπως νῦν : **πέντε καὶ τριάκοντα καὶ διακόσιοι—διακόσιοι καὶ τριάκοντα καὶ πέντε—διακόσιοι τριάκοντα πέντε**.

Ὅμοίως ἐπὶ τῶν τακτικῶν : **πέμπτος καὶ τριακοστὸς—τριακοστὸς καὶ πέμπτος—τριακοστὸς πέμπτος**.

Σημείωσις 3. Τοὺς κλασματικοὺς ἀριθμοὺς οἱ ἀρχαῖοι ἐξέφερον δι' ἀπολύτων ἀριθμητικῶν κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους, προσθέτοντες ὅμως εἰς τὸν ἓνα ἐξ αὐτῶν τὴν λέξιν **μέρος** ἢ **μοῖρα** : π.χ. τῶν ἐπὶ δύο μερῶν τὰ πέντε ἢ τῶν ἐπὶ αἱ πέντε **μοῖραι** (= $\frac{5}{2}$).

Ἐὰν δὲ ὁ παρονομαστής ἦτο μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμοῦ, παρελείπετο : τὰ πέντε **μέρη** (= $\frac{5}{1}$), τὰ ἐννέα **μέρη** (= $\frac{9}{10}$).

β') Ἀριθμητικά οὐσιαστικά

§ 167. Τὰ οὐσιαστικά ἀριθμητικά σημαίνουν ἀφρημένην ἀριθμητικὴν ποσότητα. Ταῦτα πάντα εἶναι θηλυκοῦ γένους καὶ σχηματίζονται τὰ πλεῖστα ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ ἡ κατάληξις **-άς** (γεν. -άδος) : (δύο) **δυ-άς**, (τρία) **τρι-άς**, (δέκα) **δεκ-άς**, (ἑκατὸν) **ἐκατοντ-άς**.

Σημείωσις. Τοῦ **εἷς** (μία, ἓν) τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι ἡ **μονάς** τοῦ **τέτταρα—ἡ τετράς**, τοῦ **πέντε—ἡ πεμπάς** (= ἡ πεντάς), τοῦ **εἴκοσιν—ἡ εἰκάς** (= εἰκοσάς, εἰκοσαριά), τοῦ **τριακόνα—ἡ τριακάς** (= ἡ τριακοντάς, τριανταριά).

γ') Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα

§ 168. Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα λέγονται αἱ λέξεις, μετὰ τὰς ὁποίας δίδεται ὠρισμένη ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **ποσάκις**. Καὶ τούτων τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ ἡ κατάληξις **-κις** ἢ **-άκις** : (ἑπτὰ) **ἐπτά-κις**, (δέκα) **δεκά-κις**, (ἔξ) **ἐξ-άκις**, (πέντε) **πεντ-άκις**.

Τῶν τριῶν πρώτων ἀριθμητικῶν (**εἷς**, **δύο**, **τρεῖς**) ἐπιρρήματα εἶναι τοῦ **εἷς—ἅπαξ** (= μίαν φοράν), τοῦ **δύο—δὶς** (= δύο φορές), τοῦ **τρεῖς—τρις** (= τρεῖς φορές).

Σημείωσις. Τὸ σημεῖον **Σ'**, μετὰ τὸ ὅποιον οἱ ἀρχαῖοι παρίστανον τὸ 6, καλεῖται **στίγμα**, τὸ δὲ σημεῖον **Ζ'**, μετὰ τὸ ὅποιον παρίστανον τὸ 90, καλεῖται **κόππα**, καὶ τὸ σημεῖον **Θ'**, μετὰ τὸ ὅποιον παρίστανον τὸ 900, καλεῖται **σαμπῖ**.

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν ἀριθμῶν ἐν γένει οἱ ἀρχαῖοι ἐχρησιμοποιοῦν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου μετὰ μίαν κεραίαν πρὸς τὰ ἄνω καὶ δεξιὰ ἢ κάτω καὶ ἀριστερά.

Διήρουν δὲ πρὸς τοῦτο τὰ 24 στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου εἰς τρεῖς ομάδας, α—θ, ι—π, ρ—ω· καὶ τῆς μὲν πρώτης ομάδος τὰ στοιχεῖα τὰ ἐχρησιμοποιοῦν πρῶτον πρὸς παράστασιν τῶν ἀπλῶν μονάδων (α' = 1, β' = 2, γ' = 3 κτλ.), τῆς δὲ δευτέρας ομάδος πρὸς παράστασιν τῶν δεκάδων (ι' = 10, κ' = 20, λ' = 30 κτλ.) καὶ τῆς τρίτης πρὸς παράστασιν τῶν ἑκατοντάδων (ρ' = 100, σ' = 200, τ' = 300 κτλ.).

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν χιλιάδων ἐχρησιμοποιοῦν τὰ ἴδια στοιχεῖα, ἀλλὰ μετὰ τὴν κεραίαν πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀριστερά (α = 1000, β = 2000, γ = 3000 κτλ., αωκα' = 1821, αλιβ' = 1912, αλιμς' = 1946).

Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν

Ἑλλ. σημ.	Ἀραβ. ψηφία	Ἀπόλυτα	Τακτικά	Ἐπιρρήματα
α'	1	εἷς, μία, ἓν	πρῶτος, -η, -ον	ἅπαξ
β'	2	δύο	δεύτερος, -α, -ον	δις
γ'	3	τρεις, τρία	τρίτος, -η, -ον	τρὶς
δ'	4	τέτταρες, τέτταρα	τέταρτος	τετράκις
ε'	5	πέντε	πέμπτος	πεντάκις
ς'	6	ἕξ	ἕκτος	ἑξάκις
ζ'	7	ἑπτὰ	ἑβδομος	ἐπτάκις
η'	8	ὀκτώ	ὀγδοος	ὀκτάκις
θ'	9	ἐννέα	ἐνάτος	ἐνάκις
ι'	10	δέκα	δέκατος	δεκάκις
ια'	11	ἑνδεκα	ἐνδέκατος	ἐνδεκάκις
ιβ'	12	δωδεκα	δωδέκατος	δωδεκάκις
ιγ'	13	τρεῖς (τρία) καὶ δέκα	τρίτος καὶ δέκατος	τρικαιδεκάκις
ιδ'	14	τέτταρες (-ρα) καὶ δέκα	τέταρτος καὶ δέκατος	τετρακαιδεκάκις
ιε'	15	πεντεκαίδεκα	πέμπτος καὶ δέκατος	πεντεκαιδεκάκις
ισ'	16	ἑκκαίδεκα	ἕκτος καὶ δέκατος	ἑκκαιδεκάκις
ις'	17	ἑπτακαίδεκα	ἑβδομος καὶ δέκατος	ἑπτακαιδεκάκις
ιγ'	18	ὀκτωκαίδεκα	ὀγδοος καὶ δέκατος	ὀκτωκαιδεκάκις
ιθ'	19	ἐννεακαίδεκα	ἐνάτος καὶ δέκατος	ἐννεακαιδεκάκις
κ'	20	εἴκοσι (ν)	εἰκοστός	εἰκοσάκις
λ'	30	τριακόνα	τριακοστός	τριακοντάκις
μ'	40	τετταράκοντα	τετταρακοστός	τετταρακοντάκις
ν'	50	πεντήκοντα	πεντηκοστός	πεντηκοντάκις
ς'	60	ἑξήκοντα	ἑξηκοστός	ἑξηκοντάκις
σ'	70	ἑβδομήκοντα	ἑβδομηκοστός	ἑβδομηκοντάκις
π'	80	ὀγδοήκοντα	ὀγδοηκοστός	ὀγδοηκοντάκις
ς'	90	ἐνενήκοντα	ἐνενηκοστός	ἐνενηκοντάκις
ρ'	100	ἑκατὸν	ἑκατοστός	ἑκατοντάκις
σ'	200	διαχόσιοι -αι -α	διακοσιοστός	διακοσιάκις
τ'	300	τριακόσιοι -αι -α	τριακοσιοστός	τριακοσιάκις
υ'	400	τετρακόσιοι -αι -α	τετρακοσιοστός	τετρακοσιάκις
φ'	500	πεντακόσιοι -αι -α	πεντακοσιοστός	πεντακοσιάκις
χ'	600	ἑξακόσιοι -αι -α	ἑξακοσιοστός	ἑξακοσιάκις
ψ'	700	ἑπτακόσιοι -αι -α	ἑπτακοσιοστός	ἑπτακοσιάκις
ω'	800	ὀκτακόσιοι -αι -α	ὀκτακοσιοστός	ὀκτακοσιάκις
θ'	900	ἐνακόσιοι -αι -α	ἐνακοσιοστός	ἐνακοσιάκις
α	1000	χίλιοι -αι -α	χίλιοστός	χιλιάκις
β	2000	δισχίλιοι -αι -α	δισχιλιοστός	δισχιλιάκις
ι	10000	μύριοι -αι -α	μυριοστός	μυριάκις
κ	20000	δισμύριοι -αι -α	δισμυριοστός	δισμυριάκις

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

Ρ Η Μ Α Τ Α

α') 'Ορισμός καὶ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος

Γενικά τινα περὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν

§ 169. Ῥήματα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει κατὰ τι ἢ εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν.

§ 170. Πᾶν ῥῆμα ἔχει πολλοὺς καὶ διαφόρους τύπους καὶ με αὐτοὺς δηλοῦνται τὰ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος, ἥτοι ἡ διάθεσις, ἡ συζυγία, ἡ φωνή, ὁ χρόνος, ἡ ἔγκλισις, τὸ πρόσωπον καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ (πρβλ. § 41, 3, Σημ.).

§ 171. Διάθεσις ῥήματος λέγεται ἡ σημασινομένη ὑπ' αὐτοῦ κατάστασις τοῦ ὑποκειμένου. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τῶν ῥημάτων τέσσαρες: ἐνεργητική, μέση, παθητική καὶ οὐδετέρα.

1) Ῥήματα ἐνεργητικῆς διαθέσεως ἢ ἐνεργητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ: ὁ παῖς **χορεύει**· **κρούει** τὴν θύραν.

2) Ῥήματα μέσης διαθέσεως ἢ μέσα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ, ἡ δὲ ἐνέργειά του ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον: ὁ παῖς **ἐνδύεται** (=ἐνδύει τὸν ἑαυτὸν του).

3) Ῥήματα παθητικῆς διαθέσεως ἢ παθητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει: ὁ παῖς **λούεται** ὑπὸ τῆς μητρός.

4) Ῥήματα οὐδετέρας διαθέσεως λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει τι, ἀλλ' ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν: ὁ παῖς **καθεύδει** (κοιμᾶται).

§ 172. Συζυγία ῥημάτων λέγεται ὁ τρόπος τῆς κλίσεως αὐτῶν. Εἶναι δὲ αἱ συζυγίαι τῶν ῥημάτων δύο, ἥτοι ἡ συζυγία τῶν εἰς -ω (-ομαι) καὶ ἡ συζυγία τῶν εἰς -μι (-μαι): **λύ-ω** (**λύ-ομαι**), **δείκνυ-μι** (**δείκνυ-μαι**).

§ 173. Φωνὴ ῥήματος λέγεται ἐν σύνολον τῶν τύπων αὐτοῦ. Πᾶν δὲ ῥῆμα ἔχει δύο φωνὰς ἢ δύο σύνολα τύπων, ἥτοι :

1) τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, ἥτοι ἓν σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μετὰ τὴν κατάληξιν **-ω** ἢ **-μι**: **λύ-ω**, **λύ-εις** κτλ., **δείκνυ-μι**, **δείκνυ-ς** κτλ.

2) τὴν μέσην φωνήν, ἥτοι ἕτερον σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μετὰ τὴν κατάληξιν **-ομαι** ἢ **-μαι**: **λύ-ομαι**, **λύ-η**, **λύ-εται** κτλ.; **δείκνυ-μαι**, **δείκνυ-σαι** κτλ.

§ 174. Χρόνος ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, μετὰ τὸν ὁποῖον δηλοῦται πότε γίνεται ἡ πράξις.

Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἑπτὰ, οἱ ἐξῆς:

1) ὁ ἐνεστώς, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις γίνεται τώρα, ἥτοι καθ' ὃν χρόνον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: ὁ μαθητὴς **γράφει**.

2) ὁ παρατατικός, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις ἐγίνετο (διαρκῶς ἢ ἐπανειλημμένως) εἰς τὸ παρελθόν: ὁ μαθητὴς **ἔγραφε**.

3) ὁ μέλλων (ὁ ἀπλοῦς), ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις θὰ γίνη ἢ θὰ γίνεται εἰς τὸ μέλλον: ὁ μαθητὴς **γράψει** (θὰ γράψῃ ἢ θὰ γράφῃ).

4) ὁ ἀόριστος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἀπλῶς ὅτι ἡ πράξις ἐγένεν εἰς τὸ παρελθόν: ὁ παῖς **ἔγραψε** τὴν ἐπιστολήν.

5) ὁ παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις ἔχει γίνε, ἥτοι εἶναι τετελεσμένη: ὁ παῖς **γέγραφε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν ἔχει γραμμένην).

6) ὁ ὑπερσυντέλικος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις εἰ-
χε γίνε, ἥτοι ἦτο τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελ-
θόντος: ὁ παῖς **ἔγεγραφε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν εἶχε γραμμένην).

7) ὁ τετελεσμένος μέλλων, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **θὰ ἔχη γίνε**, ἥτοι θὰ εἶναι τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν ση-
μεῖον τοῦ μέλλοντος: **γεγραφὼς ἔσομαι** τὴν ἐπιστολήν (= θὰ ἔχω
γράψει τὴν ἐπιστολήν) ἢ ἐπιστολὴ **γεγράφεται** (= θὰ ἔχη γραφῇ ἢ
θὰ εἶναι γραμμένη ἢ ἐπιστολή).

Σημείωσις 1. Ἡ σημασία ἐκάστου χρόνου εἶναι οἷα ἐδηλώθη ἀνωτέρω μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν ἐγκλισιν. Περὶ τῆς σημασίας δὲ τῶν χρόνων εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἴδὲ τὸ Συνακτικόν.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων (ἀπλοῦς καὶ τετελεσμένος) καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται χρόνοι **ἀρκτικοί**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερ-
συντέλικος λέγονται χρόνοι **παραγόμενοι** (ἢ **ιστορικοί** ἢ **παρωχημένοι**).

Ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλον λέγονται προσέτι χρόνοι **συντελικοί**.

§ 175. Ἐγκλισις ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος δηλοῖ **τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ ὁμιλοῦντος**. Εἶναι δὲ αἱ ἐγκλίσεις τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης τέσσαρες, ἤτοι ἡ **ὀριστική**, ἡ **ὑποτακτική**, ἡ **προστακτική** καὶ ἡ **εὐκτική**.

1) Ὁ **οριστικὴ** λέγεται ἡ ἐγκλισις τοῦ ῥήματος, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς βεβαίαν: **προσέχωμεν**·

2) Ἡ **ὑποτακτικὴ** λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς ἐπιθυμητὴν ἢ προσδοκωμένην: **προσέχωμεν** (= ἄς προσέχωμεν)· **ἐὰν ζητῆς καλῶς, εὐρήσεις**·

3) Ἡ **προστακτικὴ** λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς ἀξίωσιν ἢ προσταγὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: **προσέχετε**.

4) Ἡ **εὐκτικὴ** λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς εὐχὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: **ὕψαινοιτε** (= εἴθε νὰ ὑψαίνετε).

Σημείωσις 1. Ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) μορίου **ἂν** κανονικῶς παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς δυνατὴν: λέγοιτε **ἂν** (= θὰ ἐλέγχατε, ἤμπορεῖτε νὰ λέγετε).

Σημείωσις 2. Ἡ σημασία ἐκάστης ἐγκλίσεως εἶναι οἷα ἀνωτέρω ἐδηλώθη εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις. Τίνας δὲ σημασίας λαμβάνει ἐκάστη ἐγκλισις εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις, διδάσκει τὸ Συνακτικόν.

§ 176. Πρὸσωπον ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μετὰ τὸν ὁποῖον δηλοῦται τίνος προσώπου εἶναι τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ, ἤτοι **ἂν** τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος εἶναι **πρώτου προσώπου ἢ δευτέρου ἢ τρίτου**: **λέγω** (ἐγώ), **λέγεις** (σύ), **λέγει** (ἐκεῖνος) (βλ. § 148).

§ 177. Ἀριθμὸς ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μετὰ τὸν ὁποῖον δηλοῦται, **ἂν** τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ περιλαμβάνῃ ἐν ἡ πολλὰ πρόσωπα ἢ ζῶα ἢ πράγματα: **παίζω** (ἐγώ, **εἷς**), **παίζομεν** (ἡμεῖς, **πολλοί**), **παίζει** (ὁ παῖς, **εἷς**), **παίζουν** (οἱ παῖδες, **πολλοί**).

§ 178. Ἐκτὸς τῶν τεσσάρων ἐγκλίσεων τὸ ῥῆμα ἔχει προσέτι δύο ὀνομαστικούς τύπους, ἤτοι τὸ **ἀπαρέμφατον** καὶ τὴν **μετοχήν**.

1) Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ῥηματικὸν **οὐσιαστικόν**, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῖ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον: **λύειν**, **λύεσθαι** — **λύσαι**, **λυθῆναι**. Καλεῖται δὲ ἀπαρέμφατον, διότι εἰς πάντα χρόνον ἔχει μίαν

μόνον κατ'ἀληξιν καὶ μόνον του δὲν (παρεμφαίνει, ἤτοι δὲν) δηλοῦ ὠρισμένον πρόσωπον καὶ ἀριθμόν: βούλομαι λέγειν (=θέλω νὰ λέγω). βουλόμεθα λέγειν (=θέλομεν νὰ λέγωμεν). βούλονται λέγειν (=θέλουν νὰ λέγουν).

2) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῦ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον (βλ. § 132 κ.έ.): γράφω, γράφουσα, γράφον — γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον — γράφας, γράφασα, γράψαν, — γραφείς, γραφείσα, γραφέν. Καλεῖται δὲ μετοχή, διότι μετέχει τῶν παραπεμπένων καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος.

§ 179. Πᾶσαι αἱ ἐγκλίσεις καὶ οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἐξαιρέσει ὠρισμένων τύπων αὐτῶν, σχηματίζονται μονολεκτικῶς. Πρβλ. ὑγιαίνοιτε (=εἶθε νὰ ὑγιαίνετε), λεγέτω (=ἄς λέγῃ), κόψω (=θὰ κόψω ἢ θὰ κόπτω), κέκοφα (=ἔχω κόψει), ἐκεκόφην (=εἶχον κόψει), κοπήσομαι (=θὰ κοπῶ), κέκομμαι (=ἔχω κοπῇ), ἐκεκκόμην (=εἶχον κοπῇ) κτλ.

§ 180. Τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης

1) ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἀλλὰ ἓνα μόνον τύπον, με αὐτὸν δὲ δηλοῦται ἡ μέλλουσα πρᾶξις εἴτε ἀπλῶς ἐν συνόψει εἴτε κατὰ διάρκειαν ἢ ἐπανάληψιν: γράφω (=θὰ γράψω ἢ θὰ γράφω).

2) ὁ τετελεσμένος μέλλων

α') τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται περιφραστικῶς με τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος εἰμί: (λύω) λελυκὼς ἔσομαι (=θὰ ἔχω λύσει).

β') τῆς μέσης φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς με τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος εἰμί: (λύομαι) λελύσομαι καὶ λελυμένος ἔσομαι (=θὰ ἔχω λυθῇ ἢ θὰ εἶμαι λυμένος).

β') Συστατικὰ μέρη τοῦ ῥήματος, θέμα, χαρακτήρ

§ 181. Εἰς τοὺς ῥηματικοὺς τύπους κανονικῶς διακρίνομεν δύο θέματα, τὸ χρονικὸν θέμα καὶ τὸ ῥηματικὸν θέμα.

1) Χρονικὸν θέμα λέγεται ἐκεῖνο, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον σχηματίζονται οἱ τύποι ἐνὸς ὠρισμένου χρόνου ἢ ὠρισμένων χρόνων τοῦ

ρήματος. Κανονικῶς δὲ ἔχουν κοινὸν τὸ χρονικὸν θέμα ὁ ἐνεστώς μετὰ τὸν παρατατικόν, ὁ ἀπλοῦς μέλλων μετὰ τὸν ἀόριστον καὶ ὁ παρακειμενός μετὰ τὸν ὑπερσυντέλικον (καὶ τὸν τετελεσμένον μέλλοντα). Πρβλ. κόπτ-ω, ἔ-κοπτον — κόψ-ω, ἔ-κοψ-α — κέκοψ-α, ἔ-κεκόψ-ειν (κεκοψ-ὼς ἔσομαι) κτλ.

2) Ῥ η μ α τ ι κ ὸ ν θέμα λέγεται τὸ ἀρχικὸν θέμα τοῦ ῥήματος, ἥτοι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ βάσις τοῦ σχηματισμοῦ πάντων τῶν χρονικῶν θεμάτων αὐτοῦ. Οὕτω τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ ῥ. κόπτ-ω εἶναι κόπτ-, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἐσχηματίσθη τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα κόπτ-τ-, τὸ τοῦ μέλλοντος κοψ = κοπ-σ- καὶ τὸ τοῦ παρακειμένου κε-κοψ-, ἐκ τοῦ κε-κοπ- κτλ.

Σ η μ ε ι ὼ σ ι ς. Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐνίοτε μὲν εἶναι τὸ ἴδιον μετὰ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος (λύ-ω, λέγ-ω, μέν-ω), συνήθως ὅμως εὐρίσκεται ἀπὸ τὸν ἀόριστον β' (ὡς τοῦ βάλω, ῥηματικὸν θ. βάλ-, ἀόρ. β' ἔ-βαλ-ον), καὶ συνηθέστερον ἀπὸ κάποιαν λέξιν ἐτυμολογικῶς συγγενῇ πρὸς τὸ ῥῆμα (βλάπτω — βλάβ-η, τύπτω — τύπ-ος, ῥάπτω — ῥαφ-ή, ἀγγέλω — ἀγγελ-ος, αἶρω — ἄρ-σις κτλ.).

§ 182. Ὁ χαρακτήρ ἐνὸς χρονικοῦ θέματος λέγεται **χρονικὸς χαρακτήρ**, ὁ δὲ χαρακτήρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος λέγεται **ῥηματικὸς χαρακτήρ**.

§ 183. Κατὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ ῥηματικοῦ θέματος αὐτῶν τὰ ῥήματα διαίρουσιν εἰς **φωνηεντόληκτα** καὶ **συμφωνόληκτα**: λύ-ω, χοί-ω — γράφ-ω, κόπτ-ω (βλ. § 66).

ὑποδιαίρουσιν δὲ

1) τὰ μὲν **φωνηεντόληκτα** ῥήματα εἰς **ἀσυναίρετα** (κωλύ-ω, βασιλεύ-ω, κρού-ω) καὶ εἰς **συνηρημένα** (τιμάω-ῶ, φιλέω-ῶ, πληροῶ-ῶ)

2) τὰ δὲ **συμφωνόληκτα** εἰς **ἀφωνόληκτα** (ἄγ-ω, βλέπ-ω, πεῖθ-ω) καὶ εἰς **ἐνρινόληκτα** ἢ **ὕγρόληκτα** (μέν-ω, ἀγγέλλ-ω, καθαίρ-ω).

§ 184. Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων τύπων ἐνὸς ῥήματος τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτοῦ ὑφίσταται διαφόρους μετασχηματισμούς, ἄλλους μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, ἄλλους δὲ εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ πρὸς τῶν ῥηματικῶν καταλήξεις. Πρβλ. ῥηματικὸν θέμα **ταγ-**, ἐξ οὗ τάσσ-ω, ἔ-τασσ-ον, τάξ-ω, ἔ-ταξ-α, τέ-ταχ-α, ἔ-τε-τάχ-ειν, ταχ-θή-σομαι, ἔ-τά-χθην, τέ-ταχ-ται κτλ.

γ') Αύξεις και άναδιπλασιασμός

1. Αύξεις

§ 185. Οί παραγόμενοι χρόνοι τών ρημάτων εις τήν όριστικήν έχούν αύξησιν εις τήν άρχήν του θέματος, από τὸ όποϊον έκαστος εξ αυτών σχηματίζεται. Η αύξησης δηλοῦ τὸ παρελθόν, εἶναι δὲ δύο εἰδών, **συλλαβική** καὶ **χρονική**.

1) Συλλαβική ν αύξησιν έχουν οί παραγόμενοι χρόνοι τών ρημάτων, τών όποϊών τὸ θέμα άρχίζει από σύμφωνον. Εἶναι δὲ ἡ συλλαβική αύξησης ἐν **ε ψιλούμενον**, τὸ όποϊον προτάσσεται* του θέματος, από τὸ όποϊον σχηματίζεται έκαστος ἐκ τών παραγομένων χρόνων :

πιστεύ-ω — ἐ-πίστευ-ον, ἐ-πίστευ-σα, ἐ-πεπιστεύ-κειν

ρίπτ-ω — ἔ-ρριπτ-ον, ἔ-ρριψ-α, ἔ-ρριψ-ειν (34, 1).

2) Χρονική ν αύξησιν έχουν οί παραγόμενοι χρόνοι τών ρημάτων, τών όποϊών τὸ θέμα άρχίζει από φωνήεν. Εἶναι δὲ ἡ χρονική αύξησης **ἐκτασις** του άρκτικού βραχέος φωνήεντος του θέματος, από τὸ όποϊον σχηματίζεται έκαστος ἐκ τών παραγομένων χρόνων (§ 32, 6).

Κατὰ τήν χρονικήν αύξησιν εις τήν άρχήν του θέματος

τὸ ᾱ ἢ ε γίνεται	η : ἀγοράζω, ἡγόραζον — ἐλπίζω, ἡλπίζον·
τὸ ο γίνεται	ω : ὀδύρομαι, ὠδυρόμην·
τὸ ι γίνεται	ι : ἰκετεύω, ἰκέτεον·
τὸ υ γίνεται	υ : ὕβριζω, ὕβριζον·
τὸ αι ἢ ει γίνεται	η : αἰσθάνομαι, ἡσθανόμην — εἰκάζω, ἡκαζον·
τὸ αυ ἢ ευ γίνεται	ηυ : αὐξάνω, ἡύξανον — εὐρίσκω, ἡύρισκον·
τὸ οι γίνεται	ω : οἰκτίρω, ὠκτιρον·

Σημείωσις 1. Τὸ άρκτικὸν **ει** γίνεται κατὰ τήν αύξησιν **η** προσέτι εις τὸν παρατατικὸν του ρήματος **εἶμι** — **ἦα** ἢ **ἦειν** καὶ εις τὸν ύπερσυντέλικον του **οἶδα** (θ. εἶδ-) — **ἦδειν**. Εἰς τὰ ἄλλα ρήματα μένει : **εἶκω**—**εἶκον**· **εἶργω**—**εἶργον**· **εἶρω**—**εἶρον**.

Τὸ άρκτικὸν **ᾱ** ἢ **α**, καίτοι εἶναι μακρόν, τρέπεται κατὰ τήν αύξησιν εις **η** ἢ **η** κατ' ἀναλογίαν: **ἄθλῶ** — ἤθλουν, **ἄργῶ** — ἤργουν, **ᾄδω** — ᾄδον (ὅπως **ἄγω** — ἄγον, **αἰτῶ** — ἡτουν) .

Σημείωσις 2. Ὑπερσυντέλικοι ρήμάτων, τών όποϊών ὁ παρακείμενος ἔχει ἀναδιπλασιασμόν **ε**, δὲν έχουν αύξησιν : **ἐστράτευσκα** — ἐστρατεύκειν, **ἐζήτηκα** — ἐζήτηκειν.

* Τὸ **ε** δηλαδὴ τῆς συλλαβικῆς αύξήσεως άρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐστήμινε τότε.

2. Ἀναδιπλασιασμός

§ 186. Οἱ συντελικοὶ χρόνοι (ἢτοι ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων) ἔχουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος ἀναδιπλασιασμόν εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις (καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν).

Ὁ ἀναδιπλασιασμός δηλοῖ τὸ τετελεσμένον τῆς πράξεως, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν:

1) ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μὲ ἐν ε κατόπιν αὐτοῦ. Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμόν λαμβάνουν τὰ θέματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουσιν ἀπὸ ἐν ἀπλοῦν σύμφωνον ἐκτὸς τοῦ ρ, ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεῦτερον ἔνρινον ἢ ὕγρὸν:

παιδεύω	—πε-παίδευ-κα	ἐ-πε-παιδευέ-κειν
θύω	—τέ-θυ-κα	ἐ-τε-θύ-κειν
	(θέ-θυ-κα)	(ἐ-θε-θύ-κειν)
φυτεύω	—πε-φύτευ-κα	ἐ-πε-φυτεύ-κειν
	(φε-φύτευ-κα)	(ἐ-φε-φυτεύ-κειν)
χορεύω	—κε-χόρευ-κα	ἐ-κε-χορεύ-κειν
	(χε-χόρευ-κα)	(ἐ-χε-χορεύ-κειν) (§ 37,7)
κάμνω (θ. κμη-)	—κέ-κμη-κα	
πνέω (θ. πνευ-)	—πέ-πνευ-κα	
δράω (δρά-ω)	—δέ-δρα-κα	
γράφωμαι	—γέ-γραμ-μαι	ἐ-γε-γράμ-μην, γε-γράψ-ομαι

2) ὅ,τι καὶ ἡ αὔξησις. Λαμβάνουν δὲ

α) συλλαβικὴν αὔξησιν ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνον διτλοῦν ἢ ἀπὸ ρ ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνων, χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν ἄφωνον καὶ τὸ δεῦτερον ἔνρινον ἢ ὕγρὸν ἢ ὅσων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ τρία σύμφωνων:

ζητῶ	—ἐ-ζήτηκα	(ὅπως ἐ-ζήτησα)
ρίπτω	—ἔ-ριψα	(ὅπως ἔ-ριψα)
σπείρω (θ. σπερ-, σπαρ-)	—ἔ-σπαρκα	(ὅπως ἔ-σπειρα)
φθείρω (θ. φθερ-, φθαρ-)	—ἔ-φθαρκα	(ὅπως ἔ-φθειρα)
στρατεύω	—ἐ-στράτευκα	(ὅπως ἐ-στράτευσα)

β) χρονικὴν αὔξησιν ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆν:

ἀδικῶ	— ἡ-δίκη-κα	(ὅπως ἡδίκησα)
ἐρημῶ	— ἡ-ρήμω-κα	(ὅπως ἡρήμωσα)
ὁμολογῶ	— ὠ-μολόγη-κα	(ὅπως ὠμολόγησα)
αἰτῶ	— ἦ-τη-κα	(ὅπως ἤτησα)
οἰκῶ	— ὤ-κη-κα	(ὅπως ὤκησα)

3. Αὐξήσις καὶ ἀναδιπλασιασμός τῶν συνθέτων ῥημάτων

§ 187. 1) Τὰ μετὰ προθέσεων σύνθετα (ἢ παρασύνθετα) * ῥήματα ἔχουν τὴν αὐξήσιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν μετὰ τὴν πρόθεσιν :

εἰσ-πέμπω	— εἰσ-έ-πεμπον	εἰσ-πέ-πομφα
συν-οικῶ	— συν-ώ-κουν	συν-ώ-κηκα
παρα-νομῶ	— παρ-ε-νόμουν	παρ-νε-νόμηκα
ἐγ-κωμιάζω	— ἐν-ε-κωμιάζον	ἐγ-κε-κωμιάκα
ἐγ-χειρίζω	— ἐν-ε-χειρίζον	ἐγ-κε-χειρίκα (§ 37, 7).

2) Τὰ παρασύνθετα ῥήματα, ὅσα ἔχουν πρῶτον συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς προθέσεως, ἔχουν τὴν αὐξήσιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν εἰς τὴν ἀρχήν, ὡς ἐὰν ἦσαν ἀπλᾶ ῥήματα :

(ᾗ-δικος)	ἀδικῶ	— ἡδίκουν	ἡδίκηκα
(δυσ-τυχής)	δυστυχῶ	— ἐ-δυστύχουν	δε-δυστύχηκα
(μυθο-λόγος)	μυθολογῶ	— ἐ-μυθολόγουν	με-μυθολόγηκα
(οἰκο-δόμος)	οἰκοδομῶ	— ὠκοδόμουν	ὠκοδόμηκα.

Σημείωσις. Τὰ παρασύνθετα ῥήματα, εἰς τὰ ὅποια τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι τὸ ἐπίρρημα εὖ, συνήθως δὲν λαμβάνουν αὐξήσιν οὐδὲ ἀναδιπλασιασμόν :

εὐδοκιμῶ	εὐδοκίμουν	εὐδοκίμησα	εὐδοκίμηκα
εὐεργετῶ	εὐεργέτουν	εὐεργέτησα	εὐεργέτηκα
εὐτυχῶ	εὐτύχουν	εὐτύχησα	εὐτύχηκα
εὐωχοῦμαι	εὐωχούμην	εὐωχήθην.	

4. Ἀνωμαλίας αὐξήσεως

§ 188. 1) Τὰ ῥήματα βούλομαι, δύναμαι καὶ μέλλω ἔχουν αὐξήσιν κανονικῶς ἐ καὶ ἀνωμάλως ἢ (κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ῥ. ἐθέλω ἢ θέλω — ἤθελον).

* Τί λέγονται παρασύνθετοι λέξεις βλ. κατωτέρω, εἰς τὸ τέλος τοῦ περὶ συνθέσεως κεφαλαίου.

ἐβουλόμην καὶ ἡβουλόμην — ἐβουλήθην καὶ ἡβουλήθην
 ἐδυνάμην καὶ ἡδυνάμην — ἐδυνήθην καὶ ἡδυνήθην
 ἔμελλον καὶ ἤμελλον.

2) Τὰ ῥήματα (κατ)άγνυμι, ὠνοῦμαι καὶ ὠθῶ, ἐνῶ τὸ θέμα των ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆς, ἔχουν συλλαβικὴν αὐξησιν **ἐ** : κατ-έ-αζα, ἐ-ωνοῦμην, ἐ-ώθουν.

3) Τὰ ῥήματα ἐθίζω, ἐλίττω, ἔλκω, ἔπομαι, (περι)έπω, ἐργάζομαι, ἔρπω, ἐστιῶ, ἔχω καὶ ἐῷ κατὰ τὴν αὐξησιν τρέπουν τὸ ἀρκτικὸν **ε** ὅχι εἰς **η** ἀλλὰ εἰς **ει** : ἐθίζον, ἐλιττον, εἶλκον, εἰπόμην, περι-εἶπον, εἰργαζόμην, εἶρπον, εἰστίων, εἶχον, εἶων.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. ἐργάζομαι ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ ἀόριστος σχηματίζονται καὶ μὲ κανονικὴν αὐξησιν : ἡργαζόμην, ἡργασάμην.

4) Τὸ ῥήμα ἀν-οίγω εἰς πάντας τοὺς παραγομένους χρόνους, τὸ ῥ. ὀρώ εἰς τὸν παρατατικὸν καὶ τὸ ῥ. ἀλίσκομαι εἰς τὸν ἀόριστον ἔχουν καὶ συλλαβικὴν καὶ χρονικὴν αὐξησιν ὁμοῦ : ἀν-έφωγον, ἀν-έφωξα, ἐώρων, ἐά'λων.

5) Τὸ ῥήμα ἐορτάζω κατὰ τὴν αὐξησιν ἐκτείνει ὅχι τὸ ἀρκτικὸν φωνῆς **ἐ** ἀλλὰ τὸ κατόπιν αὐτοῦ **ο** : ἐώρταζον, ἐώρτασα.

Σημείωσις. Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἀνωμαλίαι τῆς αὐξήσεως εἶναι φαινομενικαὶ καὶ ὀφείλονται εἰς διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις· π.χ. τὸ ῥήμα ἐργάζομαι ἀρχῆθεν ἦτο Γεργάζομαι καὶ τὸ ῥήμα ἔχω ἀρχῆθεν ἦτο σέχω, ὁ παρατατικὸς δὲ αὐτῶν ἀρχῆθεν ἦτο κανονικῶς ἐ-Γεργαζόμην, ἐ-σεχον, ἐκ τούτων δὲ κατόπιν προῆλθον οἱ τύποι ἐεργαζόμην, ἔεχον καὶ μετὰ συναίρεσιν τοῦ **εε** εἰς **ει** προῆλθον τέλος οἱ τύποι εἰργαζόμην, εἶχον (βλ. § 33, 3).

Ἐπίσης οἱ τύποι ἐώρταζον, ἐώρτασα προῆλθον ἐκ παλαιότερων κανονικῶν τύπων ἡόρταζον, ἡόρτασα δι' ἀντιμεταχωρήσεως (βλ. § 32, 4).

Ὁμοίως δὲ ἐκ τῶν παλαιότερων τύπων ἀν-ἡΦοιγον, ἡΦόρων (μὲ ἰσχυροτέραν συλλαβικὴν αὐξησιν **η**) προῆλθον οἱ τύποι ἀν-έφωγον, ἐώρων (μὲ δασεῖαν κατ' ἀνάλογίαν πρὸς τὸ δασυνόμενον ὀρώ) (βλ. § 32, 4).

6) Ἐκ τῶν συνθέτων ἢ παρασυνθέτων ῥημάτων :

α') τὰ ῥήματα ἀμφι-έννυμι, ἐγγυῶ (ἐκ τῆς λ. ἐγ-γύη), ἐμπεδῶ (ἐκ τῆς λ. ἐμ-πεδος), ἐναντιοῦμαι (ἐκ τῆς λ. ἐν-αντίος), ἐπ-είγω, ἐπ-ίσταμαι καὶ καθ-έζομαι ἔχουν τὴν αὐξησιν ὅλως εἰς τὴν ἀρχήν, ὥσάν νὰ ἦσαν ἀπλᾶ : ἡμφιέννυν, ἡγγύων, ἡμπεδούν, ἡναντιοῦμην, ἡπειγον, ἡπιστάμην, ἐκαθεζόμην.

β') τὰ ῥήματα ἐκκλησιάζω (ἐκ τῆς λ. ἐκ-κλησία), καθ-εύδω, καθ-ημαι καὶ καθ-ίζω διαφοροῦνται, ἥτοι ἔχουν τὴν αὐξήσιν ἄλλοτε μὲν ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ, ἄλλοτε δὲ μετὰ τὴν πρόθεσιν : ἡκ-κλησιάζον καὶ ἐξ-εκκλησιάζον, ἐκάθευδον καὶ καθ-ηῦδον, ἐκαθήμην καὶ καθ-ήμην, ἐκάθιζον, ἐκάθισα καὶ καθ-ῖσα.

γ') τὰ ῥήματα ἀν-έχομαι, ἀμφι-σβητῶ (ἀρχῆθεν ἀμφισ-βητῶ), ἐν-οχλῶ καὶ (ἐπ)αν-ορθῶ ἔχουν συγχρόνως δύο αὐξήσεις, ἥτοι καὶ ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ καὶ μετὰ τὴν πρόθεσιν : ἡν-ειχόμεν, ἡμφ-εσβήτουν, ἡν-ώχλουν, (ἐπ)ην-ώρθουν.

5. Ἀνωμαλῖαι ἀναδιπλασιασμοῦ

§ 189. 1) Τὰ ῥ. γινώσκω καὶ γνωρίζω ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν τοῦ β' εἶδους, ἀντιστρόφως δὲ τὰ ῥ. κτῶμαι, μιμνήσκομαι καὶ πίπτω ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν τοῦ α' εἶδους, παρὰ τὸν κανόνα (§ 186) : ἔγνωκα (θ. γνω-), ἐγνώρικα (θ. γνωριδ-) — κέκτημαι (θ. κτα-), μέμνημαι (θ. μνη-), πέπτωκα (θ. πτω-).

2) τὰ ῥ. ἐθίζω, ἔλκω, ἐργάζομαι, ἐστιῶ καὶ ἐῶ καὶ τὸ ῥ. (ἀν)οίγω ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν ὅμοιον μὲ τὴν αὐξήσιν των : εἴθικα, εἴλκκα, εἴλογασμαι, εἴστιακα, εἴακα, (ἀν)έφωκα, (ἀν)έφωγμαι, (ἀν)εῴξεται (βλ. § 188, 3 καὶ 4).

3) τὰ ῥ. (κατ)άγνυμι, ἀλίσκομαι, ὀρῶ, ὠθοῦμαι καὶ ὠνοῦμαι ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν ε, ἀν καὶ ἀρχίζουσιν ἀπὸ φωνῆν : (κατ)έαγα, εάλωκα, εόρακα (καὶ εώρακα), ἔωσμαι, εώνημαι.

4) τὰ ῥ. λαμβάνω, λαγχάνω, λέγω, (συλ)λέγω καὶ (δια)λέγομαι ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν ει : εἴληφα, εἴληχα, εἴσηκα (θ. Φερ-, Φερε-), (συν)είλοχα, (δι)είλεγμα.

Ὅμοιως εἴωθα (= συνηθίζω), εἵμαρται (= εἶναι πεπρωμένον) τῶν ἀχρήστων εἰς τὸν ἐνεστώτα ῥημάτων ἔθω (θ. Φεθ-, Φηθ-) καὶ μείρομαι (θ. σμερ-, σμαρ-).

Σημείωσις. Καὶ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἄλλαι μὲν ὀφείλονται εἰς φθογγικὰ παθήσεις, ἄλλαι δὲ εἰς ἀναλογίαν (πρβλ. § 188, 5, Σημ.).

§ 190. Ἀττικὸς ἀναδιπλασιασμός. Εἰς μερικὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ α ἢ ε ἢ ο, κατὰ τὸν ἀναδιπλασιασμόν ἐπα-ναλαμβάνονται οἱ δύο ἀρκτικοὶ φθόγγοι τοῦ θέματος καὶ συγχρόνως ἐκτείνεται τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν αὐτοῦ. Ὁ τοιοῦτος ἀναδιπλασιασμός καλεῖται Ἀττικὸς (πρβλ. § 59).

1	ἀκούω	(θ. ἀκο-)	ἀκ-ήκο-α
2	ἐλαύνω	(θ. ἐλα-)	ἐλ-ήλα-κα
3	ἐλέγχομαι	(θ. ἐλεγχ-)	ἐλ-ήλεγ-μαι (ἐκ τοῦ ἐλ-ήλεγγ-μαι)
4	ἐσθίω	(θ. ἐδε-, ἐδο-)	ἐδ-ήδο-κα
5	ἐρχομαι	(θ. ἐλυθ-)	ἐλ-ήλυθ-α
6	ὁμνυμι	(θ. ὁμο-)	ὁμ-ώμο-κα
7	(ἀπ)όλλυμι	(θ. ὀλε-)	(ἀπ)ολ-ώλε-κα
8	(ἀπ)όλλυμαι	(θ. ὀλ-)	(ἀπό)ὀλ-ωλ-α
9	ὀρούτω	(θ. ὀρυχ-)	ὀρ-ώρυχ-α
10	φέρω	(θ. ἐνεκ-)	ἐν-ήνοχ-α
11	ἐγείρομαι	(θ. ἐγερ-)	ἐγ-ήγερ-μαι
12	ἐγείρομαι	(θ. ἐγορ-)	ἐγο-ήγορ-α (με ἐπανάληψιν ὅχι μόνον τῶν δύο ἀρκτικῶν φθόγγων ἐγ , ἀλλὰ καὶ τοῦ ρ)

Σημείωσις 1. Ἐκ τῶν ῥημάτων τούτων αὐξήσιν (χρονικὴν) εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον ἔχουν μόνον ὅσα ἀρχίζουσιν ἀπὸ **α** ἢ **ο** :

ἀκήκοα — ἠκηκόειν

ὁμώμοκα — ὠμωμόκειν

τὰ ἄλλα δὲν λαμβάνουν αὐξήσιν εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον :

ἐλήλακα — ἐληλάκειν

ἐλήλυθα — ἐληλέθειν.

Σημείωσις 2. Ἀναδιπλῶσις τοῦ ῥηματικοῦ θέματος συμβαίνει εἰς τινα ῥήματα καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν δευτέρων χρόνων αὐτῶν ἢ παραγωγὴν λέξεων ἐξ αὐτῶν : **ἄγ-ω**, **ἤγ-αγ-ον** (ἐκ τοῦ ἄγ-αγ-ον), **φέρω** (θ. ἐνεκ-), **ἤν-εγκ-ον** (ἐκ τοῦ ἐν-ένεκ-ον, ἐν-ενκ-ον) (βλ. § 32, 6)—**ἀγωγῇ** (ἐκ τοῦ ἀγ-αγ-ή), **ἐδωδῇ** (ἐκ τοῦ ἐδ-εδ-ή) (βλ. § 32, 1 καὶ 2).

δ') Τὸ βοηθητικὸν ῥῆμα εἰμί (= εἶμαι)

§ 191. Ἀρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς μετὰ τὸ ῥῆμα **εἰμί** ὡς βοηθητικόν. (Πρβλ. τῆς νέας γλώσσης : **ἔχω** γράφει — **εἶχα** γράφει — **εἶμαι** γραμμένος — **ἤμουν** γραμμέ-νος).

§ 192. Τὸ ῥῆμα εἰμί εἶναι ἀνώμαλον, οἱ δὲ χρόνοι αὐτοῦ εἶναι : ἐνεστ. **εἰμί**, παρατ. **ἦν** (= ἤμην), μέλλ. **ἔσομαι** (= θὰ εἶμαι), ἀόρ. **ἐγενόμην** (= ὑπῆρξα ἢ ἔγινα), πρκμ. **γέγονα** (= ἔχω ὑπάρξει ἢ ἔχω γίνεσθαι), ὑπερσ. **ἐγγόνειν** (= εἶχα ὑπάρξει ἢ εἶχα γίνεσθαι). Ἐκ τούτων

ὡς βοηθητικοὶ πρὸς σχηματισμὸν τῶν ῥημάτων ἐν γένει λαμβάνονται ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ μέλλων, οἱ ὅποιοι κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Ὀ ρ ι σ τ ι κ ῆ		Ὑποτακτικὴ	Ε ὑ κ τ ι κ ῆ	Προστακτικὴ
Ἐνεστώς	Παρατατικὸς			
εἰ-μι εἶ ἐσ-τι(ν) ἐσ-μέν ἐσ-τε εἰ-σι(ν)	ῥ ῥ ῥ ν ῥ-σθα ῥ ν ῥ-μεν ῥ-τε (ῥσ-τε) ῥ-σαν	ῶ ῥς ῥ ῶ-μεν ῥ-τε ῶ-σι(ν)	εἴη-ν εἴη-ς εἴη εἴη-μεν ῥ εἴ-μεν εἴη-τε ῥ εἴ-τε εἴη-σαν ῥ εἴ-εν	ἴσ-θι ἔσ-τω ἔσ-τε ἔσ-των, ὄντων (ῥ-ἔσ-τωσαν)
ἐσ-τόν ἐσ-τόν	ῥσ-τον ῥσ-την	ῥ-τον ῥ-τον	εἴη-τον ῥ εἴτον εἴη-την ῥ εἴ-την	ἔσ-τον ἔσ-των

Ἀπαρέμφ. : εἶναι. Μετοχή : ὄν (ὄντ-ος), οὔσα (οὔσης), ὄν (ὄντ-ος)

Μέλλων
Ὀριστική : ἔσομαι, ἔση (ῥ ἔσει), ἔσται—ἐσόμεθα, ἔσεσθε, ἔσονται
Εὐκτική : ἐσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο — ἐσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσονται
Ἀπαρέμφατον : ἔσεσθαι
Μετοχή : ἐσόμενος, ἐσομένη, ἐσόμενον.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ γ' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος (ἐστὶ) τονίζεται. εἰς τὴν παραλήγουσαν (ἔστι) :

1) ὅταν ἔχη τὴν σημασίαν τοῦ ὑπάρχει ἢ τοῦ εἶναι δυνατόν : ἔστι θεός — ἔστι λαβεῖν.

2) ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν τῶν λέξεων τοῦτ' (= τοῦτο), ἀλλ' (= ἀλλά), εἰ, καί, οὐκ : τοῦτ' ἔστι, οὐκ ἔστι.

3) ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως : ἔστι τις σοφός.

ε') Σχηματισμὸς τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων

1. Συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων

§ 193. Ἡ συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων περιλαμβάνει :

1) ῥήματα βαρύτονα, ἥτοι ῥήματα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ω ἄτονον (§ 17, 6) : λύω, πείθω.

2) ῥήματα συνηρημένα ἢ περισπώμενα, ἥτοι ῥήματα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ω περισπώμενον : τιμῶ, ποιῶ (§ 17, 4).

§ 194. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος

	Όριστική		Υποτακτική
	Χρόνοι άρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ενεστώς Παρατατικός	λύ'-ω λύ'-εις λύ'-ει λύ'-ομεν λύ'-ετε λύ'-ουσι (ν)	ἐ-λύ-ον ἐ-λυ-ες ἐ-λυ-ε (ν) ἐ-λύ-ομεν ἐ-λύ-ετε ἐ-λυ-ον	(ἴνα) λύ-ω λύ-ης λύ-ῃ λύ-ωμεν λύ-ητε λύ-ωσι (ν)
Μέλλον	λύ'-σω λύ'-σεις λύ'-σει λύ'-σομεν λύ'-σετε λύ'-σουσι (ν)		
Αόριστος α'		ἐ-λύ-σα ἐ-λυ-σας ἐ-λυ-σε (ν) ἐ-λύ-σαμεν ἐ-λύ-σατε ἐ-λυ-σαν	(ἴνα) λύ-σω λύ-σης λύ-σῃ λύ-σωμεν λύ-σητε λύ-σωσι (ν)
Παρακείμενος Υπερσυντέλικος	λέ-λυ-κα λέ-λυ-κας λέ-λυ-κε (ν) λε-λύ-καμεν λε-λύ-κατε λε-λύ-κασι (ν)	ἔ-λε-λύ'-κειν ¹ ἐ-λε-λύ-κεις ἐ-λε-λύ-κει ἐ-λε-λύ-κειμεν ² ἐ-λε-λύ-κετε ἐ-λε-λύ-κεσαν	(ἴνα) λε-λύ-κω λε-λύ-κης λε-λύ-κῃ κλπ. καί (συννηθέστερον) λελυκώς ὦ, ῆς, ῆ λελυκότες ὦμεν, ῆτε, ὦσι (ν)
Τετέλ. Μέλλον	λελυκώς ἔσομαι, ἔσει, ἔσται λελυκότες ἐσόμεθα, ἐσεσθε, ἔσονται		

1. Αρχαιότεροι τύποι προσέτι : ἐλελύ-κη (ν), ἐλελύ-κης, ἐλελύ-κη.
2. Μεταγενέστεροι τύποι προσέτι : ἐλελύ-κειμεν, ἐλελύ-κειτε, ἐλελύ-κεισαν.

Εὐκτική	Προστακτική	Μετοχή Ἀπαρέμφατον
(εἶθε) λύ-οιμι λύ-οις λύ-οι λύ-οιμεν λύ-οιτε λύ-οιεν	λύ-ε λυ-έτω — λύ-ετε λυ-όντων ³ ἢ λυ-έτωσαν	λύ-ειν λύ-ων (λύ-οντος) λύ-ουσα (λυ-ούσης) λύ-ον (λύ-οντος)
(ὅτι) λύ-σοιμι ³ λύ-σοις λύ-σοι λύ-σοιμεν λύ-σοιτε λύ-σοιεν	— — — — — —	λύ-σειν λύ-σων (λύσοντος) λύ-σουσα (λυσούσης) λύ-σον (λύσοντος)
(εἶθε) λύ-σαιμι λύ-σαις ἢ λύ-σειας ⁴ λύ-σαι ἢ λύ-σειε(ν) λύ-σαιμεν λύ-σαιτε λύ-σαιεν ἢ λύ-σειαν	λύ-σον λυ-σάτω — λύ-σατε λυ-σάντων ⁵ ἢ λυ-σάτωσαν	λύ-σαι λύ-σας (λύσαντος) λύ-σασα (λυσάσης) λύ-σαν (λύσαντος)
(εἶθε) λε-λύ-κοιμι λε-λύ-κοις λε-λύ-κοι κτλ. καὶ (συνηθέστερον) λελυκώς εἶην, εἶης, εἶη λελυκότες εἶήμεν ἢ εἶμεν, εἶητε ἢ εἶτε, εἶησαν ἢ εἶεν	λελυκώς ἴσθι λελυκώς ἔστω λελυκότες ἔστε λελυκότες ἔστων — —	λελυ-κέναι λελυ-κώς (λελυ-κότης) λελυ-κυία (λελυ-κυίας) λελυ-κός (λελυ-κότης)
(ὅτι) λελυκώς ἔσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο ³ λελυκότες ἔσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσονται	— — — — — —	λελυκώς ἔσεσθαι λελυκώς ἐσόμενος λελυκότης ἐσόμενοι

3. Ἡ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος ἐν γένει οὐδέποτε λαμβάνεται ὡς εὐχητικὴ.

4. Οἱ τύποι τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἀορ. α', οἱ ὅποιοι λήγουν εἰς -εας, -ειε, -ειαν, λέγονται **Αἰολικοί** καὶ εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν ἄλλων.

5. Οἱ τύποι τοῦ γ' πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς, οἱ ὅποιοι λήγουν εἰς -ντων, εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν τύπων, οἱ ὅποιοι λήγουν εἰς -τωσαν.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

§ 195. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος μέσης φωνής

	Ὁριστική		Ὑποτακτική
	Χρόνοι ἀρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ἑνεστώς Παρατατικός	λύ'-ομαι λύ-η (ἢ λύει) * λύ-εται λυ-όμεθα λύ-εσθε λύ-ονται	ἐ-λυ'-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο ἐ-λυ-όμεθα ἐ-λύ-εσθε ἐ-λύ-οντο	(ἵνα) λύ-ωμαι λύ-ῃ λύ-ῃται λυ-ώμεθα λύ-ῃσθε λύ-ωνται
Μέσος μέλλων	λύ'-σομαι λύ'-σῃ (ἢ λύ-σει) * λύ'-σεται λυ-σόμεθα λύ'-σεσθε λύ'-σονται		
Μέσος Ἀόριστος α'		ἐ-λυ'-σάμην ἐ-λύ-σω ἐ-λύ-σατο ἐ-λυ-σάμεθα ἐ-λύ-σασθε ἐ-λύ-σαντο	(ἵνα) λύ-σωμαι λύ-σῃ λύ-σῃται λυ-σώμεθα λύ-σῃσθε λύ-σωνται
Παρακείμενος Ὑπερσυντέλικος	λέ-λυ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται λε-λύ-μεθα λέ-λυ-σθε λέ-λυ-νται	ἐ-λε-λυ'-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυ-το ἐ-λε-λύ-μεθα ἐ-λέ-λυ-σθε ἐ-λέ-λυ-ντο	(ἵνα) λελυμένος ᾦ λελυμένος ᾗς λελυμένος ᾗ λελυμένοι ᾶμεν λελυμένοι ᾗτε λελυμένοι ᾶσι (ν)
Τετέλ., Μέλλων	λε-λύ-σομαι ἢ λελυμένος ἔσομαι λε-λύ-σῃ (ἢ-σει) ἔσει λε-λύ-σεται » ἔσται λε-λυ-σόμεθα ἢ λελυμένοι ἐσόμεθα λε-λύ-σεσθε » ἔσεσθε λε-λύ-σονται » ἔσονται		

* Ἀντί τῶν εἰς -η παλαιότερων τύπων τοῦ προσώπου τούτου συνηθέστεροι εἶναι ὁ εἰς -ει. Οὗτω δὲ κανονικῶς ἐκφέρονται διὰ τοῦ -ει τὰ δεύτερα ἐνικά τοῦ βούλομαι, οἶομαι καὶ ᾄρωμαι (βούλει, οἶει, ᾄψει).

(§ 173, 2), μέσης διαθέσεως (§ 171, 2). Λύομαι = λύω τὸν ἑαυτὸν μου.

Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο λυ-οίμεθα λύ-οισθε λύ-οιντο	λύ-ου λυ-έσθω λύ-εσθε λυ-έσθων ἢ λυ-έσθωσαν	λύ-εσθαι λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὅτι) λυ-σοίμην λύ-σοιο λύ-σοιτο λυ-σοίμεθα λύ-σοισθε λύ-σοιντο	λύ-ου λυ-έσθω λύ-εσθε λυ-έσθων ἢ λυ-έσθωσαν	λύ-σεσθαι λυ-σόμενος λυ-σομένη λυ-σόμενον
(εἶθε) λυ-σαίμην λύ-σαιο λύ-σαιτο λυ-σαίμεθα λύ-σαισθε λύ-σαιντο	λύ-σαι λυ-σάσθω Αἰ— λύ-σασθε λυ-σάσθων* ἢ λυ-σάσθωσαν	λύ-σασθαι λυ-σάμενος λυ-σαμένη λυ-σάμενον
(εἶθε) λελυμένος εἶην λελυμένος εἶης λελυμένος εἶη λελυμένοι εἶημεν ἢ εἶμεν λελυμένοι εἶητε ἢ εἶτε λελυμένοι εἶησαν ἢ εἶεν	λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω λέ-λυ-σθε λε-λύ-σθων* ἢ λε-λύ-σθωσαν	λε-λύ-σθαι λε-λυ-μένος λε-λυ-μένη λε-λυμένος
λε-λυ-σοίμην ἢ λελυμένος ἐσοίμην λε-λύ-σοιο » ἔσοιο λε-λύ-σοιτο » ἔσοιτο λε-λυ-σοίμεθα ἢ λελυμένοι ἐσοίμεθα λε-λύ-σοισθε » ἔσοισθε λε-λύ-σοιντο » ἔσονται	λε-λύ-σεσθαι ἢ λε-λυ-μένος ἔσεσθαι λε-λυ-σόμενος, -η, -ον, ἢ λελυμένος ἐσόμενος, -η, -ον λελυμένοι ἐσόμενοι, -αι, -α	

* Οἱ εἰς -σθων τύποι εἶναι παλαιότεροι καὶ συνηθέστεροι.

§ 196. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος μέσης φωνής

	Όριστική		Υποτακτική
	Χρόνοι άρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ένεστώς Παρατατικός	λῡ'-ομαι λῡ'-η (ἤ λῡ'-ει) λῡ'-εται κτλ.	ἐ-λῡ'-όμην ἐ-λῡ'-ου ἐ-λῡ'-ετο κτλ.	(ἵνα) λῡ'-ωμαι λῡ'-η λῡ'-ηται κτλ.
ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως			
Παθ. Μέλλων α'	λῡ-θή-σομαι λῡ-θή-ση (ἤ -σει) λῡ-θή-σεται λῡ-θή-σόμεθα λῡ-θή-σεσθε λῡ-θή-σονται		
Παθητικός Αόριστος α'		ἐ-λῡ'-θην ἐ-λῡ'-θης ἐ-λῡ'-θη ἐ-λῡ'-θημεν ἐ-λῡ'-θητε ἐ-λῡ'-θησαν	(ἵνα) λῡ-θῶ λῡ-θῇς λῡ-θῇ λῡ-θῶμεν λῡ-θῇτε λῡ-θῶσι ¹
Παρακείμενος Υπερσυντέλ.	λέ-λῡ-μαι λέ-λῡ-σαι λέ-λῡ-ται κτλ.	ἐ-λε-λῡ'-μην ἐ-λέ-λῡ-σο ἐ-λέ-λῡ-το κτλ.	(ἵνα) λελυμένος ᾧ ᾧς ᾗ κτλ.
ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως			
Τετέλ. Μέλλων	λε-λῡ'-σομαι λε-λῡ'-ση (ἤ -σει) λε-λῡ'-σεται κτλ.		
ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως			

1. Οἱ τύποι οὗτοι προῆλθον διὰ συναίρεσεως ἐκ παλαιότερων τύπων λῡ-θή-ω, λῡ-θή-ης, λῡ-θή-η κτλ.

(§ 173, 2), παθητικῆς διαθέσεως (§ 171, 3). Λύομαι=λύομαι ὑπὸ ἄλλου.

Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	— λύ-ου λυ-έσθω κτλ.	λύ-εσθαι — λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὅτι) λυ-θη-σοίμην λυ-θή-σοιο λυ-θή-σοιτο λυ-θη-σοίμεθα λυ-θή-σοισθε λυ-θή-σوينτο	—	λυ-θή-σεσθαι — λυ-θη-σόμενος λυ-θη-σομένη λυ-θη-σόμενον
(εἶθε) λυ-θείην ² λυ-θείης — λυ-θείη — λυ-θείημεν ἢ λυ-θεῖμεν λυ-θείητε ἢ λυ-θεῖτε λυ-θείησαν ἢ λυθεῖεν ³	— λύ-θη-τι ⁴ λυ-θή-τω — λύ-θη-τε λυ-θέ-ντων ἢ λυ-θή-τωσαν	λυ-θῆναι — λυ-θεῖς (λυ-θέντος) λυ-θεῖσα (λυ-θείσης) λυ-θέν ⁵ (λυ-θέντος)
(εἶθε) λελυμένος εἶην εἶης εἶη κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	— λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω κτλ.	λε-λύ-σθαι — λε-λυ-μένος, -η, -ον
λε-λυ-σοίμην λε-λύ-σοιο λε-λύ-σοιτο κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	—	λε-λύ-σεσθαι — λε-λυ-σόμενος, -η, -ον κτλ.

2. Ἐκ τῶν τύπων λυ-θε-ίη-ν, λυ-θε-ίη-ς, λυ-θε-ίη, λυ-θε-ίη-μεν ἢ λυ-θε-ῖ-μεν κτλ. (βλ. § 208).

3. Οἱ βραχύτεροι τύποι λυθεῖμεν, λυθεῖτε, λυθεῖεν εἶναι συνηθέστεροι τῶν μακροτέρων τύπων λυθείημεν, λυθείητε, λυθείησαν.

4. Ἐξ ἀρχικοῦ τύπου λύ-θη-θι (βλ. § 37, 7, Σημ.).

5. Ἐξ ἀρχικῶν τύπων λυ-θέ-ντ-ς, λυ-θέ-ντ-ια, λυ-θέ-ντ, (βλ. § 33, 5 καὶ § 36, 4)

Γενικαὶ παρατηρήσεις
εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων

§ 197. Τὰ ῥήματα μέσης καὶ παθητικῆς διαθέσεως (§ 171), ἤτοι τὰ μέσα καὶ τὰ παθητικὰ ῥήματα, ἔχουν πάντας τοὺς χρόνους κοινούς, ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ ἀορίστου: *λύομαι* (= λύω τὸν ἐαυτόν μου ἢ λύομαι ὑπὸ ἄλλου), *ἐλυόμην*, *λέλυμαι*, *ἐλελύμην*, *λελύσομαι*: ἀλλά: *λύσομαι* (= θὰ λύσω τὸν ἐαυτόν μου), *λυθήσομαι* (= θὰ λυθῶ ὑπὸ ἄλλου), *ἐλυσάμην* (= ἔλυσα τὸν ἐαυτόν μου), *ἐλύθην* (= ἐλύθην ὑπὸ ἄλλου).

§ 198. Αἱ καταλήξεις τοῦ μέλλοντος ἐν γένει (ἐνεργητικοῦ, μέσου, παθητικοῦ καὶ μονολεκτικοῦ τετελεσμένου) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις εἶναι αἱ ἴδιαι μὲ τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστώτος: *λύσ-ω* (λύ-ω), *λύσ-ομαι*, *λυθήσ-ομαι*, *λελύσ-ομαι* (λύ-ομαι). Ἀλλὰ

1) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου (ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου μονολεκτικοῦ) μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων ὁ **χρονικὸς χαρακτήρ** αὐτοῦ **σ**: (λύ-ω) λύ-σ-ω, (λύ-ομαι) λύ-σ-ομαι, λελύ-σ-ομαι

2) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ παθητικοῦ μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρῶτον τὸ **πρόσφυμα** **θη** καὶ ἔπειτα ὁ χρονικὸς χαρακτήρ **σ** πρὸ τῶν καταλήξεων: (λύ-ομαι) λυ-θή-σ-ομαι..

§ 199. Χρονικὸν χαρακτήρα **σ** ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος ἔχει καὶ ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστος **α'**: ἔλυ-σ-α, ἐλυ-σ-άμην.

§ 200. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος πλείστων ῥημάτων σχηματίζεται εἰς **-κα**, ὁ δὲ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν εἰς **-κειν**, ἤτοι ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν ὀδοντοκλήκτων καὶ τῶν ἐνρινολήκτων ἢ ὑγρολήκτων ῥημάτων ἔχει **χρο-νικὸν χαρακτήρα κ**: (λύ-ω) *λέλυ-κ-α*, *ἐλελύ-κ-ειν*, (πεῖθω, θ. πεῖθ-) *πέπει-κ-α*, (φαίνω, θ. φαν-) *πέφαγ-κ-α*, (καθαίρω, θ. καθαρ-) *κεκάθαρ-κ-α*.

§ 201. Τὸ **ο** καὶ τὸ **ε**, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσιν πᾶσαι σχεδὸν αἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, καθὼς καὶ τοῦ μέλλοντος ἐνεργητικοῦ καὶ μέσου ἢ παθητικοῦ εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἐκτὸς

τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν, λέγονται **θεματικὰ φωνήεντα** τῶν ἐγκλίσεων τούτων.

Σημεῖωσις. Κανονικῶς τὸ μὲν θεματικὸν φωνῆεν **ο** ὑπάρχει πρὸ τοῦ **μ** ἢ τοῦ **ν** ἢ πρὸ φωνήεντος : **λύ-ο-μεν**, **λύ-ο-νται**, **ἔλυ-ο-ν**, **λύ-ο-μεν** τὸ δὲ θεματικὸν φωνῆεν **ε** ὑπάρχει πρὸ τοῦ **σ** ἢ **τ** : **λύ-ε-σθε** **λύ-ε-ται**.

Τύποι οἱοι λύουσι, λέγουσι κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιότερων τύπων λύουσι, λέγουσι, οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων λύοντι, λέγοντι (βλ. § 32, 6 καὶ § 37, 5).

Ὁμοίως τύποι οἷος ὁ λύωσι προῆλθον ἐκ παλαιότερων λύωνσι — λύωντι (βλ. § 37, 5).

Ὁμοίως τύποι οἱοι λελύκασι — γεγράφασι κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιότερων τύπων λελύκανσι — λελύκωντι, γεγράφανσι — γεγράφαντι (βλ. § 37, 5).

Τύποι δὲ οἱοι οἱ τοῦ β' ἐνικῆς τοῦ μέσου ἢ τοῦ παθητικῆς ἐνεστώτος κτλ. **λύη** (λύεσαι), **λέγη** (= λέγεσαι) κτλ. προῆλθον διὰ συναϊρέσεως ἐκ παλαιότερων τύπων **λύεαι**, **λέγαι**, οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων **λύεσαι**, **λέγεσαι** (βλ. § 33, 3 καὶ ὑποσημ.* τῆς σελ. 104).

Ὁμοίως τύποι οἱοι ἐλύον, ἐλέγον κτλ., ἐλύσω, ἐτάξω κττ. προῆλθον διὰ συναϊρέσεως ἐκ παλαιότερων τύπων **ἐλύ-εο**, **ἐλέγ-εο** κτλ., **ἐλύσ-αο**, **ἐτάξ-αο** κτλ., οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων **ἐλύ-εσο**, **ἐλέγ-εσο** κττ., **ἐλύσ-ασο**, **ἐτάξ-ασο** κτλ. (βλ. § 33, 3).

Ὁμοίως προῆλθον τύποι τῆς εὐκτικῆς οἱοι λύοιο, παιδεύσαιο κττ. ἐξ ἀρχικῶν τύπων **λύ-οισο**, **παιδεύ-σαισο** κτλ. (βλ. § 33, 3).

Ὁμοίως προῆλθον τύποι τῆς προστακτικῆς **λύου**, **παιδεύου** κττ. ἐκ παλαιότερων τύπων **λύ-εο**, **παιδεύ-εο** κτλ., οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων **λύ-εσο**, **παιδεύ-εσο** κτλ. (βλ. § 33, 3).

Τοῦ δὲ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου τύποι οἱοι **λύειν**, **λέγειν** κτλ. προῆλθον διὰ συναϊρέσεως ἐκ παλαιότερων τύπων **λύ-ε-εν**, **λέγ-ε-εν** κτλ., ἤτοι ἡ κατάληξις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου **-ειν** προῆλθεν ἐκ τῆς **-εεν**.

§ 202. Ἡ ὑποτακτικὴ πάντων τῶν χρόνων καὶ τῆς ἐνεργητικῆς καὶ τῆς μέσης φωνῆς ἔχει θεματικὰ φωνήεντα **ω** καὶ **η** (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ θεματικὰ φωνήεντα **ο** καὶ **ε** τῆς ὀριστικῆς) : **λύ-ω-μεν** (**λύ-ο-μεν**), **λύ-η-σθε** (**λύ-ε-σθε**).

§ 203. Ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἄοριστος **α'** εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν θεματικὸν φωνῆεν **α** : **ἐλύσ-α-μεν**, **ἐλύσ-α-ντο**, **λύσ-α-μεν**, **λύσ-α-σθε**, **λύσ-α-ντο**, **λελύκ-α-μεν**.

§ 204. Ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν εἰς μὲν

τὸν ἐνικὸν ἔχει θεματικὸν φωνῆεν **ει**, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δοῦλόν) **ε**: ἐλελόκ-ει-ν, ἐλελόκ-ει-μεν, (ἐλελόκ-ε-τον, ἐλελυκ-έ-την).

§ 205. 1) Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν καὶ τὴν προστακτικὴν σπανίως σχηματίζεται μονολεκτικῶς (λελόκω, λελόκοιμι, λελυκέτω)· συνηθέστερον σχηματίζεται περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν αὐτοῦ καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος **εἰμί**: λελυκώς **ᾧ**, λελυκώς **εἶην**, λελυκώς **ἔστω**.

2) Ὁ μέσος παρακείμενος εἰς μὲν τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὴν εὐκτικὴν σχηματίζεται πάντοτε περιφραστικῶς, μὲ τὴν μετοχὴν του καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος **εἰμί** (λελυμένος **ᾧ**, λελυμένος **εἶην**), εἰς δὲ τὴν προστακτικὴν σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς: **λέλυσσο** ἢ **λελυμένος ἴσθι**.

§ 206. Εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελείου, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται μονολεκτικῶς, δὲν ὑπάρχουν θεματικὰ φωνήεντα, αἱ δὲ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ: **λέλυ-μαι**, **ἐλέλυ-ντο**, **λελύ-σθαι**, **λελυ-μένος**.

§ 207. 1) Καὶ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου οἱ τύποι ἐν γένει σχηματίζονται χωρὶς θεματικὰ φωνήεντα, ἀλλὰ πρὸς σχηματισμὸν αὐτῶν προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων τὸ πρόσφυμα **θη**, τὸ ὅποσον πρὸ τοῦ (ἐγκλιτικοῦ) φωνήεντος **ι** καὶ πρὸ τοῦ **ντ** πᾶσχει συστολὴν καὶ γίνεται **θε**: **ἐλύ-θη-ν**, **ἐλύ-θη-σαν**, **λυ-θε-ῖ-μεν**, **λυ-θέ-ντων** (βλ. § 32, 6 καὶ § 198, 2).

2) Τὸ πρόσφυμα **θη** εἰς τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου συναιρεῖται μὲ τὰς καταλήξεις καὶ οὕτω προκύπτουν (φαινομενικαί) καταλήξεις, **-θῶ**, **-θῆς**, **-θῆ** κτλ. (βλ. § 196, ὑποσ.).

Σημείωσις. Καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἡ κατάληξις **-θῆναι** προῆλθε διὰ συναιρέσεως ἐκ τοῦ **-θηνέαι** (**λυ-θη-έναι**) **λυ-θῆναι**.

§ 208. Ἡ εὐκτικὴ ἔχει ἐγκλιτικὰ φωνήεντα **ιη** ἢ ἀπλοῦν **ι**, τὰ ὅποια προστίθενται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων μετὰ τὸ θεματικὸν φωνῆεν (ὅπου ὑπάρχει τοιοῦτον φωνῆεν). Τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν **ι** συναιρεῖται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος: **λυ-θε-ίη-μεν**, **λυ-θε-ῖ-μεν**, **λύ-ο-ι-μεν**, **λύ-σα-ι-μεν**, **λύ-σ-α-ι-ντο**.

ς') 'Ο δυϊκός ἀριθμός τῶν ῥημάτων

§ 209. Τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ τῶν ῥημάτων ἐν γένει ἰδιαίτεραι καταλήξεις ὑπάρχουν μόνον διὰ τὸ β' καὶ τὸ γ' πρόσωπον, εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς :

I. Τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -**τον, -τον** : **λύ-ε-τον, λύ-ε-τον — λύσ-ε-τον, λύσ-ε-τον — λελύκ-α-τον, λελύκ-α-τον**· **λύ-η-τον, λύ-η-τον — λύσ-η-τον, λύσ-η-τον — (λελύκ-η-τον, λελύκ-η-τον)**·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἢ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) -**τον, -την** : **ἐλύ-ε-τον, ἐλυ-έ-την — ἐλύσ-α-τον, ἐλυσ-ά-την — ἐλελύκ-ε-τον, ἐλελυκ-έ-την**· **λύ-οι-τον, λυ-οί-την — λύσ-οι-τον, λυσ-οί-την — λύσ-αι-τον, λυσ-αί-την — (λελύκ-οι-τον, λελυκ-οί-την)**·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -**τον, -των** : **λύ-ε-τον, λυ-έ-των — λύσ-α-τον, λυσ-ά-των — (λελύκ-ε-τον, λελυκ-έ-των)**·

II. Τῆς μέσης φωνῆς (ἐξαίρεσει τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου)

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -**σθον, -σθον** : **λύ-ε-σθον, λύ-ε-σθον — λύσ-ε-σθον, λύσ-ε-σθον — λυθήσ-ε-σθον, λυθήσ-ε-σθον — λέλυ-σθον, λέλυ-σθον — λελύσ-ε-σθον, λελύσ-ε-σθον — λύ-η-σθον, λύ-η-σθον — λύσ-η-σθον, λύσ-η-σθον**·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἢ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) -**σθον, -σθην** : **ἐλύ-ε-σθον, ἐλυ-έ-σθην — ἐλύσ-α-σθον, ἐλυ-σ-ά-σθην — ἐλέ-λυ-σθον, ἐλελύ-σθην**· **λύ-οι-σθον, λυ-οί-σθην — λύσ-οι-σθον, λυσ-οί-σθην — λύσ-αι-σθον, λυσ-αί-σθην — λυθήσ-οι-σθον, λυθησ-οί-σθην**·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -**σθον, -σθων** : **λύ-ε-σθον, λυ-έ-σθων — λύσ-α-σθον, λυσ-ά-σθων — λέλυ-σθον, λελύ-σθων**·

Σημείωσις. Τοῦ δυϊκοῦ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἐν γένει καταλήξεις εἶναι αἱ τοῦ δυϊκοῦ τῶν ἀντιστοίχων ἐγκλίσεων τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) : **ἐλύθη-τον, ἐλυθή-την — λυθῆ-τον, λυθῆ-τον — λυ-θείη-τον ἢ λυθεῖ-τον, λυθειή-την ἢ λυθεῖ-την — λύθη-τον, λυθή-των**·

ζ') Σχηματισμός τῶν χρόνων τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων

α') Ἐνεστῶς καὶ παρατατικὸς

§ 210. Τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς ἄγ-ω, ἄδ-ω, ἀλείφ-ω, ἀμείβ-ω, ἄρχ-ω, βλέπ-ω, γράφ-ω, διώκ-ω, ἔχ-ω, πείθ-ω, τρέπ-ω, φεύγ-ω, ψεύδ-ω κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων σχηματίζουν τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετεσχηματισμένον, ἥτοι

1) τὰ **χειλικόληκτα** ἀφωνόληκτα ῥήματα πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουν εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **τ** καὶ οὕτω λήγουν εἰς **-πτω**: (θ. κοπ-) **κόπ-τ-ω**, (θ. βλάβ-) **βλάβ-τ-ω**) **βλάπτω**, (θ. κρυφ-) **κρύφ-τ-ω**) **κρύπτω** (βλ. § 37, 1).

2) τὰ **οὐρανικόληκτα** καὶ τὰ **ὀδοντικόληκτα** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουν εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **j** (§ 1, σημ.) καὶ οὕτω

α') τὰ οὐρανικόληκτα καὶ ἐκ τῶν ὀδοντικόληκτων ὅσα ἔχουν χαρακτηῖρα **θ** ἢ **τ** λήγουν εἰς τὸν ἐνεστώτα εἰς **-ττω** ἢ **-σσω**. Π. χ.

(θ. φυλαχ-, φυλάκ-jω) **φυλάττω** ἢ **φυλάσσω**

(θ. ἀλλάχ-, ἀλλάγ-jω) **ἀλλάττω** ἢ **ἀλλάσσω**

(θ. ταράχ-, τaráχ-jω) **ταράττω** ἢ **ταράσσω**

(θ. ἀρμότ-, ἀρμότ-jω) **ἀρμόττω** ἢ **ἀρμόσσω**

(θ. πυρέτ-, πυρέτ-jω) **πυρέττω** ἢ **πυρέσσω** (βλ. § 36, 4, γ').

β') τῶν ὀδοντικόληκτων ὅσα ἔχουν χαρακτηῖρα **δ** λήγουν εἰς τὸν ἐνεστώτα εἰς **-ζω**. Π. χ.

(θ. ἐλπιδ-, ἐλπιδ-jω) **ἐλπίζω**

(θ. ὀδ-, ὀδjω) **ὀζω**

(θ. παιδ-, παιδ-jω) **παίζω**

Σημείωσις. Ἐνεστώτα εἰς **-ζω**, σχηματίζουν, καὶ μερικὰ ῥήματα οὐρανικόληκτα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν συνήθως ἔχον. Π. χ.

(θ. οἰμωγ-, οἰμώγ-jω) **οἰμώζω**

(θ. στεναγ-, στενάγ-jω) **στενάζω**

(θ. ἀλαλαγ-, ἀλαλάγ-jω) **ἀλαλάζω**

(θ. κραγ-, κράγ-jω) **κράζω**

(θ. ὀλολυγ-, ὀλολύγ-jω) **ὀλολύζω**.

§ 211. Τῶν ὀδοντικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς -σω καὶ ὁ μέσος εἰς -σομαι, ὁ ἀόριστος α' ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς -σα καὶ ὁ μέσος εἰς -σάμην, ὅπως καὶ τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων : (θ. πειθ-) πεί-σω (ἐκ τοῦ πείθ-σω), πεί-σομαι (ἐκ τοῦ πείθ-σομαι) — (θ. σπένδ-) σπεί-σω (ἐκ τοῦ σπένδ-σω), σπεί-σομαι (ἐκ τοῦ σπένδ-σομαι) — (θ. γυμναδ-) ἐγύμνα-σα (ἐκ τοῦ ἐγύμναδ-σα), ἐγυμνα-σάμην (ἐκ τοῦ ἐγυμναδ-σάμην) (βλ. § 198 κ. ἐ.).

Ἀλλὰ τὰ ὑπερδισύλλαβα ὀδοντικόληκτα εἰς -ίζω, ὅσα ἔχουν χα-ρακτῆρα δ, σχηματίζουν τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον μέλλοντα χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα σ εἰς -ιῶ, -ιοῦμαι (κατὰ τὰ εἰς -έω συνηρημένα ῥήματα). Οὕτω κτίζω — κτίσω, σχίζω — σχίσω, ἀλλὰ κομίζω (θ. κομιδ-), κομιῶ (κομιεῖς, κομιεῖ), κομιοῦμαι (κομιεῖ, κομιεῖται).

Σημείωσις. Μέλλοντα ἄσιγμον συνηρημένον κατὰ τὰ εἰς -άω συνηρημένα ῥήματα ἔχει καὶ τὸ ῥήμα βιβάζω : βιβῶ, βιβᾶς, βιβᾶ κτλ.

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς -κα καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς -κειν : (θ. κομιδ-), κεκόμι-κα, ἐκεκομί-κειν (βλ. § 200).

3) ὁ παθητικὸς μέλλων α' λήγει εἰς -σθήσομαι καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α' εἰς -σθην : (θ. ψευδ-) ψευσθήσομαι (ἐκ τοῦ ψευδ-σθή-σομαι), ἐψεύσθην (ἐκ τοῦ ἐψεύδ-σθην) — (θ. ἄρμω-) ἡρμόσθην (ἐκ τοῦ ἡρμότ-θην) (βλ. § 37, 4).

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς -σμαι καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς -σμην : (θ. πειθ-) πέπεισμαι (ἐκ τοῦ πέπειθ-μαι), ἐπεπείσμην (ἐκ τοῦ ἐπεπείθ-μην) — (θ. κομιδ-) κεκόμισμαι (ἐκ τοῦ κεκόμιδ-μαι), ἐκεκομίσθην (ἐκ τοῦ ἐκεκομίδ-μην).

§ 212. Τῶν οὐρανικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς -ξω καὶ ὁ μέσος εἰς -ξομαι, ὁ ἀόριστος α' ὁ ἐνεργητικὸς εἰς -ξα καὶ ὁ μέσος εἰς -ξάμην : (θ. φυ-λακ-) φυλάξω, ἐφύλαξα (ἐκ τοῦ φυλάκ-σω, ἐφύλακ-σα) — (θ. ταγ-) τάξομαι, ἐταξάμην (ἐκ τοῦ τάγ-σομαι, ἐταγ-σάμην) (βλ. § 36, 1).

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς -χα καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς -χειν (ἦτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ οὐρανικὸς χαρακτῆρ

τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, εἰς εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ) :
 (θ. κηρυκ-) κεκήρυχα, ἐκεκηρύχην — (θ. ταχ-) τέταχα, ἐτετάχην

3) ὁ παθητικὸς μέλλων ἀ' λήγει εἰς **-χθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος ἀ' εἰς **-χθην** : (θ. πλεκ-) πλεχθήσομαι, ἐπλέχθην (ἐκ τοῦ πλεκ-θήσομαι) — (θ. ἀγ-) ἀχθήσομαι, ἤχθην (ἐκ τοῦ ἀγ-θήσομαι κτλ.) (βλ. § 37, 1)

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-γμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-γμην** : (θ. πλεκ-) πέπλεγμαι, ἐπεπλέγμην (ἐκ τοῦ πέπλεκ-μαι, ἐπεπλέκ-μην) — (θ. ταρχ-) τετάραγμαι, ἐτεταράγμην (ἐκ τοῦ τετάραχ-μαι, ἐτεταράχ-μην) (βλ. § 37, 2)

§ 213. Τῶν χειλικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ψω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψομαι**, ὁ ἀόριστος ἀ' ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ψα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψάμην** : (θ. κοπ-) κόψω, ἔκοψα (ἐκ τοῦ κόπ-σω, ἔκοπ-σα) — (θ. τριβ-) τριψομαι, ἐτριψάμην (ἐκ τοῦ τρίβ-σομαι, ἐτριβ-σάμην) — (θ. γραφ-) γράψομαι, ἐγραψάμην (ἐκ τοῦ γράφ-σομαι, ἐγραφ-σάμην) (βλ. § 36, 2)

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-φα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-φειν** (ἦτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ χειλικὸς χαρακτὴρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, εἰς εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ) : (θ. κοπ-) κέκοφα, ἐκεκόφειν — (θ. τριβ-) τέτριφα, ἐτετριφειν (βλ. § 212, 2)

3) ὁ παθητικὸς μέλλων ἀ' λήγει εἰς **-φθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος ἀ' λήγει εἰς **-φθην** : (θ. πεμπ-) πεμφθήσομαι, ἐπέμφθην (ἐκ τοῦ πεμπ-θήσομαι, ἐπέμπ-θην) — (θ. καλυβ-) καλυφθήσομαι, ἐκαλύφθην (ἐκ τοῦ καλυβ-θήσομαι, ἐκαλύβ-θην) (βλ. § 37, 1)

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-μμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-μμην** : (θ. κοπ-) κέκομμαι, ἐκεκόμμην (ἐκ τοῦ κέκοπ-μαι κτλ.) — (θ. τριβ-) τέτριμμαι, ἐτετριόμμην (ἐκ τοῦ τέτριβ-μαι κτλ.) — (θ. γραφ-) γέγραμμαι, ἐγεγράμμην (ἐκ τοῦ γέγραφ-μαι κτλ.) (βλ. § 37, 3)

§ 214. Ἐκ τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων

1) ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος **ε**, ἀντὶ τοῦ **ε** τούτου εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον ἔχουν **ο** : κλέπτω, (θ. κλέπ-), κέκλοφα, ἐκεκλόφειν — τρέπω (θ. τρεπ-), τέτροφα, ἐτετρόφειν — φέρω (θ. ἐνεκ-), ἐνήροχα, ἐνηνόχην (βλ. § 190)

2) τὰ ῥήματα **στρέφω, τρέπω καὶ τρέφω** εἰς τὸν μέσον παρακειμένον καὶ ὑπερσυντελικὸν ἀντὶ τοῦ **ε** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν **α** (βραχύ) : (θ. στρεφ-) ἔστραμμαι, ἐστράμμην — (θ. τρεπ-) τέτραμμαι, ἐτετράμμην — (θ. θρεφ-) τέθραμμαι, ἐτεθράμμην.

§ 215. Παράδειγμα κλίσεως

μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικού ἀφωνολήκτων ῥημάτων

Ὅριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
ἔψευσ-μαι ἔψευ-σαι ἔψευσ-ται ἔψεύσ-μεθα ἔψευ-σθε ἔψευσμένοι εἰσὶ	ἔψεύσ-μην ἔψευ-σο ἔψευσ-το ἔψεύσ-μεθα ἔψευ-σθε ἔψευσμένοι ἦσαν	— ἔψευ-σο ἔψεύ-σθω — ἔψευ-σθε ἔψεύ-σθων	ἔψεῦ-σθαι ἔψευσ-μένος ἔψευσ-μένη ἔψευσ-μένον
πέπραγ-μαι πέπραξαι πέπρακ-ται πεπράγ-μεθα πέπραχ-θε πεπραγμένοι εἰσὶ	ἐπεπράγ-μην ἐπέπραξο ἐπέπρακ-το ἐπεπράγ-μεθα ἐπέπραχ-θε πεπραγμένοι ἦσαν	— πέπραξο πεπράχ-θω — πέπραχ-θε πεπράχ-θων	πεπραχ-θαι πεπραγ-μένος πεπραγ-μένη πεπραγ-μένον
γέγραμ-μαι γέγραψαι γέγραπ-ται γεγράμ-μεθα γέγραφ-θε γεγραμμένοι εἰσὶ	ἐγεγράμ-μην ἐγέγραψο ἐγέγραπ-το ἐγεγράμ-μεθα ἐγέγραφ-θε γεγραμμένοι ἦσαν	— γέγραψο γεγράφ-θω — γέγραφ-θε γεγράφ-θων	γεγράφ-θαι γεγραμ-μένος γεγραμ-μένη γεγραμ-μένον

(Βλ. § 37 καὶ § 33, 5)

Σημείωσις. Συμφωνολήκτων ῥημάτων ἐν γένει μονολεκτικοὶ τύποι τοῦ γ' πληθυντικοῦ προσώπου τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικού εἶναι σπανιώτατοι, ὥς τετάχεται (= τεταγμένοι εἰσὶ), γεγράφεται (= γεγραμμένοι εἰσὶ), ἐφθάρται (ἐφαρμένοι εἰσὶ), ἐτετάχτο (= τεταγμένοι ἦσαν).

η') Σχηματισμός τῶν χρόνων τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων

α') Ἑνεστῶς καὶ παρατατικὸς

§ 216. Καὶ τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων πολὺ ὀλίγα σχηματίζουσιν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τοῦ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς δέο-ω, μέν-ω, νέμ-ω κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ ἐνρινολήκτα καὶ ὑγρολήκτα ῥήματα σχηματίζουσιν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τοῦ ῥηματικὸν θέμα μετεσχηματισμένον, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῇ τὸ πρόσφυμα j. Οὕτω

1) τῶν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα **λ**, τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα ἔχει διπλασιασμένον τὸ **λ** :

(θ. βαλ-, βάλ-*j*ω) βάλλω

(θ. ἀγγελ-, ἀγγέλ-*j*ω) ἀγγέλλω (βλ. § 36, 4, α').

2) τῶν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα **ν** ἢ **ρ**, τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ἀρχῇθεν ἔληγεν εἰς **-αν**, **-αρ**, **-εν**, **-ερ**, **-ῖν**, **-ῖρ**, **ῦν**, **-ῦρ**, μετεσχηματίσθη εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ λήγει εἰς **-αιν**, **-αιρ**, **-ειν**, **-ειρ**, **-ῖν**, **-ῖρ**, **-ῦν**, **-ῦρ**.

(θ. ὑφαν-, ὑφάν-*j*ω) ὑφαίνω

(θ. καθαρ-, καθάρ-*j*ω) καθαίρω

(θ. κτεν-, κτέν-*j*ω) κτείνω

(θ. σπερ-, σπέρ-*j*ω) σπείρω

(θ. κρῖν-, κρῖν-*j*ω) κρῖνω

(θ. οἰκτίρ-, οἰκτίρ-*j*ω) οἰκτιρίζω

(θ. πλῦν-, πλῦν-*j*ω) πλύνω

(θ. σῦρ-, σῦρ-*j*ω) σῦρω (βλ. § 35 καὶ 36, 4, β').

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα **ὀφείλω** προῆλθεν ἐκ παλαιότερου τύπου **ὀφέλλω**, ὁ ὅποιος πάλιν προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου **ὀφέλνω** (πρβλ. § 36, 3).

β') Οἱ ἄλλοι χρόνοι

§ 217. Τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων

1) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος μέλλων σχηματίζεται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα **σ** (συνηρημένος) εἰς **-ῶ**, **-οῦμαι** (ἤτοι κατὰ τὰ εἰς **-έω** συνηρημένα ῥήματα) :

νέμω	(θ. νειμ- νειμέω)	νεμῶ (νειμέομαι)	νεμουμαι
μένω	(θ. μεν- μενέω)	μενῶ	
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ- ἀγγελέω)	ἀγγελῶ	
καθαίρω	(θ. καθαρ- καθαρέω)	καθαροῦ	
κτείνω	(θ. κτεν- κτενέω)	κτενῶ	

2) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος ἀόριστος α' σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτήρα σ εἰς **-α**, **-άμην**, μὲ ἐκτεταμένον τὸ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος βραχὺ φωνῆεν, ἥτοι ἴμὲ ἔκτασιν τοῦ **ᾱ** εἰς **η** (ἡ κατόπιν **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ** εἰς **ᾱ**), τοῦ **ε** εἰς **ει**, τοῦ **ἰ** ἢ **ῶ** εἰς **ι** ἢ **ῶ** :

ὕφαινω	(θ. ὕφᾱν-)	ὕφην-α	ὕφην-άμην
λεαίνω	(θ. λεᾱν-)	ἐλέᾱν-α	(λεᾱναι)
μιαίνω	(θ. μιᾱν-)	ἐμίᾱ-να	(μιᾱναι)
μαραίνω	(θ. μαρᾱν-)	ἐμάροᾱν-α	(μαρᾱναι)
καθαίρω	(θ. καθᾱρ-)	ἐκάθρο-α	ἐκάθρο-άμην
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἡγγειλ-α	ἡγγειλ-άμην
νέμω	(θ. νέμ-)	ἐνειμ-α	ἐνειμ-άμην
μένω	(θ. μεν-)	ἔμειν-α	
κρίνω	(θ. κρίν-)	ἔκροῖν-α	(κροῖναι)
ἀμύνω	(θ. ἀμῦν-)	ἡμῶν-α	(ἀμῶναι)

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς 1. Οἱ τύποι οὗτοι προῆλθον ἐκ παλαιότερων ὕφαν-σα, ὕφανα—ἐκάθαρ-σα, ἐκάθαρα—ἡγγελ-σα, ἡγγελλα—ἐκριν-σα, ἐκριννα κτλ. (βλ. § 36, 3).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς 2. Ἔχουν **ᾱ** ἀντὶ **η** εἰς τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον ἀόριστον α' προσέτι τὰ ῥήματα **αἶρω**, **ἄλλομαι**, **κερδαίνω** καὶ **κοιλαίνω**, ἂν καὶ τοῦ **α** δὲν προηγῆται εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (**ἄρ-**, **ἄλ-**, **κερδαν-**, **κοιλαν-**) **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ** : ἦρα (ὑποτ. ἄρω, εὐκτ. ἄρα-ιμ-, προστ. ἄρον, ἀπρφ. ἄραι κτλ.), ἡλάμην (ὑποτ. ἄλωμαι, εὐκτ. ἄλαίμην κτλ.), ἐκέρδανα (ἀπρφ. κερδάναι κτλ.), ἐκοίλانا (ἀπρφ. κοιλάναι).

Εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν ἡ ἀντὶ **ᾱ** οἱ ἀόριστοι ἦρα καὶ ἡλάμην ἕνεκα τῆς αὐ-ξήσεως (βλ. § 185, 2, Σημ. α').

3) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος σχηματίζεται εἰς **-κα** καὶ ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς **-κειν** (§ 200) :

φαίνω	(θ. φαν-)	πέφαγ-κα	(§ 37, 6, α')
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἡγγελ-κα	ἡγγέλ-κειν

4) ὁ παθητικὸς μέλλων α' καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α' σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-θήσομαι, -θην** : **μυαίνομαι** (θ. μυαν-), **μυαν-θήσομαι**, **ἐμυάν-θην** — **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἀγγελ-θήσομαι**, **ἡγγέλ-θην**

5) ὁ μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος

α') τῶν ὑγρολήκτων βημάτων σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-μαι, -μην** : **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἡγγελ-μαι**, **ἡγγέλ-μην** — **αἶρομαι** (θ. ἀρ-), **ἤρ-μαι**, **ἤρ-μην**

β') τῶν ἐνρινολήκτων μὲ χαρακτηριστῆρα **ν** σχηματίζονται ἄλλων μὲν (κανονικῶς) εἰς **-μμαι, -μμην**, ἄλλων δὲ εἰς **-σμαι, -σμην** : **ὀξύνομαι** (θ. ὀξυν-), **ὠξομμαι**, **ὠξύμμην** — **φαίνομαι** (θ. φαν-), **πέφασμαι**, **ἐπεφάσμην** (βλ. § 37, 6, γ').

§ 218. Παράδειγμα ένεργητικοῦ καὶ μέσου μέλλοντος καὶ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικού ένερινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ρημάτων (βλ. § 37, 6, γ')

Ὁριστική	Εὐκτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή	
νεμ-ῶ νεμ-εῖς νεμ-εῖ νεμ-οὔμεν νεμ-εἶτε νεμ-οὔσι	νεμ-οἶμι ἢ νεμ-οίην νεμ-οῖς ἢ νεμ-οίης νεμ-οἶ ἢ νεμ-οίη νεμ-οἶμεν νεμ-οἶτε νεμ-οἶεν	νε-μεῖν νεμ-ῶν (νεμ-οὔντος) νεμ-οὔσα (νεμ-ούσης) νεμ-οῦν (νεμ-οὔντος)	
νεμ-οὔμαι νεμ-εἶ (ἢ -ῃ) νεμ-εἶται νεμ-οὔμεθα νεμ-εἶσθε νεμ-οὔνται	νεμ-οίμην νεμ-οἶτο νεμ-οἶτο νεμ-οίμεθα νεμ-οἶσθε νεμ-οἶντο	νεμ-εἶσθαι νεμ-οὔμενος νεμ-ουμένη νεμ-οὔμενον	
ἡγγελ-μαι ἡγγελ-σαι ἡγγελ-ται ἡγγέλ-μεθα ἡγγελ-θε ἡγγελ-μένοι εἰσὶ	ἡγγέλ-μην ἡγγελ-σο ἡγγελ-το ἡγγέλ-μεθα ἡγγελ-θε ἡγγελ-μένοι ἦσαν	— ἡγγελ-σο ἡγγέλ-θω — ἡγγελ-θε ἡγγέλ-θων	ἡγγέλ-θαι ἡγγελ-μένος ἡγγελ-μένη ἡγγελ-μένον
ᾠξυμ-μαι ᾠξυν-σαι ᾠξυν-ται ᾠξύμ-μεθα ᾠξυν-θε ᾠξυμ-μένοι εἰσὶ	ᾠξύμ-μην ᾠξυν-σο ᾠξυν-το ᾠξύμ-μεθα ᾠξυν-θε ᾠξυμ-μένοι ἦσαν	— ᾠξυν-σο ᾠξύν-θω — ᾠξυν-θε ᾠξύν-θων	ᾠξύν-θαι ᾠξυμ-μένος ᾠξυμ-μένη ᾠξυμ-μένον
πέφασ-μαι πέφαν-σαι πέφαν-ται πεφάσ-μεθα πέφαν-θε πεφασ-μένοι εἰσὶ	ἐπεφάσ-μην ἐπέφαν-σο ἐπέφαν-το ἐπεφάσ-μεθα ἐπέφαν-θε πεφασ-μένοι ἦσαν	— πέφαν-σο πεφάν-θω — πέφαν-θε πεφάν-θων	πεφάν-θαι πεφασ-μένος πεφασ-μένη πεφασ-μένον

§ 219. Τὰ ἐνρινόληκτα ῥήματα κλίνω, κρίνω, πλύνω καὶ τείνω τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον α' τοὺς σχηματίζουν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετ' ἀποβολὴν τοῦ χαρακτῆρος ν :

(θ. κλιν-)	κέ-κλι-κα	ἐκεκλί-κειν	κλι-θήσομαι	ἐκλί-θην
(θ. κρίν-)	κέ-κρι-κα	ἐκεκρί-κειν	κρι-θήσομαι	ἐκρί-θην
(θ. πλυν-)	πέ-πλυ-κα	ἐπεπλύ-κειν	πλν-θήσομαι	ἐπλύ-θην
(θ. τεν-,τα-)	τέ-τα-κα	ἐτετά-κειν	τα-θήσομαι	ἐτά-θην

§ 220. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ῥήματα, ὅσα ἔχουν θέμα μονοσύλλαβον μὲ φωνῆεν ε, εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον α', εἰς τὸν μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον α' ἢ β' ἀντὶ τοῦ φωνήεντος ε ἔχουν ᾱ (πρβλ. § 214, 2) :

σπείρω (θ. σπερ-)	ἔ-σπαρ-κα, ἐσπάρκειν, ἔσπαρμαι, ἐσπάρμην, σπαρ-ήσομαι, ἐσπάρ-ην
στέλλω (θ. στελ-)	ἔ-σταλ-κα, ἐστάλκειν, ἔσταλμαι, ἐστάλμην, σταλ-ήσομαι, ἐστάλ-ην
τείνω (θ. τετ-,τα-)	τέ-τα-κα, ἐτετάκειν, τέταμαι, ἐτετάμην, τα-θήσομαι, ἐτά-θην
φθείρω (θ. φθερ-)	ἔ-φθαρ-κα, ἐφθάρκειν, ἐφθαρμαι, ἐφθάρμην, φθαρ-ήσομαι, ἐφθάρ-ην.

δ') Δεύτεροι χρόνοι τῶν ῥημάτων

§ 221. Ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος καὶ ὁ μέσος ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα σ καὶ μὲ θεματικὸν φωνῆεν οὐχὶ τὸ α, ἀλλὰ τὸ ο καὶ τὸ ε : ἔλαβ-ο-ν, ἔλαβ-ό-μην (βλ. § 199 καὶ § 201).

Ὁ τοιοῦτος ἀόριστος λέγεται ἐνεργητικὸς ἀόριστος δεύτερος ἢ μέσος ἀόριστος δεύτερος καὶ εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου παρατατικοῦ (ἔλαβ-ον, ἐλάμβαν-ον — ἐλαβ-όμην, ἐλάμβαν-όμην), εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστώτος.

Π. χ. ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος β' τοῦ ῥ. βάλλω καὶ ὁ μέσος ἀόριστος β' τοῦ ρ. γίγνομαι κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Ὁριστική	Υποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
ἔβαλ-ον ἔβαλ-ες ἔβαλ-ε ἔβαλ-ομεν ἔβαλ-ετε ἔβαλ-ον	βάλ-ω βάλ-ῃς βάλ-ῃ βάλ-ωμεν βάλ-ητε βάλ-ωσι	βάλ-οιμι βάλ-οις βάλ-οι βάλ-οιμεν βάλ-οιτε βάλ-οιεν	— βάλ-ε βαλ-έτω — βάλ-ετε βαλ-όντων	βαλ-εῖν — βαλῶν βαλοῦσα βαλ-όν
ἔγεν-όμην ἔγέν-ου ἔγέν-ετο ἔγεν-όμεθα ἔγέν-εσθε ἔγέν-οντο	γέν-ωμαι γέν-ῃ γέν-ῃται γέν-όμεθα γέν-ησθε γέν-ωνται	γεν-οίμην γέν-οιο γέν-οιτο γεν-όμεθα γέν-οισθε γέν-οιντο	— γεν-οῦ γεν-έσθω — γέν-εσθε γεν-έσθων	γεν-έσθαι — γεν-όμενος γεν-ομένη γεν-όμενον

Σημείωσις 1. Τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχή, εἴτε ἀπλᾶ εἴτε σύνθετα, τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης: λαβεῖν — παραλαβεῖν, λαβῶν (λαβὼν) — παραλαβῶν (παραλαβὼν.)

Πέντε δὲ ῥημάτων, ἥτοι τῶν ῥημάτων λέγω, ἔρχομαι, εὐρίσκω, ὁρῶ καὶ λαμβάνω προσέτι τὸ δεύτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀορίστου β' ἀπλοῦν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης: εἰπέ, ἐλθέ, εὐρέ, ἰδέ, λαβέ. Ἀλλὰ: πρόσειπε, ἀπελθε, ἐξευρε, ἐπιδε, παραάλαβε.

Σημείωσις 2. Τοῦ μέσου ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον τονίζεται ἐπὶ τῆς παραληγούσης: (ἄγομαι — ἡγαγόμεν) ἀγαγέσθαι, (γίνομαι — ἐγενόμην) γενέσθαι.

Τὸ δὲ δεύτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β', ἐὰν μὲν εἶναι πολυσύλλαβον, εἴτε ἀπλοῦν εἴτε σύνθετον, τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης: ἐλαβόμεν — λαβοῦ, ἀντιλαβοῦ· ἐγενόμεν — γενοῦ, παραγενοῦ· ἐὰν δὲ εἶναι μονοσύλλαβον, συντιθέμενον μὲ δισύλλαβον πρόθεσιν, ἀναβιβάζει τὸν τόνον: ἔχομαι, ἐσχόμεν — σχοῦ, παράσχοι· ἐπομαι, ἐσπόμεν — σποῦ, ἐπίσπου.

§ 222. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα κ ἢ χωρὶς δᾶσυνσιν τοῦ ψιλοῦ ἢ μέσου ἀφώνου χαρακτῆρος τοῦ θέματος (πρβλ. § 200, § 212, 2 καὶ § 213, 2).

Ὁ τοιοῦτος ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος λέγεται δεύτερος, κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς ὁ α', ἀλλὰ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ συνήθως ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχει ο καὶ ἀντὶ τοῦ ᾠ ἔχει η (ἢ ᾠ κατόπιν ρ):

κτείνω	(θ. κτεν-)	(ἄπ)έ-κτον-α	(ἄπ)εκτόν-ειν
τίκτω	(θ. τεκ-)	τέ-τοκ-α	έτετόκ-ειν
λείπω	(θ. λειπ-)	λέ-λοιπ-α	έλελοίπ-ειν
φαίνω	(θ. φᾶν-)	πέ-φην-α	έπεφήν-ειν
μαίνομαι	(θ. μᾶν-)	μέ-μην-α	έμεμήν-ειν
πράττω	(θ. πρᾶχ-)	πέ-πρᾶγ-α	έπεπράγ-ειν
κράζω	(θ. κρᾶχ-)	κέ-κράγ-α	έκεκράγ-ειν

§ 223. Ὁ παθητ. μέλλων καὶ ὁ παθητ. ἄοριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται μὲ πρόσφυμα **η** καὶ ὄχι **θη**, ἥτοι χωρὶς τὸ **θ**: κόπτομαι (θ. κοπ-) — κοπ-ή-σομαι, ἐκόπη-ν (πρβλ. νῦν : ἐγράφ-θη-κα ἢ ἐγράφ-τη-κα καὶ ἐγράφ-η-κα).

Ὁ τοιοῦτος παθητικὸς μέλλων καὶ παθητικὸς ἄοριστος λέγεται δεύτερος, κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ α'.

Π. χ. ὁ παθητικὸς μέλλων β' καὶ ὁ παθητικὸς ἄοριστος β' τοῦ ῥ. γράφομαι κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Ὅριστική	Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
γράφ-ή-σομαι γράφ-ή-σει γράφ-ή-σεται γράφ-ή-σόμεθα γράφ-ή-σεσθε γράφ-ή-σονται		γράφ-η-σοίμην γράφ-ή-σοιο γράφ-ή-σοιτο γράφ-η-σοίμεθα γράφ-ή-σοισθε γράφ-ή-σوينτο		γράφ-ή-σεσθαι γράφ-η-σόμενος γράφ-η-σομένη γράφ-η-σόμενον
ἐγράφ-η-ν ἐγράφ-η-ς ἐγράφ-η ἐγράφ-η-μεν ἐγράφ-η-τε ἐγράφ-η-σαν	γράφ-ῶ γράφ-ῆς γράφ-ῇ γράφ-ῶμεν γράφ-ῇτε γράφ-ῶσι	γράφ-εῖην γράφ-εῖης γράφ-εῖη γράφ-εῖημεν γράφ-εῖητε γράφ-εῖησαν*	— γράφ-η-θι γράφ-η-τω — γράφ-ητε γράφ-έντων	γράφ-ῇ-ναι γράφ-εῖς γράφ-εῖσα γράφ-έν

Σημείωσις. Ὁ παθητικὸς ἄοριστος β' εἰς τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς ἔχει (τὴν ἀρχικὴν) κατάληξιν **-θι** : ἀλλάγη-θι, φάνη-θι (βλ. § 196, ὑποσ. 4).

* ἢ γράφ-εἰμεν, γράφ-εῖτε, γράφ-εῖεν.

§ 224. 1) Τὰ ῥήματα (ἐκ)πλήττομαι ἢ (κατα)πλήττομαι, σήπομαι καὶ τήκομαι εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον β' ἀντὶ τοῦ **η** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾧ : (θ. πληγ-) ἐκ-πλᾶγ-ήσομαι, κατα-πλᾶγ-ήσομαι, ἐξ-επλᾶγ-ην, κατ-επλᾶγ-ην — (θ. σηπ-) σάπ-ήσομαι, ἐσάπ-ην — (θ. τηκ-) τᾶκ-ήσομαι, ἐτᾶκ-ην.

2) τὰ ῥήματα κλέπτω, πλέκω, καὶ τρέπω εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' καὶ τὰ ῥήματα στρέφω καὶ τρέφω εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα β' καὶ εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' ἀντὶ τοῦ **ε** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾧ : (θ. κλεπ-) ἐ-κλά-πην, (θ. πλεκ-) ἐ-πλάκ-ην, (θ. τρεπ-) ἐ-τράπ-ην, (θ. στρεφ-) στραφ-ήσομαι, ἐ-στράφ-ην, (θ. τρεφ-) τραφ-ήσομαι, ἐ-τράφ-ην (πρβλ. § 214, 2).

§ 225. Σπανίως ὁ αὐτὸς χρόνος ἑνὸς ῥήματος σχηματίζεται καὶ ὡς α' καὶ ὡς β' (¹), ὡς (διαφθείρω) διέφθορα καὶ διέφθορα, (ἀλλάττομαι) ἠλλάχθην καὶ ἠλλάγην, (βλάπτω) ἐβλάφθην καὶ ἐβλάβην. Συνήθως δὲ τότε ὁ εἰς τύπος ἔχει διάφορον σημασίαν τοῦ ἐτέρου· π.χ. : πέπεικα (= ἔχω πείσει), πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος) πέφαγκα (= ἔχω φανερώσει), πέφηνα (= ἔχω φανερωθῆ) ἐτρεψάμην (τινὰ = ἐτρεψά τινὰ εἰς φυγὴν), ἐτραπόμην (= διηυθύνθην) ἐφάνθην (= ἀπεδείχθην ὑπὸ ἄλλου), ἐφάνην (= ἐδείχθην ἐγώ).

ι') Περισπώμενα ἢ συνηρημένα ῥήματα

§ 226. Περισπώμενα ἢ συνηρημένα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν εἶναι τὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα **α ἢ ε ἢ ο**. Ταῦτα διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις, ἦτοι

- 1) τὴν τάξιν τῶν εἰς -άω : τιμάω - τιμῶ (²).
- 2) τὴν τάξιν τῶν εἰς -έω : ποιέω - ποιῶ.
- 3) τὴν τάξιν τῶν εἰς -όω : δουλόω - δουλῶ.

Κλίνονται δὲ ταῦτα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὰ ἐπόμενα παραδείγματα :

1. Μόνον τὸ ῥ. τρέπω ἔχει πάντας τοὺς ἀορίστους α' καὶ β' : ἔτρεπα — ἐτραπον (ποιητικῶς), ἐτρεψάμην — ἐτραπόμην, ἐτρέφθην — ἐτράπην.

2. Τὰ ῥ. καίω καὶ κλαίω, τὰ ὁποῖα ἀρχῇθεν ἦσαν κάF-ιω, κλάF-ιω, ἔπειτα καίF-ω, κλαίF-ω, καὶ τέλος καί-ω, κλαί-ω, μένουν ἀσυναίρετα (πρβλ. § 33, 3 καὶ § 35).

§ 227. Παράδειγμα συνηρημένου ῥήματος εἰς -άω (θ. τιμᾶ-)

		Ἑνεργητικὸν	Μέσον καὶ Παθητικὸν
Ὁριστικὴ	Ἑνεστώτος	(τιμάω) τιμῶ (τιμάεις) τιμάς (τιμάει) τιμᾷ (τιμάομεν) τιμῶμεν (τιμάετε) τιμάτε (τιμάουσι) τιμῶσι	(τιμάομαι) τιμῶμαι (τιμάῃ, -ει) τιμᾷ (τιμάεται) τιμάται (τιμάομεθα) τιμῶμεθα (τιμάεσθε) τιμᾷσθε (τιμάονται) τιμῶνται
	Παρατατικού	(ἐτίμαον) ἐτίμων (ἐτίμαες) ἐτίμας (ἐτίμαε) ἐτίμα (ἐτιμάομεν) ἐτιμῶμεν (ἐτιμάετε) ἐτιμάτε (ἐτίμαον) ἐτίμων	(ἐτιμάομην) ἐτιμῶμην (ἐτιμάου) ἐτιμῶ (ἐτιμάετο) ἐτιμάτο (ἐτιμάομεθα) ἐτιμῶμεθα (ἐτιμάεσθε) ἐτιμᾷσθε (ἐτιμάοντο) ἐτιμῶντο
ὑποτακτικὴ	ὑποτακτικὴ	(τιμάω) τιμῶ (τιμάῃς) τιμάς (τιμάῃ) τιμᾷ (τιμάωμεν) τιμῶμεν (τιμάῃτε) τιμάτε (τιμάωσι) τιμῶσι	(τιμάομαι) τιμῶμαι (τιμάῃ) τιμᾷ (τιμάῃται) τιμάται (τιμάωμεθα) τιμῶμεθα (τιμάῃσθε) τιμᾷσθε (τιμάωνται) τιμῶνται
	Εὐκτική	(τιμάοιμι) τιμῶμι ἢ τιμῶην (τιμάοις) τιμῶς ἢ τιμῶῃς (τιμάοι) τιμῶ ἢ τιμῶῃ (τιμάοιμεν) τιμῶμεν (τιμάοιτε) τιμῶτε (τιμάοιεν) τιμῶεν	(τιμαίομην) τιμῶμην (τιμάοιο) τιμῶο (τιμάοιτο) τιμῶτο (τιμαίομεθα) τιμῶμεθα (τιμάοισθε) τιμῶσθε (τιμαίοντο) τιμῶντο
Προστακτικὴ	Προστακτικὴ	(τίμαε) τίμα (τιμάτω) τιμάτω (τιμάετε) τιμάτε (τιμάοντων) τιμώντων	(τιμάου) τιμῶ (τιμάεσθω) τιμάσθω (τιμάεσθε) τιμᾷσθε (τιμάεσθων) τιμάσθων
	Ἀπαρ.	(τιμάειν) τιμᾶν	(τιμάεσθαι) τιμᾷσθαι
Μετοχή	Μετοχή	(τιμάων) τιμῶν (τιμάουσα) τιμῶσα (τιμάον) τιμῶν	(τιμαίμενος) τιμῶμενος (τιμαίμενη) τιμῶμένη (τιμαίμενον) τιμῶμενον

§ 228. Παράδειγμα συνηρημένου ῥήματος εἰς -έω (θ. ποιε-)

		Ἑνεργητικὸν		Μέσον καὶ Παθητικὸν	
Ὅρισις	Ἑνεστώτος	(ποιέω) ποιῶ (ποιεῖς) ποιεῖς (ποιεῖ) ποιεῖ (ποιέομεν) ποιούμεν (ποιέετε) ποιείτε (ποιέουσι) ποιοῦσι		(ποιέομαι) ποιούμαι (ποιέῃ, -ει) ποιῇ ἢ ποιεῖ (ποιέεται) ποιεῖται (ποιέομεθα) ποιούμεθα (ποιέεσθε) ποιεῖσθε (ποιέονται) ποιοῦνται	
	Παρατατικού	(ἐποίεον) ἐποιοῦν (ἐποίεις) ἐποίεις (ἐποίει) ἐποίει (ἐποίεομεν) ἐποιοῦμεν (ἐποίεετε) ἐποιεῖτε (ἐποίεον) ἐποιοῦν		(ἐποιεόμην) ἐποιοῦμην (ἐποίεον) ἐποιοῦ (ἐποίεετο) ἐποιεῖτο (ἐποιεόμεθα) ἐποιοῦμεθα (ἐποίεεσθε) ἐποιεῖσθε (ἐποίεοντο) ἐποιοῦντο	
ὑποτακτικὴ		(ποιέω) ποιῶ (ποιέῃς) ποιῇς (ποιέῃ) ποιῇ (ποιέωμεν) ποιῶμεν (ποιέῃτε) ποιῇτε (ποιέωσι) ποιῶσι		(ποιέωμαι) ποιῶμαι (ποιέῃ) ποιῇ (ποιέῃται) ποιῇται (ποιέωμεθα) ποιῶμεθα (ποιέῃσθε) ποιῇσθε (ποιέωνται) ποιῶνται	
Εὐκτιχὴ		(ποιέοιμι) ποιοῖμι ἢ ποιοίην (ποιέοις) ποιοῖς ἢ ποιοίης (ποιέοι) ποιοῖ ἢ ποιοίῃ (ποιέοιμεν) ποιοίμεν (ποιέοιτε) ποιοίτε (ποιέοιεν) ποιοίεν		(ποιεοίμην) ποιοίμην (ποιέοι) ποιοῖο (ποιέοιτο) ποιοῖτο (ποιεοίμεθα) ποιοίμεθα (ποιέοισθε) ποιοῖσθε (ποιέοιντο) ποιοῖντο	
Προσάκτιχὴ		(ποιέε) ποίει (ποιεῖτω) ποιεῖτω (ποιέετε) ποιεῖτε (ποιέοντων) ποιοῦντων		(ποιέου) ποιοῦ (ποιεῖσθω) ποιεῖσθω (ποιέεσθε) ποιεῖσθε (ποιεῖσθων) ποιεῖσθων	
Ἀπαρ.		(ποιέειν) ποιεῖν		(ποιέεσθαι) ποιεῖσθαι	
Μετοχή		(ποιέων) ποιῶν (ποιέουσα) ποιούσα (ποιέον) ποιοῦν		(ποιεόμενος) ποιούμενος (ποιεομένη) ποιουμένη (ποιεόμενον) ποιούμενον	

§ 229. Παράδειγμα συνηρημένου ῥήματος εἰς -όω (θ. δουλο-)

	Ἑνεργητικόν	Μέσον καὶ Παθητικόν
Ὁριστική	Ἑνεστώτος (δουλῶ) δουλῶ (δουλῶεις) δουλῶῖς (δουλῶει) δουλῶῖ (δουλῶμεν) δουλῶμεν (δουλῶτε) δουλῶτε (δουλῶσι) δουλῶσι	(δουλόμαι) δουλῶμαι (δουλῶ, ει) δουλῶῖ (δουλῶται) δουλῶται (δουλῶμεθα) δουλῶμεθα (δουλῶσθε) δουλῶσθε (δουλῶνται) δουλῶνται
	Παρατατικού (ἐδούλουν) ἐδούλουν (ἐδούλεις) ἐδούλεις (ἐδούλει) ἐδούλει (ἐδούλομεν) ἐδούλομεν (ἐδούλετε) ἐδούλετε (ἐδούλουν) ἐδούλουν	(ἐδουλόμην) ἐδουλόμην (ἐδουλόου) ἐδουλόου (ἐδούλετο) ἐδουλόετο (ἐδουλόμεθα) ἐδουλόμεθα (ἐδούλεσθε) ἐδουλόεσθε (ἐδουλόοντο) ἐδουλόοντο
Ὑποτακτική	(δουλῶ) δουλῶ (δουλῶης) δουλῶῖς (δουλῶη) δουλῶῖ (δουλῶμεν) δουλῶμεν (δουλῶητε) δουλῶητε (δουλῶσι) δουλῶσι	(δουλῶμαι) δουλῶμαι (δουλῶη) δουλῶῖ (δουλῶηται) δουλῶηται (δουλῶμεθα) δουλῶμεθα (δουλῶσθε) δουλῶσθε (δουλῶνται) δουλῶνται
Εὐκτική	(δουλῶιμι) δουλῶῖμι ἢ -οίην (δουλῶις) δουλῶῖς ἢ -οίης (δουλῶι) δουλῶῖ ἢ -οίη (δουλῶιμεν) δουλῶῖμεν (δουλῶιτε) δουλῶῖτε (δουλῶειν) δουλῶῖεν	(δουλῶιμην) δουλῶιμην (δουλῶιο) δουλῶῖο (δουλῶιτο) δουλῶῖτο (δουλῶιμεθα) δουλῶιμεθα (δουλῶισθε) δουλῶῖσθε (δουλῶιντο) δουλῶῖντο
Προστακτική	(δούλω) δούλου (δουλῶτω) δουλῶτω (δουλῶτε) δουλῶτε (δουλῶντων) δουλῶντων	(δούλω) δούλω (δουλῶσθω) δουλῶσθω (δουλῶσθε) δουλῶσθε (δουλῶσθων) δουλῶσθων
Ἀπαρ.	(δουλῶειν) δουλῶν	(δουλῶεσθαι) δουλῶσθαι
Μετοχή	(δουλῶν) δουλῶν (δουλῶουσα) δουλῶουσα (δουλῶν) δουλῶν	(δουλῶμενος) δουλῶμενος (δουλῶμένη) δουλῶμένη (δουλῶμενον) δουλῶμενον

§ 230. Εἰς τὰ συνηρημένα ῥήματα γίνονται αἱ ἐξῆς συναιρέσεις :

1) Εἰς τὰ εἰς -άω, -ῶ ῥήματα συναίρουσινται

α') τὸ α + ε ἢ α + η εἰς ᾱ : (τίμας) τίμᾱ, (τιμάῃς) τιμάῃς

β') τὸ α + εἰ ἢ α + η εἰς α : (τιμάει) τιμᾶ, (τιμάῃ) τιμᾶ

γ') τὸ α + ο ἢ α + ω ἢ α + ου εἰς ω : (τιμάομεν) τιμῶμεν, (τιμάομεν) τιμῶμεν, (τιμάουσιν) τιμῶσιν

δ') τὸ α + οἱ εἰς ω : (τιμάοιμι) τιμῶμι.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ α + εἰ συναίρεται εἰς α ἀπλοῦν (καὶ ὅχι εἰς α), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ -ειν προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν -εεν καὶ δὲν περιεῖχεν ἐξ ἀρχῆς ι (βλ. § 201, Σημ.).

2) Εἰς τὰ εἰς -έω, -ῶ ῥήματα συναίρουσινται

α') τὸ ε + ε εἰς εἰ : (ποῖες) ποίει, (ποίετε) ποιεῖτε

β') τὸ ε + ο εἰς ου : (ποιέομεν) ποιοῦμεν

γ') τὸ ε με μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον εἰς τὸ ἴδιον μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον (ἦτοι ε + ω = ω, ε + η = η, ε + εἰ = εἰ κτλ.) : (ποιέω) ποιῶ, (ποιέετε) ποιῆτε, (ποιέεις) ποιεῖς, (ποιέουσιν) ποιοῦσιν κτλ.

3) Εἰς τὰ εἰς -όω, -ῶ ῥήματα συναίρουσινται

α') τὸ ο + ε ἢ ο + ο ἢ ο + ου εἰς ου : (δηλόετε) δηλοῦτε, (δηλόομεν) δηλοῦμεν, (δηλόουσιν) δηλοῦσιν

β') τὸ ο + η ἢ ο + ω εἰς ω : (δηλόετε) δηλῶτε, (δηλόω) δηλῶ

γ') τὸ ο + εἰ ἢ ο + η ἢ ο + οἱ εἰς οἱ : (δηλόει) δηλοῖ, (δηλόῃ) δηλοῖ, (δηλόομεν) δηλοῖμεν.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ ο + εἰ συναίρεται εἰς ου (καὶ ὅχι εἰς οἱ), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ -ειν προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν -εεν καὶ δὲν περιεῖχον ἐξ ἀρχῆς ι (βλ. § 201, Σημ.).

§ 231. Τὰ ῥ. ζῶ, πεινῶ, διψῶ καὶ χρῶμαι ἔχουν θέμα με χαρακτῆρα η (καὶ ὅχι α) καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα, ἂν καὶ ἐν γένει κλίνωνται κατὰ τὰ εἰς -άω συνηρημένα ῥήματα, ἐν τούτοις ἔχουν η (ἢ η), ὅπου τὰ εἰς -άω ἔχουν ᾱ (ἢ α).

(ζή-ω) ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῶμεν, ζῆτε κτλ.

(ἐζή-ον) ἐζῶν, ἐζῆς, ἐζῆ, ἐζῶμεν, ἐζῆτε κτλ.

ζῆ, ζήτω κτλ.

ζῆν — ζῶν, ζῶσα, ζῶν.

(πεινή-ω) πεινῶ, πεινῆς, πεινῆ, πεινῶμεν, πεινῆτε κτλ.

(ἐπεινῆ-ον)	ἐπεινῶν, ἐπεινής, ἐπεινή, ἐπεινῶμεν, ἐπεινήτε κτλ. πεινήν κτλ.
(διψή-ω)	διψῶ, διψῆς, διψῇ, διψῶμεν, διψήτε κτλ.
(ἐδήψη-ον)	ἐδήψων, ἐδήψης, ἐδήψη, ἐδιψῶμεν, ἐδιψήτε κτλ. διψῇν κτλ.
(χρή-ομαι)	χρῶμαι, χρῆ, χρῆται, χρώμεθα, χρῆσθε κτλ.
(ἐχρη-όμην)	ἐχρώμην, ἐχρῶ, ἐχρήτο, ἐχρώμεθα, ἐχρήσθε κτλ. χρῶ, χρήσθω κτλ. χρήσθαι — χρώμενος, χρωμένη, χρώμενον.

Σημείωσις. Τοῦ ρ. ζῶ οἱ τύποι ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῆτε, ζήτω ὑπάρχουν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ὁμιλουμένην.

§ 232. Τὰ εἰς -έω ῥήματα μὲ μονοσύλλαβον θέμα (ὡς πλέ-ω, πνέ-ω, δέ-ομαι) συναϊροῦνται μόνον, ὅπου μετὰ τὸν χαρακτῆρα ε ἀκολουθεῖ ε ἢ ει τῆς καταλήξεως :

(πλέ-ω)	πλεῖς, πλεῖ, πλέ-ομεν, πλεῖτε κτλ.
(ἔ-πλε-ον)	ἔπλειν, ἔπλει, ἐπλέ-ομεν, ἐπλεῖτε κτλ. πλεῖν κτλ.
(δέ-ομαι)	δέη (ἢ δέει), δεῖται, δε-όμεθα, δεῖσθε κτλ.
(ἐ-δε-όμην)	ἐδέου, ἐδεῖτο, ἐδε-όμεθα, ἐδεῖσθε κτλ. δεῖσθαι—δε-όμενος, δε-ομένη, δε-όμενον.

Σημείωσις. Τὸ ρ. δέω, τὸ ὁποῖον σημαίνει δένω (καὶ ὅχι ἔχω ἀνάγκη), συνήθως συναϊρεῖται εἰς πάντας τοὺς τύπους :

(δέ-ω) δῶ, δεῖς, δεῖ, δοῦμεν, δεῖτε, δοῦσι—(ἔ-δε-ον) ἔδουν, ἔδεις, ἔδει κτλ.

§ 233. Τὸ ρ. ῥιγῶ, τὸ ὁποῖον κλίνεται ἐν γένει κατὰ τὰ εἰς -όω, ἔχει θέμα μὲ χαρακτῆρα ω (καὶ ὅχι ο) καὶ διὰ τοῦτο συνηρημένον ἔχει ω ἢ ω, ὅπου τὰ εἰς -όω ἔχουν ου ἢ οἱ :

(ῥιγώ-ω) ῥιγῶ, ῥιγῶς, ῥιγῶ κτλ. — (ἐρρίγω-ον) ἐρρίγων, ἐρρίγως κτλ.
(ῥιγώ-οῖην) ῥιγῶην, ῥιγῶης κτλ. — (ῥιγώ-ειν) ῥιγῶν, (ῥιγώ-ων) ῥιγῶν, ῥιγῶντος κτλ.

§ 234. Τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστώτος τῶν συνηρημένων ῥημάτων τὰ τρία ἐνικά σχηματίζονται συνηθέστερον μὲ τὰς καταλήξεις -οῖην, -οίης, -οίη, αἱ ὁποῖαι λέγονται Ἄ τ τ ι κ α ῖ καταλήξεις :

(τιμαῖοῖην) τιμῶην (τιμαοίης) τιμῶης (τιμαοίη) τιμῶη
(καλεοῖην) καλοῖην (καλοοίης) καλοίης (καλεοίη) καλοίη
(δηλοοῖην) δηλοῖην (δηλοοίης) δηλοίης (δηλοοίη) δηλοίη.

β') Οι άλλοι χρόνοι

§ 235. Οι άλλοι πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων ἐν γένει, συνηρμένων καὶ ἀσυναιρέτων, σχηματίζονται, ἀφοῦ προστεθοῦν εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα αἱ σχετικαὶ καταλήξεις (-σω, -σα, -κα, -κειν, -σομαι, -σάμην, -θήσομαι, -θην, -μαι, -μην).

Ἀλλὰ εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ βραχὺς χαρακτήρ τοῦ θέματος πρὸ τῶν (ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων) καταλήξεων τούτων κανονικῶς **ἐκτείνεται**, ἥτοι τὸ **ᾱ** γίνεται **η** (ἢ **ᾱ** κατόπιν **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ**), τὸ **ε** γίνεται ὡσαύτως **η**, τὸ **ο** γίνεται **ω** καὶ τὸ (**ĩ** ἢ) **ũ** γίνεται (**ĩ** ἢ) **ũ** :

τιμῶ (θ. τιμᾶ-), τιμήσω, ἐτίμη-σα, τετίμη-κα, ἐτετιμή-κειν
τιμή-σομαι, ἐτιμη-σάμην, τιμη-θήσομαι, ἐτιμή-θην
τε-τίμη-μαι, ἐτετιμή-μην

εἰῶ (θ. εἶᾶ-), εἶᾶ'-σω, εἶᾶ'-σα, εἶᾶ'-κα
εἶᾶ'-σομαι, εἶᾶ'-θην
εἶᾶ'-μαι

ἰῶμαι (θ. ἰᾶ-), ἰᾶ'-σομαι, ἰᾶ'-σάμην, ἰᾶ'-θην

θηρῶ (θ. θηρᾶ-), θηρᾶ'-σω, ἐθήρᾶ'-σα, τεθήρᾶ'-κα, ἐτεθηρᾶ'-κειν
θηρᾶ'-σομαι, ἐθηρᾶ'-σάμην
θηρᾶ'-θήσομαι, ἐθηρᾶ'-θην
τεθήρᾶ'-μαι, ἐτεθηρᾶ'-μην

μηνῶ (θ. μηνῦ-), μηνῦ'-σω, ἐμίνῦ-σα, μεμίνῦ-κα, ἐμεμηνῦ'-κειν
μηνῦ'-σομαι, ἐμηνῦ'-σάμην
μηνῦ'-θήσομαι, ἐμηνῦ'-θην
μεμηνῦ'-μαι, ἐμεμηνῦ'-μην

Σ η με ι ω σ ι ς. (Ἀκροᾶ-ομαι, ἀκροῶμαι), ἀκροᾶ'-σομαι, ἡκροᾶ'-σάμην, ἐπῶς (θηρᾶ-ομαι, θηρῶμαι), θηρᾶ'-σομαι, ἐθηρᾶ'-σάμην.

§ 236. Παρὰ τὸν προηγούμενον κανόνα, ἀρκετὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα εἰς τοὺς ἄλλους, πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, χρόνους πάντας ἢ τινας μόνον

1) διατηροῦν τὸν βραχὺν χαρακτήρα τοῦ θέματος

2) διατηροῦν τὸν χαρακτήρα βραχὺν ἢ τὸν ἐκτείνουσαν καὶ συγχρόνως προσλαμβάνουν **σ** πρὸ τοῦ **θ** τοῦ προσφύματος **θη** (**θε**) ἢ καὶ πρὸ τούτου καὶ πρὸ τῶν καταλήξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσιν ἀπὸ **μ** ἢ **τ** .

3) παρουσιάζουσιν προσέτι διαφοροὺς ἄλλας ἀνωμαλίας, οἷον :

1) ἐπ-αινέω, -ῶ	(παρ-)αινέ-σω ἐπ-αινέ-σομαι (=θὰ ἐπαινέσω)	(ἐπ-)ήνε-σα (ἐπ-)ήνε-θην	(ἐπ-)ήνεκ-α (ἐπ-)ήνη-μαι
2) αἰρέ-ω, -ῶ (= συλλαμ- βάνω, κυριεύω θ. αἶρε-, Fελ-)	αἰρή-σω	εἴλ-ον	ἥρη-κα
3) αἰροῦμαι (= ἐκλέγω, προτιμῶ)	αἶρή-σομαι	εἰ-λόμην	ῆρη-μαι
4) αἰροῦμαι (= ἐκλέγομαι)	αἶρε-θήσομαι	ῆρέ-θην	ῆρη-μαι
5) δέ-ω, δῶ (= δένω)	δή-σω	ἔδη-σα	δέ-δε-κα
6) δέ-ομαι, δοῦμαι	δε-θήσομαι	ἐδέ-θην	δέ-δε-μαι
7) δύω (= βυθίζω)	δύ'-σω	ἔδύ-σα	δέ-δύ-κα
8) δύ-ομαι (= βυθίζομαι)	δύ'-σομαι	ἔδύ-ν	δέ-δύ-μαι
	δύ-θήσομαι	ἐδύ'-θην	
9) θύ-ω (= θυσιάζω)	θύ'-σω	ἔθυ-σα	τέ-θύ-κα
10) θύομαι (= προσφέρω θυσίαν)	θύ'-σομαι	ἔθυ-σάμην	τέ-θύ-μαι
11) θύ-ομαι (= θυσιάζομαι)	θύ-θήσομαι	ἐθύ'-θην § 37,7	
12) λύ-ω	λύ'-σω	ἔλυ-σα	λέ-λύ-κα
13) λύ-ομαι	λύ'-σομαι	ἔλυ-σάμην	λέ-λύ-μαι
	λύ-θήσομαι	ἐλύ'-θην	
14) χέ-ω (= χύνω, θ. χεν-, χεF-, χυ-)	χέ-ω	ἔχε-α	κέ-χύ-κα
15) χέ-ομαι	χέ-ομαι	ἔχε-άμην	κέ-χύ-μαι
	χύ-θήσομαι	ἐχύ'-θην	
αἰδέ-ομαι (= ἐντρέπο- μαι, σέβομαι, θ. αἰ- δεσ-, αἰδε-)	αἰδέ-σομαι	ἤδε-σάμην ῆδέ-σ-θην	ῆδε-σ-μαι
άνύ-ω ἢ άνύτ-ω (= τε- λειώνω)	άνύ'-σω	ῆνύ-σα ῆνύ'-σ-θην	ῆνύ-κα ῆνύ-σ-μαι
γελά-ω, -ῶ (θ. γελασ-, γελα-)	γελά'-σομαι (=θὰ γελάσω)	ἐγέλ'-σα	γε-γέλ'-κα
	γελα-σ-θήσομαι	ἐγελά'-σ-θην	γε-γέλα-σ-μαι
σπά-ω, σπῶ (= ἔλκω, θ. σπασ-, σπα-)	σπά'-σω	ἔσπᾶ-σα	ἔ-σπᾶ-κα
(σπά-ομαι, -ῶμαι)	σπᾶ'-σομαι	ἔσπᾶ-σάμην	ἔ-σπᾶ-σ-μαι
χαλά-ω, -ῶ (= χαλα- ρώνω)	σπᾶ-σ-θήσομαι	ἔσπᾶ'-σ-θην	
τελέ-ω, -ῶ (= ἐκτελῶ)	χαλᾶ'-σω	ἐχάλᾶ-σα	τε-τέλε-κα
τελέ-ομαι, -οῦμαι	τελῶ	ἐχάλᾶ'-σ-θην	τε-τέλε-σ-μαι
	τελέ-σ-θήσομαι	ἐτέλε-σα ἐτέλε-σάμην ἐτέλε-σ-θην	

καλέ-ω, -ῶ καλέ-ομαι, -οῦμαι δρά-ω, -ῶ (=πράττω) χό-ω ἢ χών-νυμι (=σκεπάζω με χῶμα) χρῖ'-ω (=ἀλείφω, μυ- ρώνω)	καλῶ καλοῦμαι κλη-θήσομαι δρα'-σω χώ-σω χρῖ'-σω	ἐκάλε-σα ἐκάλε-σάμην ἐκλή-θην ἐδρα'-σα ἐδρα'-σ-θην ἔχω-σα ἔχω-σ-θην ἔχρῖ-σα ἔχρῖ-σάμην ἔχρῖ'-σ-θην	κέκλη-κα κέκλη-μαι δέδρα-κα δέδρα-μαι κέχω-κα κέχω-σ-μαι κέχρῖ-κα κέχρῖ-μαι
ἀκού-ω (θ. ἀκου-, ἀκοF-, ἀκο-) θραύ-ω (=σπῶ, συν- τρίβω) κελεύ-ω (=διατάσσω) κλεί-ω ἢ (κλή-ω) παύ-ω (θ. παυσ-, παύ-) σει-ω πλέ-ω (θ. πλευ-,πλεF-, πλε-) πνέ-ω (θ. πνευ-, πνεF-, πνε-)	ἀκού-σομαι (= θα ἀκούσω) — κελεύ-σω κλεί-σω κλει-σ-θήσομαι παύ-σω παύ-σομαι παυ-σ-θήσομαι σει-σω πλεύ-σομαι ἢ πλευ-σοῦμαι πνέυ-σομαι ἢ πνευ-σοῦμαι	ἤκου-σα ἤκού-σ-θην ἔθραυ-σα ἔθραύ-σ-θην ἐκέλευ-σα ἐκελεύ-σ-θην ἔκλει-σα ἔκλει-σάμην ἐκλεί-σ-θην ἔπαυ-σα ἔπαυ-σάμην ἐπαύ-σ-θην ἔσει-σα ἔσει-σάμην [ἔσει-σ-θην ἔπλευ-σα ἔπνευ-σα	ἀκήκο-α ἤκου-σ-μαι τέθραυ-σ-μαι κεκέλευ-κα κεκέλευ-σ-μαι κέκλει-κα κέκλει-μαι πέπαυ-κα πέπαυ-μαι σέσει-κα σέσει-σ-μαι] πέπλευ-κα πέπλευ-σ-μαι πέπνευ-κα

Σ η μ ε ί σ ι ς. Τὸ σ, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τῶν ἀπὸ θ, μ, τ ἀρχομένων καταλήξεων, εἰς μερικά ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, καὶ ἀόριστοι, ὡς ὁ ἐτέλε-σα, ἐγέλα-σα, προῆλθον ἀπὸ παλαιωτέρους τύπους ἐτέλεσ-σα, ἐγέλασ-σα, με ἀπλοποιήσιν τῶν δύο σ εἰς ἓν (βλ. § 33, 3. Σημ.).

Εἰς ἄλλα τὸ σ τοῦτο παρενεβλήθη κατ' ἀναλογία.

Ὁ συνηρημένος μέλλων τῶν ῥημάτων καλῶ καὶ τελῶ προῆλθεν ἐξ ἀρχικῶν τύπων καλέ-σω, τελέ-σω (βλ. § 217, 1, Σημ.).

Ὁ ἑνσιγμός καὶ συγχρόνως συνηρημένος μέλλων πλευσσοῦμαι, πνευσσοῦμαι τῶν ῥημάτων πλέω καὶ πνέω καλεῖται Δ ω ρ ι κ ό ς.

2. Συζυγία τῶν εἰς -μι ῥημάτων

§ 237. Τὰ εἰς -μι ῥήματα διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις :

1) τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -μι, ἥτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα με χαρακτηριστῆρα φωνῆεν : (ῥ. θ. δω-) δίδω-μι.

2) τὰ συμφωνόληκτα εἰς -μι, ἥτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα με χαρακτηριστῆρα σύμφωνον : (ῥ. θ. δεικ-) δείκ-νυ-μι.

§ 238. Τὰ εἰς -μι ῥήματα ἐν γένει κλίνονται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικόν. Τεσσάρων μόνον φωνηεντολήκτων εἰς -μι ῥημάτων, ἥτοι τῶν ρημάτων ἴστημι, τίθημι, ἴημι καὶ δίδωμι κλίνεται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα καὶ ὁ ἀόριστος β', ἐνεργητικὸς καὶ μέσος.

§ 239. Τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ :

1) τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν πλείστων, σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ τοῦτο λάβῃ ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν. Ἐνεστωτικὸς δὲ ἀναδιπλασιασμός εἶναι ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος με ἐν ι κατόπιν αὐτοῦ :

(ῥ. θ. δω-) δίδω-μι, (ῥ. θ. θη-, θί-θη-μι) τί-θη-μι, (ῥ. θ. στη-, σί-στη-μι) ἴ-στη-μι, (ῥ. θ. ἵη-, ἵι-ἵη-μι) ἴ-η-μι (βλ. § 33, 3 καὶ § 37, 7).

2) τῶν συμφωνολήκτων σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ προστεθῇ εἰς αὐτὸ τὸ πρόσφυμα νυ :

(ῥ. θ. ζευγ-) ζεύγ-νυ-μι, (ῥ. θ. μειγ-) μείγ-νυ-μι.

Σημείωσις. Τῶν σιγμολήκτων εἰς -μι ῥημάτων ὁ χαρακτήρ σ ἀφωμοιώθη πρὸς τὸ ἐπόμενον ν τοῦ προσφύματος νυ καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα λήγουν εἰς -ννυμι : (ῥ. θ. κερασ-, κεράσ-νυμι) κερά-ννυμι, (ῥ. θ. σβεσ-, σβέσ-νυμι) σβέ-ννυμι (πρβλ. Πέλοπος νήσος = Πελοπόννησος).

Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ρ. στρώ-ννυμι, τοῦ ὁποίου τὸ ρηματικὸν θέμα εἶναι στρω-. Τὸ (ἀπ)όλλυμι προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου (ἀπ)όλλυμι. (Πρβλ. § 216,2 Σημ.).

§ 240. Τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα τῶν εἰς -μι ῥημάτων εἶναι ἰσχυρόν (ἴστη-, δεικνῦ- κτλ.) καὶ ἀσθενές (ἰστιά, δεικνῦ- κτλ. Πρβλ. § 64). Καὶ ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρόν θέμα σχηματίζονται τὰ τρία ἐνικά πρόσωπα τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ, τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ ἡ ὑποτακτικὴ ἐν γένει, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενές θέμα σχηματίζονται πάντες οἱ ἄλλοι τύποι αὐτῶν.

§ 241. Παράδειγμα κλίσεως συμφωνολήκτου ῥήματος εἰς -μι,
ῥητοι εἰς -νυμι (ἤ -ννυμι)

Ἐνεργητική φωνή			Μέση φωνή
Ὅριστική	Ἐνεστώς	δείκ-νῦ-μι δείκ-νῦ-ς δείκ-νῦ-σι δείκ-νῦ-μεν δείκ-νῦ-τε δείκ-νῦ'-ασι	δείκ-νῦ-μαι δείκ-νῦ-σαι δείκ-νῦ-ται δείκ-νῦ'-μεθα δείκ-νῦ-σθε δείκ-νῦ-νται
	Παρατατικός	ἐ-δείκ-νῦ-ν ἐδείκ-νῦ-ς ἐδείκ-νῦ ἐδείκ-νῦ-μεν ἐδείκ-νῦ-τε ἐδείκ-νῦ-σαν	ἐ-δείκ-νῦ'-μην ἐδείκ-νυ-σο ἐδείκ-νυ-το ἐδείκ-νῦ'-μεθα ἐδείκ-νυ-σθε ἐδείκ-νυ-ντο
Ἑυπακτική		δείκ-νύ-ω, δείκ-νύ-ης, δείκ-νύ-η κτλ.	δείκ-νύ-ωμαι, δείκ-νύ-η, δείκ-νύ-ηται κτλ.
Εὐκτική		δείκ-νύ-οιμι, δείκ-νύ-οις δείκ-νύ-οι κτλ.	δείκ-νυ-οίμην, δείκ-νύ-οιο, δείκ-νύ-οιτο κτλ.
Προστακτική		δείκ-νῦ, δείκ-νῦ'-τω δείκ-νυ-τε, δείκ-νύ-ντων	δείκ-νῦ-σο, δείκ-νύ-σθω δείκ-νυ-σθε, δείκ-νύ-σθων
Ἀπαρέμφρατον		δείκ-νῦ'-ναι	δείκ-νῦ-σθαι
Μετοχή		δείκ-νύ-ς δείκ-νῦ-σα δείκ-νύ-ν (§ 134,7, Σημ.)	δείκ-νύ-μενος δείκ-νυ-μένη δείκ-νύ-μενον
Μέλλων Ἀόριστος Παρακείμενος		δείξω ἔδειξα δέδειχα (§ 212, 2)	δείξομαι — δείχ-θήσομαι ἔδειξάμην — ἐδείχ-θην δέδειγ-μαι

§ 242. Παράδειγμα κλίσεως φωνηεντολήκτων εις -μι ρημάτων

Α') 'Ενεργητική φωνή

1. 'Ενεστώς και Παρατατικός

(θ. ιστη-, ιστα-) (θ. τιθη-, τιθε-) (θ. ιη-, ιε-) (θ. διδω-, διδο-)

Οριστική	'Ενεστώς	τι-θη-μι τιθ-ης τιθη-σι τιθε-μεν τιθε-τε τιθέ-ασι	ι-η-μι ιη-ς ιη-σι ιε-μεν ιε-τε ιῶσι	δι-δω-μι διδω-ς διδω-σι δίδο-μεν δίδο-τε διδό-ασι
	Παρατατικός	ἔ-τι-θη-ν ἔτιθει-ς ἔ-τιθει ἐτίθε-μεν ἐτίθε-τε ἐτίθε-σαν	ἔ-η-ν ἔει-ς ἔει ἔε-μεν ἔε-τε ἔε-σαν	ἔ-δι-δου-ν ἐδίδου-ς ἐδίδου ἐδίδο-μεν ἐδίδο-τε ἐδίδο-σαν
'Υποτακτική	ἰ-στώ ιστῆς ιστῇ ιστῶμεν ιστῇτε ιστώσι	τι-θῶ τιθῆς τιθῇ τιθῶμεν τιθῇτε τιθῶσι	ἰ-ῶ ιῆς ιῇ ἰῶμεν ιῇτε ἰῶσι	δι-δῶ διδῶς διδῶ διδῶμεν διδῶτε διδῶσι
Εὐκτική	ἰ-σταίη-ν ισταίη-ς ισταίη ισταίη-μεν, ισταῖ-μεν ισταίη-τε, ισταῖ-τε ισταίη-σαν, ισταῖ-εν	τι-θείη-ν τιθείη-ς τιθείη τεθείη-μεν, τιθεῖ-μεν τιθείη-τε, τιθεῖ-τε τιθείη-σαν, τιθεῖ-εν	ἰ-εῖη-ν ιεῖη-ς ιεῖη ιεῖη-μεν, ιει-μεν ιεῖη-τε, ιει-τε ιεῖη-σαν, ιει-εν	δι-δοίη-ν διδοίη-ς διδοίη διδοίη-μεν, ιδού-μεν διδοίη-τε, ιδού-τε διδοίη-σαν, διδού-εν
Προσά-κτική	ἔ-στη ιστά-τω ἔστα-τε ιστά-ντων	τί-θει τιθέ-τω τίθε-τε τιθέ-ντων	ἔ-ει ἔε-τω ἔε-τε ἔε-ντων	δί-δου διδό-τω δίδο-τε διδό-ντων
'Απαρ.	ἰ-στά'-ναι	τι-θέ-ναι	ἰ-έ-ναι	δι-δό-ναι
Μετοχή	ἰ-στάς (ιστάν-τος) ἰ-στάσα (ιστά-σης) ἰ-στάν (ιστάν-τος)	τι-θείς (τιθέν-τος) τι-θείσα (τι-θείσης) τι-θὲν (τιθέν-τος)	ἰ-εῖς (ιέντος) ἰ-εῖσα (ιείσης) ἰ-ὲν (ιέντος)	δι-δούς (διδόν-τος) δι-δούσα (δι-δούσης) δι-δὼν (διδόντος)

2. Ἀόριστος

Ῥοριστικὴ	ἔ-στη-ν ἔ-στη-ς ἔ-στη ἔ-στη-μεν ἔ-στη-τε ἔ-στη-σαν	ἔ-θη-κα ἔ-θη-κας ἔ-θη-κε ἔ-θε-μεν ἔ-θε-τε ἔ-θε-σαν	ἔ-κα ἔ-κας ἔ-κε εἰ-μεν εἰ-τε εἰ-σαν	ἔ-δω-κα ἔ-δω-κας ἔ-δω-κε ἔ-δο-μεν ἔ-δο-τε ἔ-δο-σαν
Ῥυποτακτικὴ	στῶ στῆς στῇ στῶμεν στῇτε στῶσι	θῶ θῆς θῇ θῶμεν θῇτε θῶσι	ῶ ῆς ῇ ῶμεν ῇτε ῶσι	δῶ δῶς δῷ δῶμεν δῶτε δῶσι
Εὐκτικὴ	σταίη-ν σταίη-ς σταίη σταίη-μεν, σταί-μεν σταίη-τε, σταί-τε σταίη-σαν, σταί-εν	θείη-ν θείη-ς θείη θείη-μεν θεῖ-μεν θείη-τε, θεῖ-τε θείη-σαν, θεῖ-εν	εἴη-ν εἴη-ς εἴη εἴη-μεν, εἰ-μεν εἴη-τε, εἰ-τε εἴη-σαν, εἰ-εν	δοίη-ν δοίη-ς δοίη δοίη-μεν δοῖ-μεν δοίη-τε, δοῖ-τε δοίη-σαν, δοῖ-εν
Προστακτικὴ	στή-θι στή-τω στή-τε στά-ντων	θέ-ς θέ-τω θέ-τε θέ-ντων	ἔ-ς ἔ-τω ἔ-τε ἔ-ντων	δὸ-ς δὸ-τω δὸ-τε δὸ-ντων
Ἀπαρ.	στήναι	θεῖναι	ε἖ναι	δοῦναι
Μετοχή	στάς, σάντος στάσα, στάσης σάν, σάντος	θείς, θέντος θεῖσα, θείσης θέν, θέντος	εἷς, ἔντος εἶσα, εἷσης ἔν, ἔντος	δούς, δόντος δοῦσα, δούσης δόν, δόντος

Β') Μέση φωνή
1. 'Ενεστώς και Παρατατικός

Ὅρισις	Ἑνεστώς	ἴ-σᾱ-μαι ἴστα-σαι ἴστα-ται ἰστά-μεθα ἴστα-σθε ἴστα-νται	τίθε-σαι τίθε-σαι τίθε-ται τιθέ-μεθα τίθε-σθε τίθε-νται	ἴ-ε-μαι ἴε-σαι ἴε-ται ἰέ-μεθα ἴε-σθε ἴε-νται	δί-δο-μαι δίδο-σαι δίδο-ται διδό-μεθα δίδο-σθε δίδο-νται
	Παρατατικός	ἰ-σᾱ'-μην ἴστα-σο ἴστα-το ἰστά-μεθα ἴστα-σθε ἴστα-ντο	ἐ-τι-θέ-μην ἐτίθε-σο ἐτίθε-το ἐτιθέ-μεθα ἐτίθε-σθε ἐτίθε-ντο	ἰ-έ-μην ἴε-σο ἴε-το ἰέ-μεθα ἴε-σθε ἴε-ντο	ἐ-δι-δό-μην ἐδίδο-σο ἐδίδο-το ἐδιδό-μεθα ἐδίδο-σθε ἐδίδο-ντο
ὑποτακτική	ἰ-σῶμαι ἰστῇ ἰσθῆται ἰσῶμεθα ἰσθῆσθε ἰσῶνται	τι-θῶμαι τιθῇ τιθῆται τιθῶμεθα τιθῆσθε τιθῶνται	ἰ-ῶμαι ἰῇ ἰῆται ἰῶμεθα ἰῆσθε ἰῶνται	δι-δῶμαι διδῶ διδῶται διδῶμεθα διδῶσθε διδῶνται	
Εὐκτική	ἰ-σταί-μην ἰσταῖ-ο ἰσταῖ-το ἰσταί-μεθα ἰσταῖ-σθε ἰσταῖ-ντο	τι-θεί-μην τιθεῖ-ο τιθεῖ-το τιθεί-μεθα τιθεῖ-σθε τιθεῖ-ντο	ἰ-εῖ-μην ἰεῖ-ο ἰεῖ-το ἰεῖ-μεθα ἰεῖ-σθε ἰεῖ-ντο	δι-δοί-μην διδοῖ-ο διδοῖ-το διδοί-μεθα διδοῖ-σθε διδοῖ-ντο	
Προστα-κτική	ἴ-σᾱ-σο ἰστά-σθω ἴστα-σθε ἰστά-σθων	τί-θε-σο τιθέ-σθω τίθε-σθε τιθέ-σθων	ἴ-ε-σο ἰέ-σθω ἴε-σθε ἰέ-σθων	δί-δο-σο διδό-σθω δίδο-σθε διδό-σθων	
Ἀπαρ.	ἴ-σᾱ-σθαι	τί-θε-σθαι	ἴ-ε-σθαι	δί-δο-σθαι	
Μετοχή	ἰ-σᾱ'-μενος ἰστα-μένη ἰστά-μενον	τι-θέ-μενος τιθε-μένη τιθέ-μενον	ἰ-έ-μενος ἰε-μένη ἰέ-μενον	δι-δό-μενος διδο-μένη διδό-μενον	

2. Ἀόριστος

Ὅριστική	ἐ-θέ-μην ἐ-θου ἐ-θε-το ἐ-θέ-μεθα ἐ-θε-σθε ἐ-θε-ντο	εἶ-μην εἶ-σο εἶ-το εἶ-μεθα εἶ-σθε εἶ-ντο	ἐ-δό-μην ἐ-δου ἐ-δο-το ἐ-δό-μεθα ἐ-δο-σθε ἐ-δο-ντο
Ὑποτακτική	θῶμαι θῆ θῆται θώμεθα θῆσθε θῶντια	ῶμαι ῆ ῆται ώμεθα ῆσθε ῶντια	δῶμαι δῶ δῶται δώμεθα δῶσθε δῶντια
Εὐκτική	θεί-μην θεῖ-ο θεῖ-το θεί-μεθα θεῖ-σθε θεῖ-ντο	εἶ-μην εἶ-ο εἶ-το εἶ-μεθα εἶ-σθε εἶ-ντο	δοί-μην δοῖ-ο δοῖ-το δοί-μεθα δοῖ-σθε δοῖ-ντο
Προστακτική	θοῦ θέ-σθω θέ-σθε θέ-σθων	οῦ έ-σθω έ-σθε έ-σθων	δοῦ δό-σθω δό-σθε δό-σθων
Ἀπαρ.	θέ-σθαι	έ-σθαι	δό-σθαι
Μετοχή	θέ-μενος θε-μένη θέ-μενον	έ-μενος έ-μένη έ-μενον	δό-μενος δο-μένη δό-μενον

Παρατηρήσεις

§ 243. 1) Οἱ τύποι τῶν εἰς -μι ῥημάτων, ὅσοι κλίνονται δια-
φώρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα, σχηματίζονται χωρὶς θεματικὸν φωνῆεν,
αἱ δὲ προσωπικαὶ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα. Πρβλ.
ἴστα-μεν, δείκνυ-μεν· ἀλλὰ λέγ-ο-μεν (§ 201).

2) Πάντα τὰ εἰς **-μι** ῥήματα εἰς τὴν ὑποτακτικὴν ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς **-ω** ῥημάτων, τὰ δὲ εἰς **-νυμι** ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς **-ω** καὶ εἰς τὴν εὐκτικὴν : *δεικνύ-οιμι, δεικνυ-οίμην*.

3) Εἰς τὰ φωνηεντόληκτα εἰς **-μι** ῥήματα αἱ καταλήξεις τῆς ὑποτακτικῆς συναίρουσιν μετὰ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος, ἥτοι α') τὸ **η** + **η** εἰς **η** καὶ τὸ **η** + **η** εἰς **η** : (ἰστή-ητε) *ἰστήτε*, (τιθή-ης) *τιθής*.

β') τὸ **η** + **ω** ἢ **ω** + **η** ἢ **ω** + **ω** εἰς **ω** καὶ τὸ **ω** + **η** εἰς **ω** : (ἰστή-ω) *ἰστώ*, (διδώ-ητε) *διδῶτε*, (διδώ-ω) *διδῶ*, (διδώ-η) *διδῶ*.

4) Εἰς τὴν εὐκτικὴν τῶν φωνηεντόληκτων εἰς **-μι** ῥημάτων τὸ **ι** τῶν ἐγκλιτικῶν φωνηέντων **ιη** ἢ **ι** συναίρεται μετὰ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ (ἄσθενους) θέματος **α** ἢ **ε** ἢ **ο** εἰς **αι**, **ει**, **οι** : (ἰστᾶ-ίη-ν) *ἰσταίην* (τιθε-ί-μεθα) *τιθείμεθα* (διδο-ίη-ν) *διδοίην* (πρβλ. § 208).

5) Τῆς καταλήξεως τῆς μέσης φωνῆς **-σο** τὸ **σ** διατηρεῖται εἰς τὸ β' ἐνικὸν τοῦ παρατατικοῦ, εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἀόριστου β' **εἴμην** : *ἐδείκνυσο — δείκνυσο, ἐτίθεσο — τίθεσο, ἴστασο, εἴσο* (ἀλλὰ *ἰσταῖο, ἔθου, δοῦ* κτλ. § 33, 3).

§ 244. 1) Τῶν ῥημάτων **τίθημι** καὶ **ἵημι** τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ β' καὶ γ' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ παρατατικοῦ αὐτῶν κανονικῶς σχηματίζονται κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς **-έω**) : *τίθει, ἵει — ἐτίθεις, ἐτίθει — ἵεις, ἵει*. Οὕτω σχηματίζεται σπανίως καὶ τὸ β' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος : *τιθεῖς* (= *τίθης*), *ἵεις* (= *ἵης*).

2) Τοῦ ῥ. **δίδωμι** τὰ τρία ἐνικά τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ καὶ τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος αὐτοῦ σχηματίζονται ὁμοίως κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς **-ω**) : *ἐδίδουν, ἐδίδους, ἐδίδου — δίδου*.

§ 245. Ὁ ἀόριστος β' κατὰ τὰ εἰς **-μι** κλινόμενον τὸ μὲν ῥῆμα **ἴστημι** ἔχει μόνον ἐνεργητικῆς φωνῆς (*ἔστην*), τὰ δὲ ῥήματα **τίθημι**, **ἵημι** καὶ **δίδωμι** ἔχουν καὶ ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς : *ἔθηκα, ἐθέμην — ἦκα, εἴμην — ἔδωκα, ἐδόμην*.

§ 246. Ὁ ἀόριστος **ἔστην**

1) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς μετοχῆς (καὶ τοῦ δευτέρου τύπου τοῦ γ' πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς **στάν-των**), σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα (**στη-**)·

2) εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχει κατὰληξιν **-θι** : **στη-θι**.

§ 247. Οἱ ἀόριστοι β' ἔθηκα, ἤκα καὶ ἔδωκα

1) εἰς τὰ τρία ἐνικά τῆς ὀριστικῆς σχηματίζονται ὡς πρῶτοι ἀόριστοι, ἀλλὰ μὲ χαρακτηριστ. **κ** (πρβλ. § 199)·

2) εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχουν κατὰληξιν **-ς** : **θέ-ς**, **ἔ-ς**, **δό-ς**·

3) εἰς τὰς ἄλλας, πλὴν τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐγκλίσεις ἐν γένει σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν)· πρβλ. **θῶ**, **θῆς**, **θῆ** κτλ. — **τιθῶ**, **τιθῆς**, **τιθῆ** κτλ.

Σημείωσις. Καὶ τῶν μέσων ἀορίστων **ἐθέμην**, **εἵμην**, **ἐδόμην** αἱ ἄλλαι, πλὴν τῆς ὀριστικῆς, ἐγκλίσεις σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ μέσου ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν)· πρβλ. **θῶμαι**, **θείμην** κτλ., **τι-θῶμαι**, **τι-θείμην** κτλ.

§ 248. Ὁ τόνος τῶν εἰς **-μι** ῥημάτων, ὅταν ταῦτα συντίθενται μετὰ προθέσεως

1) εἰς τὴν προστακτικὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου ἀορίστου β' ἀναβιβάζεται, ἀλλ' ὅχι καὶ πέραν τῆς ληγούσης τῆς προθέσεως, ἐὰν αὕτη εἶναι δισύλλαβος : **ἀνά-στηθι**, **ἀπό-δος**, **ἐπί-θες**, **ἀπό-δοτε**, **κατά-θου**, **κατά-θεσθε**. Ἀλλὰ τοῦ β' ἐνικοῦ τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β' ὁ τόνος δὲν ἀναβιβάζεται, ὅταν τοῦτο συντίθεται μὲ πρόθεσιν μονοσύλλαβον ἢ μὲ δισύλλαβον, ἢ ὅποια πάσχει πρὸ αὐτοῦ ἐκθλιψιν : (**θοῦ**) **ἐν-θοῦ** (**οὔ**, **ἀπὸ — οὔ**) **ἀφοῦ**, (τοῦ **ῥ.** **ἀφ-ίμαι**)·

2) εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν διατηρεῖται ὅπου καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ : (**ίστάναι**) **ἀφιστάναι**, (**τιθέναι**) **συντιθέναι**, (**δοῦναι**) **ἀποδοῦναι**, (**θέσθαι**) **μεταθέσθαι**, (**ίστάς**) **συνιστάς**, (**τιθεῖς**) **μετατιθεῖς**.

§ 249. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων εἰς **-μι** ῥημάτων **ἴστημι**, **τίθημι**, **ἵημι** καὶ **δίδωμι** σχηματίζονται ὅπως τῶν φωνηεντολήκτων ἐν γένει ῥημάτων, ἤτοι ἄλλοι ὁμαλῶς καὶ ἄλλοι ἀνωμάλως (βλ. § 235 κ. ἐ.).

Ἑνεστώς	Μέλλων	Ἀόριστος	Παρακείμενος
ἵστημι (= στήνω, ῥ. θ. στη-, στή-)	στή-σω στή-σομαι στή-σομαι στή-σομαι ἐστήξω	ἔστη-σα ἔστη-σάμην (ἔστη-ν) ἔστα-θην	ἔστη-κα (= στέκομαι) εἵστη-κειν (= ἐστεκόμην)
τίθημι (= θέτω, ῥ. θ. τη-, θε-)	θή-σω θή-σομαι τε-θήσομαι	(ἔθη-κα) ἐτέ-θην (§ 37, 7)	τέθη-κα (ἤ τέθει-κα) τέθει-μαι (παθητ. κεῖμαι = εἶμαι τοποθε- τημένος)
ἵημι (= ῥίπτω, ῥ. θ. ῥ-, ῥ-) (§ 239, 1)	ῥή-σω ῥή-σομαι ἐ-θήσομαι	(ῥή-κα) εἵ-θην	εἵ-κα εἵ-μαι
δίδωμι (= δίδω, ῥ. θ. δω-, δο-)	δώ-σω δώ-σομαι δο-θήσομαι	ἔδω-κα ἔδό-θην	δέδω-κα δέδο-μαι

§ 250. Ὁ παρακείμενος ἔστηκα καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἵστη-
κειν ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ δευτέρους τύπους, οἱ ὁποῖοι
σχηματίζονται κατὰ τὰ εἰς -μι ἐκ τοῦ θέματος ἔστα-. Τοιοῦτοι τύποι
συνήθεις εἶναι οἱ ἐξῆς : Ὀριστ. Παρακ. ἔστα-μεν, ἔστα-τε, ἔστα-σι.
Ὑπερσ. ἔστα-σαν. Ἀπαρ. ἐστά-ναι. Μετχ. ἐστώς, ἐστῶσα, ἐστώς (ἢ
ἐστός, κατὰ τὰ πολλὰ οὐδέτερα τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργ. παρακειμένου,
π. χ. τὸ γεγόν-ός), γεν. ἐστώτος, ἐστώσης, ἐστώτος.

§ 251. Ἄλλα ῥήματα εἰς -μι συμφωνόληκτα κλινόμενα εἰς τὸν
ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὸ δείκνυμι ὑπάρχουν ἀρκετά, ὡς
κατ-άγνυμι, ἀμφι-έννυμι, ζεύγνυμι, ζώννυμι, μείγνυμι κτλ.

Φωνηεντόληκτα δὲ εἰς -μι ῥήματα συνήθη εἶναι τὰ ἐξῆς ἑξ, τὰ
ὁποῖα κλίνονται κατὰ τὸ ἵστημι — ἵσταμαι.

Ἑνεστῶς Παρατατικός	Μέλλον	Ἀόριστος	Παρακεί- μενος	
ὀ-νί-νη-μι (= ὠφελῶ) παρτ. ὠφέλουν ὀ-νί-να-μαι ὠνινά-μην	ὀνή-σω ὀνή-σομαι	ὠνη-σα ὠνή-μην ὠνή-θην		ῥ. θ. ὀνη-, ἐνεστ. θ. ὀ-νι-νη-, ὀ-νι-να-
πίμ-πλη-μι (= γεμίζω) ἐ-πίμπλη-ν πίμ-πλα-μαι ἐ-πιμπλά-μην	πλή-σω πλη-σ-θή- σομαι	ἔπλη-σα ἐπλησά-μην ἐπλή-σ-θην	πέπλη-κα πέπλη-σ-μαι	ῥ. θ. πλη-, ἐνεστ. θ. πι-μ-πλη-, πι-μ-πλα-
πίμ-πρη-μι (= πυρπολῶ, καίω) ἐ-πίμπρη-ν πίμ-πρα-μαι (ἐ-πιμπρά-μην)	πρή-σω ἐπρή-σ-θην	ἔπρη-σα ἐπρή-σ-θην		ῥ. θ. πρη-, ἐνεστ. θ. πι-μ-πρη-, πι-μ-πρα-
ἄγα-μαι (= θαυμάζω) ἡγά-μην	(ἀγά-σο- μαι)	(ἡγα-σά- μην) ἡγά-σ-θην		ῥ. θ. ἀγα-
δύνα-μαι ἐ-δυνά-μην (ἐδύνω, ἐδύνα- το κτλ.)	δυνή-σομαι	ἐδυνή-θην (ἡ ἐδυνά- σ-θην)	δεδύνη-μαι	ῥ. θ. δυνα- (βλ. § 188,1)
ἐπί-στα-μαι (= γνωρίζω καλῶς) ἡπιστά-μην (ἡπίστω, ἡπί- στα-το κτλ.)	ἐπιστή-σο- μαι	(ἡπιστή- θην)		ῥ.θ. ἐπι-στα- (βλ. § 188,6)

1967

Ὁμοίως πρὸς τὸν παρατατικὸν καὶ τὸν ἐνεστώτα τῶν τριῶν τελευταίων (ἀποθετικῶν) ῥημάτων κλίνεται καὶ ὁ (ἄσιγμος) μέσος ἀόριστος α' (τοῦ ῥ. ὠνοῦμαι) ἐπριάμην (= ἡγόρασα), ἐπρίω, ἐπρίατο, ἐπριάμεθα κτλ.

Ἡ ὑποτακτικὴ καὶ ἡ εὐκτικὴ πάντων τούτων τονίζονται κατὰ τὰ βαρύτονα:

Υποτ.	δύνωμαι	δύνη	δύνηται	κτλ.
	ἐπίστωμαι	ἐπίστη	ἐπίστηται	κτλ.
	πρίωμαι	πρίη	πρίηται	κτλ.
Εὐκτ.	δυναίμην	δύναιο	δύναιτο	κτλ.

ια') Ἀόριστοι β' βαρυτόνων ῥημάτων κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι

§ 252. Ὁ ἀόριστος β' μερικῶν βαρυτόνων ῥημάτων κλίνεται κατὰ τὰ εἰς -μι, ὁμοίως μὲ τὸν ἀόριστον β' ἔστην (βλ. § 246).

Τὸ ῥηματικὸν θέμα τῶν ῥημάτων τούτων ἔχει χαρακτηῖρα

1) $\bar{\alpha}$ ἢ η — $\tilde{\alpha}$: ἀποδιδράσκω — ἀπ-έ-δρα-ν (θ. δρᾶ-, δρᾶ-), βαίνω — ἔβη-ν (θ. βη-, βᾶ-), φθάνω — ἔφθη-ν (θ. φθη-, φθᾶ-).

2) η — ϵ : ῥέω — ἐρρύη-ν (θ. ῥυη-, ῥυε-), χαίρω — ἐχάωη-ν (θ. χαρη-, χαρε-).

3) ω — σ : ἀλίσκομαι — ἐάλω-ν (θ. Fαλω-, ἀλω-, ἀλο-), ζῶ — ἐβίω-ν (θ. βιω-, βιο-), γιγνώσκω — ἔγνων-ν (θ. γνω-, γνω-).

4) $\bar{\upsilon}$ — $\tilde{\upsilon}$: δόμοι — ἐδῶ-ν (θ. δῶ-, δῶ-), φύομαι — ἔφῦ-ν (θ. φῦ-, φῦ-).

Αόριστος β'

Οριστική	(ἀπ-) ἔδρα-ν ἔδρα-ς ἔδρα ἔδρα-μεν ἔδρα-τε ἔδρα-σαν	ἔβη-ν ἔβη-ς ἔβη ἔβη-μεν ἔβη-τε ἔβη-σαν	ἔρρύη-ν ἔρρύη-ς ἔρρῃ ἔρρύη-μεν ἔρρύη-τε ἔρρύη-σαν	ἔγνω-ν ἔγνω-ς ἔγνω ἔγνω-μεν ἔγνω-τε ἔγνω-σαν	ἔδου-ν ἔδου-ς ἔδου ἔδου-μεν ἔδου-τε ἔδου-σαν
Υποτακτική	δρῶ δράς δρά δρῶμεν κτλ.	βῶ (πρβλ. στῶ) βῆς βῆ βῶμεν κτλ.	ῥύῳ (πρβλ. θῶ) ῥύῃς ῥύῃ ῥύῳμεν κτλ.	γνῶ (πρβλ. δῶ) γνῶς γνῶ γνῶμεν κτλ.	δύ-ω (πρβλ. δεικνύ-ω) -ης -η δου-σμεν κτλ.
Εὐκτική	δραίη-ν δραίη-ς δραίη δραῖ-μεν κτλ.	βαίη-ν βαίη-ς βαίη βαῖ-μεν κτλ.	ῥυεῖη-ν ῥυεῖη-ς ῥυεῖη ῥυεῖ-μεν κτλ.	γνοιή-ν γνοιή-ς γνοιή γνοι-μεν κτλ.	
Προστακτική	δρά-θι δρά-τω δρά-τε δρά-ντων	βῆ-θι βῆ-τω βῆ-τε βᾶ-ντων		γνώ-θι γνώ-τω γνώ-τε γνό-ντων	δύ-θι δύ-τω δύ-τε δύ-ντων
Ἀπαρ.	δρά-ναι	βῆ-ναι	ῥυῖ-ναι	γνώ-ναι	δύ-ναι
Μετοχή	δράς, δράντος δράσα, δράσης δράν, δράντος	βάς, βάντος βᾶσα, βάσης βάν, βάντος	ῥυεῖς, ῥυέντος ῥυεῖσα, ῥυεΐσης ῥυέν, ῥυέντος	γνούς, γνόντος γνουσα, γνούσης γνόν, γνόντος	δύς, δύντος δύσα, δύσης δύν, δύντος

§ 253. Κατὰ τὰ εἰς -μι μὲ διαφόρους ἀνωμαλίας κλίνονται προσέτι τὰ ἐξῆς ῥήματα :

1. Φημί = λέγω, συμφωνῶ, ἰσχυρίζομαι (ῥ. θ. φη-, φᾶ- βλ. καὶ § 240).

Ὁριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἑνεστώς	Παρατατικὸς			
φη-μι	ἔ-φη-ν	φῶ	φαίη-ν	—
φη-ς (ῆ φῆς)	ἔ-φη-σθα	φῆς	φαίη-ς	φά-θι
φη-σι	ἔ-φη	φῆ	φαίη	φά-τω
φᾶ-μεν	ἔ-φα-μεν	φῶ-μεν	φαῖ-μεν	—
φᾶ-τε	ἔ-φα-τε	φῆ-τε	φαῖ-τε	φά-τε
φᾶ-σι	ἔ-φα-σαν	φῶσι	φαῖ-εν	φά-ντων

Ἄπαρ. φά-ναι. Μετοχὴ φά-σκ-ων, φά-σκ-ουσα, φά-σκ-ον.

Μέλλων φή-σω. Ἀόριστος ἔ-φη-σα.

Σημεῖωσις 1. Τοῦ φημί ὁ παρατατικὸς ἔφην, καθὼς καὶ ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ εὐκτικὴ καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτοῦ ἔχουν προσέτι σημασίαν ἀόριστου (= εἶπα κτλ.).

Σημεῖωσις 2. Ὅταν τὸ φημί σημαίνῃ ἀπλῶς λέγω, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι ἔρῶ ἢ λέξω καὶ ἀόριστος εἶπον ἢ ἔφην. Ὅταν δὲ σημαίνῃ συμφωνῶ ἢ ἰσχυρίζομαι, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι φήσω καὶ ἀόριστος ἔφρησα.

2. Εἶμι = ὅα πάω (ῥ. θ. εἰ-, ἰ-).

Ὁριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτ.
Ἑνεστώς	Παρατατικὸς			
εἶ-μι	ῆ-α ῆ ῆ-ειν	ἱ-ω	ἱ-οιμι	—
εἶ	ῆ-εις ῆ ῆ-εισθα	ἱ-ης	ἱ-οις	ἱ-θι
εἶ-σι	ῆ-ει	ἱ-η	ἱ-οι	ἱ-τω
ἱ-μεν	ῆ-μεν	ἱ-ωμεν	ἱ-οιμεν	—
ἱ-τε	ῆ-τε	ἱ-ητε	ἱ-οιτε	ἱ-τε
ἱ-ασι	ῆ-σαν ῆ ῆ-εσαν	ἱ-ωσι	ἱ-οιεν	ἱ-όντων

Ἄπαρ. ἱ-έναι. Μετοχὴ ἱ-ὼν (ἰόντος), ἱ-οῦσα (ιούσης), ἱ-ὄν (ἰόντος).

Σημεῖωσις 1. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ φημί καὶ τοῦ εἶμι ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἑνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται : ἀπόφημι, σύμφαθι—ἀπειμι, ἀπιθι.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώς **εἶμι** εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει πάντοτε σημασίαν μέλλοντος, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἄλλοτε ἐνεστώτος καὶ ἄλλοτε μέλλοντος (τοῦ **ἔρχομαι**).

3. **Οἶδα** = γνωρίζω, ἤξεύρω (ῥ. θ. **Φειδ-**, ἐξ οὗ **οἶδ-**, **ιδ-**).

Ὀριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστώς	Παρατατικός			
οἶδ-α	ἤδ-η ἢ ἤδ-ειν	εἶδῶ	εἰδείη-ν	—
οἶ-σθα	ἤδ-ησθα ἢ ἤδ-εις	εἰδῆς	εἰδείη-ς	ἴσ-θι
οἶδ-ε	ἤδ-ει ἢ ἤδ-ειν	εἰδῇ	εἰδείη	ἴσ-τω
ἴσ-μεν	ἤδ-ε-μεν ἢ ἴσ-μεν	εἰδῶμεν	εἰδεῖ-μεν	—
ἴσ-τε	ἤδ-ε-τε ἢ ἴσ-τε	εἰδῆτε	εἰδεῖ-τε	ἴσ-τε
ἴσ-ασι	ἤδ-ε-σαν ἢ ἴσ-αν	εἰδῶσι	εἰδεῖ-εν	ἴσ-των

Ἀπαρ. **εἶδ-έναι**. Μετοχὴ **εἶδ-ώς** (εἰδότος), **εἶδ-υῖα** (εἰδυίας), **εἶδ-ός** (εἰδότος). Μέλλων **εἴ-σομαι** καὶ **εἰδή-σω**.

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ **οἶδα** ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται: σύνουδα, σύνισθι.

4. **Δέδοικα** ἢ **δέδια** = φοβοῦμαι (παρκαίμενος μὲ σημασίαν ἐνεστώτος τοῦ οὐχὶ εὐχρήστου ῥ. **δεῖδω**) καὶ **τέθνηκα** = ἔχω ἀποθάνει (παρκαίμενος τοῦ ῥ. θνήσκω).

Ταῦτα ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ τοὺς ἐξῆς εὐχρήστους τύπους κατὰ τὰ εἰς **-μι**:

α') Ὀριστ. **δέδι-α**, **δέδι-ας**, **δέδι-ε**, **δέδι-μεν**, **δέδι-τε**, **δεδί-ασι**. Ὑπερσ. **ἐδέδι-σαν**. Ἀπαρφ. **δεδι-έναι**. Μτχ. **δεδι-ώς** (δεδιότος), **δεδι-υῖα** (δεδυίας), **δεδι-ός** (δεδιότος).

β') Ὀριστ. **τέθνα-μεν**, **τέθνα-τε**, **τεθνᾶσι**. Ὑπερσ. **ἐτέθνα-σαν**. Ἀπαρφ. **τεθνά-ναι**. Μτχ. **τεθνε-ώς** (γεν. τεθνεῶτος), **τεθνε-ῶσα** (γεν. τεθνεώσης), **τεθνεῶς** ἢ **τεθνεός** (γεν. τεθνεῶτος)· πρβλ. § 250.

5. **Ἔοικα** = ὁμοιάζω. Παρκαίμενος μὲ σημασίαν ἐνεστώτος (ῥ. θ. **Φεικ-**, ἐξ οὗ **οἰκ-**, **εοικ-**, βλ. § 188, 5, Σημ. 1).

Ὀριστ. **εοικ-α**, **εοικ-ας**, **εοικ-ε**, **εοικ-αμεν** κτλ. Ὑπερσ. **ἐόικ-ειν**, **ἐόικ-εις**, **ἐόικ-ει** κτλ. (βλ. § 32, 4). Ἀπαρφ. **εἰκ-έναι**. Μετοχὴ **εἰκ-ώς** (εἰκότος), **εἰκ-υῖα** (εἰκυίας), **εἰκ-ός** (εἰκότος).

6. **Κεῖμαι** = κοίτομαι, εἶμαι βαλμένος (βλ. § 249).

Ὀριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
Ἑνεστώς	Παρατατικός		
κεῖ-μαι κεῖ-σαι κεῖ-ται κεῖ-μεθα κτλ.	ἐ-κεῖ-μην ἐ-κεῖ-σο ἐ-κεῖ-το ἐ-κεῖ-μεθα κτλ.	— κεῖ-σο κεῖ-σθω — κεῖ-σθε κτλ.	κεῖ-σθαι κεῖ-μενος κει-μένη κεῖ-μενον

Μέλλων *κεῖ-σομαι, κεί-ση, κεί-σεται* κτλ.

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα, ἐξαίρεσει τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὁ τόνος ἀναβιβάζεται : *κατάκειμαι, κατάκεισο, ἀλλὰ κατακείσθαι*.

7. **Κάθ-ημαι** (ῥ. θ. καθ-ησ-, καθ-η-).

Ὀριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
Ἑνεστώς	Παρατατικός		
κάθ-η-μαι κάθ-η-σαι κάθ-η-ται κάθ-η-μεθα κτλ.	ἐ-κάθ-η-μην ἐ-κάθ-η-σο ἐ-κάθ-η-το ἐ-κάθ-η-μεθα κτλ.	— κάθ-η-σο κάθ-η-σθω — κάθ-η-σθε κτλ.	κάθ-η-σθαι κάθ-η-μενος κάθ-η-μένη κάθ-η-μενον

Μέλλων (συνηρημένος) *καθ-εδοῦμαι* (ἐκ τοῦ ῥ. καθ-έζομαι).

8. **Χρῆ** = ὑπάρχει χρεία, χρειάζεται.

Ὀριστ. Ἑνεστ. *χρή.* Παρατ. *χρῆν ἢ ἐχρῆν.* Ὑποτ. *χρή.* Εὐκτ. *χρεῖη.* Ἀπρφ. *χρήναι.* Μτχ. (τὸ) *χρεὼν* (βλ. § 104, 6, α').

Σημείωσις. Τὸ *χρή* εἶναι ἀρχῆθεν ὄνομα οὐσιαστικόν (= χρεία, ἀνάγκη), οἱ δὲ ἀνωτέρω τύποι προήλθον ἐκ *συνεκταρᾶ τῶν λέξεων χρή ἦν — χρῆ ἢ — χρῆ εἶη — χρῆ εἶναι — χρῆ ὄν* (βλ. § 154, Σημ. 2 καὶ § 32, 4).

16') Ἀνώμαλα ῥήματα κατὰ τὸν σχηματισμὸν
ἢ τὴν σημασίαν τῶν χρόνων

§ 254. Α') Πλείστων ῥημάτων τὸ ῥηματικὸν θέμα μεταβάλλεται ποικιλοτρόπως κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων χρόνων αὐτῶν. Οὕτω μερικῶν ῥημάτων

1) τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ ἐν εὖ πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ ἢ μερικῶν ἢ πάντων τῶν ἄλλων χρόνων, π. χ.

α') ῥ. θ. δοκ-, ἐξ οὗ **δοκε-**. (Δοκ-έ-ω) δοκῶ (= φαίνομαι), παρατ. (ἐδόκ-ε-ον) ἐδόκουν, μέλλ. δόξω, ἀόρ. ἔδοξα, παθ. πρκμ. δέδοκ-ται, ὑπερσ. ἐδέ-δοκ-το·

β') ῥ. θ. νεμ-, ἐξ οὗ **νεμε-**. Νέμ-ω (= μοιράζω, βόσκω), παρατ. ἐνεμ-ον, μέλλ. νεμ-ῶ (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σω), ἀόρ. ἔνειμα, παρακ. νενέμη-κα — νέμ-ομαι, παρατ. ἐνεμ-όμην, μέσ. μέλλ. νεμοῦμαι (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σομαι), μέσ. ἀόρ. ἐνειμάμην, παθ. ἀόρ. ἐνε-μή-θην πρκμ. νενέμη-μαι (βλ. § 235)·

γ') ῥ. θ. βουλ-, ἐξ οὗ **βουλε-**. Βούλομαι (= θέλω), παρατ. ἐβουλόμην, μέσ. μέλλ. βουλ-ή-σομαι, παθ. ἀόρ. ἐβουλή-θην, παρακμ. βεβούλη-μαι (βλ. § 188, 1)·

2) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ τὸ πρόσφυμα **σκ** ἢ **ισκ** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, πολλάκις δὲ συγχρόνως καὶ μὲ ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμὸν (§ 239, 1), π. χ.

α') ῥ. θ. γνω-, ἐξ οὗ **γι-γνώσκ-**. Γινώσκ-ω (= γινώριζω, φρονῶ), παρατ. ἐγίνωσκ-ον, μέσ. μέλλ. γνώ-σομαι, ἀόρ. β' ἔγνω-ν (§ 252), πρκμ. ἔγνω-κα, ὑπερσ. ἐγνώ-κειν — γιγνώσκ-ομαι, παρατ. ἐγιγνώσκ-όμην, παθ. μέλλ. γνω-σ-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐγνώ-σ-θην, πρκμ. ἔγνω-σ-μαι, ὑπερσ. ἐγνώ-σ-μην·

β') ῥ. θ. εὖρ-, ἐξ οὗ **εὖρ-ισκ, εὖρε-**. Εὐρίσκ-ω, παρατ. ἠΐρισκ-ον, μέλλ. εὖρ-ή-σω, ἀόρ. β' ἠΐρ-η-κα — εὐρίσκομαι, παρατ. ἠΐρισκ-όμην, μέσ. μέλλ. εὖρ-ή-σομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἠΐρ-όμην, παθ. μέλλ. εὖρ-ε-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἠΐρ-ε-θην, πρκμ. ἠΐρ-η-μαι, ὑπερσ. ἠΐρ-ή-μην·

γ') ῥ. θ. μνη-, ἐξ οὗ (**μι-μνη-ισκ**) **μιμνησκ-**. Ἀνα-μιμνήσκ-ω (= ἐνθυμίζω), παρατ. ἀν-εμίμνησκ-ον, μέλλ. ἀνα-μνή-σω, ἀόρ. ἀν-έμνη-σα — ἀνα-μιμνήσκ-ομαι, παρατ. ἀν-ε-μιμνησκ-όμην, παθ. μέλλ. (ἀνα)-μνη-σ-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἀν-εμνή-σ-θην, πρκμ. μέμνη-μαι, ὑπερσ. ἐμε-μνή-μην, τετελ. μέλλ. με-μνή-σομαι.

3) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ

α') μὲ τὸ πρόσφυμα **ν** : ῥ. θ. καμ-, ἐκ τούτου δὲ **καμν-**. Κάμν-ω

(= κοπιᾶζω, κουράζομαι), παρ. ἔκαμν-ον, μέσ. μέλλ. καμοῦμαι (§ 217, 1), ἄοριστος β' ἔκαμ-ον, πρκμ. κέ-κμη-κα.

β') μετὰ τὸ πρόσφυμα **αν** (πολλάκις συγχρόνως καὶ μετὰ ἐν **ν** πρὸ τοῦ χαρακτηῖρος αὐτοῦ) : ρ. θ. βλαστ-, ἐκ τούτου δὲ **βλαστ-αν-**. Βλαστάν-ω, παρ. ἐβλάσταν-ον, ἄορ. β' ἐβλαστ-ον, ὑπερσ. ἐβλαστ-ή-κειν ρ. θ. μαθ-, ἐκ τούτου δὲ **μα-ν-θ-αν-**. Μανθάν-ω, παρ. ἐμάνθαν-ον, μέσ. μέλλ. (μετ' ἐνεργ. σημασίαν) μαθ-ή-σομαι, ἄορ. β' ἔμαθ-ον, πρκμ. με-μάθ-η-κα, ὑπερσ. ἐμε-μαθ-ή-κειν — μανθάν-ομαι.

γ') μετὰ τὸ πρόσφυμα **νε** : ρ. θ. ἰκ-, ἐκ τούτου δὲ **ἰκ-νε-**. (Ἀφ-ικ-νέ-ομαι) ἀφικνοῦμαι (= φθάνω), παρ. (ἀφ-ικ-νε-όμην) ἀφικνούμην, μέσ. μέλλ. ἀφ-ιῶμαι, μέσ. ἄορ. β' ἀφ-ικ-όμην, πρκμ. ἀφ-ιγ-μαι, ὑπερσ. ἀφ-ιγ-μην.

δ') μετὰ τὸ πρόσφυμα **νι** ἢ **νυ** (μετὰ μεταθέσιν τοῦ **ι** ἢ τοῦ **υ** τούτου πρὸ τοῦ χαρακτηῖρος τοῦ θέματος πρβλ. § 35) : ρ. θ. βη-, βα-, ἐκ τούτου δὲ **βα-νι** καὶ ἐκ τούτου **βαιν-**. Βαίν-ω (= βαδίζω), παρ. ἔβαι-νον, μέσ. μέλλ. (μετ' ἐνεργ. σημασίαν) βή-σομαι, ἄορ. β' ἔβη-ν (§ 252), πρκμ. βέ-βη-κα, ὑπερσ. ἔβε-βήκ-ειν — βαίνομαι, παθ. ἄορ. (παρ) ε-βά-θην, πρκμ. βέ-βα-μαι ρ. θ. ἐλα-, ἐκ τούτου δὲ **ἐλα-νυ-** καὶ ἐκ τούτου **ἐλαυν-**. Ἐλαύν-ω, παρ. ἤλαυν-ον, μέλλ. (συνηρημένος) ἐλῶ (ἐλᾶς ἐλᾶ κτλ., ἐκ τοῦ ἐλά-σω), ἄορ. ἤλα-σα, πρκμ. ἐλί-λα-κα — ἐλαύν-ομαι, πρκμ. ἐλίλα-μαι, ὑπερσ. ἐηλά-μην (βλ. § 190).

4) Οἱ χρόνοι δὲν σχηματίζονται πάντες ἀπὸ ἐν θέμα, ἀλλ' ἀπὸ διάφορα θέματα συγγενῇ κατὰ τὴν σημασίαν π.χ. ἀγορεύ-ω, παρ. ἡγόρευ-ον, μέλλ. ἀγορεύ-σω καὶ (ἀπ-, συν-, προσ-) ἐρῶ, ἄορ. ἡγόρευ-σα καὶ (ἀν-, ἀπ-, κατ-, προσ-) εἶπον, πρκμ. (ἀν-, συν-, ἀπ-) εἶρηκα, ὑπερσ. εἰρήκειν — ἀγορεύ-ομαι, παρ. ἡγόρευ-όμην, παθ. μέλλ. (ἀνα-, προσ-) ὀηθήσμαι, παθ. ἄορ. (ἀν-, ἀπ-) ἐροήθην (θ. ἀγορευ-, ἐρε-, ῥε-, εἶπ-).

§ 255. Β') Πολλῶν ῥημάτων μερικοὶ χρόνοι δὲν ἔχουν σημασίαν σύμφωνον μετὰ τὴν κατάληξιν αὐτῶν. Οὕτω μερικὰ ῥήματα ἔχουν

1) ἐνεργητικὸν ἄοριστον ἢ παρακείμενον μετὰ σημασίαν μέσου ἢ παθητικοῦ ἄορίστου ἢ παρακειμένου.

ἴστημι — ἔστην (= ἐστάθην, ἐσταμάτησα), ἔστηκα (= στέκομαι)
φύω — ἔφην (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἴμαι ἐκ φύσεως).

2) μέσον μέλλοντα με σημασίαν ἐνεργ. ἢ παθ. μέλλοντος : ἄδω — ἄσσομαι (= θά τραγουδήσω), ἀδικῶ — ἀδικήσομαι (= θά ἀδικηθῶ ὑπ' ἄλλου).

3) παθητικὸν μέλλοντα ἢ ἀόριστον με σημασίαν μέσου μέλλοντος ἢ ἀορίστου : ἀπαλλάττω — ἀπαλλαγῆσομαι (= θά ἀπαλλάξω τὸν ἑαυτὸν μου), ἀπηλλάγην (= ἀπῆλλαξα τὸν ἑαυτὸν μου), ἀνιῶ — ἡνιόθην (= ἐλύπησα τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημείωσις. Ὅπως βλέπομεν εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα (§ 253 κ.ε.), πολλὰ ῥήματα ἔχουν πολλὰς συγχρόνως ἀνωμαλίας.

ΙΥ') Ἀποθετικά ῥήματα *

§ 256. Ἀποθετικὰ ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν μόνον τὴν μέσσην φωνήν (§ 173) : δέχομαι, ἔρχομαι, μάχομαι (δέχω, ἔρχω κτλ. δὲν ὑπάρχουν).

Τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων

1) ἄλλα ἔχουν μόνον μέσον ἀόριστον (α' ἢ β') με ἐνεργητικὴν σημασίαν : ἀσπάζομαι — ἡσπασάμην (= ἐχαιρέτισα), αἰσθάνομαι — ἡσθόμην (= ἐκατάλαβα)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μέσα·

2) ἄλλα ἔχουν μόνον παθητικὸν ἀόριστον με ἐνεργητικὴν σημασίαν : βούλομαι — ἐβουλήθην (= ἠθέλησα), ἐπιμέλομαι — ἐπεμελήθην (= ἐφρόντισα)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ παθητικά·

3) ἄλλα ἔχουν καὶ μέσον καὶ παθητικὸν ἀόριστον, τὸν μὲν μέσον με σημασίαν ἐνεργητικοῦ ἀορίστου, τὸν δὲ παθητικὸν με σημασίαν παθητικοῦ : αἰτιῶμαι, ἡτiasάμην (= κατηγόρησα), ἡτιάθην (= κατηγόρηθην) — ἰῶμαι, ἰασάμην (= ἐθεράπευσα), ἰάθην (= ἐθεραπεύθην)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μεικτά.

* Ἐκλήθησαν ἀποθετικὰ ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν τὰ ῥήματα ταῦτα, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίζετο ὑπ' αὐτῶν, ὅτι ταῦτα εἶχον ἀρχῇθεν καὶ τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, ἔπειτα δὲ (ἀπέθεντο, ἦτοι) ἀπέβαλον αὐτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΑΚΑΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Ἐπιρρήματα

§ 257. Ἐπιρρήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν συνήθως τὰ ῥήματα, δηλοῦσαι **τόπον, χρόνον, τρόπον, ποσὸν** κτλ.

1) **Τοπικὰ** ἐπιρρήματα : ἐνθάδε (= ἐδῶ), ἐνταῦθα, ἐκεῖ, ἄνω, κάτω κτλ.

2) **Χρονικὰ** ἐπιρρήματα : νῦν (= τῶρα), σήμερον, χθές, αὖριον, τότε κτλ.

3) **Τροπικὰ** ἐπιρρήματα : ὧδε, οὕτω (= ἔτσι), εὖ, καλῶς, κακῶς κτλ.

4) **Ποσοτικὰ** ἐπιρρήματα : ἄγαν, λίαν (= πολὺ), ἅπαξ, δις κτλ.

5) **Βεβαιωτικὰ ἢ ἀρνητικὰ** ἐπιρρήματα : ναί, μάλιστα, δή, ὅγῃ — οὐ, μὴ — ἄρα, μῶν (= μήπως) κτλ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις καὶ τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων : δημοσίᾳ, ἰδίᾳ, προῖκα (= δωρεάν) — ἄγε, ἴθι, φέρε (= ἔλα) κτλ.

2. Προθέσεις

§ 258. Προθέσεις λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῇθεν ἐπιρρήματα καὶ αὗται), αἱ ὁποῖαι συνήθως τίθενται πρὸ τῶν κλιτῶν λέξεων πρὸς δήλωσιν διαφόρων ἐπιρρηματικῶν σχέσεων, ἅλλαι μὲν καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, ἅλλαι δὲ μόνον ἐν συντάξει : **παρὰ τὴν θάλασσαν, παραθαλάσσιος, παραπλέω — μέχρι τοῦ θέρους.**

§ 259. 1) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, λέγονται **κύριαι** καὶ εἶναι 18, ἕξ μονοσύλλαβοι καὶ δώδεκα δισύλλαβοι : εἰς, ἐν, ἐξ, ἡ ἐκ, πρό, πρὸς, σὺν — ἀνά, διά, κατά, μετά, παρὰ, ἀντί, ἀμφί, ἐπί, περί, ἀπό, ὑπό, ὑπέρ (βλ. § 30, Σημ., § 33, 6 καὶ § 37, 6).

2) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, λέγονται **καταχρηστικαὶ** καὶ εἶναι 9 : α') ἄχρι, μέχρι, ἄνευ, χωρὶς, πλήν, ἔνεκα ἢ ἔνεκεν, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ γενικῆς, καὶ β') ὥς, νή, μά, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς.

3. Σύνδεσμοι

§ 260. Σύνδεσμοι λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῆθεν αἱ πλεῖστα ἐπιρρήματα καὶ αὐταί), αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται, ἵνα συνδέουν λέξεις ἢ προτάσεις πρὸς ἀλλήλας: Πλάτων **τε καὶ** Ἀριστοτέλης. Χαίρω **ὅτι** εὐδοκιμεῖς.

Οἱ σύνδεσμοι εἶναι

- 1) **συμπλεκτικοί**: τέ, καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ.
- 2) **διαζευκτικοί**: ἢ, ἢτοι — ἢ, εἴτε — εἴτε, ἐάντε — ἐάντε, ἄντε — ἄντε, ἦντε — ἦντε.
- 3) **ἀντιθετικοί**: μέν, δέ, μέντοι, ἀλλά, μὴν, ἀλλὰ μὴν, εἰ καί, καίτοι, καίπερ, καὶ μὴν.
- 4) **αἰτιολογικοί**: γάρ, ὅτι, ὥς, διότι, ἐπεί, ἐπειδή.
- 5) **τελικοί**: ἵνα, ὅπως, ὥς.
- 6) **συμπερασματικοί**: ἄρα, δή, οὖν, τοίνυν, ὥς, οὕκουν, οὐκοῦν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, ὥστε.
- 7) **χρονικοί**: ὥς, ὅτε, ὁπότε, ἐπεί, ἐπειδή, ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, ἥνικα, πρίν.
- 8) **εἰδικοί**: ὅτι, ὥς.
- 9) **ὑποθετικοί**: εἰ, ἐάν, ἄν, ἤν.

4. Ἐπιφωνήματα

§ 261. Ἐπιφωνήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ψυχικόν τι πάθημα, ὥς ἔκρηξιν χαρῆς, λύπης, θαυμασμοῦ, ἀγανακτήσεως κτλ.

Τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι

- 1) **γελαστικά**: ᾄ-ᾄ-ᾄ.
- 2) **θαυμαστικά**: ᾄ, ὦ, βαβαί, παπαῖ!
- 3) **θειαςτικά** (ἤτοι δηλοῦντα ἐνθουσιασμόν): εὐοῖ.
- 4) **σχετλιαστικά** (ἤτοι δηλοῦντα σφοδρὰν λύπην ἢ ἀναγάνκτησιν): παπαῖ, οὐαῖ, οἶμοι, φεῦ, ἰώ, ἰού!
- 5) **κλητικόν**: ὦ (βλ. § 42, Σημ.).

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

§ 262. Αἱ πλεῖσται λέξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις διὰ παραγωγῆς ἢ διὰ συνθέσεως. Πρβλ. γράφ-ω, γραφ-εύς, γραφ-ή, γραμ-μή, γράμ-μα, γραμματ-εύς, γραμματεύ-ω — (βιβλίον, πωλῶ) βιβλιοπώλης — (πρῶτος ἀγωνιστής) πρωταγωνιστής.

1) Λέξεις, ἡ ὅποια δὲν προέρχεται ἀπὸ ἄλλην λέξιν, ἀλλὰ σχηματίζεται (ἀπὸ κάποιαν ῥίζαν, ἥτοι) ἀπὸ ἓν ἀρχικὸν θέμα μὲ τὴν προσθήκην ἀμέσως εἰς αὐτὸ καταλήξεως μόνον, λέγεται **πρωτότυπος** ἢ **ἀπλῇ** λέξις : (θ. γραφ-) γράφ-ω, (πολί-) πόλι-ς.

2) Λέξεις, ἡ ὅποια προέρχεται ἀπὸ μίαν ἄλλην λέξιν μὲ τὴν προσθήκην εἰς τὸ θέμα αὐτῆς ἑνὸς παραγωγικοῦ προσφύματος, λέγεται **παράγωγος** : (φύσι-ς) φυσι-κό-ς, (ἰά-ομαι, ἰῶμαι) ἰα-τρο-ς.

3) Λέξεις, ἡ ὅποια προέρχεται ἀπὸ δύο ἄλλας λέξεις πρωτοτύπους ἢ παραγώγους μὲ τὴν ἔνωσιν τῶν θεμάτων αὐτῶν, λέγεται **σύνθετος** : (ναῦ-ς, πῆγ-νυμι) ναυ-πηγ-ός, (λόγο-ς, γράφ-ω) λογο-γράφ-ος.

Σημείωσις. Μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις εἰς μίαν σειράν συγγενῶν πρὸς αὐτὴν ἐτυμολογικῶς λέξεων δύναται νὰ εἶναι παράγωγος ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην καὶ πρωτότυπος ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην. Πρβλ. πόλι-ς, (ἐκ ταύτης) πολί-της, (ἐκ ταύτης) πολιτ-ικός καὶ πολ-τ-εύω, (ἐκ ταύτης) πολίτευ-μα.

§ 263. Κατὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν σύνθεσιν κανονικῶς λαμβάνονται θέματα λέξεων καὶ οὐχὶ ἀκέραιαι λέξεις Πρβλ. (πόλι-ς) πολί-της, (λόγο-ς, γράφ-ω) λογο-γράφ-ος.

* Ἔτυμος = ἀληθής, βέβαιος, πραγματικός. Ἐτυμολογία δὲ λέγεται ἡ ἀνάλυσις λέξεως εἰς τὰ συστατικά της μέρη καὶ ἡ εὑρεσις τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ἀληθοῦς σημασίας αὐτῆς.

Γενική προεισαγωγική παρατήρησης

§ 264. 1) Κατὰ τὴν παραγωγὴν τὰ θέματα τῶν πρωτοτύπων λέξεων σπανίως μένουν ἀκέραια καὶ ἀμετάβλητα, συνήθως δὲ ἀποβάλλουν ἓνα ἢ περισσοτέρους ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων αὐτῶν, ὑφίστανται ποιοτικὴν μεταβολὴν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος ἢ ἄλλας μεταβολὰς (§ 32 κ. ἐ.). Πρβλ. ὥρα (θ. ὠρα-), ὠραῖος (ἐκ τοῦ ὠρά-ιος), ἀλλὰ ὠρ-ιμος — τέλος (θ. τελεσ-, πρβλ. τελεσ-φόρος), τέλειος (ἐκ τοῦ τέλεσ-ιος, τέλε-ιος), ἀλλὰ τελ-ικὸς — φρῆν (θ. φρην-, φρεν-), φρον-έω.

2) Αἱ πλεῖσται παραγωγικαὶ καταλήξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας καταλήξεις διὰ τῆς ἐνώσεως μετὰ τινος ἢ μετὰ τινων ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν στοιχείων δύο ὁμοειδῶν καταλήξεων. Πρβλ. βασιλεῦ-ς — βασιλεῦ-ω, ἰδιώτ-ης — ἰδιωτ-εύω, πῖναξ (πῖνακ-ος) — πινακ-ῖς (πινακ-ῖδ-ος) πινακ-ῖδ-ιον.

1. Παράγωγα ῥήματα

α') Ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων)

§ 265. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ὀνομάτων ἔχουν ποικίλας σημασίας, συνήθως δὲ σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἢ γίνεται ἢ ἔχει ἢ παρέχει ἢ ποιεῖ ὅ,τι δηλοῦ τὸ πρωτότυπον.

1) Ἀρχικὴ παραγωγικὴ καταλήξις εἶναι -ιω: τιμή (θ. τιμα-, τιμά-ιω), τιμάω-ω· ἀνία (ἀνια-, ἀνιά-ιω), ἀνιάω-ω· ὀφθαλμία (ὀφθαλμιά-ιω), ὀφθαλμιάω-ω· πόνος (θ. πονε-, πονέ-ιω), πονέω-ω· δοῦλος (θ. δουλο-, δουλό-ιω), δουλόω-ω· βασιλεὺς (βασιλεύ-ιω), βασιλεύ-ω· φύλαξ (φυλάκ-ιω) φυλάσσω· παῖς (παῖδ-ιω), παίζω· ἐλπὶς (ἐλπιδ-ιω), ἐλπίζω· μέλας (μελάν-ιω), μελαίνω· καθαρὸς (καθάρ-ιω), καθαίρω (βλ. § 33 κ. ἐ.).

2) Ἀπὸ παραδείγματα ὡς τὰ προηγούμενα προῆλθον αἱ παραγωγικαὶ καταλήξεις -άω, -ιάω, -έω, -όω, -εύω, -ζω, -άζω, -ίζω, -νω, -αίνω, -ύνω, -αίρω κτλ. (βλ. § 264, 2) : σφρῖγος — σφριγ-άω-ω (= ἔχω σφρῖγος), ἐρυθρὸς — ἐρυθρ-ιάω-ω (= γίνομαι ἐρυθρός), εὐδαίμων — εὐδαιμον-έω-ω (= εἶμαι εὐδαίμων), πλήρης — πληρ-όω-ω (= ποιῶ πλήρες), δοῦλος — δουλ-εύω (= εἶμαι δούλος), δόξα — δοξά-ζω (= παρέχω δόξαν), ἥσυχος — ἥσυχ-άζω, φενάκη — φενακ-ίζω,

ὑστερος — ὑστερ-ίζω, ἡδὺς — ἡδύ-νω, ὑγιής — ὑγι-αίνω, χαλεπός — χα-
λεπ-αίνω, λαμπρός — λαμπρ-ύνω, μέγας — μεγαλ-ύνω, μῆκος — μηκ-ύνω,
μέγας — μεγ-αίρω κτλ.

Σημείωσις 1. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα κύρια ἢ ἐθνικά ἢ ἀπὸ
ὀνόματα ζῶων μετὰ τὴν κατάληξιν -άζω ἢ συνηθέστερον -ίζω, σημαίνουν συνήθως
ὅτι τὸ ὑποκείμενον μιμεῖται ἢ ἀκολουθεῖ τὰ φρονήματα ἐκεῖνου, τὸ ὅποιον δηλοῖ
τὸ πρωτότυπον: Βοιωτός — βοιωτ-ιάζω (= μιμοῦμαι τὰ ἥθη ἢ τὴν γλῶσσαν
τῶν Βοιωτῶν), Φίλιππος — φιλιππ-ίζω (= ἀκολουθεῖ τὰ πολιτικά φρονήματα
τοῦ Φιλίππου), πύθκος — πύθηκ-ίζω (πρβλ. παπαγάλος — παπαγαλ-ίζω =
μιμῶ σὰν παπαγάλος).

Σημείωσις 2. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα μετὰ τὴν κατάληξιν -άω
ἢ -ιάω σημαίνουν συνήθως ἔφεσιν, ἥτοι σφοδρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον
δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ πάθησιν: θάνατος — θανατ-άω (= ἐπιθυμῶ σφοδρῶς
τὸν θάνατον), στρατηγός — στρατηγ-ιάω, λίθος — λιθι-άω (= πάσχω ἀπὸ λιθια-
σιν), σπλήν — σπλην-ιάω.

β') Ἐκ ῥημάτων

§ 266. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων ῥημάτων εἶναι

1) ἐναρκτικά, ἥτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἀρχίζει νὰ
κάμνη ἢ νὰ πάσχη ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· κατάληξις
αὐτῶν εἶναι -σκω: γηράω-ω — γηρά-σκω, ἡβάω-ω — ἡβά-σκω (=
ἀρχίζω νὰ γίνωμαι ἔφηβος).

2) θαμιστικά, ἥτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐκτελεῖ
(θαμά, ἥτοι) συχνὰ καὶ εἰς μέγαν βαθμὸν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ
τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -άζω, -ίζω, -ύζω:
στένω — στεν-άζω, αἰτῶ — αἰτ-ίζω (= αἰτῶ συχνὰ καὶ πολὺ), ἐρπ-ύζω.

3) ἐφετικά, ἥτοι σημαίνουν ἔφεσιν, δηλαδή σφοδρὰν ἐπιθυμίαν
πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι
-ιάω ἢ -εῖω καὶ προσαρτᾶται εἰς τὸ χρονικὸν θέμα τοῦ μέλλοντος
τοῦ πρωτοτύπου: κλαίω — (κλαύσ-ομαι) κλανσ-ιάω-ω, τυραννῶ
(τυραννήσ-ω) τυραννησ-εῖω (ἐπιθυμῶ νὰ τυραννήσω, ἥτοι νὰ γίνω
τύραννος). Πρβλ. § 265, 2, Σημ. 2.

γ') Ἐξ ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων

§ 267. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιρρημάτων ἢ ἐπιφωνημά-
των σημαίνουν συνήθως, ὅτι τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἢ ποιεῖ ἐκεῖνο,

τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-ζω (-άζω, -ίζω, -ύζω)**· *δίχα* — *διχά-ζω*, *ἀλαλά* — *ἀλαλά-ζω*, *ἐγγυῶς* — *ἐγγ-ίζω*, *ἐλελεῦ* — *ἐλελ-ίζω*, *γρυῦ* — *γρυ-ζω* (πρβλ. νῦν : *γαῦ*, *γαῦ* — *γαυγίζω*, *τσάκ* — *τσακίζω*).

2. Παράγωγα οὐσιαστικά

α') Ἐκ ῥημάτων

§ 268. Τὰ οὐσιαστικά τὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων σημαίνουν

1) τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-εὺς, -ός, -της, -τήρ, -τωρ**· (θηλυκὰ τῶν εἰς **-της, -τήρ, -τωρ** σχηματίζονται μὲ τὰς καταλήξεις **-τις, -τειρα, -τρια, -τρίς**) : *γράφω* — *γραφ-εὺς*, *νέμω* — *νομ-εὺς*, *πέμπω* — *πομπ-ός*, *τρέφω* — *τροφ-ός*, *ποιέω* — *ποιη-τής* (*ποιή-τρια*), *πρόφημι* — *προφήτης* (*προφῆ-τις*), *αἰδέω* — *αἰλη-τής* (*αἰλη-τρίς*), *καλέω* — *κλη-τήρ*, *σώζω* — *σω-τήρ* (*σώ-τειρα*), *συλλαμβάνω* — *συλ-λήπ-τωρ* (*συλ-λήπ-τρια*).

Σημείωσις. Παράγωγα ἐκ ῥημάτων οὐσιαστικά εἰς **-τήρ**, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον, ὀλίγα εἶναι εὐχρηστα εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ὡς *κλητήρ*, *μνηστήρ*, *σωτήρ*. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ εἰς τοὺς εἰρημένους συγγραφεῖς τὰ τοιαῦτα παράγωγα εἰς **-τήρ** δηλοῦν τὸ ὄργανον : *ζώνωνμι* — *ζωσ-τήρ*, *καίω* — *καυ-τήρ*, *νίπτω* (*ἤ νίζω*) — *νιπ-τήρ* κτλ.

2) τὴν ἐνέργειαν· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-α, -η, -ος** (γεν. -ου), **-ία** (*-εἰα*), **-μός, -σις, -σία** : *φθείρω* (*φθερ-*) — *φθορ-ά*, *τρέπω* — *τροπ-ή*, *ἀμείβω* — *ἀμοιβ-ή*, *λέγω* — *λόγ-ος*, *μαίνομαι* (*θ. μαν-*) — *μαν-ία*, *βασιλεύω* — *βασιλεία*, *κολακεύω* — *κολακεία*, *ὀδύρομαι* — *ὀδυρ-μός*, *λύω* — *λύ-σις*, *πράττω* — (*πρᾶγ-σις*) *πρᾶξις*, *θύω* — *θυ-σία*.

3) τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνέργειας· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-μα, -μή, -ος** (γεν. -ους) : *ποιέω* — *ποίη-μα*, *γράφω* — *γράμ-μα*, *γραμ-μή*, *γιννώσκω* — *γνώ-μη*, *ψεύδομαι* — *ψεῦδ-ος*.

4) τὸ ὄργανον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-τρον, -θρον** : *ἀρόω*, *-ῶ* — *ἄρο-τρον*, *πλήττω* (*θ. πληγ-*) — *πληκ-τρον*, *κλείω* — *κλει-θρον*.

5) τὸν τόπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-τήριον, -τρον, -θρον** : *βουλεύομαι* — *βουλευ-τήριον*, *δικάζω* (*θ. δικαδ-*) — *δικασ-τήριον*, *θεάομαι*, *-ῶμαι* — *θέατρον*, *βαίνω* (*θ. βα-*) — *βά-θρον*.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ ὄργανον σημαίνουν καὶ μερικά ἐκ τῶν εἰς -εὖς : σφάττω — σφαγ-εὖς (= τὸ ξίφος), τέμνω — τομ-εὖς (= σκυτοτομικὸν ὄργανον, τὸ κοπίδι).

Μερικὰ δὲ ἐκ τῶν εἰς -τρον, ἰδίᾳ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σημαίνουν τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὴν σχετικὴν ἐνέργειαν : λύω — τὰ λύ-τρα, διδάσκω — τὰ δίδακ-τρα, τρέφω (θ. θρεφ.) — τὰ θρέπ-τρα (= ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὴν τροφὴν).

β') 'Εξ ἐπιθέτων

§ 269. Τὰ οὐσιαστικὰ ἐν γένει τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων εἶναι ἀφρημένα (βλ. § 43, 2). Συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -ιά, -ιά, (-ειᾶ, -οιᾶ), -ος (γεν. -ους), -σύνη, -οσύνη, -της (γεν. -τητος) ἢ -τῆς (γεν. -τῆτος) : σοφός — σοφ-ία, κακός — κακ-ία, ἀληθής (θ. ἀλθες-, ἀλθήθεσ-ια, ἀλήθε-ια) — ἀλήθεια, εὔνους (εὔνο-ια) — εὔνοια, εὐδὸς — εὐδ-ος, δίκαιος — δικαιο-σύνη, σώφρων — σωφρ-οσύνη, κέρδος — κερδ-οσύνη, ἱερὸς — ἱερω-σύνη, ταχύς — ταχύ-της (ταχύ-τη-τος) ἢ ταχυ-τῆς (ταχυ-τῆτος).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικὰ τῶν ἐπιθέτων βοηθὸς καὶ ἐνεργὸς εἶναι βοήθεια, ἐνέργεια (ὅπως ἀλήθεια). Ἀντιθέτως δὲ τοῦ ἐπιθέτου ἀμαθὴς παράγωγον οὐσιαστικὸν εἶναι ἀμαθία (ὅπως σοφία). Τῶν δὲ ἐπιθέτων ἀγαθός, καλός, ῥάδιος οὐσιαστικὰ εἶναι ἡ ἀρετή, ἡ καλλονὴ ἢ τὸ κάλλος, ἡ ῥαστώνη (πρβλ. ὑπερθ. ῥῆστος, § 141).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Μερικῶν ἐπιθέτων τὸ ἀφρημένον οὐσιαστικὸν γίνεται ἀπὸ τὸ θηλυκὸν αὐτῶν, ὅπως εἶναι ἡ μὲ ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου : αἷτιος (αἰτία) ἢ αἰτία, ἄξιος (ἀξία) — ἡ ἀξία, ἀνδρείος (ἀνδρεία) — ἡ ἀνδρεία, ἐχθρὸς (ἐχθρᾶ) — ἡ ἐχθρα. Πρβλ. νῦν : θερμός, θερμὴ — ἡ θερμη, ζεστός, ζεστή — ἡ ζέστη. Παρομοίως δὲ παράγονται οὐσιαστικὰ ἐν γένει καὶ ἀπὸ μετοχᾶς διὰ καταβιβασμοῦ τοῦ τόνου : (ἀκούμαι) ἀκούμενος — Ἀκουμένος, (ἐδεξάμην, δεξάμενος) δεξαμένη — δεξαμένη.

γ') 'Εξ οὐσιαστικῶν

§ 270. Τὰ οὐσιαστικὰ τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν εἶναι

1) παρώνυμα, ἥτοι ὀνόματα παράγωγα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀπλῶς τὸν ἔχοντα σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ τὸν ἀνήκοντα εἰς αὐτό : συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -εὖς (θηλ. -εια), -της (θηλ. -τις), -έτης, -ίτης, -ώτης, -ιώτης : ἵππος — ἵππ-εὖς, ἱερὸν — ἱερ-εὖς (ἱέρ-εια), δημός — δημό-της, πόλις — πολί-της (πολίτις), φυλὴ — φυλ-έτης, ὄπλον — ὄπλ-ίτης, θίασος — θιασ-ώτης, στρατιά — στρατιώτης (πρβλ. § 268, 1)·

2) **υποκοριστικά**, ἤτοι παριστάνουν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον, ὡς **μικρόν**, εἴτε διότι τοῦτο ὄντως εἶναι μικρὸν εἴτε χάριν θωπείας ἢ σκώμματος ἢ καταφρονήσεως· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-άριον, -ιον, -ίδιον, -ίς** (γεν. **-ίδος**), **-σκος, -ίσκος, -ίσκη, -ύδριον, -ύλλιον**· **παῖς — παιδ-άριον, ῥύαξ — ῥυάκ-ιον, θυγάτηρ — θυγάτρ-ιον, πῖναξ — πινάκ-ιον, πινακίς — πινακίδ-ιον, ξίφος — ξιφ-ίδιον, πύλη — πυλ-ίς, νεανίας — νεανί-σκος, οἶκος — οἰκ-ίσκος, παῖς — παιδ-ίσκη, νέφος — νεφ-ύδριον, δένδρον — δενδρ-ύλλιον** (πρβλ. νῦν· **παιδ-άκι, ἀνθρωπ-άκος, πορτ-ούλα** κτλ.)

Σ η μ ε ῖ σ ι ς. Μερικῶν υποκοριστικῶν ἀπεβλήθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἔννοια τῆς μικρότητος· **βιβλίον** (= βίβλος), **θηρίον** (= θήρ).

3) **μεγεθυντικά**, ἤτοι παριστάνουν, ὅτι κάποιος ἔχει μέγα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ίας, -ων**· **μέτωπον — μετωπ-ίας, γαστήρ — γάστρ-ων, χεῖλος — χεῖλ-ων** (πρβλ. νῦν· **κεφάλ-ας, δοντ-ᾶς, κοιλ-αρᾶς** κτλ.)·

4) **τοπικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν τόπον, ὅπου διαμένει ἡ δρᾶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ιον, -εῖον**· **στρατηγός — στρατήγ-ιον** (νῦν **στρατηγ-εῖον**), **ἔμπορος — ἐμπόρ-ιον** (= ἐμπορικὸς λιμὴν), **χαλκεὺς** (**χαλκέως, χαλκέ-ιον**) — **χαλκεῖον, ἱατρός — ἱατρ-εῖον, διδάσκαλος — διδασκαλ-εῖον** (= οἰκία διδασκάλου, σχολεῖον)·

5) **περιεκτικά**, ἤτοι σημαίνουν τόπον, ὃ ὁποῖος περιέχει πολλὰ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ών, -ιά, -ωνιά**· **ἐλαία — ἐλαι-ών, ὄρνις — ὀρνιθ-ών, μύρμηξ — μυρμηκ-ιά, ῥόδον — ῥοδ-ών καὶ ῥοδ-ωνιά**· οὕτω καὶ στρατός — **στρατ-ιά**·

6) **πατρωνυμικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ἢ τὸν ἀπόγονον ἐκεῖνου, τὸν ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον (ὄνομα πατρὸς ἢ μητρὸς ἢ προγόνου τινός)· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-δης, -άδης, -ιάδης, -ίδης (-είδης, -οίδης), -ίων** (**Θηλ. -άς, γεν. -άδος, -ίς, γεν. -ίδος**)· **Βούτης — Βουτά-δης, Βορέας — Βορεά-δης, Ἀσκληπιός — Ἀσκληπι-άδης, Πέλοψ — Πελοπ-ίδης, Ἀτρεὺς — Ἀτρείδης, Ἡρακλῆς — Ἡρακλείδης, Αἰτῶ — Αἰητοίδης, Κρόνος — Κρον-ίων, Θέστιος — Θεστι-άς (Θεστι-άδος), Δαναός — Δανα-ίς (Δανα-ίδος)** (πρβλ. νῦν **κατάληξιν -πουλλος, -πουλλο, π.χ. τὸ ἀρχοντόπουλλο**)·

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Μὲ τὰ πατρωνυμικά ἔχουν σχέσιν καὶ τὰ ὀνόματα τὰ παραγόμενα ἐκ συγγενικῶν ὀνομάτων μὲ τὰς καταλήξεις **-αδούς, -αδῆ, -ιδούς, -ιδῆ**: **ἀνεψμ-αδούς** (= υἱὸς ἀνεψιῶς ἢ ἀνεψιάς, ἥτοι ἐξαδελφου ἢ ἐξαδελφῆς), **ἀνεψμ-ιαδῆ** — **ἀδελφ-ιδούς, ἀδελφ-ιδῆ** (= κόρη ἀδερφοῦ ἢ ἀδερφῆς)·

7) **γονεωνυμικά**, ἥτοι σημαίνουν νεογνὸν ζῶον ἢ μικρὸν κατὰ τὴν ἡλικίαν ζῶον εἰδους τινὸς· καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ιδεύς**: **ἀετός** — **ἀετ-ιδεύς**, **λύκος** — **λυκ-ιδεύς**, **λαγὼς** — **λαγ-ιδεύς**· μερικῶν ὅμως ζώων τὸ νεογνὸν δηλοῦται συνήθως μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα, ὡς **ἀμνός** (= τὸ νεογνὸν τοῦ προβάτου, ἀρνάκι), **δέλφαξ** (= χοίριδιον), **εἰριφός** (= κατσιάκι), **μόσχος** (= μωσχάρι), **νεβρός** (= ἐλαφάκι), **νεοσσός** (= πουλάκι), **πῶλος** (= ἄλογάκι ἢ γαιδουράκι· πρβλ. πουλάρι), **σκύλαξ** (= σκυλάκι), **σκύμνος** (= λεονταράκι)·

8) **ἔθνικά**, ἥτοι σημαίνουν τὸν καταγόμενον ἐκ τινος χώρας ἢ πόλεως ἢ τόπου ἐν γένει, τὸν ὁποῖον δηλοῦ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ιος** (θηλ. **-ία**), **-εὺς** (θηλ. **-ίς**), **-νός, -ηνός, -ῖνος, -της** (θηλ. **-τις**), **-άτης, -ιάτης, -ήτης, -ίτης, -ώτης**: **Κόρινθος** — **Κορινθ-ιος** (**Κορινθ-ία**), **Μέγαρα** — **Μεγαρ-εὺς** (**Μεγαρ-ίς**), **Ἀσία** — **Ἀσια-ρός**, **Λάμψακος** — **Λαμψακ-ηνός**, **Τάρας** — **Ταραντ-ῖνος**, **Τεγέα** — **Τεγεά-της** (**Τεγεᾶ-τις**), **Γῦθειον** — **Γυθε-άτης**, **Κρότων** — **Κροτων-ιάτης**, **Αἴγινα** — **Αἰγινή-της**, **Ἴος** — **Ἰ-ήτης**, **Στάγιρα** — **Σταγυρ-ίτης**, **Σικελία** — **Σικελι-ώτης**, **Λαύρειον** — **Λαυρε-ώτης**. Κατὰ ταῦτα καὶ **ἡπειρος** — **ἡπειρ-ώτης**, **νῆσος** — **νησ-ιώτης**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τῶν παραγωγικῶν καταλήξεως **-ιον, -ίδιον, -ιος, -ίδης** τὸ **ι**, ἐὰν μὲν προηγῇται βραχὺ φωνῇ, κανονικῶς συναϊρεῖται μὲ αὐτό, ἐὰν δὲ προηγῇται μακρὸν φωνῇ, ὑπογράφεται ὑπ' αὐτό: **χαλκεὺς** (θ. **χαλκε-**) **χαλκεῖον**, **λέξις** (θ. **λέξε-**) **λεξειδῖον**, **βοῦς** (θ. **βο-**) **βοῖδιον**, **Ἀτρεὺς** (θ. **Ἀτρε-**) **Ἀτρεῖδης**, **Ἀήτω** (θ. **Λητο-**) **Λητοιδῆς**, **Χίος** (θ. **Χί-**, ὁ **Χί-ιος**) **Χίος**, **Λάρισα** (θ. **Λάρισα-**) **Λαρισαῖος**, **Ἀργεὺς** (θ. **Ἀργεσ-**) **Ἀργεῖος**, **γραῦς** (θ. **γρᾱ-**) **γρᾱδῖον**, **λαγὼς** (θ. **λαγω-**) **λαγῶδιον**, **Κῶς** (θ. **Κω-**) **Κῶος**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Εἰς τὰ εἰς **-ος** οὐδέτερα τριτόκλιτα μετὰ τὴν προσθήκην τῆς ὑποκοριστικῆς καταλήξεως **-ίδιον** ἀποβάλλεται ὅχι μόνον ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος **σ**, ἀλλὰ καὶ τὸ **ε** πρὸ αὐτοῦ: **ξίφος** (θ. **ξίφεσ-**) **ξίφ-ίδιον**, **σκάφος** (θ. **σκαφεσ-**) **σκαφ-ίδιον**, (ὅξος — ὀξ-ίδιον = ξίδι).

3. Παράγωγα επίθετα

α') 'Εκ ῥημάτων

§ 271. 'Επίθετα ἐκ ῥημάτων παράγονται

1) μὲ τὰς καταλήξεις **-τος** καὶ **-τέος** (κυρίως **ῥηματικά επίθετα**)· ἐκ τούτων

α') τὰ εἰς **-τος** σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δύναται ἢ εἶναι ἄξιος νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : γράφω — γραπ-τός (= γεγραμμένος), μείγνυμι — μεικ-τός (= μεμειγμένος), ἀλίσκομαι — ἀλω-τός (= ὁ δυνάμενος νὰ ἀλωθῇ), βαίνω — βα-τός, ἄβα-τος (= ὁ δυνάμενος ἢ μὴ δυνάμενος νὰ πατηθῇ), ἐπαινῶ — ἐπαινε-τός, θανμάζω — θανμασ-τός (= ἄξιος νὰ ἐπαινῇται — νὰ θαυμάζεται)·

β') τὰ εἰς **-τέος** σημαίνουν ὅτι ὀφείλει τις νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : γράφω = γραπ-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ γραφῇ), διαβαίνω — διαβα-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ διαβῇ)· Πρβλ. τὸ ἐνοίκιον **προπληρω-τέον**· ἀφαιρε-τέος, πολλαπλασιασ-τέος, διαιρε-τέος κτλ.

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-άς, -ής, -ός, -νός, -ανός, -ρός, -ερός**· ταῦτα σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος : φεύγω (θ. φυγ-) — φυ-γός (= ὁ φεύγων), μείγνυμι (θ. μιγ-) μιγ-ός (= ὁ μεμειγμένος), ἀ-μιγ-ής (= ὁ μὴ μεμειγμένος), λείπο-μαι — λοιπ-ός (= ὁ ὑπολειπόμενος), στίλβω — στίλπ-νός (= ὁ στίλβων), στέγω — στεγ-ανός (= ὁ καλῶς στέγων, ἤτοι καλύπτων), λάμπω — λαμπ-ρός, θάλλω — θαλ-ερός, μιαίνω (θ. μιαν-) — μια-ρός·

3) μὲ τὰς καταλήξεις **-ικός, -τικός, -ιμος, -μων, -τήριος**· ταῦτα σημαίνουν ἰκανότητα ἢ ἐπιτηδειότητα ἢ κλίσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : ἄρχω — ἀρχ-ικός (= ἰκανὸς νὰ ἀρχῇ), ἀμύνομαι — ἀμυν-τικός (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ ἀμύνεσθαι), ἐρίζω (θ. ἐρίδ-) — ἐρισ-τικός (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ ἐρίζειν), ὠφελῶ — ὠφέλ-ιμος, μάχομαι — μάχ-ιμος (= ἰκανὸς νὰ μάχεται), φρονῶ — φρον-ιμος, νοέω-ω — νοή-μων (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ νὰ νοῇ), ἐλεέω-ω — ἐλεή-μων (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ νὰ ἐλεῇ), ἐπιλανθάνομαι (θ. ἐπικηθ-) — ἐπιλήσμων, σώζω (θ. σω-) — σωτήριος (= ὁ ἰκανὸς νὰ σώζῃ)·

β') 'Εξ ὀνομάτων

§ 272. 'Επίθετα ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ σπανίως ἐπιθέτων) παράγονται

1) με τὰς καταλήξεις **-ιος** (**-αιος, -ειος, -οιος, -ῶος**), **-κός** (**-ικός, -ακός**)· ταῦτα σημαίνουν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀνήκει ἢ ἔχει σχε-
σιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : οὐρανός — οὐράν-
ιος, ἀγορά (ἀγορά-ιος) — ἀγοραῖος, κῆπος — κηπ-αῖος, χέρσος — χερσ-
αῖος, οἶκος (θ. οἶκε-, οἶκέ-ιος) — οἰκειός, ἵππος — ἵππειος, βασιλεὺς
(βασιλε-ιος) — βασιλείος (= τοῦ βασιλέως), Κίμων — Κιμών-ειος,
γέλως (θ. γελο (σ-), γελό-ιος) — γελοῖος, ἥρως — (ἡρώ-ιος) — ἡρώος,
πάππος — παππ-ῶος, φύσις — φυσι-κός, πανήγυρις, πανηγυρι-κός,
λίβυς — λιβυ-κός, θηλυ-ς — θηλυ-κός, Ἀθηναῖος — Ἀθηναῖ-κός, Ῥό-
διος — Ῥοδ-ιακός (= τῶν Ῥοδίων).

Σημείωσις. Εἰς **-ειος** (καὶ ὅχι εἰς **-ιος**) κανονικῶς λήγουν τὰ ἐπίθετα,
τὰ ὁποῖα παράγονται ἀπὸ ὀνόματα προσώπων ἢ ζώων: Ὀμηρος — Ὀμήρ-ειος,
Πυθαγόρας — Πυθαγόρ-ειος, ὄνος — ὄν-ειος, κύκνος — κύκν-ειος, βοῦς (βο-ός)
— βό-ειος κτλ.

2) με τὰς καταλήξεις **-εος** (**-οῦς**), **-ινος**· ταῦτα σημαίνουν ὕλην
ἢ (σπανίως) χρῶμα : ἄργυρος — (ἀργύρεος) ἀργυροῦς, χρυσός —
(χρύσεος) χρυσοῦς, κύανος — (κύανεος) κυανοῦς, λίθος — λίθινος·

3) με τὰς καταλήξεις **-μος, -ιμος**· ταῦτα σημαίνουν τὸν κατάλλη-
λον πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : καῦσις — καῦσι-μος
(= κατάλληλος πρὸς καῦσιν), χρῆσις — χρήσι-μος, ἐδωδή — ἐδωδ-ιμος
(= φαγώσιμος), πένθος — πένθ-ιμος·

4) με τὰς καταλήξεις **-εις** (γεν. **-εντος**), **-όεις, -νός, -εινός, -λός, -ηλός, -λέος, -ρός, -αρός, -ερός, -ηρός, -ώδης**· ταῦτα σημαί-
νουν πλησμονήν, ἤτοι ἀφθονίαν ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυ-
πον : χάρις — χαρί-εις (= πλήρης χάριτος), ἀστὴρ — ἀστερ-όεις, ἰχθὺς
— ἰχθυ-όεις, σκότος (θ. σκοτεσ-, σκοτεσ-νός, σκοτεν-νός =) σκοτεινός,
φῶς — φωτ-εινός (πρβλ. § 36, 3), δέος (θ. δεεσ-) — δει-λός, παχὺς —
παχυ-λός, φειδῶ — φειδω-λός, ἀπάτη — ἀπατη-λός, ὕψος — ὕψ-ηλός,
δίψα — διψα-λέος, ψόρα — ψωρα-λέος, ἀνία — ἀνια-ρός, ἰσχὺς — ἰσχυ-
ρός, φθόνος — φθονε-ρός, λιπίς — λιπ-αρός, σκιὰ — σκι-ερός, λύπη —
λυπη-ρός, ὄγκος — ὄγκ-ηρός, ἄνθος — ἀνθ-ηρός, ἀφρός — ἀφρ-ώδης
(= πλήρης ἀφροῦ).

Σημείωσις. Τὰ εἰς **-ώδης** σημαίνουν πολλάκις ὁμοιότητα ἢ ἐκεῖνον,
ὁ ὁποῖος ἀρμόζει εἰς ὅ,τι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : γάλα — γαλακτ-ώδης (= γαλα-
κτ-ο-ειδής), σφῆξ — σφηκ-ώδης (= σφηκ-ο-ειδής), παιδάριον — παιδαρι-ώδης
(= ἀρμόζων εἰς παιδάριον).

5) με τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ιαῖος, -ήσιος, -ινός, -ερινός**· ταῦτα σημαίνουν μέτρον ἢ χρόνον· πῆχυς — πηχυ-αῖος (= ἔχων μῆκος ἐνός πήχεως), στάδιον — σταδι-αῖος, πλέθρον — πλεθρ-ιαῖος, σπιθαμὴ — σπιθαμ-ιαῖος, ἔτος — ἐτ-ήσιος, ἡμέρα — ἡμερ-ινός, ἔαρ — ἐαρ-ινός, θέρος — θερ-ινός, φθινόπωρον — φθινοπωρ-ινός, μεσημβρία — μεσημβρ-ινός, νύξ — νυκτ-ερινός, χειμὼν — χειμ-ερινός.

γ') Ἐξ ἐπιρρημάτων

§ 273. Ἐξ ἐπιρρημάτων (ἰδίως τοπικῶν καὶ χρονικῶν) παράγονται ἐπίθετα

1) με τὰς καταλήξεις **-ιος, -ιμος, -νός, -ινός**· πρόσθεν—πρόσθ-ιος, ὀπισθεν — ὀπίσθ-ιος, ὄψ — ὄψ-ιος καὶ ὄψ-ιμος, πρῶ ἢ πρωί — πρῶ-ιος ἢ πρῶος καὶ πρῶ-ιμος, πέρυσι — περυσι-νός, χθές — χθεσ-ινός (βλ. καὶ § 145)·

2) με τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ικός**· ῥάδγην — ῥαγδ-αῖος, χύδην — χυδ-αῖος, καθόλου — καθολ-ικός.

4. Παράγωγα ἐπιρρήματα

§ 274. Ἐπιρρήματα παράγονται ἀπὸ πᾶν κλιτὸν μέρος τοῦ λόγου ἢ ἀπὸ ἄλλα ἐπιρρήματα.

1) **Τοπικά** ἐπιρρήματα παράγονται με τὰς καταλήξεις

α') **-ασι, -ησι, -οι, -θι** πρὸς δῆλωσιν στάσεως ἐν τόπῳ· Πλαταιαὶ — Πλαται-ασι (= ἐν Πλαταιαῖς), Ἀθῆναι — Ἀθῆν-ησι, Μέγαρα — Μεγαρ-οῖ, οἶκος — οἶκ-οι, ἄλλος — ἄλλο-θι, αὐτὸς — αὐτό-θι·

β') **-θεν, -οθεν, -ωθεν** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως ἀπὸ τόπου· οἶκος — οἶκο-θεν (= ἐκ τοῦ οἴκου), ἄλλος — ἄλλο-θεν, ἐκεῖ — ἐκεῖ-θεν, ἄνω — ἄνω-θεν, πᾶς — πάντ-οθεν, ἀμφοτέροι — ἀμφοτέρ-ωθεν·

γ') **-δε, -ζε, -σε** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως εἰς τόπον· Μέγαρα — Μεγαρά-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα), Ἀθῆναι — (Ἀθῆνας-δε) Ἀθήναζε, ἄλλος — ἄλλο-σε (= εἰς ἄλλο μέρος)·

2) **Τροπικά** ἐπιρρήματα παράγονται με τὰς καταλήξεις

α') **-ως, -ῶς**· δίκαιος — δικαί-ως, κακός — κακ-ῶς, βαρὺς — βαρέ-ως, εὐγενής — εὐγεν-ῶς, ἄλλος — ἄλλ-ως, ὁμολογούμενος — ὁμολογουμέν-ως, ἐσκεμμένος — ἐσκεμμέν-ως·

β') **-δην, -άδην, -ίνδην, -δόν, -ηδόν**· βαίνω (θ. βα-) — βά-

δην, μείγ-νυμι — μίγ-δην, τρέχω — τροχ-άδην, ἄριστος — ἀριστ-ίνδην, ἀγέλη — ἀγελη-δόν, ταῦρος — ταυρ-ηδόν

γ') -ί, -εί, -τί: ἄμισθος — ἄμισθ-ί, ἐθέλων — ἐθελοντ-ί, πάνδημος — πανδημ-εῖ, ἐλληνίζω — ἐλληνισ-τί, ὀνομάζω — ὀνομασ-τί

δ') -ς: ἀναμείγ-νυμι (ἀνκμῖγ-ς) — ἀναμῖξ, ἐναλλάσσω (ἐναλ-λὰγ-ς) ἐναλλάξ.

3) Ποσοτικά ἐπιρρήματα παράγονται μέ τὰς καταλήξεις -κίς, -άκις: ἐπτά — ἐπτά-κίς, δέκα — δεκά-κίς, μύριοι — μυριάκις, πολὺς — πολλ-άκις, πόσος — ποσ-άκις (βλ. § 168).

4) Χρονικά ἐπιρρήματα παράγονται μέ τὴν κατάληξιν -τε: ἄλλος — ἄλλο-τε, ἕκαστος — ἐκάστο-τε.

Β') ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 275. Εἰσαγωγή. Ἐκ τῶν δύο λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἐνοῦνται καὶ σχηματίζουν μίαν ἄλλην λέξιν σύνθετον, ἐκείνη, ἡ ὁποία ἔχει τὴν πρῶτην θέσιν ἐν τῇ συνθέτῳ, λέγεται **πρῶτον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς, ἐκείνη δέ, ἡ ὁποία ἔχει τὴν δευτέραν θέσιν, λέγεται **δευτέρον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς. Π.χ. ἐν τῇ συνθέτῳ λέξει **ναυπηγός** ἡ λέξις **ναῦς** εἶναι α' συνθετικὸν (μέρος) αὐτῆς, ἡ δὲ λέξις **πῆγνυμι** β' συνθετικόν· ἐν τῇ συνθέτῳ **κατάγω** ἡ λέξις **κατά** εἶναι α' συνθετικὸν καὶ ἡ λέξις **ἄγω** β' συνθετικόν.

Ἐκαστον ἐκ τῶν δύο συνθετικῶν μερῶν μιᾶς συνθέτου λέξεως δύνανται νὰ εἶναι κλιτὸν ἢ ἀκλιτὸν: **φυγόπονος** (φεύγω, πόνος), **εὐγενής** (εὖ, γένος), **ὑπεράνω** (ὑπέρ, ἄνω).

Γενικὴ προεισαγωγικὴ παρατήρησις

§ 276. 1) Πρωτοκλίτου ἢ δευτεροκλίτου ὀνόματος ὁ χαρακτὴρ α ἢ ο τοῦ θέματος αὐτοῦ ὡς πρώτου συνθετικοῦ, ὅταν τὸ β' συνθετικὸν ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, κανονικῶς ἀποβάλλεται: (κιθάρα, θ. κιθαρα-, ὥδῃ) **κιθαρ-ωδός**, (ἵππος, θ. ἵππο-, ἄρχω) **ἱπ-αρχος**.

2) Τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β' συνθετικοῦ, ὅταν εἶναι βραχύ, (α, ε, ο), κανονικῶς ἐκτείνεται (§ 32,6): (ἀ, ἀκέομαι) **ἀν-ήκεστος**, (ὑπό, ἀκούω) **ὑπ-ήκοος**, (στρατός, ἄγω) **στρατ-ηγός**, (λόχος, ἄγω) **λοχ-ᾶγός**, (ἄρμα, ἐλάυνω) **ἀρματ-ηλάτης**, (εὖ, ὄνομα) **εὐ-ώνυμος**.

Σημείωσις 1. Ἄν τὸ β' συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ F ἢ σ, τότε διατη-

ρείται τὸ τελικὸν α ἢ ο τοῦ θέματος τοῦ πρώτου συνθετικοῦ καὶ συνήθως συναίρεται μὲ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν τοῦ β' συνθετικοῦ : (θεός, εἶδος, Γεῖδος) θεο-ειδής, (θύρα, ὄραω, Γοράω — θυρα-ορός) θυρωρός, (κακός, ἔργον, Ἐργον — κακό-εργός) κακοῦργος, (κλῆρος, ἔχω, σέχω — κληρό-οχος) κληροῦχος.

Σ η μ ε ί σ ι ς 2. Καὶ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν τοῦ β' συνθετικοῦ δὲν ἐκτείνεται, ἂν τὸ β' τοῦτο συνθετικὸν ἤρχιζε ποτε ἀπὸ F ἢ σ, ἢ ἂν τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν αὐτοῦ εἶναι θέσει μακρὸν (§ 11, 2) : (αἰχμή, ἄλωτός, Γαλίσκομαι) αἰχμ-άλωτος, (ἡνία, ἔχω, σέχω) ἡνίοχος, (ἄρχι, ἄλς, σάλς) ἀρχί-αλος, (ναῦς, ἄρχω) ναύ-αρχος (τὸ α τοῦ ἄρχω εἶναι θέσει μακρὸν).

Αἱ λέξεις ὄλεθρος καὶ ὄροφος ὡς β' συνθετικά δὲν ἐκτείνουν τὸ ἀρκτικὸν ο, ὅταν ἡ πρὸ αὐτῶν συλλαβὴ εἶναι μακρά (φύσει ἢ θέσει) : δι-ώροφος, παν-ώλεθρία, ἀλλὰ χρῖσ-όροφος, πῆχ-όλεθρος, ὑψ-όφορος (τὸ υ τῆς λέξεως ὕψος εἶναι θέσει μακρὸν)· πρβλ. καὶ § 34, 1, β'.

Α'. Πρῶτον συνθετικόν

1. Κ λ ι τ ὸ ν

α') Ὅνομα οὐσιαστικόν

§ 277. Τὸ θέμα οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ὡς α' συνθετικόν, κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ἰδίᾳ ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο εἶναι δευτερόκλιτον : (ἀγορά, θ. ἀγορα-) ἀγορα-νόμος, (σκιά, θ. σκια-) σκια-μαχῶ, (νίκη, θ. νικη-) νικη-φόρος, (δῆμος, θ. δημο-) δημο-κρατία, (λίθος, θ. λιθο-) λιθό-στρωτος, (βοῦς, θ. βου-) βου-κέφαλος, (ναῦς, θ. ναυ-) ναυ-μάχος, (τέλος, θ. τελεσ-) τελεσ-φόρος (βλ. § 46 κ.έ.). Ἄλλὰ

1) συνήθως τὸ θέμα πρωτοκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν μετασχηματίζεται κατὰ τὰ δευτερόκλιτα, ἥτοι λήγει εἰς ο : (θ. ἡμερα-) ἡμερο-δρόμος, (θ. ὕλη-) ὕλο-τόμος, (θ. ἄμαξα-) ἄμαξο-πηγός, (θ. παιδ-) παιδ-ο-νόμος, (θ. ἰχθυ-) ἰχθυ-ο-πώλης, (θ. κρεασ-) κρε-ο-πώλης, (θ. ἀνθεσ-) ἀνθ-ο-πώλης, (θ. ριν-) ριν-ό-κερωσις.

2) σπανίως καὶ τὸ θέμα τῶν δευτεροκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν, μετασχηματίζεται κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, ἥτοι λήγει εἰς η ἢ α : (θ. ἔλαφο-) ἐλαφη-βόλος, (θ. θανατο-) θανατη-φόρος, (θ. βιβλιο-) βιβλια-γράφος, (θ. λαμπαδ-) λαμπαδ-η-φόρος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τῶν εἰς -μα οὐδετέρων τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πολλὰκις τὸ θέμα ἀποβάλλει τὴν τελικὴν συλλαβὴν **ατ** : (θ. ἀρματ-) **ἀρματ-ηλάτης**, (θ. αἱματ-) **αἱματ-ο-σταγής**, (θ. σωματ-) **σωματ-ο-ειδής**, ἀλλὰ **σωμ-ασκῶ**, **αἰμ-ο-βαφής**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Τῶν ὀνομάτων γῆ, πῦρ, ὕδωρ ὡς πρώτων συνθετικῶν θέμα εἶναι **γη-** ἢ **γεω-**, **πυρ-** ἢ **πυρι-** ἢ **πυρο**, **ὕδατο-** ἢ **ὕδρο-** ἢ **ὕδρ** : **γη-γενής**, **γεω-μέτρης**, **γεω-γράφος** — **πυρ-φόρος**, **περι-φλεγής**, **πυρο-ειδής** — **ὕδατο-ει-δής**, **ὕδρο-πότης**, **ὕδρ-αγωγός**.

β') Ἐπίθετον

§ 278. Τῶν ἐπιθέτων, ὡς πρώτων συνθετικῶν, λαμβάνεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὸ ὄνομα, τὸ ὅποιον λαμβάνεται ὡς β' συνθετικόν, ἢ τὸ ὅλον σύνθετον : (ἄκρα, πόλις) **ἀκρό-πολις**, (Μεγάλη, πόλις) **Μεγαλό-πολις**, (Θερμαί, πόλις) **Θερμο-πόλις**, (ἄζιος, νίκη) **ἀξιό-νικος**, (διακόσιοι, μέδιμνοι) **διακασιο-μέδιμνος**, (χίλια, τάλαντα) **χιλιο-τάλαντος**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τοῦ ἐπιθέτου **καλός** ὡς πρώτου συνθετικοῦ θέμα εἶναι **καλλί-** (**καλλί-μορφος**, **καλλί-νικος**) καὶ τοῦ ἐπιθέτου πᾶς εἶναι **παντο-** ἢ **παν-** (**παντο-πόρος**, **παν-σέληνος**).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Τῶν τεσσάρων πρώτων κλιτῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν εἰς, δύο, τρεῖς, τέσσαρες, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς πρώτα συνθετικά, θέμα εἶναι **μονο-**, **δι-**, **τρι-**, **τετρα-** : (ἐν εἶδος) **μονο-ειδής**, **δί-δραχμον**, **τρί-πους**, **τετρά-πηχυς**.

Τὰ δὲ ἄκλιτα ἀπόλυτα ἀριθμητικά ὡς πρώτα συνθετικά ἢ μένουν ἀμετάβλητα ἢ μετασχηματίζονται καὶ λήγουν εἰς **α** (κατὰ τὸ ἐπτά, ἐννέα, δέκα) : **πεντά-δραχμον**, **ἑξά-έτης**, **εἰκοσί-πηχυς**, **εἰκοσά-πηχυς**, **ἐκατόμ-πεδος**, **ἐκατοντα-έτης**.

γ') Ῥῆμα

§ 279. Τοῦ ῥήματος ὡς πρώτου συνθετικοῦ λαμβάνεται τὸ θέμα ἢ τὸ ῥηματικόν ἢ τὸ χρονικόν (κανονικῶς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου ἢ τοῦ μέλλοντος) :

1) **ἀμετάβλητον**, ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν : (ἔχω, ἐγγύη) **ἐχ-έγγυον**, **φθιν-όπωρον**, **πειθ-αρχῶ**, **ῥίψ-ασπις**.

2) **μετεσχηματισμένον** διὰ τῆς προσλήψεως ἐνὸς **ε** ἢ **ι** ἢ **ο**, ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ σύμφωνον : **ἐχ-έ-φρων**, **χαιρ-έ-**

κακος, **ἀρχι-τέκτων**, **κρυψ-ί-ρους**, **φυγ-ό-δικος**, **στρεψ-ό-δικος**, **δωσ-ί-δικος**, **εὐρησ-ί-λογος**.

Σημείωσις. Οὕτω καὶ ἐκ τῶν εἰς **-έω** συνηρημένων ῥημάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πρὸ φωνήεντος μὲν λαμβάνεται τὸ θέμα ἄνευ τοῦ χαρακτῆρος **ε**, πρὸ συμφώνου δὲ λαμβάνεται τὸ θέμα μὲ **ο** ἀντὶ τοῦ χαρακτῆρος **ε**: (φιλέ-ω) **φιλ-άνθρωπος**, (μισέ-ω) **μισο-γύνῃς**.

2. "Α κ λ ι τ ο ν

§ 280. Ἐκ τῶν ἀκλίτων ὡς πρῶτα συνθετικὰ δύνανται νὰ λαμβάνονται

1) **ἐπιρρήματα**. ταῦτα ἢ μένουν ἀπαθῇ ἢ πάσχουν φθογγικὰς παθήσεις ἢ ἀναλογικoὺς μετασχηματισμοὺς κατὰ τὸ τέλος αὐτῶν: **αἰ-μνηστος**, **ἀγχι-ρους**, **ἀνω-φερός**, **ἀρτι-μελής**, **εὐ-γενής**, **παλιν-οδία**, **παλιν-ροια**, **χαμαί-ζηλος**, **ὕψι-πέτης** — (ἄγχι) **ἀγχέ-μαχος**, (χαμαί) **χαμ-ερπής**, (ὀψέ) **ὀψι-μαθής**, (ἐνδον) **ἐνδό-μυχος**, (ὀπισθεν) **ὀπισθό-δομος**, **ὀπισθο-φύλαξ**.

2) **αἱ κύριαι προθέσεις**. αὗται

α') ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ῥῆμα, ἔχουν κανονικῶς ἐπιρρηματικὴν σημασίαν: **εἰσ-άγω** (= ἄγω **ἐντός**), **ἐπι-τίθημι** (= θέτω **ἐπάνω**), **συμ-μένω** (= μένω **μαζί**).

β') ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ὄνομα, ἄλλοτε μὲν ἔχουν ἐπιρρηματικὴν σημασίαν, ὡς **ἀμφι-θάλασσος** (= ὁ ἔχων ἀμφοτέρωθεν θάλασσαν), **σύν-τροφος** (= ὁ τρεφόμενος **μαζί**), ἄλλοτε δὲ τὴν συνήθη προθετικὴν σημασίαν, ὡς **ἀνά-λογος** (= ὁ ἀνὰ λόγον), **παρά-λογος** (= ὁ παρὰ λόγον), **ἐν-τιμος** (= ὁ ἐν τιμῇ), **ὑπερ-άνθρωπος** (= ὁ ὑπὲρ ἄνθρωπον)· βλ. § 28 κ.έ. καὶ § 33, 6, Σημ.

3) **ἀχώριστα μόρια**. οὕτω καλοῦνται μερικαὶ ἐπιρρηματικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε λαμβάνονται μεμονωμέναι, ἀλλὰ πάντοτε ἐν συνθέσει ὡς πρῶτα συνθετικὰ (πρβλ. νῦν: **ξε**, π.χ. γράφω—ξεγράφω, λέω—ξελέω).

Ἀχώριστα μόρια τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθη εἶναι:

α') τὸ στερητικὸν **ἀ-** καὶ τὸ στερητικὸν **νη-**, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἄνευ** ἢ **ὅχι**: **ἄ-καρπος** (= ἄνευ καρποῦ), **ἄ-γνωστος** (= ὅχι γνωστός), **ἄ-τυχής** (= ἄτυχος), **νη-ποινεῖ** (= ἀτιμωρητί), **νηγεμία** (= ἔλλειψις ἀνέμου), **νωδός** (ἐκ τοῦ νη-ὁδός = ἄνευ ὁδόντων).

Σημείωσις. Τὸ στερητικὸν **α-** πρὸ φωνήεντος συνήθως γίνεται **ἀν-**: **ἀν-εύθυνος**. ἀλλά: **ἀ-ήττητος**, **ἄ-οπλος**, **ἄ-υπνος**, **ἄκων** (ἐκ τοῦ **ἀ-έκων**), **ἀργός** (ἐκ τοῦ **ἀ-εργός**)· πρβλ. § 276, 2, Σημ. 1.

β') τὸ **δυσ-**, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ **κακὸς** ἢ τοῦ **δύσ-**
κολος: **δυσ-ώδης** (= κακῶς ὄζων), **δυσ-ειδής** (= ἔχων κακὴν μορ-
φήν, ἄσχημος), **δυσ-άλωτος** (= δυσκόλως ἀλίσκόμενος)·

γ') τὰ ἐπιτακτικὰ μόρια **ἀ-**, **ἀρι-**, **ἐρι-**, **ζα-**, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν
ἐννοιαν τοῦ **πολύ**, **πάρα πολύ**: **ἀ-τενής** (= λίαν τεταμένος), **ἀ-χανής**
(= λίαν χαίνων, πολὺ ἐκτεταμένος), **ἀρι-ζήλωτος** (= λίαν ζηλωτός),
ἐρί-τιμος (= πολύτιμος), **ζά-πλουτος** (= βαθύπλουτος)·

δ') τὸ **ἡμι-** (ἐξ οὗ τὸ ἐπίθετον ἡμῖς) : **ἡμι-θεος**, **ἡμι-τάλαντος**.

Β'. Δεύτερον συνθετικόν

1. Κ λ ι τ ο ν

α') Ὀνομα οὐσιαστικόν

§ 281. Σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν δυνα-
τὸν νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, δυνατόν ὅμως νὰ εἶναι ἐπίθετον.

1) Ὅταν ἐν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν
εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, τότε τὸ β' συνθετικόν συνήθως μένει ἀμε-
τάβλητον : (ἄρμα, ἄμαξα) **ἀρμ-άμαξα**, (ξίφος, μάχαιρα) **ξιφο-μά-**
χαιρα, (ἵππος, δρόμος) **ἱππό-δρομος**, (ἀμφί, θέατρον) **ἀμφι-θέατρον**,
(ὀπισθεν, φύλαξ) **ὀπισθο-φύλαξ**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς μερικὰ τοιαῦτα σύνθετα τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι
β' συνθετικόν, μετασχηματίζεται εἰς **-ον** ἢ **-ιον** : (πρό, θύρα) **πρό-θυ-ρον**, (ἡμισυς,
μέδιμος) **ἡμι-μέδιμν-ον**, (ἡμισυς, βολὴς) **ἡμι-ωβόλ-ιον** (πρβλ. **ἡμι-τά-**
λαντ-ον), (πρό, ἄστρ) **προ-άστ-ιον**.

2) Ὅταν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν εἶναι
ἐπίθετον, τότε τὸ β' συνθετικόν

α') μένει ἀμετάβλητον, ἂν εἰς τὸ ὅλον σύνθετον παρέχεται μορφή
ἐπιθέτου (δικαταλήκτου ἢ μονοκαταλήκτου) : **ἀ-υπνος**, **εὐ-ἀριθμος**,
πάν-δημος, **ἄ-τοπος**, **εὐ-δαίμων**, **ἀ-χίτων**, **εὐ-χαρις**, **ὀψ-ασπις**,
εὐ-σπαις, **μακρό-χειρ**·

β') μετασχηματίζεται κατὰ τὰ ἐπίθετα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **-ος**,
-ιος, **-ης**, **-ων** : (μηχανή) **πολυ-μήχαν-ος**, (σπονδῇ) **ὀμό-σπον-δος**,
(σῶμα) **ἀ-σώματ-ος**, (αἷμα) **ὁμο-αιμ-ος**, (ἀνὴρ) **ἀν-ανδρ-ος**, (θάλαττα)

ἐπι-**θαλάττι-ιος**, (πατήρ, μήτηρ, γαστήρ) ὁμο-**πάτερ-ιος**, ὁμο-**μήτερ-ιος**, ὁμο-**γάστρ-ιος**, (ἄλς) ἐν-**άλ-ιος**, (τέλος) εὐ-**τελ-ής**, (εἶδος) εὐ-**ειδ-ής**, (μέγεθος) ὑπερ-**μεγέθ-ης**, (φρὴν) ἄ-**φρ-ων**, σὺ-**φρ-ων** (πρᾶγμα) πολυ-**πράγμ-ων**, (κτήμα) ἀ-**κτήμ-ων**.

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ** καὶ **γαστήρ** ὡς δευτέρα συνθετικά ἐπιθέτων μὲ ἀ' συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς τῆς λέξεως **ὁμός** (= εἷς καὶ ὁ αὐτός) μεταβάλλουν τὴν λήγουσαν -**ηρ** εἰς -**ωρ**: ἄ-**πάτωρ**, ἄ-**μήτωρ**, προ-**γαστήρ**.

Ἡ λέξις **γῆ** ὡς β' συνθετικὸν ἐπιθέτων μετασχηματίζεται εἰς -**γεως** ἢ -**γαιος** (ἢ -**γειος**) : λεπτό-**γεως**, μεσό-**γαιος**, (μεσό-**γειος**).

Αἱ λέξεις **ἀγορά** καὶ **ὄνομα** ὡς β' συνθετικά μετασχηματίζονται εἰς -**ήγυρις**, -**ώνυμος** : παν-**ήγυρις**, ὁμ-**ήγυρις** — εὐ-**ώνυμος**, ἀν-**ώνυμος**.

β') Ἐπίθετον

§ 282. Τὸ ἐπίθετον ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητον : (γνω-στὸς) ἄ-**γνωστος**, (ἴσος) ἄν-**ισος**, (ποικίλος) πολυ-**ποίκιλος**, (συν-ήθης) ἀ-**συνήθης** (πρβλ. νεοελλ. : μον-**άκριβος**, ῥοδο-**κόκκινος**).

γ') Ῥῆμα

§ 283. Λέξεις σύνθετος μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν δυνατόν νὰ εἶναι πάλιν ῥῆμα, δυνατόν ὅμως νὰ εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον : (γράφω) ἀντι-**γράφω**, ζω-**γράφος**, (ἀκούω) ὑπ-**ακούω**, ὑπ-**ήκοος**.

1) Τὸ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, μόνον ὅταν τὸ ἀ' συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις· ἄλλως σχηματίζεται **παρα-σύνθετον** ῥῆμα εἰς -**έω** ἀπὸ συγγενὲς σύνθετον ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον : **συν-γράφω**, ἀλλὰ ζω-**γραφέ-ω**, -**ῶ** (ἐκ τοῦ ζωγράφος) — ἐξ-**εργάζομαι**, κατ-**εργάζομαι**, ἀλλὰ εὐ-**εργετ-έω**, -**ῶ** (ἐκ τοῦ εὐ-εργέτης)· βλ. § 286.

Σημείωσις. Σύνθετα ῥήματα ὡς τὰ τῆς νέας γλώσσης βιοπαλαίω, χαρτοπαίζω, καλοτριώγω, κωκογράφω κτλ. κανονικῶς δὲν σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ὅμως ἀρχίζουν νὰ σχηματίζονται τοιαῦτα σύνθετα, ὡς ἀμπελο-**τέμνω**, θυρο-**κόπτω** κτλ.

2) Ὅταν μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν σχηματίζεται ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον, τότε τὸ θέμα τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς β' συνθετικόν, προσλαμβάνει τὰς καταλήξεις

α') -**ς** : (θηρά-**ω**) ὀρniθo-**θήρα-ς**, (νικά-**ω**) ὀλυμπιο-**νίκη-ς**,

(γιγνώ-σκ-ω) ἄ-γνώ-ς (= ἄγνωστος ἢ ἄγνωῶν), (ὠνέ-ομαι) τελ-ώνη-ς, (πωλέ-ω) βιβλιο-πώλη-ς, (θνήσκω, θ. θνη-) ἡμι-θνή-ς, (πλήττω, θ. πληγ-) οἰστρο-πλήξ (ἐκ τοῦ οἰστροπλήγ-ς)·

β') -ης (γεν. -ου), -ος : (ἄρχ-ω), σχολάρχ-ης, (πέτ-ομαι) ὑμι-πέτ-ης, (γράφ-ω) ζω-γράφ-ος, (πήγ-νυ-μι) ναυ-πηγ-ός·

γ') -ής (γεν. -οῦς) : (βλάπτω, θ. βλαβ-) ἀ-βλαβ-ής, (μαν-θάνω, θ. μαθ-) εὐ-μαθ-ής, (σέβ-ομαι) εὐ-σεβ-ής, (πίπτω, θ. πετ-) προ-πετ-ής·

δ') -της, -τωρ : (ἵστημι, θ. στα-) ἐπι-στά-της, (δίδωμι, θ. δο-) προ-δό-της, (λαβμάνω, θ. ληβ-) ἀντι-λήπ-τωρ.

2. "Α κ λ ι τ ο ν

§ 284. Λέξεις ἄκλιτος ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητος : ἔκ-παλαι, ὑπέρ-ευ, ὑπερ-άνω, σύν-αμα.

Νόθα σύνθετα καὶ παρασύνθετα

§ 285. Νόθη σύνθεσις. Μερικαὶ σύνθετοι λέξεις σχηματίζονται καὶ κατὰ τὸ α' καὶ κατὰ τὸ β' συνθετικόν, ἢ μόνον κατὰ τὸ α', οὐχὶ ἀπὸ θέματα ἀπλᾶ, ἀλλ' ἀπὸ ἀκεραίους τύπους λέξεων : (νέα, πόλις) νεά-πολις, (ἐνῶ : ἄκρα, πόλις — ἀκρό-πολις), (ναῦς, νεώς, οἶκος) νεώσ-οικος, (δορί, κτητὸς) δορί-κτητος, (πᾶσι, γνωστὸς) πασί-γνωστος, (νοῦν, ἔχω) νοῦν-εχής. Οὕτως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λέξις Πελοπόννησος (ἐκ τῶν λέξεων Πέλοπος νῆσος).

Τὰ τοιαῦτα σύνθετα καλοῦνται νόθα.

§ 286. 1) Αἱ παράγωγοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι παράγονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις (οὐχὶ ἀπλᾶς, ἀλλὰ) συνθέτους, λέγονται παρασύνθετοι : (στρατός, ἄγω — στρατ-ηγός) στρατηγ-έω, -ῶ, (σῦκον, φαίνω — συκο-φάντης) συκοφαντ-έω, -ῶ, (πολὺς, πρᾶγμα — πολυ-πράγμων) πολυ-πραγμον-έω -ῶ.

2) Παρασύνθετα παράγονται καὶ ἀπὸ δύο ἢ περισσοτέρας λέξεις, αἱ ὁποῖαι συνεκφέρονται μὲν κανονικῶς καὶ ἀποτελοῦν μίαν ἔννοιαν, ἀλλὰ δὲν ἐνοῦνται εἰς μίαν λέξιν σύνθετον : ("Αρειος πάγος) Ἀρεο-παγ-ίτης, (καλὸς κἀγαθὸς) καλοκαγαθ-ία, (ἐν χειρὶ τίθημι) ἐγχειρ-ίζω, (κατὰ χώραν τίθημι) καταχωρ-ίζω, (ὁ ἀπὸ τῶν χειρῶν ἔχων τὸν βίον) ἀποχειροβόιτος (πρβλ. νῦν : Μάχη θάλασσης — Μαυροθαλασσ-ίτης, Ἐρυθρὸς Σταυρὸς — Ἐρυθροσταυρ-ίτης, ἔξω φρενῶν — ἐξωφρεν-ικός).

Τονισμός καὶ σημασία τῶν συνδέτων

α') Τονισμός

§ 287. Παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 11) δὲν ἀναβιβάζεται κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος, ὅταν β' συνθετικὸν εἶναι

1) οὐσιαστικόν, τὸ ὅποῖον λήγει εἰς **-ά, -ή, -μός, -εύς, -τής, -τήρ** : (φορὰ) **μισθο-φορά**, (βολή) **προσ-βολή**, (σιτισμός) **ἐπι-σιτισμός**, (γραφεύς) **συγ-γραφεύς**, (ἱερεὺς) **ἀρχ-ιερεύς**, (ἀγωνιστής) **ἀντ-αγωνιστής**, (πλωτήρ) **συμ-πλωτήρ**· (ἀλλὰ δεσμός — σύνδεσμος)·

2) ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς **-τέος** ἢ ἐπίθετον ἐν γένει, τὸ ὅποῖον λήγει εἰς **-ής ἢ -ικός** : (δοτέος) **ἀπο-δοτέος**, (σαφής) **ἀ-σαφής**, (ἐπιεικής) **ἀν-επιεικής**, (συμβουλευώ) **συμ-βουλευτικός**.

Σημείωσις. Τὰ ῥηματικὰ ἐπίθετα εἰς **-τος** ὡς β' συνθετικά, ὅταν μὲν ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχῃ ἡ ἔννοια τοῦ δυνατοῦ, διατηροῦν τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ εἶναι τρικατάληκτα, ὅταν δὲ ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχῃ ἡ ἔννοια τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἀναβιβάζουν τὸν τόνον καὶ εἶναι δικατάληκτα (§ 271, 1, α') : **αἰρετός** — **ἐξαιρετός**, **-ή**, **-ὄν** (= δυνάμενος νὰ ἐξαίρεθῇ) — **ὁ**, **ἡ** **ἐξάιρετος**, τὸ **ἐξαίρετον** (= ἐξερρηγμένος, ἐκλελεγμένος)· **λυτός** — **διαλυτός**, **-ή**, **-ὄν** (= δυνάμενος νὰ διαλυθῇ) — **ὁ**, **ἡ** **διάλυτος**, τὸ **διάλυτον** (= διαλελυμένος). Οὕτως ὁ, ἡ **ἄγραπτος** (= μὴ γεγραμμένος), **ὁ**, **ἡ** **χειροποίητος** (= χειρὶ πεποιημένος), **ὁ**, **ἡ** **νεόδαρτος** (= νεωστὶ δεδαρμένος).

§ 288. Τὰ εἰς **-ος** σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ μὲν α' συνθετικὸν εἶναι θέμα ὀνομαστικόν, τὸ δὲ β' συνθετικὸν εἶναι θέμα ῥηματικόν, τονίζονται συνήθως, ὅταν μὲν ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν, εἰς τὸ β' συνθετικόν, ἢτοι εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὅταν δὲ ἔχουν παθητικὴν ἢ ἀμετάβητον σημασίαν, εἰς τὸ α' συνθετικόν, ἢτοι εἰς τὴν προπαραλήγουσαν : **λογο-γράφος** (= ὁ γράφων λόγους) — **αὐτό-γραφος** (= ὁ ὑπ' αὐτοῦ γραφείς), **πρωτο-τόκος** (= ἡ τὸ πρῶτον τεκοῦσα) — **πρωτό-τοκος** (= ὁ τεχθεὶς πρῶτος), **αὐτό-μολος** (= ὁ αὐτὸς μολών, ἢτοι ἐλθών).

Ἐὰν ὅμως τὰ τοιαῦτα σύνθετα ἔχουν τὴν παραλήγουσαν φύσει ἢ θέσει μακράν, τότε τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης : **ναυ-πηγός**, **ἀργυρ-αμοιβός**, **κυν-ηγός**, **ψυχο-πομπός**.

Σημείωσις. Παρὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, ἂν καὶ ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν

α') τὰ εἰς **-ος** σύνθετα μὲ πρόθεσιν ἢ μὲ τὸ ἐπίρρημα **εὖ** ἢ μὲ τὰ ἀχώριστα μόρια **ἀ-** καὶ **δυσ-** : **πρό-μαχος**, **διά-δοχος**, **εὖ-φορος**, **ἀ-γονος**, **δύσ-τροπος**.

β') ὅσα λήγουν εἰς -οχος, -αρχος καὶ -συλος (ἐκ τῶν ῥ. ἔχω, ἀρχω, σιλω):
 ἡνί-οχος, ναύ-αρχος, ἱερό-συλος·

γ') αἱ σύνθετοι λέξεις ἐπίβουλος, κακοῦργος, πανοῦργος (§ 276, 2, Σημ. 1).

β') Σημασία

§ 289. Τὰ σύνθετα κατὰ τὴν σημασίαν των διαιροῦνται εἰς

1) **ὀριστικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ α' συνθετικὸν γίνεται προσδιορισμὸς τοῦ β' συνθετικοῦ, ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς ἢ κατὰ πτωσιν γενικὴν: ἀκρόπολις (= ἄκρα πόλις), παλαιγενής (= πάλαι γενόμενος), ὀψιμαθής (= ὀψὲ μαθών), δημογέρων (= τοῦ δήμου γέροντων), ὀλιγαρχία (= ὀλίγων ἀρχή), πάμπρωτος (= πάντων πρῶτος).

2) **τὰ ἀντικειμενικά ἢ σύνθετα ἐξαρτήσεως**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ ἐν ἐκ τῶν συνθετικῶν μερῶν λαμβάνει θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ἐτέρου: λογογράφος (= ὁ γράφων λόγους), δεισιδαίμων (= ὁ δεδιώς, ἦτοι φοβούμενος τοὺς δαίμονας), ἀρχέκακος (= ὁ ἀρχων, ἦτοι κάμων ἀρχὴν τοῦ κακοῦ).

3) **κτητικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὴν μετοχὴν ἔχων (φέρων, παράγων κτλ.) μὲ ἀντικείμενον αὐτῆς ἀμφοτέρω τὰ συνθετικά μέρη τοῦ συνθέτου, τὸ ἐν ὡς ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἐτέρου: ἀργυρότοξος (= ὁ ἔχων ἀργυροῦν τόξον), σώφρων (= ὁ ἔχων σώας τὰς φρένας), πολυκαρπος (= ὁ ἔχων ἢ φέρων ἢ παράγων πολλοὺς καρπούς· (πρβλ. ξανθομάλλης = ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ξανθὰ μαλλιά, ἀνοιχτομάτης = ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ἀνοιχτὰ τὰ μάτια του κτλ.).

4) **συνδετικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἀπλῶς συνύπαρξιν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν τὰ δύο συνθετικά μέρη τοῦ συνθέτου, ἦτοι τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν ὅτι καὶ τὰ δύο συνθετικά μέρη αὐτῶν συνδεόμενα μὲ τὸ καί: ἱατρόμαντις (= ἱατρὸς συγχρόνως καὶ μάντις), πλουθυγία (= πλοῦτος καὶ ὑγία), τραγέλαφος (= τράγος συγχρόνως καὶ ἔλαφος), γλυκύπικρος (= γλυκὺς καὶ πικρὸς).

Σημείαις. Συνδετικά σύνθετα πολὺ ὀλίγα ἔχει ἡ ἀρχαία γλῶσσα, πλεῖστα δὲ ἡ μεσαιωνικὴ καὶ ἰδίως ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ, ὡς θεάνθρωπος, ἡμερονύκτιον, ἱατροφιλόσοφος, νυχθημερόν — ἀμπελοχώρα, γυναικόπαιδα, μαυροκίτρινος, στενόμακρος, ἀνοιγοκλείνω, μπανοβγαίνω κτλ. (βλ. καὶ § 280, 2).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

ἄγαμαι. Βλ. σελ. 141, § 251.

ἄγνυμι. Βλ. *Κατάγνυμι*.

ἄγορεύω. Βλ. σελ. 148, § 254, 3.

ἄγω (= ὁδηγῶ, φέρω· θ. ἀγ-, παρ. *ἤγον*, μελλ. ἄξω, ἄορ. β' *ἤγαγον* (§ 190, Σημ. 2), παρ. *ἤχα ἢ ἀγήοχα* (§ 33, 7). — **ἄγομαι**, παρ. *ἡγόμεν*, μέσ. μέλλ. ἄξομαι, μέσ. ἄορ. β' *ἡγαγόμεν*, παθ. μέλλ. ἀχθήσομαι, παθ. ἄορ. ἤχθην, παρ. *ἤγμαι*, ὑπερσ. *ἤγμην*.

ἄδω (= τραγουδῶ, ψάλλω· θ. ἀειδ-, ἄδ-), παρ. *ἤδον*, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργητικὴν σημασίαν) ἄσομαι (= θὰ τραγουδήσω ἢ θὰ τραγουδῶ), ἄορ. ἤσα. — **ἄδομαι**, παθ. ἄορ. ἤσθην.

αἰδοῦμαι. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

αἰρέω-ω. Βλ. σελ. 130, § 236, 3. Βλ. καὶ *Ἀλίσκομαι*.

αἶρω (= ὑψώνω, σηκώνω· θ. ἀρ-, ἐξ οὗ αἶρ-, § 216, 2) παρ. *ἤρον*, μελλ. ἄρῶ, ἄορ. ἤρα (ὑποτ. ἄρω, προστ. ἄρον κτλ. § 217, 2, Σημ. 2), παρ. *ἤρακα*. — **αἶρομαι**, παρ. *ἡρόμεν*, μέσ. μέλλ. ἀροῦμαι, μέσ. ἄορ. ἡράμεν, παθ. ἄορ. ἤρθην, παρ. *ἤρομαι*.

αἰσθάνομαι (ἀποθετικόν, = καταλαβαίνω· θ. αἰσθ-, ἐξ οὗ αἰσθάν-, § 254, 3, β', αἰσθε-), παρ. *ἡσθανόμεν*, μέσ. μέλλ. αἰσθήσομαι, μέσ. ἄορ. β' ἡσθόμεν, παρ. *ἡσθημαι*, ὑπερσυντ. ἡσθήμην.

ἀκοῦμαι (ἀποθετικόν, = θεραπεύω· θ. ἀκεσ-, μέλλ. (συνηρημένος) ἀκοῦμαι, μέσ. ἄορ. ἡκεσάμεν (§ 236, 1).

ἀκούω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Ἀλίσκομαι (ἀποθετικόν, παθητικὸν τοῦ αἰρέω -ω, = συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι· θ. *Ἔαλ-*, ἄλ-, ἐξ οὗ ἄλίσκ-, ἄλω-, § 188, 4, § 189, 3, § 252, 3), παρ. *ἡλίσκόμεν*, μέσ. μέλλον (με παθητικὴν σημασίαν) ἀλώσομαι, ἐνεργ. ἄορ. β' (με παθ. σημασίαν) ἐάλων, ἐνεργ. παρ. *ἄλωκα*, ὑπερσ. ἡλώκων.

ἁμαρτάνω (= ἀποτυγχάνω· θ. ἁμαρτ-, ἐξ οὗ ἁμαρταν-, § 254, 3, β', ἁμαρτε-, § 254, 1), παρ. *ἡμάρτανον*, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. ση-

μασίαν) ἀμαρτήσομαι, ἄορ. β' ἡμαρτον, παρακμ. ἡμάοτηκα. — Παθ. (ἀπροσώπως) ἀμαρτάνεται, παρατ. ἡμαρτάνετο, παθ. ἄορ. ἡμαρτήθη, παρακμ. ἡμάοτηται.

Ἀμφιέννυμι (ἀμφι - ἐννυμι = ἐνδύω· θ. Φεσ-, ἐσ-, ἐξ οὗ ἐννυ- ἐκ τοῦ ἐσνυ-, § 239, 2. Σημ.), παρατ. ἡμφιέννυν, μέλλ. (συνηρημένος) ἀμφιω, -εῖς κτλ. ἄορ. ἡμφίεσα. — Ἀμφιέννυμαι, παρατ. ἡμφιεννύμην, μέσ. μέλλ. ἀμφιέσομαι, παρακμ. ἡμφίεσμαι (§ 186, 6).

Ἀναλίσκω ἢ ἀναλώω -ω (= ἐξοδεύω· θ. ἀν-αλ-, ἐξ οὗ ἀναλίσκ-, § 254, 2, ἀν-αλο-), παρατ. ἀνήλισκον ἢ ἀνήλουν, μέλλ. ἀναλώσω, ἄορ. ἀνήλωσα, παρακμ. ἀνήλωκα. — Ἀναλίσκομαι, παρατ. ἀνηλίσκόμην ἢ ἀνηλούμην, παθ. μέλλ. ἀναλωθήσομαι, παθ. ἄορ. ἀνηλώθην, παρακμ. ἀνήλωμαι.

Ἀνοίγω ἢ ἀνοίγνυμι (ἀνά - οἶγω· θ. Φοιγ-, οἶγ-, ἐξ οὗ οἶγνυ-, § 239, 2), παρατ. ἀνέωγον, μέλλ. ἀνοίξω, ἄορ. ἀνέωξα, παρακμ. ἀνέωχα. — Ἀνοίγομαι, παρατ. ἀνεωγόμην, παθ. ἄορ. ἀνεώχθην, παρακμ. ἀνέωγμαι, τετελ. μέλλ. ἀνεώξομαι (= θὰ εἴμαι ἀνοικτός). Βλ. § 188, 4.

Ἀνύω ἢ ἀνύτω (= τελειώνω). Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἀπ-εχθάνομαι (ἀποθετικόν, = καθίσταμαι μισητός· θ. ἐχθ-, ἐξ οὗ ἐχθαν-, § 254, 3, β', ἐχθε-), παρατ. ἀπηχθανόμην, μέσ. μέλλ. (με παθ. σημασίαν) ἀπεχθήσομαι, μέσ. ἄορ. β' (με παθ. σημασίαν) ἀπηχθόμην, παρακμ. ἀπήχθημαι.

Ἀπο-διδράσκω (= δραπετεύω· θ. δρᾶ, ἐξ οὗ διδρασκ-, § 254, 2), παρατ. ἀπ-εδίδρασκον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) ἀπο-δράσομαι, ἄορ. β' ἀπ-έδραν (§ 252, σελ. 143), παρακμ. ἀπο-δέδρακα.

Ἀπο-θνήσκω (θ. θαν-, θνη-, ἐξ οὗ θνησκ-, ἐκ τοῦ θνησκ-, § 254, 2), παρατ. ἀπ-έθνησκον, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) ἀπο-θανοῦμαι, ἄορ. β' ἀπ-έθανον, παρακμ. τέθνηκα, ὑπερσυντ. ἐτεθνήκειν, τετελ. μέλλ. τεθνήξω (§ 253, 4).

Ἀπ-όλλυμι (= καταστρέφω, χάνω· θ. ὀλ-, ἐξ οὗ ὀλλυ-, ἐκ τοῦ ὀλνυ-, § 239, 2. Σημ.), παρατ. ἀπ-ώλλυν, μέλλ. (συνηρημένος) ἀπο-ολῶ, ἄορ. ἀπ-ώλεσα, παρακμ. ἀπ-ολώλεκα. — Ἀπ-όλλυμαι, παρατ. ἀπ-ωλλύμην, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) ἀπ-ολοῦμαι, ἄορ. β' ἀπ-ωλόμην, ἐνεργ. παρακμ. β' (με παθ. σημασίαν) ἀπ-όλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἴμαι χυμένος), ὑπερσ. ἀπ-ωλώλειν (§ 190).

Ἀρέσκω (θ. ἄρ-, ἄρε-, ἐξ οὗ ἀρεσκ-, § 254, 2), παρατ. ἤρεσκον, μέλ. ἀρέσω, ἄορ. ἤρεσα. — Ἀρέσκομαι, παρατ. ἤρεσκόμην, μέσ. ἄορ. ἤρεσάμην.

Ἀρκέω -*ῶ*, *ἄορ.* ἤρκεσα (§ 236, 1).

Ἀρόω -*ῶ* (= ἄροτριῶ· θ. ἄρο-), *ἄορ.* ἤροσα (§ 236, 1).

Ἀφ-ίημι. Βλ. *Ἰημι.*

Ἀφικνέομαι -*οὔμαι* (= φθάνω). Βλ. σελ. 148, § 254, 3, γ'.

Ἀχθομαι (ἀποθετικόν, = δυσαρεστοῦμαι, ἀγανακτῶ· θ. ἄχθ-, ἄχθες-), παρ. ἡχθόμην, μέσ. μέλλ. ἄχθέσομαι, παθ. ἄορ. (με μέστην σημασίαν) ἡχθήσθην (§ 236, 2).

Βαίνω (= βαδίζω). Βλ. σελ. 148 (§ 254, 3, δ').

Βάλλω (= ῥίπτω, κτυπῶ· θ. βαλ-, ἐξ οὗ βαλλ-, § 216, 1, βλη-), παρ. ἔβαλλον, μέλλ. (συνηρημένος) βαλῶ, ἄορ. β' ἔβαλον, παρ. βέβληκα, ὑπερσ. ἐβεβλήκειν. — *Βάλλομαι*, παρ. ἔβαλλόμην, μέσ. μέλλ. (περι)βαλοῦμαι, μέσ. ἄορ. β' (περι)εβαλόμην, παθ. μέλλ. βληθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐβλήθην, παρ. βέβλημαι, ὑπερσ. ἐβεβλήμην.

Βιβάζω (εὐχρηστον σύνθετον : ἀναβιβάζω, διαβιβάζω κτλ.), παρ. ἐβίβαζον, μέλλ. (συνηρημένος) βιβῶ, -ᾶς, -ᾶ κτλ., ἄορ. ἐβίβασα. — *Βιβάζομαι*, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) βιβῶμαι, -ᾶ, -ᾶται κτλ., μέσ. ἄορ. ἐβιβασάμην.

Βλαστάνω. Βλ. σελ. 148 (§ 254, 3, β').

Βούλομαι. Βλ. σελ. 147 (§ 254, 1, γ').

Γηράσκω (θ. γηρα-, ἐξ οὗ γηρασκ-, § 254, 2), παρ. ἐγήρασκον, μέλλ. γηράσω καὶ μέσος (με τὴν αὐτὴν σημασίαν) γηράσομαι, ἄορ. ἐγήρασα καὶ ἄορ. β' ἐγήραν (§ 252), παρ. γεγήρακα.

Γίγνομαι (ἀποθετικόν, θ. γεν-, ἐξ οὗ γι-, γεν-, γι- γν-, § 32, 6, γενε-), παρ. ἐγινόμην, μέσ. μέλλ. γενήσομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐγενόμην, παρ. γεγένημαι καὶ ἐνεργ. παρ. β' (με τὴν αὐτὴν σημασίαν) γέγονα, ὑπερσ. ἐγεγόνειν (πρβλ. § 239, 1).

Γινώσκω (= γνωρίζω, φρονῶ, ἀποφασίζω). Βλ. σελ. 147, § 254, 2, α'.

Δάκνω (= δαγκάνω· θ. δακ-, δακ-, ἐξ οὗ δακν-, § 254, 3, α'), παρ. ἔδακνον μέσ. μέλλ. (με ἐνεργητικὴν σημασίαν) δήξομαι (= θά δαγκάνω ἢ θά δαγκάσω), ἄορ. β' ἔδακον. — *Λάκνομαι*, παρ. ἔδακνόμην, παθ. ἄορ. (καὶ ὡς μέσος) ἐδήχθην, παρ. δέδηγμαι. *Δέω*, -*ῶ* (= δένω). Βλ. σελ. 130 καὶ § 232, Σημ.

Λέω (= ἔχω ἀνάγκη· θ. δε-, ἐξ οὗ δεε-, § 254, 1), παρ. εἶδον, μέλλ. δεήσω, ἄρ. ἐδέησα (συνήθως ὡς ἀπρόσωπον ῥῆμα : δεῖ, εἶδει, δεήσει, ἐδέησε, δεδέηκε). — *Λέομαι* (= ἔχω ἀνάγκη ἢ παρακαλῶ), παρ. εἶδεόμην, μέσ. μέλλ. δεήσομαι, παθ. ἄρ. (με μέσῃ σημασίαν) ἐδεύθην (= ἔλαβον ἀνάγκη ἢ παρεκάλεσα), παρ. δεδέμαι (§ 235).

Διαλέγομαι (ἀποθετικόν, = συνομιλῶ, συζητῶ), παρ. διελεγόμην, μέσ. μέλλ. διαλέξομαι, παθ. ἄρ. (με ἐνεργ. σημασίαν) διελέχθην, παρ. διείλεγμα. Βλ. Λέγω.

Δίδωμι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ.ε.

Δοκέω, -ῶ. Βλ. σελ. 147, § 254, 1, α'.

Δράω, -ῶ. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Δύναμαι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Δύω. Βλ. σελ. 130, § 236, 3 καὶ § 252.

Ἐγείρω (= σηκώνω· θ. ἐγερ-, ἐξ οὗ ἐγειρ-, § 216, 2 καὶ ἐγρ-, § 32, 1), παρ. ἤγειρον, μέλλ. (συνηρημένος) ἐγερω, ἄρ. ἤγειρα. — *Ἐγείρομαι*, παρ. ἠγειρόμην, μέσ. ἄρ. β' ἠγρόμην, παθ. ἄρ. (καὶ ὡς μέσος) ἠγέρθην, παρ. ἐγήρομαι (= ἔχω σηκωθῆ, εἶμαι σηκωμένος) καὶ ἐνεργ. παρ. β' (με ἀμετάβατον σημασίαν) ἐγρήγορα, (= εἶμαι ξύπνιος, ἀγρυπνῶ, § 190).

Ἐθέλω ἢ (σπανιώτερον) *θέλω* (θ. ἐθελ-, ἐξ οὗ ἐθελε-, § 254, 1), παρ. ἤθελον, μέλλ. ἐθελήσω, ἄρ. ἠθέλησα, παρ. ἠθέληκα, ὑπερσ. ἠθελήκειν (§ 235).

Εἶμι (ἐνεστὼς με σημασίαν μέλλοντος = θὰ πορευθῶ, θὰ πάω)· βλ. σελ. 144, § 253, 2.

Εἶμί. Βλ. σελ. 100, § 192.

Εἴωθα (παρακείμενος με σημασίαν ἐνεστῶτος = συνηθίζω· θ. Εἴθ-, Εἴωθ-, Εἴωθ-, ὑπερσ. (με σημασίαν παρατατικῶ) εἴωθειν (= συνήθιζον, § 189, 4).

Ἐκ-πλήττω (= προξενῶ ἐκπληξιν), παρ. ἐξ-ἐπλήττον, μέλλ. ἐκ-πλήξω, ἄρ. ἐξ-ἐπλήξα. — *Ἐκ-πλήττομαι*, παρ. ἐξ-ἐπλήττομην, παθ. μέλλ. (με μέσ. σημασίαν) ἐκ-πληγίσσομαι, παθ. ἄρ. β' (καὶ ὡς μέσος) ἐξ-ἐπλήγην, παρ. ἐκ-πέπληγμαι, ὑπερσ. ἐξ-επεπλήγμην. Ὁμοίως σχηματίζονται οἱ χρόνοι τοῦ καταπλήττω· βλ. καὶ πλήττω.

Ἐλαύνω (= κτυπῶ νὰ πάῃ ἐμπρός). Βλ. σελ. 148, § 254, 3, δ'.

Ἐλκω (= σύρω, τραβῶ· θ. Εἰλκ-, ἔλκυ-), παρ. εἴλκον, μέλλ.

ἐλξω, ἄορ. εἴλκυσσα, παρακμ. εἴλκυνκα. — "Ελκομαι, παρατ. εἴλκόμεν, μέσ. ἄορ. εἴλκυσάμην, παθ. ἄορ. εἴλκυσθην, παρακμ. εἴλκυσμαι (§ 188, 3).

Ἐμέω, -ῶ (= κάμνω ἔμετον· θ. ἔμεσ-), ἄορ. ἤμεσα (§ 236, 1).

"Εοικα. Βλ. σελ. 145, § 253, 5.

Ἐπαινῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἐπιλανθάνομαι (ἀποθετικόν, = λησμονῶ), παρατ. ἐπελανθανόμεν, μέσ. μέλλ. ἐπιλήσομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐπελαθόμην, παρακμ. ἐπιλέλησμαι, ὑπερσ. ἐπελελήσμην. Βλ. Λανθάνω.

Ἐπιμελέομαι, -οῦμαι ἢ ἐπιμέλομαι (ἀποθετικόν, = φροντίζω· θ. ἐπι-μελ-, ἐπι-μελε-), παρατ. ἐπεμελούμεν, μέσ. μέλλ. ἐπιμελήσομαι, παθ. ἄορ. (ὡς μέσος) ἐπεμελέθην, παρακμ. ἐπιμεμέλημαι.

Ἐπίσταμαι (= γινώριζω καλῶς). Βλ. σελ. 141, § 251.

Ἐπομαι (ἀποθετικόν, = ἀκολουθῶ· θ. σεπ-, ἐπ-, σπ-), παρατ. εἰπόμην, μέσ. μέλλ. ἔπομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐσπόμην. (Βλ. § 32, 1, § 33, 3, § 188, 3 καὶ § 211, Σημ. 2).

"Ερχομαι (ἀποθετικόν· ἐκ τοῦ θ. ἐρχ- σχηματίζεται μόνον ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἑνεστώτος, οἱ δὲ ἄλλοι τύποι ἐκ τοῦ θέματος εἰ-, ι-, ἐλυθ-, ἐλθ-), παρατ. ἦα, μέλλ. εἶμι (= θὰ ἔλθω ἢ θὰ πάω, § 253, 2, Σημ. 2), ἄορ. β' ἤλθον, παρακμ. ἐλήλυθα, ὑπερσ. ἐλήλύθειν (§ 190).

Ἐρωτῶ (θ. ἐρωτα-, ἐρ-, ἐρε-), παρατ. ἠρώτων, μέλλ. ἐρωτήσω καὶ μέσος (μετὰ τὴν αὐτὴν σημασίαν) ἐρήσομαι, ἄορ. ἠρώτησα καὶ μέσ. ἄορ. β' (μετὰ ἐνεργ. σημασίαν) ἠρόμην, παρακμ. ἠρώτηκα. — Ἐρωτώμαι, παρατ. ἠρωτόμην, παθ. ἄορ. ἠρωτήθην, παρακμ. ἠρώτημαι.

Ἐσθίω (= τρώγω· θ. ἐδ-, ἐδε-, ἐσθι-, φαγ-), παρατ. ἥσθιον, μέσ. μέλλ. (ὕσιγμος, μετὰ ἐνεργ. σημασίαν) ἔδομαι (= θὰ φάγω ἢ θὰ τρώγω), ἄορ. β' ἔφαγον, παρακμ. ἐδήδοκα, παθ. παρακμ. ἐδήδεσμαι (§ 190).

Εὐρίσκω. Βλ. σελ. 147, § 254, 2.

"Εχω (θ. σεχ-, ἐχ-, ἐχ-, σχ-, σχε-), παρατ. εἶχον, μέλλ. ἔξω καὶ σχήσω, ἄορ. β' ἔσχον (ὑποτ. σχῶ, σχῆς, σχῆ κτλ., εὐκτ. σχοίην, σχοίης, σχοίη, σχοῖμεν, κτλ., ἀλλὰ παρὰσχοιμι, παρὰσχοις κτλ., προστ. σχές, σχέτω κτλ., ἀπαρμφ. σχεῖν, μετχ. σχών), παρακμ. ἔσχηκα. — Ἐχομαι, παρατ. εἰχόμην, μέσ. μέλλ. ἔξομαι καὶ σχήσομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐσχόμην (ὑποτ. σχῶμαι, σχῆ, σχῆται κτλ.), παρακμ. ἔσχημαι (§ 32, 1, § 33, 3, § 188, 3).

Ἐγώ (= βράζω· θ. ἐψ-, ἐψε-), παρατ. ἤψον, μέσ. μέλλ. (μετὰ ἐνεργ. σημασίαν) ἐψήσομαι (= θὰ βράζω ἢ θὰ βράσω), ἄορ. ἤψησα. — Ἐγομαι

Ζεύγνυμι (= ζευγνύω, ζεύω· θ. ζευγ-, ἐξ οὗ ζευγνυ-, § 239, 2, καὶ ζυγ-), παρ. ἐζεύγνον, ἀόρ. ἐζευξα.— **Ζεύγνυμαι**, μέσ. ἀόρ. ἐζευσάμην, παθ. ἀόρ. α' ἐζεύχθην καὶ β' ἐζύγην, παρ. ἐζευγμαι.

Ζῶ (θ. ζη-, βιω-, βιο-), παρ. ἐζων, μέλλων ζήσω καὶ μέσ. (μετὴν ἰδίαν σημασίαν) βιώσομαι, ἀόρ. β' ἐβίω, παρ. βεβίωκα. Παθ. παρ. βεβίωται, μετ. τὰ βεβιωμένα (§ 252).

Ζώννυμι (= ζωννύω, ζώνω, θ. ζωσ-, ἐξ οὗ ζωννυ-, ἐκ τοῦ ζωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἀόρ. ἐζωσα, παθ. παρ. ἐζωσμαι ἢ ἐζωμαι (§ 236, 2).

Ἦδομαι (ἀποθετικόν, = εὐχαριστοῦμαι· θ. ἡδ-, παθ. μέλλ. (ὡς μέσος) ἡσθήσομαι, παθ. ἀόρ. (ὡς μέσος) ἡσθην (§ 37, 4).

Θέω (= τρέχω, θ. θευ-, ἐξ οὗ θεF-, θε-), παρ. ἔθειον, μέσος μέλλων (με ἐνεργ. σημασίαν) θεύσομαι (= θά τρέχω ἢ θά τρέξω).— **Θέομαι** (§ 33, 3). Βλ. καὶ *Τρέχω*.

Θιγγάνω (= ἐγγίζω, ψάύω· θ. θιγ-, ἐξ οὗ θιγγαν-, ἀόρ. β' ἐθιγον (§ 254, 3, β').

Θνήσκω. Βλ. *Ἀποθνήσκω*.

Θραύω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Θύω (= θυσιάζω). Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἰζω. Βλ. *Καθίζω*.

Ἰημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ. ε.

Ἰκνέομαι, -οῦμαι. Βλ. *Ἀφικνοῦμαι*.

Ἰλάσκομαι (ἀποθετικόν, = ἐξιλεώνω· θ. ἰλα-, ἐξ οὗ ἰλασκ-, § 254, 2), παρ. ἰλασκόμην, μέσ. μέλλ. ἰλάσομαι, μέσ. ἀόρ. ἰλασάμην, παθ. ἀόρ. ἰλάσθην.

Ἰστημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ. ε.

Καθέξομαι (ἀποθετικόν, = πηγαίνω νά καθίσω· θ. σεδ-, ἐδ-, ἐξ οὗ ἐζ- ἐκ τοῦ ἐδj-, § 210, 2, β', καὶ ἐδε-), παρ. (με σημασίαν ἀορίστου) ἐκαθεζόμην (= ἐκάθισα), μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) καθεδοῦμαι.

Καθεύδω (= κοιμῶμαι κατὰ + εὔδω, θ. εὔδ-, παρ. ἐκάθευδον ἢ καθηῦδον, μέλλ. καθευδήσω (§ 188, 6, β').

Κάθημαι. Βλ. σελ. 146, § 253, 7.

Καθίζω (κατὰ + ἴζω = βάζω ἄλλον νά καθίσῃ· θ. σιδ-, ἰδ-, ἐξ οὗ

ιζ- ἐκ τοῦ ιδj-, § 210, 2, β'), παρ.τ. ἐκάθιζον, μέλλων (συνηρημένος) καθιῶ, -εῖς κτλ., ἄορ. ἐκάθισα ἢ καθίσα.—Καθίζομαι, παρ.τ. ἐκαθιζόμην, μέσ. μέλλ. καθιζήσομαι, μεσ. ἄορ. ἐκαθισάμην (§ 188, 6, β' καὶ § 211, 1).

Καλέω, -ῶ. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Κάμνω. Βλ. σελ. 147, § 254, 3.

Κατάγνυμι (κατὰ + ἄγνυμι = συντρίβω, τσακίζω· θ. Γαγ-, ἄγ-, ἐξ οὗ ἄγνυ- § 239, 2), μέλλων κατ-άξω, ἄορ. κατ-έαξα.—Κατάγνυμαι μέσ. ἄορ. β' κατ-εάγην, ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ παθητικὴν σημασίαν) κατ-έαγα (= εἶμαι τσακισμένος).

Κεῖμαι. Βλ. σελ. 146, § 253, 6.

Κελεύω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Κεράννυμι (= ἀνακατεύω, ἐπὶ ὑγρῶν· θ. κερασ-, ἐξ οὗ κεραννυ-, ἐκ τοῦ κερασνυ-, § 239, 2, Σημ., κρα-,), ἄορ. ἐκέρασα.—Κεράννυμαι, μέσ. ἄορ. ἐκερασάμην, παθ. μέλλ. κραθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐκράθην, παρακμ. κέκραμαι, ὑπερσ. ἐκεκράμην.

Κλαίω ἢ κλάω (θ. κλαυ-, κλαF-, ἐξ οὗ κλαFj- = κλαι-, κλαε-). παρ.τ. ἔκλαιον ἢ ἔκλαον, μέλλ. κλαίσω ἢ (μέσος μὲ τὴν ἰδίαν σημασίαν) κλαύσομαι, ἄορ. ἔκλαυσα.—Κλαίομαι, μέσ. ἄορ. ἐκλαυσάμην.

Κλείω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Κράζω (θ. κραυγ-, κραγ-, ἐξ οὗ κραζ-, ἐκ τοῦ κραγj-, § 210, 2β', Σημ.), ἄορ. β' ἔκραγον, παρακμ. (μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος) κέκραγα (= φωνάζω δυνατά), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρ.τ.) ἐκεκράγευν (§ 222).

Κρεμάννυμι (= κρεμῶ, θ. κρεμασ-, ἐξ οὗ κρεμαννυ-, ἐκ τοῦ κρεμασνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἄορ. ἐκρέμασα.—Κρεμάννυμαι, παθ. ἄορ. ἐκρεμάσθην, παρακμ. κρέμαμαι (ἐνεστῶς μὲ σημασίαν παρακμ.).

Λαγχάνω (= λαμβάνω διὰ κλήρου, θ. ληχ-, λαχ-, ἐξ οὗ λαγγχαν-, § 254, 3, β'), παρ.τ. ἐλάγχχανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) λήξομαι (= θὰ λάβω διὰ κλήρου), ἄορ. β' ἔλαχον, παρακμ. εἴληχα.—Λαγχάνομαι, παθ. ἄορ. ἐλήχθην, παρακμ. εἴληγμαι (§ 189, 4).

Λαμβάνω (θ. ληβ-, λαβ-, ἐξ οὗ λαμβαν-, § 254, 3, β'), παρ.τ. ἐλάμβανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) λήψομαι (= θὰ λαμβάνω ἢ θὰ λάβω), ἄορ. β' ἔλαβον, παρακμ. εἴληφα, ὑπερσ. εἰλήφειν.—Λαμβάνομαι, παρ.τ. ἐλαμβανόμην, μέσ. ἄορ. ἐλαβόμην, παθ. μέλλ. ληφθῆ-

σομαι, παθ. άόρ. έλήφθην, παρακμ. είλημμαι, ύπερσ. είλήμμην (§ 189, 4).

Λανθάνω (= μένω άπαρατήρητος, διαφεύγω τήν προσοχήν, θ. ληθ-, λαθ-, έξ ού λανθαν-, § 254, 3, β'), παρ.τ. έλάνθανον, μέλλ. λήσω, άόρ. β' έλαθον, παρακμ. λέληθα, ύπερσ. έλελήθειν. Βλ. και 'Επι-λανθάνομαι.

Λέγω (θ. λεγ-, Γερε-, έρε-, ρε-, ειπ-), παρ.τ. έλεγον, μέλλ. λέξω ή έρω (συνηρημένος), άόρ. α' έλεξα ή είπα, άόρ. β' είπον, παρακμ. είρηκα, ύπερσ. είρήκειν.—Λέγομαι, παρ.τ. έλεγόμην, παθ. μέλλ. λεχθήσομαι ή όρθήσομαι, παθ. άόρ. έλέχθην ή έροθήην, παρακμ. λέλεγμαι ή είρημαι, ύπερσ. είρήμην, τετελ. μέλλ. είρήσομαι (§ 189, 4). Βλ. και διαλέγομαι και συλλέγω.

Λείπω (= άφήνω, θ. λειπ- λιπ-, λοιπ-), παρ.τ. έλειπον, μέλλ. λείψω, άόρ. β' έλίπον, παρακμ. λέλοιπα, ύπερσ. έλελοίπειν (§ 222).—Λείπομαι, παρ.τ. έλειπόμην, μέσ. μέλλ. λείφομαι, μέσ. άόρ' β' έλιπόμην, παθ. μέλλ. λειφθήσομαι, παθ. άόρ. έλείφθην, παρακμ. έλείμμαι, ύπερσ. έλελείμμην, τετελ. μέλλ. λελείφομαι.

Λεύω (θ. λευ- εύχρηστον τό σύνθετον καταλεύω = λιθοβολώ, φονεύω δια λίθοβολισμού), παρ.τ. κατ-έλευον, άόρ. κατ-έλευσα. παθητ. μέλλ. κατα-λευσθήσομαι, παθ. άόρ. κατ-ελεύσθην (§ 236, 3).

Μανθάνω. Βλ. σελ. 148, § 254, 2, β'.

Μάχομαι (άποθετικόν, θ. μαχ-, μαχε-), παρ.τ. έμαχόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) μαχοῦμαι, μεσ. άόρ. έμαχεσάμην, παρακμ. μεμάχημαι.

Μείγνυμι (= σμίγω, θ. μειγ-, έξ ού μειγνυ-, § 239, 2, και μιγ-), παρ.τ. έμείγνυν, μέλλ. μείξω, άόρ. έμειξα.—Μείγνομαι, παρ.τ. έμειγνύμην, μέσ. άόρ. έμειξάμην, παθ. μέλλ. μειχθήσομαι, παθ. άόρ. έμείχθην (και β' έμίγην), παρακμ. μέμειγμαι, ύπερσ. έμεμείγμην.

Μέλει (άπρόσωπον, = ύπάρχει φροντίς, θ. μελ-, μελε-), παρ.τ. έμελε, μελ. μελήσει, άόρ. έμέλησε, παρακμ. μεμέληκε, ύπερσ. έμεμλήκει.

Μέλλω (= σκοπεύω, αναβάλλω, θ. μέλλ-, μελλε-), παρ.τ. έμελλον ή ήμελλον (§ 188, 1), μέλλ. μελλήσω, άόρ. έμέλλησα. — Μέλλεται.

Μένω (θ. μεν-, μενε-), παρ.τ. έμενον, μέλλ. (συνηρημένος) μενῶ, άόρ. έμεινα, παρ.κ. μεμένηκα (§ 254, 1).

Μιμνήσκω (εὐχρηστα τὰ σύνθετα ἀναμιμνήσκω = θυμίζω, ὑπομιμνήσκω = ὑπενθυμίζω· θ. μνη-, ἐξ οὗ μιμνησκ-, ἐκ τοῦ μιμνησκ-, § 254, 2, γ'), παρ. ἐμίμνησκον, μέλλ. μνήσω, ἀόρ. ἔμνησα.—'Αναμιμνήσκομαι, παρ. ἐμιμνησκόμην, μέσ. μέλλ. μνήσομαι, παθ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν, ἀπλοῦς) μνησθήσομαι, παθ. ἀόρ. (μὲ μέσῃν σημασίαν, καὶ ἀπλοῦς) ἐμνήσθην, παρ. (μὲ σημασίαν ἐνεστώτος) ἐμνημαί (= ἐνθυμούμαι), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρ.) ἐμεμνήμην (= ἐνεθυμούμην), τετελ. μέλλ. μεμνήσομαι.

Νέμω. Βλ. σελ. 147, § 254, 1.

Νέω (= πλέω, κολυμβῶ, θ. νευ-, νεF-, νε-), παρ. ἔνεον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) νεύσομαι (= θὰ πλέω ἢ θὰ πλεύσω) ἀόρ. ἔνευσα, παρ. νένευκα (§ 33, 3).

Ξέω (= ζύνω, θ. ξεσ-,), ἀόρ. ἔξεσα (§ 236, 1).

Οἶδα. Βλ. σελ. 145, § 253, 3.

Οἶμαι ἢ **οἶμι** (ἀποθετικόν, = νομίζω, θ. οἶ-, οἶε-), παρ. ὀόμην ἢ ὀμην, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν) οἰήσομαι (= θὰ νομίζω ἢ θὰ νομίσω), παθ. ἀόρ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ὀήθην (= ἐνόμισα).

Οἶχομαι (ἀποθετικόν· ἐνεστὼς μὲ σημασίαν παρακειμένου = ἔχω ἀπέλθει· θ. οἶχ-, οἶχε-), παρ. (μὲ σημασίαν ἀορίστου) ὀχόμην (= ἀπῆλθον), μέσ. μέλλ. οἰχήσομαι.

Ὀλλυμι. Βλ. Ἀπόλλυμι.

Ὀμνυμι (= ὀμνύω, ὀμόνω· θ. ὀμ-, ἐξ οὗ ὀμνυ-, § 239, 2, ὀμο-), παρ. ὠμνν, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ὀμοῦμαι (= θὰ ὀμνύω ἢ θὰ ὀμόσω), ἀόρ. ὠμοσα, παρ. ὀμώμοκα, ὑπερσ. ὀμωμόκειν.—'Ομνυμαι, παρ. ὠμνύμην, μέσ. ἀόρ. ὠμοσάμην, παθ. μέλλ. ὀμοσθήσομαι, παθ. ἀόρ. ὀμώσθην, παρ. ὀμώμοται, ὑπερσ. ὀμώμοτο, μετχ. ὀμωμοσμένος. (Βλ. § 190 καὶ § 236, 1.).

Ὀνίνημι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Ὀράω-ω (= βλέπω· θ. ὄρα-, ὄπ-, Φειδ-, Φιδ-, ιδ-), παρ. ἐώρων, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ὄρωμαι (= θὰ βλέπω ἢ θὰ ἴδω), ἀόρ. β' εἶδον (ὑποτ. ἴδω, εὐκτ. ἴδοιμι, προστ. ἰδέ, ἀπαρμφ. ἰδεῖν, μετχ. ἰδών), παρ. ἐόρακα ἢ ἐώρακα, ὑπερσ. ἐωράκειν.—'Ο-

ρῶμαι, παρ. εὐρώμην, μέσ. ἄρ. β' εἰδόμην (ὑποτ. ἴδωμαι κτλ.), παθ. μέλλ. ὀφθήσομαι, παθ. ἄρ. ὤφθην, παρ. ἐόραμαι καὶ ὤμμαι (§ 188, 5, Σημ.).

Ὀφείλω (= χρεωστῶ· θ. ὀφελ-, ἐξ οὗ ὀφειλ-, ἐκ τοῦ ὀφελν-, § 216, 2, Σημ., καὶ ὀφειλε-,), παρ. ὤφειλον, μέλλ. ὀφειλήσω, ἄρ. ὠφείλησα καὶ ἄρ. β' ὤφελον, παρ. ὠφείληκα, ὑπερσ. ὠφειλήκειν. — Ὀφείλομαι, παρ. ὠφειλόμην, παθ. ἄρ. (ὠφειλήθην), μ.τ.χ. ὠφειλήθεισα.

Ὀφλίσκάνω (= καταδικάζομαι νὰ πληρώσω πρόστιμον· θ. ὀφλ-, ἐξ οὗ ὀφλίσκαν-, § 254, 3, β', καὶ ὀφλε-,), παρ. ὠφλίσκανον, μέλλ. ὠφλήσω, (ἄρ. α' μ.τ.γ. ὠφλησα καὶ) ἄρ. β' ὠφλον, παρ. ὠφληκα, ὑπερσ. ὠφλήκειν.

Παίζω (θ. παιδ-, ἐξ οὗ παιζ-, ἐκ τοῦ παιδj-, § 210, 2, β', καὶ παιγ-,), παρ. ἔπαιζον, μέσ. μέλλ. (δωρικὸς μὲ ἐνεργ. σημασίαν) παιξοῦμαι (= θὰ παίζω, ἢ θὰ παίζω), ἄρ. ἔπαιξα. Παθ. παρ. πέπαισμαι.

Παίω (= κτυπῶ, θ. παι-,), παρ. ἔπαιον, μέλλ. παίσω, ἄρ. ἔπαισα, παρ. πέπαικα. — Παθ. ἄρ. ἐπαίσθην. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα πατάσσω, πλήττω καὶ τύπτω.

Πάσχω (θ. πενθ-, παθ-, πασχ-, ἐκ τοῦ παθ-σκ-, § 254, 2), παρ. ἔπασχον, μέσ. μέλλ. πείσομαι (ἐκ τοῦ πένθ-σομαι), ἄρ. β' ἔπαθον, παρ. πέπονθα, ὑπερσ. ἐπεπόνθειν.

Πατάσσω (= κτυπῶ· θ. παταγ-,), ἄρ. ἐπάταξα. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα παίω, πλήττω, τύπτω.

Πάω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πείθω (θ. πειθ-, πιθ-,), παρ. ἔπειθον, μέλλ. πείσω, ἄρ. ἔπεισα, παρ. πέπεικα, ὑπερσ. ἐπεπείκειν. — Πείθομαι, παρ. ἐπειθόμην, μέσ. μέλλ. πείσομαι, ἄρ. β' ἐπιθόμην, παθ. μέλλ. πεισθήσομαι, παθ. ἄρ. ἐπείσθην, παρ. πέπεισμαι, ἐνεργ. παρ. β' (μὲ μέσ. σημασίαν) πέποιθα (= ἔχω πεποιθήσιν, θαρρῶ), ὑπερσ. ἐπεποιθείν.

Πετάννυμι (= ἀνοίγω· εὐχρηστον σύνθετον ἀνα-πετάννυμι κτλ., θ. πετασ-, ἐξ οὗ πεταννυ-, ἐκ τοῦ πετασν-, § 239, 3, Σημ., καὶ πτα-), παρ. ἐπετάννυν, ἄρ. ἐπέτασα. — Πετάννυμαι, παρ. ἐπεταννύμην, παρ. πέπταμαι.

Πέτομαι (ἀποθετικόν, = πετῶ· θ. πετ-, πτε-, πτ-), μέσ. μέλλ. πτήσομαι, μέσ. ἄρ. β' ἐπτόμην.

Πήγνυμι ἢ *πηγνύω* (= ἐμπήγω· θ. πηγ-, ἐξ οὗ πηγνυ-, § 239, 2, καὶ παγ-), ἀόρ. ἔπηξα. — *Πήγνυμαι*, παρατ. ἐπηγνύμην, μέσ. ἀόρ. ἐπηξάμην, παθ. μέλλ. β' παγήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐπάγην, ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ μέσσην σημασίαν) πέπηγα (= εἶμαι πεπηγμένος), ὑπερσ. ἐπεπήγειν.

Πίμπλημι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Πίμπρομι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Πίνω (θ. πῖ-, πῖν-, πο-, πω-), παρατ. ἔπινον, μέσ. μέλλ. (ἄσιγμος, μὲ ἐνεργ. σημασίαν) πίομαι (= θὰ πίνω ἢ θὰ πῖω), ἀόρ. β' ἔπιον, παρακμ. πέπωκα. — *Πίνομαι*, παρατ. ἐπινόμην, παθ. ἀόρ. ἐπόθην, παρακμ. πέπομαι.

Πιπράσκω (= πωλῶ· θ. πρα-, ἐξ οὗ πιπράσκ-, § 254, 2), παρακμ. πέπρακα, ὑπερσ. ἐπεπράκειν. — *Πιπράσκομαι*, παθ. ἀόρ. ἐπράθην, παρακμ. πέπραμαι, ὑπερσυντ. ἐπεπράμην, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι. Βλ. καὶ *Πωλῶ*.

Πίπτω (θ. πέτ-, ἐξ οὗ πῖπτ-, ἐκ τοῦ πιπετ-, § 32, 1, καὶ πτω-), παρατ. ἔπιπτον, μέσ. μέλλ. (δωρικὸς) πεσοῦμαι, ἀόρ. β' ἔπεσον, παρακμ. πέπτωκα, ὑπερσ. ἐπεπτώκειν.

Πλέκω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Πλέω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πλήττω (= κτυπῶ· θ. πληγ-, πλαγ-), παρακμ. β' (μὲ σημασίαν ἐνεργ.) πέπληγα. — Παθ. μέλλ. β' πληγήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐπλήγην, παρακμ. πέπληγμαι, τετελ. μέλλ. πεπλήξομαι. (Μόνον οὗτοι οἱ χρόνοι τοῦ ἀπλοῦ πλήττω μὲ τὴν σημασίαν τοῦ κτυπῶ εἶναι εὐχρηστοί, καὶ ἀντ' αὐτῶν δὲ καὶ ἀντ' ἄλλων χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀντίστοιχοι χρόνοι τῶν συνωνύμων ρημάτων παῖω, πατάσσω καὶ τύπτω ἢ συνώνυμοι ἐκφράσεις, ὡς πληγὰς δίδωμι, πληγὰς ἐμβάλλω κ.ἄ.). Βλ. καὶ ἐκπλήττω.

Πνέω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πράττω (θ. πράγ-,), παρατ. ἔπραττον, μέλλ. πράξω, ἀόρ. ἔπραξα, παρακμ. πέπραχα καὶ ἀμετάβ. πέπραγα, ὑπερσ. ἐπεπράχειν καὶ ἀμετάβ. ἐπεπράγειν. — *Πράττομαι* κτλ.

Πρίω (= πριονίζω, θ. πρῖ-,), ἀόρ. ἔπρισα, παθ. παρακμ. πέπρισμα (§ 236, 2.).

Πτύω, ἀόρ. ἔπτυσσα (§ 236, 1).

Πτάρηνυμι (ἀποθετικόν, = φτερνίζομαι· θ. πταρ-, ἐξ οὗ πταρνυ-, § 239, 2), ἐνεργ. ἀόρ. β' ἔπταρον.

Πυνθάνομαι (ἀποθετικόν, = πληροφοροῦμαι· θ. πευθ-, πυθ-, ἐξ

οὗ πυνθαν-, § 254, 3, β'), παρ. ἐπυνθανόμην, μέσ. μέλλ. πεύσομαι, μέσ. ἄρ. β' ἐπυνθόμην, παρ. πέπυσμαι, ὑπερ. ἐπεπύσμην.

Πωλέω, -ῶ ἢ ἀποδίδομαι, παρ. ἐπώλουν ἢ ἀπεδιδόμην, μέλλ. πωλήσω ἢ ἀποδώσομαι, ἄρ. ἀπεδόμην, παρ. πέπρακα, ὑπερ. ἐπεπράκειν. — Πωλοῦμαι ἢ πιπράσκομαι, παρ. ἐπωλούμην, παθ. ἄρ. ἐπωλήθην ἢ ἐπράθην, παρ. πέπραμαι, ὑπερ. ἐπεπράμην, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι.

ῥέω (θ. ῥε-, ῥεF-, ῥευ- ῥυ-, ῥυε-), παρ. ῥροον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) ῥύσομαι, ἄρ. ῥροῦν, παρ. ῥροῦκα (§ 33, 3 καὶ § 252, 2).

ῥήγνυμι (= σχίζω· θ. ῥηγ-, ἐξ οὗ ῥηγνυ-, § 239, 2, ῥωγ-, ῥαγ-, § 32, 5 καὶ 6), παρ. ῥροῖγγον, μέλλ. ῥήξω, ἄρ. ῥροηξα. — **ῥήγνυμαι**, παρ. ῥροηγνύμην, μέσ. ἄρ. ῥροηξάμην, παθ. ἄρ. β' ῥροάγην, ἐνεργ. παρ. (με μέσσην ἢ παθητ. σημασίαν) ῥροῶγα, ὑπερ. ῥροώγειν.

ῥιγῶ. Βλ. σελ. 127, § 233.

ῥώννυμι (= δυναμώνω· θ. ῥωσ-, ἐξ οὗ ῥωννυ-, ἐκ τοῦ ῥωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), μέλλ. ῥώσω, ἄρ. ῥρωσα. — Παθ. ἄρ. (καὶ με μέσσην σημασίαν) ῥρωσθην, παρ. ῥρωμαι (μτχ. ῥρωμένος, ὡς ἐπίθετον = γερός, δυνατός, § 140, 1).

σβέννυμι (= σβήνω· θ. σβεσ-, ἐξ οὗ σβέννυ-, ἐκ τοῦ σβεσνυ-, § 239, 2, Σημ., σβη- συνήθ. σύνθετον : ἀπο-, κατα-σβέννυμι), παρ. ἐσβέννυν, μέλλ. σβέσω, ἄρ. ἔσβεσα. — **σβέννυμαι**, παρ. ἐσβεννύμην, μέσ. μέλλ. σβήσομαι, παθ. ἄρ. ἐσβέσθην, ἐνεργ. ἄρ. β' (με παθητ. σημασίαν) ἔσβην (πρβλ. § 252), ἐνεργ. παρ. (με παθ. σημασίαν) ἔσβηκα (= ἔχω σβησθῆ).

Σείω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Σήπω (= σαπίζω· θ. σηπ-, σᾶπ-, § 32, 5 καὶ 6). — **Σήπομαι**, παθ. μέλλ. β' σαπήσομαι, παθ. ἄρ. β' ἐσάπην, ἐνεργ. παρ. β' (με παθ. σημασίαν) σέσηπα.

Σκοπέω, -ῶ ἢ σκοπέομαι, -οῦμαι (= παρατηρῶ, ἐξετάζω, σκέπτομαι· θ. σκεπ-, σκοπε-), παρ. ἐσκόπουν ἢ ἐσκοπούμην, μέσ. μέλλ. σκέψομαι, μέσ. ἄρ. ἐσκεπάμην, παρ. ἐσκεμμαι, τετελ. μέλλ. ἐσκέψομαι.

Σπάω, -ῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Στρώννυμι (= στρώνω· θ. στρω-, ἐξ οὗ στρωννυ-, § 239, 2,

Σημ., καὶ στορ-, ἐξ οὗ στορνυ-, στορεσ-,), παρατ. ἐστρώνων, ἄορ. ἐστόρεσα. — Στόρνυμαι, παρακμ. ἔστρωμαι.

Συλ-λέγω, παρατ. συν-έλεγον, μέλλ. συλ-λέξω, ἄορ. συν-έλεξα, παρακμ. συν-είλοχα. — Συλλέγομαι, μέσ. μέλλ. συλλέξομαι, μέσ. ἄορ. συν-ελεξάμην, παθ. μέλλ. β' συλ-λεγήσομαι, παθ. ἄορ. α' (με μέσσην σημασίαν) συν-ελέχθην καὶ β' συν-ελέγην, παρακμ. συν-είλεγμαι. Βλ. καὶ λέγω καὶ διαλέγομαι καὶ § 189, 4.

Τείνω. Βλ. σελ. 120, § 220.

Τελέω -ῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Τέμνω (= κόπτω· θ. τεμ-, ἐξ οὗ τεμν-, § 254, 3, α', καὶ τμε-), παρατ. ἔτεμνον, μέλλ. (συνηρημένος) τεμῶ, ἄορ. β' ἔτεμον, παρακμ. τέτμηκα. — Τέμνομαι, παρατ. ἐτεμνόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρ.) τεμοῦμαι, μέσ. ἄορ. β' ἐτεμόμην, παθ. μέλλ. τμηθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐτμήθην, παρακμ. τέτμημαι, ὑπερσ. ἐτετμήμην, τετελ. μέλλ. τετμήσομαι.

Τήκω (= λειώνω· θ. τηκ-, τᾶκ-, § 32, 5 καὶ 6), παρατ. ἔτηκον, ἄορ. ἔτηξα. — Τήκομαι, παθ. ἄορ. α' ἐτήχθην καὶ β' ἐτάκην, ἐνεργητ. παρακμ. β' (με μέσσην ἢ παθ. σημασίαν) τέτηκα, ὑπερσ. ἐτετήκειν.

Τίθημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ.έ.

Τίκτω (= γεννῶ· θ. τεκ-, τικτ-, ἐκ τοῦ τι-τεκ-, τι-τεκ-, § 32, 1, τοκ-), παρατ. ἔτικτον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) τέξομαι (= θὰ γεννήσω ἢ θὰ γεννῶ), ἄορ. β' ἔτεκον, παρακμ. τέτοκα.

Τίνω (= πληρώνω· θ. τει-, τῖ-, τῖ-, τῖν-), παρατ. ἔτεινον, μέλλων τείσω, ἄορ. ἔτεια, παρακμ. τέτεικα. — Τίνομαι, μέσ. μέλλων τείσομαι, μέσ. ἄορ. ἐτεισάμην, παθ. ἄορ. ἐτεισθην, παρακμ. τέτεισμαι.

Τιτρώσκω (= πληγώνω· θ. τρωF-, τραυ-, τρω-, ἐξ οὗ τιτρωσκ-, § 268, 2), παρατ. ἐτίτρωσκον, μέλλ. τρώσω, ἄορ. ἔτρωσα. — Τιτρώσκομαι, παρατ. ἐτιτρωσκόμην, παθ. μέλλων τρωθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐτρώθην, παρακμ. τέτρωμαι, ὑπερσ. ἐτετρώμην.

Τρέπω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Τρέφω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Τρέχω (θ. θρεχ-, τρεχ-, § 37, 7, δραμ-, δραμε-), παρατ. ἔτρεχον, μέσος μέλλων (συνηρημένος με ἐνεργ. σημασίαν) δραμοῦμαι, ἄορ. β' ἔδραμον, παρακμ. δεδράμην, ὑπερσ. ἐδεδραμήκειν. Βλ. καὶ θέω.

Τυχάνω (= ἐπιτυγχάνω, εὐρίσκω, τυχαίνω· θ. τευχ-, τυχ-, ἐξ οὗ τυγχαν-, § 254, 3, β', τυχε-), παρατ. ἐτύχανον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ.

σημασίαν) τεύξομαι (= θα ἐπιτύχω), ἀόρ. β' ἔτυχον, παρακμ. τεύχηκα.

Τύπτω (= κτυπῶ θ. τυπ-, τυπτ-, § 210, 1, τυπτε-), παρατ. ἔτυπτον, μέλλ. τυπτήσω, (ἀόρ. ἐπάταξα ἢ ἔπαισα ἢ πληγὰς ἔδωκα, παρακμ. πέπληγα ἢ πληγὰς δέδωκα). — Τύπτομαι (ἢ πληγὰς λαμβάνω, παρατ. πληγὰς ἐλάμβανον, παθητ. μέλλ. πληγὰς λήψομαι, παθ. ἀόρ. πληγὰς ἔλαβον), παρακμ. τέτυμμαι (ἢ πέπληγμαι ἢ πληγὰς εἵληφα). Βλ. καὶ παίω, πατάσσω, πλήττω.

Ὑπ-ισχνέομαι, -οὔμαι (ἀποθετικόν, = ὑπόσχομαι θ. σεχ-, σχε-, σχ-, ἐξ οὗ ἰσχ-, ἐκ τοῦ σισχ-, § 239, 1, καὶ ἰσχνε-, § 254, 3, γ'), παρατ. ὑπισχνούμην, μέσ. μέλλ. ὑποσχήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ὑπεσχόμην (ὑποτ. ὑπόσχωμαι, εὐκτ. ὑποσχοίμην, ὑπόσχοιο κτλ.), παρακμ. ὑπέσχημαι, ὑπερσ. ὑπεσχήμην.

Φέρω (φερ-, οἰ-, ἐνεκ-, ἐγκ-, § 32, 1), παρατ. ἔφερον, μέλλων οἶσω, ἀόρ. α' (ἄσιγμος) ἤνεγκα καὶ β' ἤνεγκον, παρακμ. ἐνήνοχα, ὑπερσ. ἐνήνοchein. — Φέρομαι, παρατ. ἐφερόμην, μέσος μέλλ. οἶσομαι, μέσ. ἀόρ. (ἄσιγμος) ἠνεγκάμην, παθ. μέλλ. οἰσθήσομαι καὶ ἐνεχθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἠνέχθην, παρακμ. ἐνήνεγμαι, ὑπερσ. ἐνηνέγμην (§ 190).

Φεύγω (= τρέπομαι εἰς φυγὴν, καταδιώκομαι, εἶμαι ἐξόριστος θ. φευγ-, φυγ-), παρατ. ἔφευγον, μέσ. μέλλων (με ἐνεργητ. σημασίαν) φεύξομαι καὶ (δωρικῶς) φευξοῦμαι, ἀόρ. β' ἔφυγον, παρακμ. πέφευγα, ὑπερσ. ἐπεφεύγειν.

Φημί. Βλ. σελ. 144, § 253, 1.

Φθάνω (= προφθάνω, προλαμβάνω θ. φθη-, φθα-, φθᾶν-), παρατ. ἔφθανον, μέσος μέλλων (με ἐνεργ. σημασίαν) φθήσομαι, ἀόρ. α' ἔφθασα καὶ β' ἔφθην (§ 252), παρακμ. ἔφθακα.

Φθείρω. Βλ. σελ. 120, § 220.

Φύω. Βλ. σελ. 142, § 252.

Χαίρω (= χαίρομαι θ. χαρ-, ἐξ οὗ χαир-, § 216, 2, χαيره-), παρατ. ἔχαιρον, μέλλ. χαίρῃσω, ἀόρ. β' ἐχάοην (§ 252), παρακμ. γέγηθα.

Χαλάω, -ῶ. Βλ. σελ. 129, § 236, 3.

Χέω. Βλ. σελ. 129, § 236, 3.

Χώω ἢ χώννυμι. Βλ. σελ. 131, § 236, 3

Χράω, -ῶ (= χρησιμοδοτῶ· θ. χρη-, χρη-,), ἀόρ. ἐχρησα. — Χρῶμαι (= ἐρωτῶ τὸ μαντεῖον, ζητῶ χρησμόν), μέσος ἀόρ. ἐχρησάμην, παθ. ἀόρ. ἐχρήσθην.

Χρή. Βλ. σελ. 146, § 253, 8.

Χρίω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Χρῶμαι (= μεταχειρίζομαι). Βλ. σελ. 127, § 231.

᾽Ωθέω, -ῶ (= σπρώχνω· θ. Φωθ-, ὠθ-, ὠθε-,), παρ. ἐώθουν, μέλλ. ὥσω, ἀόρ. ἔωσα. — ᾽Ωθοῦμαι, παρ. ἐωθούμην, μέσος μέλλων ὥσομαι, μέσ. ἀόρ. ἐωσάμην, παθ. μέλλ. ὠσθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐώσθην, παρ. ἐώσμαι (§ 188, 2).

᾽Ωνέομαι, -οῦμαι (ἀποθετικόν, = ἀγοράζω· θ. Φωνε-, ὠνε-, πρια-), παρ. ἐωνούμην, μέσ. μέλλ. ὠνήσομαι, μέσ. ἀόρ. α' (ἄσιγμος) ἐπριάμην (= ἡγόρασα), παθ. ἀόρ. ἐωνήθην, παρ. ἐώνυμαι, ὑπερσ. ἐωνήμην (§ 188, 2 καὶ § 251).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΝ ΣΕΙΡΑΝ

- *Ακατάληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 39, § 63, 1.
- *Ακλιτα** μέρη τοῦ λόγου, σελ. 28, § 38, 2 — σελ. 150, § 257 κ.έ.
- *Αναδιπλασιασμός** (ρήμάτων), σελ. 96, § 186 — ανώμαλος, σελ. 99, § 189 — Ἀττικός, σελ. 99, § 190 — ἐνεστω-
τικός, σελ. 132, § 239, 1.
- *Ανάπτυξις** συμφώνου, σελ. 24, § 34.
- *Ανομοιώσις** συμφώνου, σελ. 27, § 37, 7 — συλλαβῆς, σελ. 23, § 33, 7.
- *Αντέκτασις**, σελ. 22, § 32, 6.
- *Αντιμεταχώρησις**, σελ. 21, § 32, 4.
- *Αντωνυμιαί**, σελ. 77, § 147 κ.έ.
- *Ανώμαλα** ἐπίθετα, σελ. 68, § 131 — παραθετικά, σελ. 73, § 141 κ.έ.
- *Ανώμαλα** ῥήματα, σελ. 146, § 254 κ.έ. (Κατάλογος ανωμάτων ῥημά-
των, σελ. 171 κ.έ.).
- *Αόριστοι** δεῦτεροι κλινόμενοι κατὰ τὰ
εἰς -μι, σελ. 136, § 252.
- *Απαρέμφατον**, σελ. 92, § 178.
- *Αποβολή** φωνέντος, σελ. 21, § 32 —
συμφώνου, σελ. 22, § 33 κ.έ.
- *Αποθετικά** ῥήματα, σελ. 149, § 256.
- *Ἀρθρον**, σελ. 30, § 42.
- *Αριθμητικά**, σελ. 86, § 164 κ.έ.
- *Αριθμοὶ** ὀνομάτων, σελ. 30, § 41, 2 —
ῥημάτων, σελ. 30, § 8, § 177.
- *Ατονοὶ** λέξεις, σελ. 16, § 18.
- *Ἀττικόκλιτα** οὐσιαστικά, σελ. 37, § 59 —
ἐπίθετα, σελ. 62, § 117.
- Αὐξήσις** ὁμαλή, σελ. 95, § 185 κ.έ. —
άνώμαλος, σελ. 97, § 188.
- *Αφομοιώσις** φωνήεντος, σελ. 21, § 32,
3 — συμφώνου, σελ. 22, § 37, 3, καὶ
6, γ'.
- *Αφωνα**, σελ. 10, § 3, 1.
- *Αφωνόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 43, §
78 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 112, § 210 κ.έ.
- Γένος**, σελ. 29, § 41, 1 — σελ. 31, § 45 —
σελ. 58, § 106 κ.έ.
- Γράμματα**, σελ. 9, § 1 κ.έ.
- Δεῦτεροι** χρόνοι ῥημάτων, σελ. 120,
§ 221 κ.έ.
- Διάθεσις** ῥήματος, σελ. 90, § 171.
- Δίγαμμα**, σελ. 5, § 1, Σημ.
- Διπλόθεμα** τριτόκλιτα, σελ. 39, § 64.
- Δίφθογγοι**, σελ. 11, § 6.
- Δυϊκὸς** ἀριθμὸς, σελ. 30, § 41, 2 —
ὀνομάτων, σελ. 54, § 103 — ῥημά-
των, σελ. 110, § 209.
- *Εγκλίσεις** ῥήματος, σελ. 110, § 209.
- *Εγκλίσεις** ῥήματος, σελ. 92, § 175.
- *Εγκλισις** τόνου, σελ. 16, § 19.
- *Εγκλιτικαὶ** λέξεις, σελ. 16, § 20.
- Εἰμί** (βοηθητικόν), σελ. 100, § 191 κ.έ.
- *Εκθλιψις**, σελ. 20, § 28.
- *Εκτασις** φωνήεντος, σελ. 22, § 32, 6.
- *Ἐνρινα** σύμφωνα, σελ. 10, § 5.
- *Ενρινόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 46, § 83
κ.έ. — ῥήματα, σελ. 116, § 216 κ.έ.
- *Επίθετα**, σελ. 58, § 105, κ.έ. — παρά-
γωγα, σελ. 158, § 271 κ.έ. — πα-
ραθετικά, σελ. 71, § 136 κ.έ.
- *Επιρρήματα**, σελ. 150, § 257 — ἀριθμη-
τικά, σελ. 88, § 168 — παράγωγα,
σελ. 161, § 271 — παραθετικά, σελ.
76, § 146.
- *Επιφωνήματα**, σελ. 151, § 261.
- *Ετυμολογικόν**, σελ. 152, § 262 κ.έ.
- Εὐφωνικά** σύμφωνα, σελ. 20, § 31.

Ἡμίφωνα σελ. 10, § 3, 2.

Ἡμιφωνόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 46, § 83 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 116, § 216 κ.έ.

Θέμα (λέξεως ἐν γένει), σελ. 28, § 39, 1 — ἀσθενές, ἰσχυρόν, σελ. 39, § 64, καὶ σελ. 132, § 240 — ῥηματικόν, χρο- νικόν, σελ. 93, § 181.

Καταληκτικά τριτόκλιτα, σελ. 39, § 63, 1.

Κατάληξις (λέξεως ἐν γένει), σελ. 28, § 39, 1 — καταλήξεις πρωτοκλίτων, σελ. 33, § 47, δευτεροκλίτων, σελ. 36, § 54, τριτοκλίτων, σελ. 41, § 71, ῥη- μάτων, σελ. 102 — σελ. 41, § 194 κ.έ.

Κλίσις σελ. 28, § 38, 1 καὶ σελ. 29, § 41, 3 — πρώτη, σελ. 31, § 46 κ.έ., δεύτερα, σελ. 35, § 53, κ.έ., τρίτη, σελ. 38, § 61 κ.έ.

Κλιτά μέρη τοῦ λόγου, σελ. 28, § 38, 2. **Κρᾶσις**, σελ. 19, § 26.

Ληκτικά (ἢ τελικά) σύμφωνα, σελ. 22, § 33, 1.

Μέρη τοῦ λόγου, σελ. 28, § 38 — ᾠ- κλιτά, σελ. 150, § 257 κ.έ. — κλιτά, σελ. 28, § 38 κ.έ.

Μετάθεσις φωνήεντος, σελ. 21, § 32, 2 — συμφώνου, σελ. 24, § 35.

Μετοχή, σελ. 93, § 178, 2 — κλίσις μετοχῶν, σελ. 69, § 132 κ.έ.

Μονόθεμα τριτόκλιτα, σελ. 9, § 64, 1.

Οὐσιαστικά, σελ. 30, § 43 κ.έ. — πα- ράγωγα, σελ. 155, § 268 κ.έ.

Παραγωγή, σελ. 152, § 262 κ.έ.

Παραθετικά ἐπίθετα, σελ. 71, § 136 κ.έ. — ἐπιρρήματα, σελ. 76, § 146.

Παρασύνθετα, σελ. 168, § 286.

Παρεπόμενα ὀνόματος, σελ. 30, § 41, 3, Σημ. — ῥήματος, σελ. 90, § 170.

Πνεύματα, σελ. 13, § 12 κ.έ.

Προθέσεις, σελ. 150, § 258 κ.έ. — ὡς πρώτα συνθετικά, σελ. 165, § 280, 2.

Πρόσφυμα, σελ. 108, § 198, 2.

Πρόσωπα (τοῦ λόγου), σελ. 77, § 148 — ῥήματος, σελ. 92, § 176.

Πτώσεις, σελ. 28, § 40.

Ῥῆμα, σελ. 90, § 169 κ. ε.

Ῥήματα ἀποθετικά, σελ. 149 § 256 — βαρύτονα, σελ. 101, § 193, 1 καὶ § 194 κ.έ. — περισπώμενα ἢ συνη- ρημένα, σελ. 101, § 193, 2 — ἀφωνό- ληκτα, σελ. 192, § 210 κ.έ. — ἐν- ρινόληκτα ἢ ὑγρόληκτα, σελ. 116, § 216 κ.έ. — εἰς -μι, σελ. 132, § 237 κ.έ. — κλινόμενα κατὰ τὰ εἰς -μι, σελ. 140, § 251 κ.έ. — παράγωγα, σελ. 151, § 265 κ.έ.

Σημεῖα τοῦ γραπτοῦ λόγου, σελ. 17, § 22.

Σιγμόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 50, § 29 κ.έ.

Συγκοπή φωνήεντος, σελ. 21, § 32, 1.

Συγκοπτόμενα τριτόκλιτα, σελ. 49, § 89.

Συζυγία ῥημάτων, σελ. 90, § 172 — τῶν εἰς -μι, σελ. 132, § 237 κ.έ. — τῶν εἰς -ω, σελ. 101, § 193 κ.έ.

Συλλαβή, σελ. 12, § 8 — συλλαβισμός, σελ. 12, § 10.

Συμπνευματισμός, σελ. 25, § 37, 1.

Σύμφωνα, σελ. 10, § 3 κ.έ.

Συμφωνόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 43, § 78 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 112, § 210 κ.έ.

Συναίρεσις, σελ. 18, § 24.

Σύνδεσμοι, σελ. 151, § 260.

Συνηρημένα ὀνόματα, σελ. 34, § 51 — σελ. 37, § 57 — ῥήματα, σελ. 123, § 226 κ.έ.

Σύνθεσις, σελ. 152, § 262, 3 — σελ. 162, § 275, κ.έ.

Σύνθετα, σελ. 152, § 262, 3 — σελ. 162, § 275 κ. έ. — νόθα, σελ. 168, § 285 — συνθέτων σημασία, σελ. 169, § 289 — συνθέτων τονισμός, σελ. 164, § 287 κ.έ.
Συστολή φωνήεντος, σελ. 22, § 32, 6.

Τονισμός, τόνοι σελ. 14, § 14 κ. έ. — τονισμός συνθέτων, σελ. 168 § 287 κ.έ.

Ύγρα σύμφωνα, σελ. 10, § 5.

Ύγρόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 48, § 86 — ρήματα, σελ. 115, § 216 κ.έ.

Φθογγικά πάθη, σελ. 18, § 23 κ. έ.

Φωνή ρήματος, σελ. 90, § 173.

Φωνήεντα, σελ. 9, § 2 — θεματικά, σελ. 108, § 201 — έγκλιτικά, σελ. 100, § 208

Φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 35, § 66, 1 και § 67 κ. έ. — ρήματα, σελ. 94, § 183 — σελ. 123, § 226 κ. έ.

Χαρακτήρ θέματος, σελ. 28, § 39, 2 — ρηματικός, χρονικός σελ. 94, § 182 — σελ. 108, § 198 κ. έ.

Χρόνοι ρήματος, σελ. 91, § 174.

Τὰ αντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουσι τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΓ', 1962 (V) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 85.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1073/9.4.62

Ἐκτύπωσης - Βιβλιοδεσίας : Γραφικαὶ Τέχναι, Ι. ΜΑΚΡΗΣ

Χαβέζ

Handwritten signature and scribbles at the top of the page.

Handwritten signature or initials in the middle of the page.

Καβέλη

Παύλος

Χριστιάνα
Καβέλη

Χ. Χριστιανό

Καρβελι